# Ion Bucheru

# Audiențe cu ciudați



Editura Planet

# Ion Bucheru

# Audiențe cu ciudați



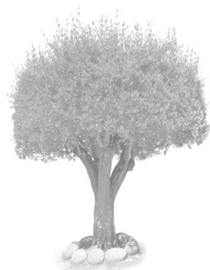
Editura Planet

*Pentru Ancuța*

*Ion Bucheru*

# *Audiențe cu ciudați*

*roman-caleidoscop*



**ÎN AUDIENŢĂ:**

• KARL MARX • UN EXTRATERESTRU • UN FABRICANT DE ISTORIE AUTENTICĂ • I.V.STALIN • UN MĂCELAR DE PERSONAJE • UN UMANIST • ŞEFUL „PARTIDULUI DUŞMANILOR POLITICII” • UN INVESTITOR STRATEGIC • UN ICONOCLAST • ŞI MULŢI ALŢII...

MOTTO:
*Voi să-mi ascultaţi*
*Vorba cu-nţelesuri:*
*Dacă branconaţi,*
*Veţi avea succesuri!*
*(din învăţăturile unui şef de clan către fiicele sale)*

**AVERTISMENT**

Orice asemănare a personajelor acestei cărţi cu persoane reale din zilele noastre este întâmplătoare, întâmplarea fiind îndelung premeditată şi minuţios pregătită.

## *PREFAȚĂ*

*Paginile acestea s-au născut în tumultul evenimentelor din Decembrie ’89, al alegerilor şi al episoadelor - unele halucinante - care le-au urmat. Le-am scris „dintr-o suflare”, cum se spune. În stradă, în pieţe, vacarmul asurzitor nu se mai termina. Se striga cu furie, cu înverşunare „Jos!” Jos ăla, jos ăia, jos toţi şi toate. Cei care îşi doreau „sus” începuseră să urce cu tam-tam, pe uşa din faţă, dar mai ales în linişte, pe uşa din dos. Îi ghiceam, îi vedeam şi pe unii şi pe alţii, mulţi îmi erau cunoscuţi, doar locuim într-o ţară mică, aci trăiserăm cu toţii, „salamul cu soia” ne unise în suferinţă deşi, ce-i drept, unii se mai dedulciseră şi cu şuncă de Praga, ba chiar cu icre negre. Şi... să vezi comedie: tocmai ăştia unii, acum răcneau mai tare ”jos”!*

*Am adunat foile manuscrisului, cu gândul să scot o carte, o cărţulie măcar, dar... cui îi mai ardea şi cine mai putea atunci să editeze cărţi, mai ales „de-astea”?*

*La gurile de metrou izbucnise cu violenţă Sandra Brown, se pregăteau Petre Belu, „Aventurile submarinului Dox”, colecţia „Femei celebre” şi alte scrieri fundamentale, librăriile erau pustii, cinematografele afişaseră pe uşi inscripţia „închis până la vremuri mai bune”, editurile - câte mai erau - se reprofilau în negociatori de licenţe pentru traduceri, iar marii negustori de cărţi (de tip humanitarist) nu se încoţopeniseră încă, se luptau din greu pentru importante preluări patrimoniale (şi, la urma urmei... de ce nu? în democraţie, oricine are dreptul să se înfrupte cu o halcă din stârvul vechilor structuri). Iar cititorii, săracii... dar care cititori? Cine mai apuca să deschidă o carte, când televizorul ţintuia tot poporul în faţa micului şi mincinosului ecran (cel puţin aşa spunea „vox populi”), oferindu-i non—stop mitinguri, bastonade, îmbrânceli, discursuri, acuze, dezvăluiri, demascări, promisiuni, înjurături, răcnete şi lozinci?*

*Am avut, totuşi, norocul să mă ducă cineva (căruia îi mulţumesc din nou!) la atelierul de multiplicat cursuri, aflat în subsolul unei mari universităţi bucureştene, unde un alt binevoitor mi-a luat paginile dactilografiate, le-a xeroxat şi capsat; încropeala arăta vag a carte, deşi ...*

*Dar exista. În peste o sută de exemplare! Ele depuneau mărturie că am fost acolo, am văzut, am gândit, am scris. Pentru atunci nu era puţin lucru.*

*La două decenii după „eveniment”, am recitit textul (carte - nu îndrăznesc să-i zic) şi... culmea: am constatat cu surprindere că „stă-n picioare”, cel puţin prin intuiţiile şi premoniţiile conţinute; aproape toate erau confirmate în timp. Ba, unele pagini sunau acum mai actual decât în actualitatea învolburată din urmă cu două decenii. Şi când realitatea validează un text de această factură semi-futurologică, după cum veţi vedea, înseamnă că el merită să trăiască, într-o carte-carte. Asta încerc să fac.*

*Acum, la reeditarea revăzută şi adăugită, n-am tăiat aproape nimic, n-a fost nevoie; dar am completat/împlinit viziunea din anul de graţie l992 cu câteva „plombe” şi cu trei capitole scrise acum, când două decenii îmi oferă distanţarea necesară pentru a desluşi mai limpede şi a diagnostica mai exact ceea ce atunci era numai senzaţie, intuiţie, presimţire - cam neagră, ce-i drept. Sunt convins că cititorul va recunoaşte cu uşurinţă şi „plombele”, şi capitolele noi, nu-i nevoie de ajutorul meu.*

*Deci... urarea tradiţională, dar într-o variantă total atipică: lectură (nu plăcută, ci) neliniştitoare!*

*S-ar putea să fie chiar aşa, după cum veţi vedea.*

**AVIZE**

Ca în orice ţară democratică, tipărirea acestei cărţi s-a făcut după obţinerea unor avize din partea instituţiilor mai mult sau mai puţin competente. Spicuim câteva dintre ele.

**Curtea Neconstituţională:**

Deşi conţine aluzii (duşmănoase) la adresa ştim noi cui, în numele principiului libertăţii de expresie, stipulat din păcate în Constituţie, suntem nevoiţi să avizăm tipărirea cărţii, dar într-un tiraj de cel mult 5 exemplare, cu difuzare riguros dirijată.

**Inchiziţia (laică):**

Este o erezie! O blasfemie! Manuscrisul să fie ars pe rug, iar autorul să plătească lemnele şi gazul!

**Consiliul Inferior al Magistraturii:**

Întrucât textul nu preia şi nu reproduce stenograme de la interceptări, nu există – din păcate - motive legale pentru interzicerea tipăririi. Sugerăm găsirea altor metode.

**Un b(B)arros-an european:**

Terminaţi cu prostioarele! La mine să apelaţi când aveţi de trântit un referendum, de anulat 7.400.000 de voturi şi alte treburi serioase. Dacă voi nu puteţi bloca singuri apariţia unei cărţulii, ce fel de politicieni ai unui stat de drept sunteţi voi? Mă dezamăgiţi!

**Consiliul Regional al Audiovizualului:**

Deoarece publicarea unui text nu intră în competenţa noastră, opinăm - cu titlu strict consultativ, pe baza bogatei experienţe dobândite - inscripţionarea cărţii cu bulină roşie, cu prag minim de vârstă (90 ani) şi lectură numai în intervalul orar de 24-4.30 dimineaţa; la lumânare.

**Organele:**

Sugerăm tipărirea. Apariţia cărţii va fi un indiciu util pentru noi. Ne vom ocupa atent de fiecare cititor în parte, sub prestare de jurământ şi cu mâna pe Biblie.

**Un partid politic:**

Întrucât lectura acestui manuscris poate afecta grav viaţa politică a ţării, propunem ca tipărirea sau (mai degrabă) netipărirea lui să facă obiectul unui referendum naţional, cu prag electoral de 50% + 10.000.000, iar voturile să fie numărate de d-na Roberta Anastase.

**Oficiul Pentru Protecţia Consumatorului:**

Carte recomandată în tratamentul naivităţii, credulităţii, miopiei (neoculare) şi optimismului incurabil. Lectură utilă cititorilor, indiferent de vârstă, sex sau dezorientare politică. Termen de valabilitate: secolul XXI. A se feri de întuneric (mintal). Consumaţi-o cu încredere!

**Reuniunea Scriitorilor Elitişti:**

Manuscrisul reprezintă un grav atentat la puritatea genurilor literare şi la neimplicarea scriitorului în jocurile de putere. Vinovatul trebuie pedepsit. Îl condamnăm să citească toate cărţile lui Cărtărescu, din scoarţă-n scoarţă; dacă va recidiva, să le şi conspecteze!

**Asociaţia Cititorilor Nesofisticaţi:** Tipăriţi-o repede! Aşteptăm Volumul II.

**Asociaţia Specialiştilor în Fenomene Paranormale (ASFP):**

Dacă vi se pare că discuţiile cu Karl Marx şi I.V.Stalin depăşesc chiar şi zona paranormalului, opinăm că ar trebui să vă îngrijoreze mai degrabă fenomenele a/para/normale care se petrec în realitate, prin justiţie, la ANAF, DNA, ANI, Curtea Constituţională, Parlament, Partide. Acelea - da, sunt îngrijorătoare şi ar trebui stopate.

## 1. ÎNALTUL DEMNITAR

Omul la care ajunsesem atât de greu sta cufundat într-un scaun cu spătar înalt, incomod, în spatele unui birou masiv. Părea sfârşit de oboseală. Faţa pământie, inertă, avea trăsăturile căzute: colţurile gurii - altfel frumos desenate - atârnau spre bărbie, ca după un imens efort sau ca după o cumplită dezamăgire. O clipă am avut impresia că nici măcar nu mi-a perceput prezenţa. Ochii i se deschiseseră însă, fixându-mă cu o privire pătrunzătoare, singurul element ce amintea de omul despre care mi se spuseseră atâtea şi atâtea. Când vorbi, vocea sună ca o şoaptă:

— Sunteţi ziarist? Nu prea iubesc presa, deşi am avut multe legături cu ea. De fapt, ce doriţi? Începui să expun, nu fără emoţie şi, poate, mai puţin coerent decât aş fi dorit, motivul audienţei insistent cerute. Pe măsură ce asculta, simţeam cum un interes mai puternic decât sfârşeala sub care-l găsisem toropit însufleţeşte fiecare fibră a chipului ce se lupta încă să scape de epuizarea fizică. La tâmpla stângă, un firişor de venă începu să i se zbată. Sprânceana se ridică întrebător, exprimând chiar înaintea întrebării, uimirea la care, de altfel, mă aşteptam:

— Există cineva cu o asemenea putere?

— Există: se află în faţa dumneavoastră, i-am răspuns. Dar nu-i spuneţi „putere”; mai degrabă un dar al naturii, o însuşire ca oricare alta...

— Şi de ce mi-o oferi mie, tocmai mie?

— Sunteţi la răspântie. Căutaţi drumul. Ţineţi cârma şi, în ciuda foielii din jurul dumneavoastră, vă suspectez de singurătate şi de - să nu vă supăraţi! - o oarecare derută omenească.

Un zâmbet trist îi lungi, din nou, trăsăturile.

— O sută patruzeci şi şase de partide politice, cu tot atâtea platforme, mă ajută să găsesc drumul despre care vorbeşti dumneata, domnule. 1639 de ziare şi reviste îmi arată, cotidian sau săptămânal, ce trebuie să fac,

înjurându-mă sau cerându-mi fie demisia, fie capul. 846 societăţi şi asociaţii neguvernamentale, toate apolitice, după ce solicită sedii, şi primesc, îmi arată ce este de făcut în ţară, indicându-mi şi ordinea urgenţelor. Circa 50 comisii şi misiuni de observatori din străinătate mi se adresează cu sfaturi, după o cunoaştere aprofundată, prin contact direct cu realităţile noastre preţ de cel mult 48 ore, dar – de regulă – prin telefon. Peste l00 de mitinguri îmi prezintă zilnic moţiuni de protest şi mai bine de 70 de greve, totale sau parţiale, româneşti sau japoneze, mă avertizează - tot cotidian - că, dacă nu rezolv în cel mult 3 zile toate problemele cardinale ale societăţii noastre, urmează greva generală. Primesc, la fiecare 24 de ore, câteva mii de scrisori din ţară şi din străinătate; citesc, în acelaşi interval, câteva zeci de scrisori deschise. După cum vezi, de sfaturi şi de sfetnici nu duc lipsă.

— Eu vă ofer altceva, excelenţă. Există oameni care „simt” în apropiere zăcăminte de minereuri, de petrol, depozite subterane de apă; alţii îşi impun voinţa asupra semenilor prin hipnoză sau tămăduiesc, prin simpla atingere cu mâna, un corp bolnav. Eu am harul de a aduce aici, în faţa dumneavoastră, oameni trecuţi de mult în nefiinţă, din epoci de mult apuse. Şi mai am însuşirea de a aduna fiinţe vii pe cât de ciudate, pe atât de interesante. Folosiţi această şansă! Vorbiţi cu istoria, cu personalităţile ei. Căutaţi în înţelepciunea şi - de ce nu? - în cruzimea sau în demenţa binefăcătorilor şi călăilor omenirii, răspunsurile de care aveţi nevoie; citesc pe faţa dumneavoastră că întrebările nu vă ocolesc... Deschideţi cabinetul şi pentru oamenii cu idei trăsnite, pentru vizionari, visători, magi, pentru tămăduitorii cancerului, pentru inventatorii lui perpetum-mobile! Sacrificaţi o săptămână din viaţă pentru a-i asculta pe cei de-aici şi pe cei întorşi pentru câteva clipe de-acolo de unde nimeni nu se mai întoarce.

Să nu râdeţi dacă veţi auzi aberaţii. Să nu puneţi punct audienţei dacă un bătrânel vă va prezenta soluţia cuadraturii cercului, formula deplinei armonii sociale sau reţeta concordiei universale.

Ascultaţi-i cu răbdare şi meditaţi la spusele lor. Ştiu că vă asaltează sute de inşi, lideri de partide şi sindicate, împuterniciţi, experţi, cercetători, gazetari, scriitori, întreprinzători, militanţi, combatanţi, oameni politici, apolitici şi „de bine”, expatriaţi şi repatriaţi, toţi -înţelepţi şi perfect logici, dar mai ales profund dezinteresaţi, apostoli ai „binelui public”, unii - pe bani grei.Întotdeauna îi ascultaţi; uneori le urmaţi sfaturile. Ce rezultă din înţelepciunea lor? Priviţi în jur. Dacă aşa arată logica deştepţilor „pusă în

operă”, părăsiţi-o măcar câteva zile! Jucaţi-vă o săptămână! Plecaţi-vă urechea la cei aparent lipsiţi de logică! Vă rog...

Epuizându-mi nu atât suflul sau argumentele, cât mai ales curajul de a mă adresa pe un asemenea ton unui înalt demnitar, îmi încheiai expozeul, întrebându-mă dacă nu cumva am depăşit măsura, teamă alimentată de lunga tăcere care urmă. Într-un târziu, gazda se desprinse de spătarul înalt, incomod, pe care până în acea clipă stătuse parcă răstignit, se aplecă uşor peste marginea biroului imens şi întrebă absolut surprinzător:

— Când începem?

Zâmbetul larg şi mai ales luminiţa şăgalnică ce i se aprinse în priviri mă făcură să înţeleg că, de fapt, joaca începuse.

## 2. ŞEFUL „PARTIDULUI DUŞMANILOR POLITICII”

În cabinet intră un bărbat de cel mult 30 de ani. „Bărbat” - prea mult spus; mai degrabă un băiat. Faţă deschisă, energică, privire inteligentă, aer tranşant, de om sigur pe el dar fără impertinenţa inşilor foarte convinşi de propria valoare, ţinută modern-protocolară, toate conturând imaginea unuia din specialiştii ce foiesc pe culoarele marilor firme şi agenţii occidentale. Dacă audienţa nu i-ar fi impus costumul sobru, pe care-l purta cu naturaleţea cu care alţii poartă halatul sau salopeta la locul de muncă, probabil că s-ar fi prezentat în cămaşă de un alb imaculat, cu mâneci scurte şi cu cravată la gât, uniforma „gulerelor albe” din societatea informatizată post-industrială. Salută respectuos, fără să exagereze înclinarea corpului, strânse energic mâna întinsă de amfitrion, apoi, la gestul acestuia, ocupă la fel de firesc locul pe scaun.

— În primul rând, vă mulţumesc pentru promptitudinea cu care mi-aţi acordat audienţa, începu el, pe un ton ce reducea surprinzător distanţa, păstrându-se totuşi în perimetrul unui desăvârşit bun— simţ, dacă nu chiar al unei deferenţe nedisimulate.

La înclinarea amabilă şi la zâmbetul de răspuns al gazdei, tânărul reluă, aruncând o privire rapidă spre cronometrul electronic de la încheietura mâinii stângi.

— Ştiu cât sunteţi de ocupat, excelenţă. Încerc să vă răpesc cât mai puţine minute. Pe scurt, vă prezint un program de reformare radicală a

societăţii.

— În numele „Partidului Duşmanilor Politicii”? întrebă gazda cu aceeaşi umbră de zâmbet ce nu-şi trăda, deocamdată, nuanţa.

— Partidul meu este, vă daţi seama, o glumă, veni grăbit răspunsul. Însă o glumă cât se poate de serioasă. Am gândit-o mult, dar, cum să vă spun... (aci, pentru prima dată de la începutul audienţei, siguranţa deplină făcu loc unei căutări parcă nu numai a cuvintelor)... sunt aproape convins că, fără o acţiune „de sus în jos”, ideea nu are nici o şansă, în ciuda adevărului pe care îl conţine.

Concret, analizând o imensă cantitate de fapte, am ajuns la concluzia că unul dintre cele mai cumplite rele din câte macină sănătatea morală şi echilibrul unei societăţi, este politica. Da, politica! Îndrăznesc să vă spun asta dumneavoastră, om politic, fiindcă funcţia vă plasează undeva, deasupra politicului - aşa cum îl văd eu. În fruntea statului nu reprezentaţi şi nu apăraţi convingeri sau interese politice de grup; dumneavoastră sunteţi arbitru şi mediator. Omului de stat însărcinat cu o asemenea înaltă misiune mă adresez!

— Ascult, îl încurajă înaltul demnitar, încercând - şi reuşind perfect - să-şi reprime vaga nuanţă de amuzament provocată de ceea ce el bănuia a fi candoarea naivă a interlocutorului.

— Se ştie de mult: esenţa politicului este puterea. Or, în istoria societăţii omeneşti nu există factor mai corupător, perturbator şi alienant decât setea de putere. Cineva spunea (şi câtă dreptate avea!) că puterea corupe, iar puterea absolută corupe absolut. Ea devorează oamenii. Până şi lăcomia, clasica dorinţă nesăbuită de bani, de aur, de avuţie, s-a transformat în pasiune mistuitoare pentru putere. Marile averi ale omenirii nu mai servesc azi la satisfacerea trebuinţelor celor ce le posedă, oricât de exagerat - extravagante ar fi ele, şi nici la tezaurizare. Prin ban se obţine putere. Bogăţia îţi dă pe mână soarta unor oameni, ţinuturi, țări, ramuri industriale....

— Deci, să desfiinţăm bogăţia? Noi nici măcar n-o avem! Să purcedem la naţionalizări, exproprieri, îngrădiri sau alte măsuri asemenea, la care lumea liberă a renunţat de mult şi benefic - după cum s-a dovedit? răspunse, întrebând, demnitarul.

— Nu, evident şi categoric nu, se grăbi să precizeze reformatorul. De fapt... e vina mea dacă m-aţi înţeles greşit. Am început cu sfârşitul, iertaţi-

mă...

Ce-au însemnat politica şi instrumentele ei, partidele politice, de-a lungul timpului? Mussolini şi-a instaurat dictatura prin partidul fascist. În Germania, Hitler a luat puterea şi a cotropit Europa servindu-se de naţional-socialişti. Comunismul a devenit, din utopie, sistem social-politic datorită fanatismului unei mâini de oameni, constituiţi în partid. Cât la sută reprezentau bolşevicii în Rusia anului l917? Un procent infim. În România deceniilor trei şi patru, câţi membrii număra partidul comunist? O cifră ridicolă. Şi iată: nişte comando-uri politice au schimbat soarta unor ţări şi popoare, bulversând istoria lumii! Dacă Lenin a avut o intuiţie genială, apoi aceasta este: daţi-mi un partid, nu mare, dar hotărât la orice, şi cuceresc omenirea! Cumplită degradare a gândirii lui Arhimede care cerea un punct de sprijin pentru a mişca universul...

Ce este partidul? Ce reprezintă mentalitatea de partid? Simplu - atât de simplu încât e uimitor că oamenii n-au înţeles până acum: o modalitate gregară de organizare şi de acţiune, creatoare de optică fatalmente îngustă, care deformează toate elementele vieţii. Logica de partid contravine flagrant şi inevitabil logicii întemeiate pe criterii axiologice normale. Valoarea supremă cu care operează mentalitatea de partid este fidelitatea, mai bună când devine devotament şi ideală când se numeşte fanatism. Nu contează dacă înregimentatul e prost ca noaptea! Unii lideri politici recunosc cu umor despre vreun ins: „o fi el bou, dar e boul meu”. Şi chiar dacă nu toţi conducătorii de partide împing cinismul până la asemenea recunoaşteri, când sunt puşi să aleagă între o competenţă aparţinând altei grupări politice şi un cretin din propriul partid, nu ezită niciodată să-şi „ungă” omul în funcţia vacantă... „Activist de partid”! Cum adică - activist de partid? Ce altă logică decât una aberantă putea inventa o profesie care nu presupune nici calificare, nici cunoştinţe concrete, ci numai „devotament faţă de linia partidului”? Mai există oare vreo ocupaţie care nu produce valoare materială sau spirituală şi nici nu adaugă valoare celor existente? Cine are nevoie de pândari sau hăitaşi pentru oameni - vă întreb?

În faţa mentalităţii partizane, până şi categoriile etice etern-umane pălesc sau dispar. Tată şi fiu, frate şi soră, soţ şi soţie nimeriţi în partide politice duşmane, dacă li se cere - şi uneori li se cere! -, trag unul în celălalt fără să clipească. Privite prin prizma logicii partizane, capacitatea profesională, probitatea, talentul, prestigiul pot deveni păcate de neiertat; e suficient ca ele să caracterizeze un adversar politic. O nulitate nu contează ca duşman,

dar o valoare adversă e un pericol, şi pericolele, ştiţi bine, se înlătură. Dacă n-ar fi aşa, de ce a fost suprimat Iorga şi nu un analfabet oarecare? Sau, din câţi comunişti a avut România, de ce tocmai Pătrăşcanu a trebuit să plătească cu viaţa calitatea de intelectual amestecat printre activişti de partid?

Demnitarul, a cărui faţă trăda acum cel mai viu interes, folosi pauza de respiraţie a tânărului pentru a întreba:

— Nu faci, cumva, o confuzie? Nu atribui - fără temei - caracteristicile partidelor extremiste, totalitare, oricărui tip de partid politic?

— Mă aşteptam, răspunse zâmbind tânărul. Nu, excelenţă, nu e nici o confuzie. Comuniştii, fasciştii, naziştii, legionarii, castriştii şi câţi vor mai fi nu fac altceva decât să îngroaşe până la scandal caracteristicile intrinseci ale oricărei grupări politice. Orice forţă politică se naşte pentru a dobândi şi exercita puterea, iar puterea are legile ei, imuabile -din păcate. Şi prima lege este autoperpetuarea, „reproducerea lărgită”... Sigur că experienţa „partidului unic” a fost cea mai aberantă, dar comite o gravă eroare cel ce nu înţelege nocivitatea puterii politice în general.

Nu, nu numai despre extremism sau totalitarism este vorba. V-aţi gândit vreodată câte pagube aduce politica în ţări binecunoscute pentru antitotalitarismul lor? Am calculat - cu aproximaţie - costurile declarate ale campaniilor electorale din SUA de la război până azi; cifra este ameţitoare, iar suma reală, cuprinzând și fondurile nedeclarate, trebuie să fie fantastică! De ce se irosesc atâtea energii umane şi valori materiale? Pentru ca electoratul să decidă: republicanii sau democraţii... Am avut norocul unei burse de doi ani în SUA şi acolo, „la faţa locului”, am studiat principiile, mecanismele şi chiar dedesubturile campaniilor electorale americane. Bun; să zicem că între platforma republicană şi cea democrată ar exista diferenţa care să justifice nebunia de parale aruncate în „gaura neagră” a alegerilor. Eu cred că diferenţele nu sunt relevante, dar... să zicem că ar fi. Atunci întreb: la ce bun o altă campanie electorală, aproape la fel de costisitoare, în interiorul fiecărui partid, numai şi numai pentru desemnarea candidatului acelui partid? Dacă „lupta fratricidă”, în care „candidaţii la candidatură” se atacă dur, uneori murdar, ar fi gratis, atunci... treacă-meargă, dar când costurile sunt imense... pentru ce? Se ştie bine: oricine câştigă investitura, va merge la alegerile mari, pentru Casa Albă, cu aceleaşi idei şi priorităţi, cu acelaşi program, care nu este al lui, ci al partidului său! Nu e absurd? Nu

e strigător la cer să prăpădeşti resurse imense pentru a satisface orgoliul nu ştiu cărui domn sau doamne de a se vedea ovaţionat(ă) la Convenţia Naţională a democraţilor sau republicanilor?

— Interesantă abordare, spuse înaltul demnitar, aproape cucerit de elocinţa vizitatorului. La treaba asta chiar nu mă gândisem...

— E singura abordare logică, excelenţă. Câtă vreme va exista politica, deci luptă politică, vor exista implicit adversari, tentaţi să se păcălească unul pe altul, pândindu-se, spionându-se, gata să speculeze, fiecare, greşeala celuilalt; aceasta e nenorocirea, de aici vine tot răul! Simpla polarizare a societăţii în grupări şi platforme politice adverse cu aparat propriu, cu suprastructură şi clientelă care costă, înseamnă o adevărată hemoragie de venit naţional.

Dar să-i lăsăm pe americani, poate ei au bani de aruncat, deşi, văzând America la ea acasă, şi nu cu privire de turist, prin geamul şi din fuga maşinii, depun mărturie că enorme şi arzătoare probleme sociale şi-ar găsi rezolvarea prin curmarea investirii aberante în politică a banului public şi chiar privat. Eu vorbesc acum despre ţările sărace, ca România. Vedeţi... la cei foarte bogaţi, chiar şi lipsa de logică are logica ei, suportul material şi juridic, ca să zic aşa.

Acolo există nu numai bani, ci şi reguli, stavile, mecanisme de control stabilite şi rodate în timp care, chiar dacă se mai încalcă, disciplinează totuşi sistemul.

La noi, excelenţă, lucrurile stau altfel, ştiţi mai bine ca mine. Nu sunt Casandră, n-am venit să prezic nenorociri sau să vă sperii cu scenarii catastrofice, dar... dar... teamă-mi e că realitatea poate depăşi cele mai sumbre previziuni.

— Chiar aşa? Pe ce te bazezi? - vorba lui Moromete, îl întrerupse demnitarul, uşor dezamăgit de direcţia discursului. „Alt prevestitor de nenorociri...”

— Chiar aşa, excelenţă. Noi de-abia acum învăţăm democraţia. Pentru mulţi, pentru prea mulţi, libertatea înseamnă haos, democraţia - dreptul de a face orice, iar legea înseamnă dictatură, opreliştea de orice fel - un rău de care ... bine că am scăpat! Legi noi, potrivite zilei de azi, nici măcar nu avem, ele de-abia se fac, se nasc greu şi nu ştim cât de bune vor fi, iar de aplicat... va trece timp, mult timp, pentru că de-abia trebuie create,

consolidate şi rodate instituţiile menite să le aplice. Democraţiile occidentale, după secole de funcţionare, încă le mai perfecţionează ..

— Ştiu, domnule, ştiu bine tot ce spui dumneata, dar altfel nu se poate. Trebuie mers pas cu pas.

— Aveţi dreptate, excelenţă, dar - cu tot respectul - vă rog să ne întoarcem la politic, la putere, şi să urmăriţi ce ravagii ar putea produce la noi, în condiţiile noastre, acest factor căruia eu i-am declarat război.

Imaginaţi-vă că aici, în România, nu aiurea, pe teren socio-politic nestructurat şi neconsolidat, pe structuri fragile, unele încă nenăscute, cu o populaţie străină de mecanismele democraţiei funcţionale, ei bine... o mână de oameni, un comando, o gaşcă - scuzaţi-mi termenul argotic - vrea să profite de context (acum e momentul!); se constituie în partiduleţ, partiduleţul „joacă” demagogic, păcăleşte naivii, devine partid, împinge către vârf un personaj malefic, dispus la orice şi capabil de orice, acesta flatează şi cântă în strună celor mai joase moravuri, năravuri, gusturi şi trăsături de caracter, atrage pleava, amorţeşte conştiinţele - atâtea câte sunt, şi ajunge la butoanele deciziilor. De acolo, instalează un regim clientelar, de tip mafiot, pus pe jecmăneală, sub deviza „numai noi, tot, şi acum!”.

Aici începe drama: jaf, secătuirea resurselor ţării, vlăguirea economiei, sărăcirea oamenilor, degradarea moralităţii sociale şi a instituţiilor statului. Mai concret: se va declanşa un lung şir de licitaţii trucate, cu caiete de sarcini întocmite astfel încât numai protejaţii partidului-mafie să le câştige. Vor începe lucrări de investiţii cu utilitate discutabilă, care la aprobarea bugetului costă l milion, iar la decontul final - 7-8 milioane. Vor apărea nu firme de construcţii, ci firme de partid în construcţii, nu firme de producţie, de servicii sau de import-export, ci firme de partid în toate aceste domenii. Se va constitui şi instituţia „băieţilor deştepţi”, specializaţi în executarea jafului cu acte în regulă, blindaţi de legi şi ordonanţe de urgenţă ...

— Unde toate astea, domnule? Unde? exclamă demnitarul, speriat de culorile tabloului zugrăvit cu o elocinţă pe care omul legii care era ar fi vrut să o condamne, dar omul - pur şi simplu, atent la ceea ce deja începuse să se vadă în viaţa de zi cu zi îl determina să asculte cu atenţie, până la capăt, rechizitoriul la adresa acestui posibil viitor.

— Unde? Peste tot unde se vor putea căpuşa banii publici. Ce drum vor apuca banii căpuşaţi? O parte - spre buzunare private, largi şi încăpătoare. Altă parte - la partid.

Din ei, partidul va plăti stipendiaţi, va cumpăra oameni, persoane, personalităţi, grupuri şi grupuscule şi, prin ei, instituţii; va finanţa ziare puţin citite, televiziuni şi radiouri cu audienţă redusă...

— Nu e logic ce spui. Dacă nu sunt nici citite, nici văzute, atunci nu-şi merită banii! La ce bun să le mai plătească?

— Ba este logic, excelenţă, mă scuzaţi că vă contrazic. Fiecare fiţuică tipărită şi canal audio-vizual, luat în parte, va avea un impact minor, aşa cum spuneţi, dar toate la un loc vor forma un climat, o baie de minciună şi manipulare, o imagine falsă, paralelă cu lumea reală, care otrăveşte şi de care nu scapi de când te trezeşti, dimineaţa, până adormi, noaptea târziu. O mega-diversiune (românii îi spun abureală), menită să ascundă mega-escrocheria pe cât de mega, pe atât de ticăloasă. Vitrina asta face bine şi pentru exterior, că şi străinătatea trebuie manipulată. În plus, ea atrage ticăloşia de-afară, că ea există şi pe-acolo, destulă! Din confuzia generală se vor naşte saltimbanci mediatici, gata să sară de pe sticla televizorului direct în afaceri şi în politică, pentru că politica , adică puterea, este „butoiul cu miere” râvnit de toţi.

— Chiar de toţi?

— Retrag cuvântul, excelenţă, şi reformulez: de mulţi, periculos de mulţi! Spălarea creerelor, diversiunea, abaterea de la real e o tactică veche de când lumea. Împăraţii romani n-aveau la dispoziţie televiziunea, că nu se inventase încă, dar au găsit soluţia genială, valabilă şi azi: pâine şi circ! Deschideţi televizorul şi... circ pe săturate; cu pâinea e mai greu.

— Ce-ar trebui să fac? Să dictez eu programele, ca înainte? Să cenzurez ziarele? Să le suspend?

— Nu, excelenţă; nici n-aţi putea. Dar iertaţi-mă, am divagat din nou. Revin la „banii pentru partid”, că de la ei plecasem. Din ei, partidul va cumpăra şi influenţă externă...

— Asta chiar nu se poate! Europa nu e civilizaţie fanariotă, să se vândă aşa, la tarabă. Cum să cred eu că organismele europene sunt de vânzare?

— Nici eu nu cred, excelenţă. Dacă aş crede, m-aş spânzura! Dar şi cel mai puternic lanţ are una, două, trei verigi mai slabe; e suficient să le găseşti. Dacă ai mirosit 2-3 funcţionari bine plasaţi acolo, dispuşi să accepte compromisul, ai câştigat partida. În fond, ca să deraiezi un tren e suficient să umbli la 2-3 şuruburi esenţiale; ca să omori un şofer nu trebuie să-i plasezi o bombă în maşină, e suficient să-i tai cablul de frână.

Revenind la ţărişoara noastră, se va fura cu lăcomie şi sfruntat...

— Dar oamenii, românii... ei crezi că vor înghiţi toate grozăviile astea? După ce au dărâmat o dictatură adevărată, vor tolera scenariul dumitale?

— Din păcate, nu e al meu, excelenţă; sper să nu fie deloc, dar ... tocmai asta doream să spun mai departe. Dacă lumea va înţelege şi va ieşi în stradă sau la urne, votând cu majoritate covârşitoare plecarea „vârfului" şi a întregii piramide nemernice de sub el, „demişii" vor muta furtul şi minciuna peste hotare, măsluind voturi acolo, cumpărând imagine şi credibilitate, păcălind pe cei necumpăraţi, inventând legi inexistente, modificând peste noapte legi existente dar neconvenabile, cocoţând în înalte foruri naţionale de decizie lichele, şantajabili, nulităţi, slugi plătite cu lefuri grase din banii luaţi de la gura amărâţilor.

— Deci, după dumneata ... totul şi toţi - de vânzare?

— Nu toţi, am mai spus; doar aţâţi câţi trebuie pentru a desfăşura şi a acoperi jaful. Cât priveşte cumpăratul oamenilor, un filozof cinic spunea că orice om are un preţ, preţul său. Alt gânditor, mai cinic, împingea răul mai departe, afirmând că marii oameni de aceea sunt mari: pentru că au un preţ enorm. Eu nu cred că-i chiar aşa, deşi au existat în varii domenii mari oameni care nu s-au dovedit şi mari conştiinţe, dar asta e altă poveste; să lăsăm valorile să doarmă în pace acolo, în lumea umbrelor...

— Aşadar, în România va fi sfârşitul lumii?!?

— Urăsc din străfundul sufletului ipostaza de profet al prăpădului, excelenţă. Vreau binele, cred în bine, dar... dacă va fi rău? Pentru că premisele răului există, sunt reale, e bine să ştiţi, să vă gândiţi la soluţii...

— Dumneata le întrevezi?

— Aici am vrut să ajung! Vedeţi, eu am solicitat audienţa pentru că am un proiect care ar putea oferi „soluţia soluţiilor", tăierea din rădăcină a sursei răului; dar pe termen lung. Până să-l prezint, vă mai ofer câteva argumente în favoarea lui.

— Mi-ai oferit destule, spuse amar demnitarul.

— Dacă vreţi, mă opresc, replică vizitatorul precipitat; începuse să se îndoiască dacă avea dreptul, dacă se cădea să spună în acest birou şi pe acest ton tot ce spusese până atunci.

— Nu, nu... Spune, te ascult.

— Politologii occidentali afirmă: „într-o campanie electorală nu e suficient să ai dreptate, trebuie să şi convingi electoratul de dreptatea ta”. Perfect adevărat, dar tocmai de aceea - absurd. De ce să fie necesară demonstrarea unui adevăr, dacă el este evident? De ce să se consacre acestui scop mii de oameni care consumă inutil resursele secătuite ale planetei, în timp ce programe vitale pentru progresul omenirii zac, părăsite, din lipsă de fonduri? Politologia, ea însăşi, studiază... ce? Iertaţi-mi incoerenţa, sar de la una la alta, dar toate vin de se leagă... Se găsesc, deci mijloace pentru cohorte de inşi specializaţi în cercetarea preferinţelor electoratului, în ştiinţa şi arta persuasiunii politice, în demagogia cât mai seducătoare a promisiunilor electorale, dar nu există mijloace pentru învingerea bolilor deocamdată incurabile, pentru stârpirea subdezvoltării şi a foametei, pentru eradicarea ghetourilor existente până şi în marile metropole ale lumii! Şi, la urma urmei, ce om - ce tip de om - se cocoaţă în scaun prin alegeri? Da, în antichitate nu exista altă modalitate să-ţi alegi conducătorii. Campionii elocinţei în senat, în forum, în piaţa publică, erau urmaţi de popor, deveneau aleşii mulţimii. Numai că... a trecut de mult vremea oratorilor! Azi, a conduce, a lua decizii şi a le aplica, nu înseamnă a vorbi despre problemele supuse actului de decizie, ci a le depista şi rezolva. Viaţa socială e compusă din compartimente bine delimitate ce pot fi dirijate eficient de către specialişti, oameni dotaţi, desigur, şi cu alte calităţi decât aceea de buni tehnocraţi. De ce tocmai pe ei îi ocoleşte actualul sistem de propulsare politică, excelenţă? Sistemul e fals, pentru că politica însăşi, existenţa partidelor, a luptei politice reprezintă o realitate depăşită, păgubitoare.

Răul este adânc şi vechi. Nu-mi permit să vă ţin lecţii de istorie, dar nu se poate să nu ştiţi câte daune a adus politica, oricând şi oriunde s-a amestecat. Biserica a început să piardă influenţa atunci când ambiţiile politice au împins-o către statutul de putere. Şi dacă tot am deschis cartea de istorie, va putea cineva, vreodată, să separe lupta politică de otrăviri, asasinate, orori de tot felul, comise numai şi numai de dragul puterii? Nu va putea, excelenţă, l-ar contrazice şi istoria, şi întreaga dramaturgie shakespeariană, cronică magnifică dar cutremurătoare a luptelor pentru coroană. Sau povestea familiei Borgia...

Mari creatori de artă s-au secătuit, încheind lamentabil cariere extraordinare, în clipa în care au fost „cumpăraţi” de politică. Venind mai aproape de realităţi pe care le cunoaşteţi nemijlocit, şi vă dor, credeţi că într-o ţară cu 23 de milioane de suflete - cu copii cu tot - „încap” 146 de

platforme politice diferite? Chiar să existe 146 de căi absolut distincte spre liman, sau avem de-a face cu 146 de grupări care vor sedii şi bani de la buget, ca un aconto la sumele ce - speră ele - vor curge mai târziu, după alegeri?

— Am să-ţi răspund, oftă demnitarul, printr-o afirmaţie a lui Churchill: democraţia occidentală, spunea el, este plină de imperfecţiuni şi păcate, însă un sistem mai bun omenirea nu a inventat încă. Aşa este! Comunismul a promis că rezolvă inechităţile şi cusururile democraţiei de tip occidental. Noi l-am trăit şi ştim: n-a rezolvat nimic. Dimpotrivă! Democraţia autentică nu se poate construi decât pe pluripartitism - dar aceasta presupune cu necesitate existenţa partidelor, altfel nu se poate...

— Ba se poate! afirmă, convins, tânărul. Revin, scuzaţi-mi obsesia: ce este, sau mai exact ce pretinde că este un partid politic? Un grup de oameni adunaţi în jurul unui program vizând economia, cultura, ştiinţa, învăţământul, sănătatea, apărarea, comunicaţiile unui stat. Dar programul ce reprezintă? Un set de opţiuni. Un plan tactic şi strategic. Istoriceşte, a fost nevoie de nişte oameni - oameni luminaţi! - care să gândească şi să formuleze opţiunile prin experienţă, intuiţie, previziune, analiză, extrapolare. În jurul unor asemenea oameni, ctitori de platforme politice, s-au format partidele, cele serioase, importante.

Azi, în era informaticii, procedeul mi se pare depăşit, anacronic. În ce domeniu important şi în ce acţiune de minimă complexitate se mai lucrează cu creionul, hârtia şi abacul? Ar îndrăzni cineva să lanseze o rachetă, să plaseze pe orbită un satelit şi chiar să opereze un bilanţ în bancă, fără computer? Calculatorul dă răspunsuri incomparabil mai exacte, oferă conexiuni infinit mai complete decât orice minte omenească. Îi precizezi obiectivul, resursele, clauzele obligatorii şi computerul oferă, în timp record, soluţia optimă, chiar cu variante. Tot el indică etapizarea, costurile, căile de urmat, riscurile în fiecare variantă, consecinţele secundare negative... într-un cuvânt: tot. Sigur, complet, rapid. De ce să folosim calculatorul la estimarea şanselor unui candidat, la alegerea culorii optime a cravatei respectivului în competiţia televizată din preziua alegerilor, când computerul poate face infinit mai bine treaba cadidatului însuşi şi chiar a întregului său partid?

— Să zicem că programul este o optimizare a relaţiei scopuri-resurse-modalităţi-costuri-termene-priorităţi. Să admitem, răspunse înaltul

demnitar, din ce în ce mai captivat de pledoaria reformatorului. Dar guvernarea? Conducerea propriu-zisă? Cine oferă conducătorii, dacă nu partidele?

— De ce, neapărat, partidele? E suficient ca aceşti oameni să fie cei mai buni, cei mai capabili, cei mai pregătiţi, cei mai corecţi, cei mai echilibraţi dintre toţi cetăţenii ţării, fiecare - pentru un anumit domeniu de activitate.

— Nu e suficient: e ideal! Dar cine-i găseşte, cine-i propune, cine-i prezintă electoratului?

— Computerul, bineînţeles! De fapt, acesta este „miezul" reformei mele. M-am luat cu istoria şi cu problemele colaterale, omiţând esenţialul. Iată sistemul, excelenţă.

La vârsta majoratului, fiecare cetăţean al ţării îşi va găsi datele personale pe o fişă aparţinând băncii naţionale de date - evident computerizată. Copiii pe care şcoala îi consideră inteligenţe strălucite, acele tipuri de precocitate cu reală portanţă socială pot intra în circuitul evidenţei de la 14 sau 16 ani.

— Stai, stai puţin. Dumneata propui întocmirea unui dosar? În România, acum, termenul acesta a devenit odios!

— Nu un dosar, excelenţă: o fişe personală, asemănătoare - dacă vreţi - cu fişa medicală a fiecărui cetăţean -pacient, sau cu fişa întocmită la încadrare, CV-ul cerut de orice angajator când te prezinţi la interviu. Ea n-are nimic de-a face cu statul poliţienesc-securistic, de care oamenii vor pe bună dreptate să uite. Să ne temem de fişe? Dar codul numeric personal îl primeşte orice om la primul său act de identitate, şi-l poartă până moare; cazierul personal, sau cel fiscal, ţi se eliberează pe loc, la orice birou de evidenţă a populaţiei, dovadă că existenţa fiecărui ins este marcată undeva, în evidenţa unui organ statal, şi asta nu deranjează pe nimeni, pentru că nu reprezintă o îngrădire a libertăţii omului, ci dimpotrivă, un element de ordine socială, care-ţi conferă, de exemplu, calitatea de alegător. Nu vă speriaţi, aşadar, de existenţa unei fişe, cu datele într-adevăr relevante despre o persoană, întocmită profesional.

Semestrial, printr-un sistem riguros de evidenţă (infim ca dotare umană şi materială), fişa se completează cu elemente noi; volumul cunoştinţelor, capacitatea de a le aplica, creativitatea, implicarea, performanţele profesionale, pe scurt - tot ce măsoară obiectiv şi indubitabil valoarea, competenţa, aptitudinile, experienţa, corectitudinea, echilibrul personalităţii respective.

— Ca de exemplu? întrebă demnitarul, parcă privind cu alţi ochi spre tânărul reformator. Fă-mă să înţeleg, mai concret...

— Iată: acolo, în fişe, un învăţător dintr-un sat va scrie că prichindelul X sau prichindeaua Y a străbătut cu piciorul, zilnic, 7 km dus şi alţi 7 km întors, pe ploaie, frig, ninsoare sau arşiţă pentru a ajunge la şcoală, şi n-a lipsit decât odată în trei ani, când, din cauza gerului, i-au degerat picioarele în bocănceii rupţi de vechi ce erau; iar la fiecare sfârşit de an, copilul a „adunat" numai 9 şi 10. Nu credeţi că un asemenea comportament promite ceva pentru viaţa de adult? Nu anunţă el un posibil şi chiar foarte probabil luptător, un om dornic şi hotărât să înveţe, să ştie, să cunoască? Şi dacă acelaşi copil, urmărit pe traseul său şcolar de către viitorii profesori - diriginţi sau de psihologul şcolii (ce mare nevoie de el este şi acum!) va avea înscrise în fişa personală diplome la olimpiadele naţionale şi internaţionale, distincţii la competiţii profesionale sau sportive, fapte deosebite, burse de merit în ţară şi străinătate, stagii de perfecţionare oferite gratuit de mari univeristăţi ale lumii, autorat sau coautorat la invenţii, participare - ca elev, student sau tânăr stagiar la proiecte internaţionale de anvergură, etc. etc... Ei bine, aceste date, consemnate obiectiv şi rezumate într-o frază, de cineva competent şi pătruns de misiunea sa socială, n-ar putea atrage atenţia celor ce caută oameni capabili, care să merite onoarea şi răspunderea de a fi reprezentanţi ai poporului? Sau: o fetiţă de 12-13 ani, orfană de mamă, cu un tată bolnav şi sărac, care se luptă să-şi crească - din te miri ce şi numai ea ştie cum - doi fraţi mai mici, pe care-i scoate la liman, ea însăşi terminând liceul şi facultatea cu note foarte bune ... n-ar fi propunerea ideală pentru corpul celor chemaţi să se ocupe şi să răspundă de ocrotirea copilului, de instituţii şi de programe guvernamentale în domeniu?

Nu sunt cazuri şi situaţii inventate de mine, excelenţă; ele există, asemenea oameni trăiesc printre noi, numai că n-au loc la vârf de lichele şi impostori. Nu sunt mai îndreptăţiţi astfel de oameni să alimenteze elitele decizionale ale societăţii? Am scăpa astfel de oratorii găunoşi, de inşii care - şi câştigă popularitatea la un şpriţ sau la o halbă, care aruncă sticla de şampanie în mulţimea adunată la miting, care defilează cu rudele, sponsorii şi relaţiile.

Ştiu că acolo, sus, nu e nevoie doar de cariere profesionale solide. Mult - poate chiar mai mult - contează caracterul, conştiinţa. De aceea fişa mea propune o rubrică de observaţii, în care, tot aşa, sunt consemnate extrem de succint fapte relevante pentru spiritul de echipă, altruismul, capacitatea de

implicare la efort, responsabilitatea, simţul dreptăţii, capacitatea de a comunica etc. etc.

Asta înţeleg eu, excelenţă, prin fişa personală; o foaie de parcurs, care să recomande un număr de candidaţi pentru funcţiile publice, din care să se aleagă cei mai buni.

Nu stărui acum asupra modalităţilor concrete de a asigura deplina obiectivitate a acestor fişe; proiectul meu le schiţează. După vârsta de 25 de ani, fişele devin operante; titularii lor devin candidaţi.

Nu sunt nici profesor, nici psiholog, nu am cunoştinţele necesare în aceste domenii. Aş fi bucuros să colaborez cu specialişti pentru ca formatul unei asemenea fişe să conducă la un rezultat cât mai exact relevant şi mai cuprinzător, fără balastul datelor nesemnificative, cu elemente perfect cuantificabile, foarte concrete, dar şi cu o rubrică de aprecieri - cum spuneam - ţinând de caracter, formulate pe baza unor fapte reale, verificabile.

De fapt, prin sistemul meu, toţi membrii societăţii candidează continuu, prin tot ceea ce fac, prin fiecare act socio-profesional, la un post de conducere sau coordonare, de mai mică sau de maximă importanţă socială. Se elimină, desigur, infractorii, delincvenţii, persoanele cu maladii psihice, pe baza documentelor emise de instanţe judecătoreşti sau medicale, documente contra-expertizate, spre înlăturarea oricărei posibilităţi de eroare sau fraudă,

Din patru în patru ani, sau din trei în trei ani, fiecare post de conducere sau coordonare, în plan central şi teritorial, se „scoate la concurs”. Conducerea şi coordonarea devin, astfel, administraţie, nu act politic, nu dominaţie ce capătă, automat, tendinţa de a se perpetua sau de a reveni la putere. Care putere? În sistemul propus de mine, aparatul politic devine fără obiect, deci piere; actul de conducere se depolitizează, devenind ceea ce trebuie să fie: o rotaţie a celor mai buni şi probi gospodari în fruntea treburilor obştei, unde îndeplinesc un mandat conturat nu de ambiţii şi dorinţe subiective, ci fundamentat şi optimizat ştiinţific, prin tehnica modernă de care dispune azi omenirea.

Toate funcţiile publice, mici sau mari, au o „fişă a postului”, înmănunchind calităţile, cunoştinţele şi abilităţile necesare exercitării optime a respectivei responsabilităţi. Se constituie, astfel, un „portret—robot” ideal al omului chemat să ocupe acea funcţie. Ce face computerul?

Nimic altceva decât confruntă imaginea ideală cu milioanele de fişe din banca naţională de date, indicându-le pe cele mai bine plasate. Vedeţi ce simplu este?

Se vor cere, poate, măsuri suplimentare de verificare, de eliminare a oricărei erori. Admit o mulţime de amendamente, unele poate chiar necesare. Mă gândesc, de pildă, la o validare finală - cel puţin pentru cele câteva zeci de funcţii de maximă răspundere statală -, operaţie ce s-ar putea încredinţa unui „consiliu al înţelepţilor”, ales şi el prin metode computerizate. Alţii vor propune, probabil, alte perfecţionări, cum ar fi păstrarea celor care, în timpul mandatul, s-au distins prin calităţi deosebite, pe post de consilieri ai noilor aleşi, pentru asigurarea continuităţii în actul de administrare. Mai mult: să presupunem că, din l00 de persoane evidenţiate de computer înainte de validarea finală, cei mai mulţi vor fi invalidaţi, din varii motive: unii nu au evoluat aşa cum promiteau premisele faptice din fişe, altora li s-a schimbat drumul în viaţă din motiv de sănătate. Câte nu se pot întâmpla, când e vorba de evoluţia unui om! Dar rămân ceilalţi, un fond uman infinit mai valoros decât nevolnicii care-şi cumpără voturile sau pe care părinţi sus-puşi sau bogaţi îi împing spre scaune nemeritate. De ce să ne pomenim, Doamne fereşte, că ţara lui Eminescu şi Caragiale este reprezentată în foruri europene de semianalfabeţi care nu ştiu nici măcar să facă pluralul de la „succes”?

Oricâte adăugiri s-ar aduce, sistemul va rămâne, în ansamblu, uimitor de simplu, ieftin şi eficient. Am calculat totul, investiţia e ridicolă în raport cu jaful operat actualmente în toată lumea, în numele democraţiei; beneficiul, chiar pe termen scurt, devine fabulos! Vă înmânez proiectul şi anexele, inclusiv calculul economic estimativ, încheie tânărul, depunând pe birou un dosar nu foarte voluminos. Apoi, după o clipă a ezitare:

— Acum înţelegeţi, sper, de ce n-am îndrăznit să prezint proiectul nimănui altcuiva decât dumneavoastră. Vreau să fac un bine ţării, poate... omenirii. Vreau să extirp cancerul politicianismului, să pun la muncă liota celor care trăiesc -şi cât de bine trăiesc! - pe seama muncii altora. Ajutaţi-mă!

Înaltul demnitar se ridică de la birou, ocolindu-l şi -ceea ce nu făcea prea des - strânse mâna vizitatorului cu o căldură care spunea totul despre impresia lăsată de tânăr.

— Mi-a făcut plăcere discuţia cu dumneata, deşi -mărturisesc - la început m-a speriat viziunea sumbră în care ai schiţat viitorul. Dar acum, în loc de concluzie, îţi fac o propunere: n-ai vrea să intri în grupul consilierilor mei? O minte ca a dumitale ar fi binevenită, chiar necesară aici.

Tânărul îşi privi gazda, topit de emoţie şi surpriză. Găsi cu mare greutate cuvintele de răspuns.

— Mă copleşiţi, excelenţă... Ce să caut eu, un biet inginer informatician, de-abia ieşit din stagiatură, printre atâtea capete luminate, experimentate? Ar fi...ar fi...

— Ar fi bine, îţi spun eu.

— Poate doar aşa... să lucrez la acest proiect, să-l definitivez cu ajutorul sfetnicilor dumneavoastră, să-i punem la punct modul de lansare şi implementare, etapele, să calculăm mai exact necesarul de resurse, şcolirea celor implicaţi...

— Păi... nu ţi se pare destul? Aici e muncă de 2-3 ani, pe puţin. Ce zici? Vezi... eu te-am ascultat pe dumneata; ascultă-mă şi dumneata pe mine. Vino. Lasă, te rog, secretarei mele datele de contact; te voi căuta curând, pentru detalii. La revedere.

...După ce reformatorul părăsi încăperea, înaltul demnitar îmi făcu semn să ies din micul cabinet alăturat, de unde urmărisem „în transmisiune directă” audienţa, pe un monitor de înaltă fidelitate.

— Ce zici? mă întrebă, încă marcat de impresia ce i-o lăsase şeful imaginarului “Partid al Duşmanilor Politicii”.

— V-am prevenit că veţi auzi lucruri deosebit de interesante...

— Într-adevăr, murmură el. Ce idee! Ce viziune!

În acea clipă, un strigăt disperat, apoi un zgomot sinistru, ca o bufnitură, amestecat cu scrâşnet de roţi muşcând asfaltul, invadară biroul prin fereastra larg deschisă ce dădea spre bulevardul din vecinătatea clădirii oficiale. Înaltul demnitar se precipită, odată cu mine, către geam. Ceea ce văzurăm, ne îngheţă pe amândoi: tânărul reformator, pornit să scape ţara şi omenirea de plaga politicii şi politicienilor, zăcea inert în mijlocul carosabilului, într-o foiala de inşi ce se precipitau inutil în jurul lui. În depărtare, mai mult se ghicea o dâră de fum albăstrui, aruncat de eşapamentul unei maşini dispărute pe strada ce intersecta bulevardul la nici o sută de metri de acel loc.

Am închis fereastra tocmai când Salvarea venită în pripă se depărta, purtând trupul celui accidentat.

Sau, poate, cadavrul.

Şirul audienţelor începuse catastrofal. Oare să existe vreo lege nescrisă, vreun blestem care omoară din faşe ideile cu adevărat importante, odată cu autorii lor? Cumplită lege! Cumplit blestem!

## 2. KARL MARX

Fiinţa apărută ca prin minune în scaunul cabinetului era parcă desprinsă din portretul arborat, până nu de mult, în toate instituţiile publice din ţară. O claie de păr, o faţă vânjoasă, doi ochi aprigi, o gură trădând orice în afară de asceză ori cumpătare, totul - terminat cu o barbă mai stufoasă decât părul. Convorbirea dura de câteva minute şi - de la punctul meu de observaţie - nu mă săturam să savurez uimirea demnitarului la constatarea că jucăria merge, funcţionează!

— Vă mulţumesc din inimă că aţi acceptat invitaţia, domnule Marx; promit să vă reţin doar câteva minute.

— Am tot timpul, fii liniştit. De când trăiesc în veşnicie, nu mă mai uit la ceas. Care-i problema?

— Înainte de curiozitatea, să-i zic doctrinară, majoră, există o curiozitate omenească, strict omenească, mai ales când mă aflu în faţa unei personalităţi copleşitoare, cum sunteţi dumneavoastră. Mi-aţi permite, la începutul convorbirii, câteva întrebări din această zonă?

— De ce nu? Dacă mi-ai citit scrierile, ai reţinut, poate, şi deviza mea preferată: „Nimic din ce este omenesc nu mi-e străin”. Deci... întreabă. Răspund la orice.

— Vă mulţumesc din nou. De ce v-aţi lăsat o asemenea barbă imensă, domnule Marx? Şi barbă, şi păr...?

Filozoful zâmbi, amuzat.

— Ştii că-mi placi? Ei bine, mi-am lăsat-o ca să atrag atenţia urmaşilor mei întru conducerea revoluţiei, că omul trebuie judecat nu după barbă, păr sau mustăţi, ci după ce are sub ele, în cap. Contează nu cum arăţi, ci doar ce eşti, ce ştii, ce faci - pentru tine şi pentru societate. Încă de pe vremea mea, „bărboşii” erau priviţi cu circumspecţie. Interpretează-mi deci barba ca pe

un protest la adresa prejudecăţilor şi conformismului. Dar dacă am luat-o pe panta asta, te întreb şi eu: e adevărat că în România, prin anii ‘60, miliţia poporului oprea pe stradă tinerii pletoşi şi-i tundea, ca să fie toată lumea aliniată normelor „moralei proletare” - în viziunea celor ce şi-ar fi dorit să vadă toate capetele rase, ca la recruţi?

Demnitarul-gazdă zâmbi, stânjenit.

— Da, cam aşa s-a întâmplat...

— În locul tinerilor, eu nu m-aş fi lăsat tuns. Aş fi strigat, sus şi tare: dacă aşa cere viziunea marxistă, atunci să i se radă şi barba lui Karl Marx, cel din tabloul de pe toţi pereţii. Corect? Aştept altă întrebare.

— Dumneavoastră, teoreticianul revoluţiei proletare, n-aţi fost tocmai proletar, ci - din câte ştiu eu - burghez, iar prietenul dumneavoastră, Engels, venea chiar din marea burghezie...

— Adevărat; şi... ce-i cu asta? Doar am spus-o clar, şi nu o dată: originea socială o fi ea un criteriu de apreciere a insului, dar numai minţile stupide, periculos de stupide, absolutizează criteriul, considerându-l singurul valabil. Dar... de ce mă întrebi? Cumva, în legătură cu Leonte?

Văzând figura nedumerită a gazdei, filozoful se explică imediat.

— Am auzit că, tot pe la voi, prin anii ‘50, unul pe nume Leonte Tismăneanu, care preda la universitate ştiinţa creată de mine, îşi examina studenţii având, lângă catalog, fişa de cadre a fiecăruia. Dacă studentul era burghez, mare sau mic, oricât de bine ar fi răspuns, nu putea primi nota maximă; vezi dumneata, marxismul şi originea burgheză s-ar fi aflat în conflict de interese. E adevărat?

Din nou - zâmbet stânjenit şi recunoaştere aproape spăşită.

— Da, şi asta e adevărat.

— Visul tismănenilor era, probabil, ca fiii de burghezi să nici nu pătrundă în universităţi. Un pui de chiabur care ştie marxism, nu e de-a dreptul periculos? Oare ce urmăreşte el? Dacă voi, românii, i-aţi primit în şcoli înalte, bravo vouă! Ştii? Prin lumea umbrelor, pe unde mă învârt eu acum, se spune că Volodea Tismăneanu, fiul marxistului radical, imediat după turbulenţele din România şi-ar fi demascat şi înfierat tatăl cu mânie antiproletară, condamnând comunismul în aplauzele foştilor confraţi întru marxism profitabil din cartierul primăvăratic al protipendadei revoluţionare. Te pomeneşti că şi asta e adevărat!?!

— Din păcate - da, aşa este ...

— Şi voi... ce-aţi zis? Ce-aţi făcut? Dacă nici marxism-leninism n-a mâncat, nici a revoluţie proletară nu-i mirosea gura, trebuia să i-o închideţi!

— E democraţie, domnule Marx. în democraţie, nimeni nu închide gura nimănui.

— Bine, atunci lăsaţi tismănenii să vorbească, dar măcar nu-i încurajaţi, nu le plătiţi demagogia! Aşa că, dragă domnule - sau tovarăşe, cum vrei, eu n-am prejudecăţi nici mic - sau mari burgheze, nici proletare, de niciun fel - te rog să explici conaţionalilor dumitale că nu Karl Marx e vinovat dacă, în România, aproximativul român Tismăneanu, sau cum s-o fi numit la origini, îşi teroriza studenţii neproletari la examenul de marxism. Dacă ar exista un tribunal al istoriei, eu - ca autor de proiect - i-aş chema în judecată pe Lenin, Stalin, Brejnev, pe toţi ceauşeştii, jivkovii, tismănenii mari sau mici, câţi vor mai fi fost, şi i-aş acuza că mi-au stâlcit proiectul şi mi-au compromis imaginea. Să plătească daune! Morale, că materiale, pe-aci, pe la noi, n-ai ce face nici cu dolarii, nici cu lirele, nici cu rublele...

Apropo de bani; îmi permiţi o întrebare?

— Desigur!

— Am auzit că la voi, tranziţia a scos la suprafaţă, peste noapte, o mulţime de mari bogătaşi semianalfabeţi sau analfabeţi de-a binelea. Aşa-i?

Demnitarul încercă să zâmbească, dar nu prea reuşi.

— Văd că sunteţi bine informat...

— ...Şi că ei se laudă în gura mare cu „şcoala vieţii”. E bună şi asta, nu contest, dar... dacă vrei să faci un bine românilor dumitale, explică-le, domnule, că doar maimuţele învaţă numai şi numai din păţanii, prin metoda empirică a încercărilor şi erorilor succesive, pe care se bazează şi dresajul. Oamenii învaţă din cărţi, domnule; din cărţi multe şi diverse, citite cu răbdare, cu migală, cu metodă!

Poate că singurele cuvinte integral şi profund adevărate, scrise sau rostite de Lenin în toată viaţa lui, au fost „învăţaţi, învăţaţi, învăţaţi!” Altfel, se întâmplă în societate exact ce se petrece la voi, acum: mult hulita „luptă de clasă” se transformă în lupta celor cu clase mai puţine contra celor cu clase mai multe. Ieşiţi din capcana asta, nu mi-o lua în nume de rău...

— Vă mulţumesc pentru sfat. Cu voia dumneavoastră vă propun să trecem la problemele cu adevărat serioase...

— Eu nici până acum n-am glumit.

— Vă cred, domnule Marx, dar,... v-aş întreba ce aveţi de transmis românilor, după ce au trecut prin câte-au trecut?

Fără să stea pe gânduri, părintele comunismului ştiinţific răspunse clar şi răspicat:

— În primul rând, românii să nu mă considere pe mine principalul vinovat pentru drama de 45 de ani a ţării lor...

— Dar pe cine? Mulţi spun că vi se datorează drama omenirii, nu numai a României!

Ca şi cum n-ar fi auzit întreruperea, patriarhul îşi continuă gândul, lăsând să se întrezărească una din trăsăturile sale fundamentale: dialogul reprezenta, pentru el, un monolog întrerupt la răstimpuri.

— ...Ţară trecută, în zbuciumata ei istorie, prin focul şi sabia atâtor hoarde şi seminţii! Nu cumva tot eu sunt vinovat de năvăliri, de biruri şi haraciuri, de trădări, de epoca fanariotă, de dictatele care v-au hăcuit teritoriul?

— Nu, asta n-a pretins-o nimeni, dar e greu de combătut afirmaţia că ultimele patru decenii au reprezentat, pentru România, una dintre cele mai nefaste experienţe. Iar proiectul socialismului ştiinţific vă aparţine, e un fapt notoriu.

— Mda, aşa se întâmplă întotdeauna când se prăbuşeşte un edificiu, mormăi musafirul; primul hulit este arhitectul. Dar la constructor, la constructori v-aţi gândit? Aţi studiat varianta originală a proiectului? Aţi încercat să decelaţi desenul iniţial de liniile strâmbe şi şchioape, trase anapoda de coautori cârpaci?

— D-le Marx, după evenimentele de la sfîrşitul lui ‘89, multe voci au încercat să acrediteze chiar aici, la noi, ideea pe care o exprimaţi. Le-a fost imposibil. Şi nu numai pentru că se adresau unui popor încărcat de umilinţă şi ură, înverşunat de un teribil sentiment de frustrare, ci pentru că tot ce se întâmpla în lume, în jurul nostru le contrazicea spusele. Românii... să presupunem că v-au înţeles greşit. Să admitem că ei au acceptat deformări grave ale proiectului şi l-au construit prost. Dar sistemul imaginat de dumneavoastră a început să pârâie din încheieturi şi să se prăbuşească peste tot! Ce n-a avut vecinul nostru de la răsărit, ca să-l aplice cu succes? Nu i-au lipsit nici credinţa în socialism, nici devotamentul împins până la sacrificiu (probă - războiul al II-lea mondial!), nici resursele naturale

imense, unice în lume, nici întinderea şi populaţia,o piaţă de desfacere cât a şasea parte din uscatul globului pământesc! A avut la dispoziţie 75 de ani pentru a demonstra viabilitatea sistemului. Ce i-ar mai fi trebuit?

Ochii doctrinarului se îngustară, aruncând fulgere prin fâşia rămasă, nu mai lată decât o dungă.

— Ceva în plus şi ceva în minus. I-a prisosit un om; mai exact - doi: Lenin şi Stalin.

— Oare? Fără Lenin, credeţi că bolşevicii ar fi dărâmat ţarismul, ar fi preluat puterea şi, mai ales, ar fi menţinut-o?

— Dacă n-o făceau, înseamnă că nu erau coapte condiţiile, şi dacă nu erau coapte condiţiile, mai bine nu reuşeau. Graba a stricat totul: Lenin a compromis un proiect genial. In opera mea descriu exact imaginea tipului de ţară în care va triumfa socialismul; citiţi şi spuneţi-mi dacă viziunea de — acolo seamănă cu Rusia ţaristă a deceniului II!

— Iar fără Stalin, fără dictatura sângeroasă declanşată de Stalin, mulţi istorici afirmă că tânăra Republică a Sovietelor n-ar fi supravieţuit nici până la invazia lui Hitler...

— Nu ştiu şi nu mă interesează. Eu n-am teoretizat teroarea.

— Dar aţi ridicat lupta de clasă la rang de lege obiectivă. Aţi întemeiat conceptul de dictatură a proletariatului...

— Conceptul, nu teroarea! Cine şi-ar fi imaginat că partidul muncitorilor şi ţăranilor, de-abia instalat la putere, îşi va măcelări fără milă componenţii primelor comitete centrale alese la primele congrese, în numele „purităţii ideologice”? Cum puteam crede că militanţii care apăraseră cu eroism revoluţia de trupele intervenţioniste din afară, vor fi exterminaţi de tovarăşi de-ai lor cu idei juste şi ferme, doar pentru că împuşcaţii aveau şi unele idei discutabile? Nu dubiose, domnule, nu duşmănoase, ci discutabile, adică altfel decât ale călăilor! Mă vezi pe mine mânuind KGB-ul ca să apăr „linia partidului” de cei care nu spun întotdeauna „da, să trăiţi”? Da, într-un război civil mor oameni. Mor şi pe fronturi, cu arma-n mână, cum au pierit zeci de mii, dar... de ce în faţa plutoanelor de execuţie? Fii sigur că, de-aş fi întrezărit măcar posibilitatea unei asemenea orori, aş fi retras „Manifestul comunist” de la tipar, aş fi şters celebra chemare „Proletari din toate ţările, uniţi-vă!” şi aş fi scris în loc, cu litere de-o şchioapă, „Proletari din toate ţările, iertaţi-mă!”.

Îţi vorbeam şi de ceva care i-a lipsit Rusiei: ca să mă exprim cu o glumă reuşită a compatriotului vostru, Arghezi, ruşii n-au avut... nemţi! Un popor înapoiat, cu un stadiu rudimentar al forţelor de producţie, cu un nivel intelectual şi de conştiinţă precar, caracteristic ţărilor subdezvoltate, cu tradiţie de despotism, teroare şi potemkinade.....ce putea să iasă de-aci altceva decât ce-a ieşit?

— Bine, să zicem că acolo „n-au fost nemţi"; dar în Germania, domnule Marx? În RDG s-a pompat zdravăn, fiind considerată vitrina „lagărului socialist" - cum i se spunea nu fără o anume intuiţie conclavului ţărilor estice - şi avea la nemţi... slavă Domnului. De ce, atunci, cealaltă Germanie a devenit o forţă economică mondială, renăscând din ruine, în timp ce „jumătatea" ei socialistă a ajuns, prin comparaţie, simbolul stagnării? De ce unii fabricau Mercedes-ul, iar ceilalţi - tot nemţi! - reuşeau, cu chiu, cu vai, să producă Trabantul? De ce Republica Cehoslovacă, înainte de război pe locul 5-6 în Europa ca dezvoltare economică şi nivel de trai, s-a aliniat, cu timpul, subdezvoltatei Bulgarii şi frământatei Românii? Cum vă explicaţi că sistemul preconizat de dumneavoastră s-a prăbuşit singur chiar în ţara de origine?

— Eu, stimate domn, nu răspund decât pentru faptele mele, iar faptele mele sunt opera mea...

— ... Al cărei sens este clar: instaurarea comunismului, transformarea unui proiect teoretic într-o orânduire social-politică absolut concretă. În teza a 7-a asupra lui Feuerbach scrieţi negru pe alb: „De-a lungul veacurilor, filozofii n-au făcut altceva decât să explice lumea; problema este, acum, de a o schimba". E adevărat? Aţi teoretizat dictatura proletariatului, aţi fundamentat lupta de clasă ca motor al dezvoltării societăţii; aţi preconizat "exproprierea expropriatorilor", adică naţionalizarea mijloacelor de producţie şi instaurarea proprietăţii comune. Pentru reuşita revoluţiei, aţi formulat teza unirii muncitorilor de pretutindeni, lansând -aşa cum spuneaţi - celebrul apel „Proletari din toate ţările, uniţi-vă"! Ştiţi că, în virtutea acestei lozinci, comuniştii români au adoptat, în primii ani de după constituirea partidului lor, teze antinaţionale pentru care autoritatea statală i-a scos în afara legii? Nu puteţi afirma, domnule Marx, că sunteţi un filozof neînţeles, trădat sau deformat de discipoli. Dumneavoastră aţi gândit un sistem, dar dincolo de proiect, aţi intrat în istorie ca primul activist al comunismului ştiinţific. Doar aţi înfiinţat Internaţionala comunistă,

organism ce trebuia să devină pârghia punerii în operă a proiectului dumneavoastră. Mă înşel oare?

— Deloc, domnule, dar ai avea dreptul să mă judeci, ca realizator al propriului meu proiect, numai dacă apucam să înalţ edificiul cu mâinile mele, sub supravegherea mea, cu alte cuvinte dacă el mă exprima integral! De unde ştii ce am înţeles eu prin „luptă de clasă”, „naţionalizare” sau „dictatura proletariatului”? Ce anume îţi dă dreptul să crezi că în orânduirea întemeiată şi desăvârşită de mine ar fi existat masacre, deportări, lagăre de concentrare? Cum să preconizez eu muncă forţată, strângerea recoltelor cu şcolarii şi cu armata, când am scris textual: „Munca prost plătită este muncă de mântuială”? Munca la voi nu mai era nici măcar prost-plătită, ci forţată! Dacă vrei pagina şi alineatul, ţi le ofer...

Dar să lăsăm deformările pe seama celor ce se fac vinovaţi de ele. Eu sunt filozof, domnule, şi poate că sistemul meu filozofic, ideile mele filozofice de-abia acum au şansa să fie înţelese, aprofundate... Nimeni n-a sărit la gâtul lui Saint-Simon, Furier, Owen, Tomas Morus... Toţi s-au năpustit pe mine! Cât timp a existat un sistem socialist constituit, orice gânditor, specialist sau neofit, îmi privea opera marcat de realitatea eşecului - pentru că eşec a fost! -din ţările ce se revendicau “marxiste”. Nimic mai simplu, mai tentant, dar şi mai fals decât să-l judeci pe Marx după modelul oferit de orânduirea marxistă constituită, existentă!

Te întreb: există vreo analiză mai exactă a fenomenelor capitalismului decât cea realizată de mine? A explicat cineva mai bine acumularea primitivă a capitalului? Sau mecanismul de formare a capitalului, adică plus-valoarea? Poate contesta cineva adevărul că existenţa determină conştiinţa? De altfel, nu eu am introdus materialismul în gândirea omenească, şi nici măcar în privinţa organizării societăţii pe principii socialiste nu am meritul întîietăţii... Îmi reproşezi teza luptei de clasă. De ce? Teoretic, este transpunerea în plan social a luptei contrariilor, din dialectica hegeliană, iar practic... chiar nu există ciocniri de interese între patronat şi muncitori? Dacă e aşa, cum explici mişcarea sindicală de azi, lupta pentru apărarea drepturilor celor ce muncesc?

Nu, domnule, nu ai înţeles; nu a înţeles nimeni măreţia, rotunjimea perfectă a proiectului meu! Omul eliberat de exploatare, stăpân absolut pe destinul său, concepând libertatea ca pe o necesitate înţeleasă şi asumată, căreia i se înregimentează conştient şi pe care o slujeşte cu toate forţele...

Omul scăpat definitiv de chingile dezumanizante ale individualismului, ale interesului, ale instinctului de proprietate...

— Apropo de om, domnule Marx... Cum explicaţi rolul infim pe care-l ocupă omul, nu ca parte a procesului de producţie, ci ca fiinţă gânditoare, în opera dumneavoastră? Aproape toţi exegeţii marxismului au remarcat această ciudăţenie - ca să nu-i spun anomalie: filozoful care a afirmat: „omul este cel mai preţios capital” (deşi, discutând deschis, nici formularea aceasta cam meschinizantă nu sună prea elegant...) a acordat antropologiei filozofice o atenţie dezarmant de redusă. De ce?

Ciudat: ca şi cum în clipa aceea i s-ar fi pus prima întrebare cu adevărat dificilă sau rău-voitoare, întemeietorul comunismului se ridică nervos de pe scaun, măsurând cu paşi mari, apăsaţi, porţiunea din faţa biroului de după care demnitarul îl privea fără să priceapă motivul iritării. Într-un târziu, Marx se opri, îşi privi fix interlocutorul şi răspunse:

— Pentru că nu era nevoie. Omul, în stadiul de dezvoltare în care l-a găsit proiectul meu, nu mă interesa. Fiinţa îndobitocită, înfometată, înfricoşată, înrăită sau coruptă de-a lungul unor milenii de exploatare n-avea ce căuta în societatea imaginată de mine! Nu acest om se putea ridica deasupra instinctului de proprietate, nu el putea deveni făuritorul conştient şi cetăţeanul elevat al celei mai avansate, celei mai drepte orânduiri sociale. De ce crezi că mi-am luat drept colaborator pe Engels? Pentru cunoştinţele lui în domeniul ştiinţelor naturii. Engels anticipase ingineria genetică. El mi-a promis elaborarea, în timp util, a tehnicilor prin care genele individualismului şi simţului de proprietate pot fi extirpate cu uşurinţa cu care se aplică azi, în masă, cel mai banal vaccin. Ei bine... nu s-a ţinut de cuvânt. Evenimentele ne-au depăşit pe amândoi! El mi-a supravieţuit, dar legământul lăsat de mine cu limbă de moarte, nu l-a putut realiza. Cu un om eliberat de spaime, izbăvit de crucea propriei sale istorii şi preistorii, cu un om nou pentru vremuri noi... alta ar fi fost situaţia. Atunci, sistemul şi-ar fi demonstrat nu viabilitatea, ci măreţia! Iar dumneata îmi reproşezi că socialismul nu s-a impus planetei „pus în operă” de mujicii genialului conte Tolstoi, de nebunii chinuitului Dostoievski, de conaţionalii întru crimă şi sadism ai lui Rasputin, Stalin şi Beria sau de resemnat-nostalgicii lui Cehov? Cum să fi realizat cu ăştia libertatea ca necesitate înţeleasă şi asumată? Cum?

Demnitarul se ridică, uluit. Înţelegea, dar tocmai adevărul la care, în sfârşit, parvenise, îl lăsa fără grai. Ar fi vrut să întrebe, să ceară explicaţii, însă nu reuşea să articuleze niciun cuvânt.

De la postul de observaţie, pricepui că era momentul să intervin. Semnul care-l adusese în cabinet pe Karl Marx se repetă în sens invers, lăsându-l pe demnitarul român singur în cabinet, într-o stare de surescitare imposibil de descris. Greu de spus ce l-a tulburat mai tare: dispariţia bruscă a oaspetelui sau şocul mărturisirii?

Când mi-am făcut apariţia din micul cabinet alăturat, unde funcţiona studioul improvizat, de înregistrare audio-video, mi-a şoptit cu vocea la fel de scăzută ca în momentele primei noastre întâlniri:

— Pentru azi...destul.

L-am înţeles.

## 3. LABORATORUL DE GEOPOLITICĂ

— Azi, excelenţă, vă propun o vizită, i-am spus demnitarului, la prima oră a dimineţii. Unul dintre solicitanţi doreşte să vi se adreseze nu în ambianţa cabinetului dumneavoastră, unde i-ar lipsi machetele, mulajele, hărţile şi tot materialul ajutător, ci în laboratorul său. Cred că merită osteneala. Dacă nu aveţi nimic împotrivă, să mergem...

Peste câteva minute, păşeam împreună pragul Laboratorului de geopolitică al „Înaltei Academii pentru Spaţiu şi Timp”, instituţie privată, apolitică, având profil de cercetare şi învăţământ. Rectorul, vizibil marcat de onoarea ce i se făcea, ne însoţea, pregătit pentru explicaţii.

— Vă aflaţi în salonul consacrat României, începu el prezentarea pe un ton ce se dorea cât mai solemn. Iată un prim lot de machete... şi bagheta ciceronelui nostru se îndreptă spre câteva lădiţe în care, din pământ, nisip şi culoare, se reproducea - la scară şi în relief - teritoriul ţării, dar în variante şocant de neasemănătoare cu imaginea atât de familiară oricărui elev de clasa a IV-a primară.S-ar fi cuvenit, poate, un expozeu introductiv asupra preocupărilor, obiectivelor şi specificului activităţii noastre, sublinie cu oarecare grăbire domnul rector, îndemnat, probabil, de reacţia citită pe feţele noastre, dar - continuă el - am preferat să vorbească faptele, să se degaje din chiar truda noastră de zi cu zi aprecierea pe care, nu mă îndoiesc,

o veţi da la sfârşit acestui mic, dar inimos şi ingenios colectiv de cercetători. Pentru că, în fond, ce urmărim noi? Ce este, de fapt, geopolitica în viziunea specialiştilor noştri?

Nimic altceva decât o modalitate de a rezolva prin mijloace ştiinţifice - veţi fi de acord cu mine că geografia este o ştiinţă, ca şi politica - problemele delicate, spinoase şi complexe, create de politică de-a lungul timpului. Ei bine, iată primul proiect; şi ghidul se opri în faţa uneia din machete, înconjurând cu un gest larg al baghetei conturul ţării în interiorul căruia dispunerea formelor de relief— mai exact: bine cunoscutul arc carpatic - se înfăţişa privirilor ca într-un tablou suprarealist. Nu trebuie să vă mire poziţia munţilor în teritoriu, domnilor. Aceasta este însăşi tema de cercetare şi, dacă-mi permiteţi, originalitatea proiectului. De la ce premise am pornit?

Prima: lanţul de munţi reprezintă, întotdeauna, cea mai sigură şi uşor de apărat frontieră. A doua: România dispune, har-Domnului, de lanţuri muntoase, dar ele apar plasate, din nenorocire, în interior. A treia, şi cea mai importantă: trăim într-o epocă atât de agitată, atât de instabilă politic, încât - mai ales în această parte a lumii -putem fi confruntaţi oricând cu orice surpriză. Concluzia se impune de la sine: munţii trebuie să devină frontiere. Iată şi soluţiile concrete propuse de autorii studiului: Carpaţii Meridionali, ca fiind cei mai înalţi, vor fi întinşi de-a lungul celei mai expuse frontiere, cea din vest, zonă în care, ştiţi bine, Tratatul de la Versailles a lăsat atâtea nostalgii şi nu numai... Carpaţii orientali se vor înşira pe frontiera estica a ţării, în două variante: varianta optimistă - de a lungul Nistrului; varianta... nu i-aş zice pesimistă, ci realistă - de-a lungul Prutului.

Prima variantă va necesita, probabil, întăriri suplimentare, antrenate din alte bazine muntoase ale ţării, poate Măcinul; a doua se mulţumeşte cu oferta munţilor Moldovei, probabil suficientă ca aliniament de apărare. Carpaţii Apuseni, după cum vedeţi, - şi rectorul îşi însoţi cuvintele cu un gest de urmărire pe machetă - vor dubla Dunărea, constituind un lanţ aproape continuu. Căutăm încă soluţii pentru rezolvarea unor probleme de ultimă oră...De pildă, tronsonul iugoslav al frontierei sudice se cuvine, probabil, susţinut mai puternic decât în viziunea noastră iniţială. Din nenorocire, să recunoaştem, ne confruntăm şi noi, ca şi dumneavoastră, oamenii politici, cu nisipurile mişcătoare ale politicii regionale şi mondiale, oftă rectorul. Când începi studiul, situaţia se prezintă într-un fel; când îl termini, constaţi că s-a schimbat chiar tema de proiect!

Aici, în sud, mergem, deasemeni, pe două variante, explică rectorul, plimbându-şi beţişorul de la extremitatea estică la cea vestică a frontierei. Prima: Dunărea - frontieră propriu-zisă, iar munţii - zid de apărare, pornind chiar din malul apei. A doua: lanţul de munţi devenit frontieră, iar Dunărea, deviată, curge către mare exclusiv pe pământ românesc. Ştiu, mă veţi întreba despre reacţia vecinilor bulgari şi sârbi.... Vă răspund: în cazul Iugoslaviei, cred că se poate merge pe principiul faptului împlinit; o deviem - şi gata! Precedentul este binecunoscut sârbilor, aşa că...ne vor accepta, până la urmă, ce să facă ?! Cu bulgarii, afacerea e negociabilă; în fond, avem la ei un “avans” de două judeţe, nedecontat încă: Durostorul şi Caliacra. Să rămână ale lor, în schimbul Dunării. Eventual, mai putem da ceva bani... poate plătim în natură, cu produsele rezultate din irigaţii...sau cum ne vom înţelege.

— Bine, dar munţii...cum îi mutaţi?

Omul de ştiinţă zâmbi superior, apoi răspunse:

— Treaba asta, excelenţă, nu mai e de mult o problemă! Vechii creştini obişnuiau să spună: credinţa mută munţii din loc, iar mahomedanii...ce ziceau mahomedanii? Vă amintiţi? „Dacă nu vine muntele la Mahomed...”. Ca să nu mai zic de înţelepciunea populară: “se întâlneşte munte cu munte, dar om cu om”...Deci munţii se mişcă, puteţi fi siguri, şi nu de azi, de ieri... Reflectarea în filosofie şi în folclor a unor fenomene, presupune cu necesitate existenţa acelor fenomene, doar ne aflăm pe terenul ştiinţei. Totul este să le descifrăm şi să le „punem la treabă” în folosul nostru. Desigur, nu acesta este singurul nostru argument. Americanii, aţi văzut, şi-au sculptat munţii, i-au fasonat după chipul a trei preşedinţi - adevărată sculptură geologică, nu? Aşadar, demonstraţia e făcută. Din punct de vedere ştiinţifico-tehnic, proiectul nostru e perfect realizabil.

Avem variante. Prima: mutare, pur şi simplu, prin translare, aşa cum se mută blocurile de 10-14 etaje. A doua: tăiere (eventual măcinare), transportare şi transplantare - refacere a rocii, în structuri conform dispunerii iniţiale, pe noul amplasament, ca să nu amintesc decât două din soluţiile preconizate. Să nu vă sperie costurile! Ele sunt minime, raportate la imensele avantaje ulterioare în planul securităţii naţionale şi chiar al economiei. Vă daţi seama că proiectul nostru reprezintă, nici mai mult nici mai puţin, decât o cercetare exhaustivă a subsolului!? Cine a mai „luat la mână” măruntaiele tuturor munţilor ţării? Cine a mai inventariat, prin

cercetare directă, invazivă, întreg tezaurul de minereuri ascunse, cu siguranţă, în străfundurile steiurilor de pe întreg teritoriul?

În plus, la orizont se profilează o prioritate mondială: experienţa, odată validată, ne consacră drept primii experţi din lume în operaţiuni geo-geologico-politice de anvergură! Vom primi comenzi de pe toate continentele. În această lume nebună, în care totul pârâie şi se desagregă, iar angajamentele, convenţiile şi tratatele devin simple petice de hârtie, ţările vor alerga cu limba scoasă după modalităţi proprii de securitate şi apărare. O ţară specializată în amenajări macro-teritoriale, nu simple operaţiuni telurico-cosmetice (irigări, canale, desecări şi alte fleacuri), va realiza câştiguri fabuloase!

Dar să vă prezint al doilea proiect, grăi rectorul, invitându-ne lângă o altă lădiţă, de fapt două: una prezentându-se ca un cărucior cu 12 roate, cealaltă sub forma unei platforme amplasate pe un soi de pernă cu aer. In fundamentarea acestui proiect, spuse el, am pornit - dacă vreţi - de la o glumă. Da,de la o glumă ! - nu numai reuşită, ci şi foarte „miezoasă”, ca să mă exprim astfel.

Vă amintiţi? În ultimii ani ai dictaturii “odiosului”, când România era din ce în ce mai strânsă în chingile intereselor geo-politice ale marilor vecini, se spune că ţara noastră a dat un anunţ la „mica publicitate”: „Ofer politică externă echilibrată şi înţeleaptă contra poziţie geografică mai puţin expusă”... Bună, nu? râse singur rectorul. De fapt, problema e veche. Suntem o insulă de latinitate într-o mare slavă. Dumnezeu ne-a plasat aici, la graniţa dintre Orient şi Occident, şi - de ce n-am recunoaşte-o? - la răscrucea tuturor marilor furtuni. Stăm ca un ghimpe în ochii atâtor puteri şi mărimi... Suntem invidiaţi pentru câmpiile noastre mănoase, pentru munţii noştri (potenţial economic, turistic, forestier etc), pentru Dunăre şi Deltă, pentru mare şi litoral, pentru apele interioare,.. pentru tot ! Cât timp vom fi aici, vom fi priviţi cu invidie şi teribil de expuşi. Ce rămâne de făcut? E simplu, uimitor de simplu: să ne mutăm.

Auzind propoziţiunea rostită atât de senin, demnitarul găsi puterea să exclame:

— Cuuum?!

— Exact cum auziţi: să ne mutăm. Iată, macheta amplasată pe căruciorul cu rotile vă prezintă prima varintă: translarea totalităţii teritoriului nostru într-o altă zonă, poate chiar pe un alt continent...

— Şi aici, unde vieţuim noi acum...?? întrebă oaspetele, trecând din şoc în şoc.

— Nu-i nici o problemă, vă asigur că spaţiul nu rămâne neocupat; sunt amatori cu duiumul! Tranzacţia s-ar putea să fie chiar avantajoasă; cu ce obţinem, acoperim achiziţionarea noului teritoriu, cheltuielile de deplasare şi ne ramâne un profit frumuşel. Ştiţi vorba românească: schimbi locul, schimbi norocul... Desigur, din punct de vedere tehnic, translarea pune probleme mai dificile decât mutarea munţilor; dar dificile, nu insurmontabile, subliniez. Totul e calculat. Autorii proiectului (doi cercetători tineri şi foarte talentaţi, Laszlo Buda şi Igor Vişnevski) au şi făcut primele prospecţii de ofertă: există şanse frumoase în Asia (zona centrală), Australia şi Africa. Zona polară am exclus-o, deşi ar oferi unele avantaje. Desigur, noua amplasare va complica puţin intrarea noastră în Europa, dar avantajele nu sunt de neglijat.

Varianta a Il-a este mult mai originală, mai ingenioasă, şi, aş spune, mai îndrăzneaţă. Priviţi această machetă, amplasată pe o imensă pernă de aer. Ei bine, conform viziunii autorilor - aceeaşi ca în varianta I -, România va deveni o insulă.

Uluitor! Înaltul demnitar asculta expozeul, privea când macheta, când chipul însufleţit şi mulţumit de sine al rectorului, nevenindu-i să creadă că i se vorbeşte serios, că nu e victima unei farse groteşti, de prost-gust.

— Da, pur şi simplu o insulă, ce reproduce la scara l/l teritoriul şi relieful României, transplantat undeva, în oceanul planetar şi amplasat astfel încât să nu încalce apele teritoriale ale vreunui stat.

Imaginaţi-vă ce avantaje imense am obţine dacă, să zicem, ne-am alege locul în Atlantic! Solicităm imediat intrarea în NATO (este pactul Atlanticului de Nord, nu?) şi nu văd motivele pentru care ni s-ar respinge cererea. Vom deveni, astfel, mai euro-atlantici decât europenii! În plus, ne aşteaptă o viaţă nouă. Creăm imense şantiere navale, dezvoltăm flotă comercială, dacă flota noastră veche, dar în perfectă stare de funcţionare, s-a pierdut fără urmă; devenim cei mai importanţi pescari ai oceanului planetar, amplificăm producţia de platforme marine - pe care le gândim multifuncţional, nu numai pentru foraj, ca în prezent. Pe scurt - reprofilăm industria, agricultura, economia, totul. Nu faceţi nici o legătură între miracolul japonez şi faptul că niponii trăiesc, de fapt, pe nişte insule? Vom fi al doilea miracol economic al lumii, iar poziţia noastră geografică nu va

mai tenta şi nu va mai deranja pe nimeni; loc în ocean... slavă Domnului! În fond, Anglia este o imensă insulă. N-o duce bine? Suferă cumva că nu se leagă cu continentul?

Gazda se opri o clipă, să-şi tragă sufletul; expozeul îl solicitase la maximum, dar reluă prezentarea cu un suflu nou, de parcă de-abia acum urma să dezvăluie partea cea mai interesantă.

— Ştiu, excelenţă; la primul contact cu preocupările noastre ştiinţifice lucrurile pot să pară şocante, vă înţeleg. Există multe rezerve, temeri, suspiciuni - chiar. Unii vor spune, poate: cum, România - mutată în largul Oceanului planetar, unde bântuie furtuni şi uragane? Le răspund: da, acolo există asemenea fenomene meteorologice, dar nu spunem noi, tot timpul, despre România că a fost plasată aici, la răscrucea tuturor furtunilor? Iată, le-am biruit! De ce ne-ar speria furtunile propriuzise?

Şi-apoi, nu uitaţi: varianta aceasta ar avea un impact major, totalmente benefic, asupra vieţii politice din România. Cum? Foarte simplu. Ţara, odată plasată pe ape, va deveni, într-un fel, o imensă navă care - fatalmente - va trebui condusă întocmai ca o navă! Organismele diriguitoare numeroase, aşazis democratice, suprapopulate cu şefi şi şefuleţi, costisitoare, greoaie, contrazicându-se în acţiuni şi decizii, călcându-se pe picioare şi dublându-se inutil, vor fi înlocuite, toate, cu sistemul de conducere vechi de când lumea, singurul cunoscut şi adoptat pe toate navele de pe toate mările şi oceanele lumii: comandantul. Căpitanul. Pe mare n-ai timp de parlamentări, deci... scăpăm de parlament şi de multe alte forme care mai mult încurcă decât rezolvă. România, aşadar, în viitorul ei statut, n-are decât să găsească un „lup de mare” rodat la comandă, să-i încredinţeze cârma şi să execute ordinele. Simplu! Vă daţi seama cât de mult se simplifică viaţa românului?

Aici, omul politic nu putea să nu reacţioneze.

— Chiar aşa? Ca pe un vas militar? Ca pe crucişător, ... „ascultă comanda la mine?” Asta nu mai e nici ţară, nici navă, ci... galeră!

— Îmi permit să vă contrazic, excelenţă... Cu tot respectul, pe galeră există sclavi - lopătari, legaţi cu lanţuri de vâsle, cărora un vătaf le bate ritmul cu barosul...

— Barroso???

— Nu Barroso, excelenţă; barosul, ciocanul acela imens cu care se dictează cadenţa vâslirii... Cât despre căpitan, nu se poate să nu găsească

românii unul energic, hotărât, cu un ochi privind la prova şi cu altul la pupa, numai bun de pus la cârmă! Nu-i aşa că proiectul nostru deschide României perspective nebănuite?

Chipul înaltului demnitar începu să acuze intensitatea şocului la care era supus de aproape o oră. Culoarea vânăt-pământie şi, mai ales, vasul de sânge care începuse să i se zbată la tâmpla stângă erau semne sigure pentru mine - care începusem să-l cunosc pe importantul musafir al „Academiei pentru spaţiu şi timp” - că vizita şi discuţia trebuiau scurtate, dacă nu chiar întrerupte. Un oarecare sentiment de vinovăţie mă determină să mă apropii şi să-i arăt (cu o indiscreţie programată) ceasul, reamintindu-i prin semne (la fel de manifest vizibile) o presupusă obligaţie pentru o oră anume. Rectorul sări, ca muşcat de şarpe:

— A, nu, nu ne părăsiţi înainte de a vedea salonul proiectelor internaţionale, vă rog! Şi, speriat de perspectiva unei scurtări neaşteptate a vizitei, forţă deplasarea către una din sălile alăturate, unde alte lăzi, lădiţe, hărţi, grafice, diagrame, planşe, secţiuni topometrice, fotografii mărite la dimensiuni uriaşe umpleau până la refuz podeaua, pereţii, stativele şi chiar tavanul încăperii - transformat într-un fel de „pod al scenei” din care coborau tot felul de planşe agăţate de fire şi sfori.

— Iată, dezvălui rectorul, cu un gest larg al mâinii drepte, locul de naştere al unor proiecte care de care mai îndrăzneţe. Aci se studiază o mulţime de probleme, vă asigur - vitale pentru viitorul politic al omenirii. Doreşte secesiunea o republică cuprinsă în componenţa vreunei federaţii? Perfect; să se despartă, dacă-i dă mâna! De ce să trimiţi armată, aviaţie şi tancuri, când poţi s-o laşi fără ape curgătoare şi chiar fără pânză freatică? Deturnezi cursurile, seci rezervoarele subterane, reorientezi relieful, modifici cursul curenţilor de aer sau umiditatea medie a atmosferei, provoci dezechilibre ecologice sau cutremur şi, după câţiva ani, secesioniştii te roagă în genunchi să-i reprimeşti în federaţie!

Aci, în colţul acesta (şi savantul arătă cu bagheta spre nişte planşe grupate în jurul unei machete montate într-o ladă) se definitivează un studiu pentru deşertificarea zonelor verzi..

Demnitarul îndrăzni o corectură:

— Poate este vorba despre combaterea deşertificării...

— Nu; acela este alt proiect, am să vi-l arăt... Aci, dimpotrivă, studiem posibilitatea extinderii accelerate a nisipurilor. Sunt situaţii, conjuncturi

politice, mă înţelegeţi, când vecinii trebuie convinşi să urmeze o anumită linie de conduită, altfel... Deşertificarea este un argument extraordinar! Puneţi— vă în situaţia unui conducător de ţară care-şi vede teritoriul cândva fertil, înghiţit metru cu metru de nisipurile ucigaşe; omul rezistă un an, doi, trei, dar până la urmă... cedează spre a-şi salva poporul de la pieire! Dincoace, explică rectorul, experimentăm devierea unor curenţi oceanici vitali pentru viaţa unor ţări şi popoare. Imaginati-vă zona Atlanticului fără binefacerile Golfstream-ului; imaginaţi-vă Egiptul fără revărsarea providenţială a Nilului; încercaţi să vă reprezentaţi India fără ploile musonice... pentru a nu cita decât o infimă parte din proiectele aflate în studiu. Comanditari sunt fie beneficiarii direcţi, fie cei ce vor să folosească rezultatele muncii noastre pentru a forţa.... înţelegeţi ce vreau să spun... Dacă statul român are de formulat vreo comandă specială, cu destinaţie internă sau externă, noi suntem gata să-i acordăm prioritate absolută, iar tarifele, vă asigur, vor fi substanţial reduse, din raţiuni patriotice uşor de înţeles. Secretul - absolut garantat!

La ieşire, demnitarul inhală cu nesaţ o gură de aer curat, se scutură ca după un vis urât şi făcu semn şoferului care aştepta la volanul maşinii oficiale să o ia încet, înainte.

— Hai să facem câţiva paşi pe jos. Simt nevoia să respir, să văd oameni normali. Însoţeşte-mă, te rog...

Tot timpul plimbării - nu prea lungi, de altfel - am păstrat tăcere, dar, nu ştiu de ce, mi s-a părut că buzele importantului meu însoţitor se mişcă din când în când, murmurând două nume. Şi, dacă nu mă înşeală capacitatea mea de a desluşi cuvintele doar mimate sau imperceptibil şoptite, cred că aceste nume erau... Laszlo Buda şi Igor Vişnevski.

## 4. INVENTATORUL OCHELARILOR MIRACULOŞI

Bătrânul îşi făcu apariţia în cabinet aducând cu el farmecul unei epoci ştiute numai din filme. Avea înfăţişare de mag sau de poet din vechea boemă a cafenelelor bucureştene: înalt, surprinzător de vânjos pentru vârsta lui, cu părul lung şi complet alb, revărsat peste umerii largi. O lavalieră bogată îi umplea tot pieptul, în porţiunea dintre reverele costumului negru, vechi şi lustruit.

Salută cu o plecăciune adâncă, uşor teatrală, apoi rămase într-o respectuoasă aşteptare, neobservând gestul gazdei sale, care-l invita să ia loc. Când, în sfârşit - la rugămintea repetată prin viu grai - se aşeză, începu să vorbească stăpânit, parcă, de o ciudată nelinişte.

— Îmi e teamă că nu voi fi în stare să explic prea limpede ce am de spus. Este şi greu... Sunt chimist şi optician. Toată viaţa am combinat substanţe în modestul meu laborator improvizat, căutând modalităţi noi de preparare şi prelucrare a lentilelor pentru vedere. Mi-au trecut prin eprubete şi retorte zeci de mii de combinaţii... Am teoriile mele despre compoziţia sticlei şi mai ales despre posibilităţile de a o trata chimic, spre a servi drept lentilă, dar nu despre asta e vorba. Acum câtva timp, o reacţie mi-a scăpat, pur şi simplu, de sub control. Recipientul plin de substanţe a explodat, dar lentilele îmbibate de amestecul obţinut prin fierbere... iată-le, s-au salvat ca prin minune: sunt montate pe aceste rame.

Bătrânul scoase din buzunarul de la piept al costumului său străvechi un toc de ochelari, îl deschise şi, înainte de a depune conţinutul pe birou, avu un moment de ezitare, reţinându-şi gestul, apoi spuse grăbit:

— Nu, oricât mi-ar fi de greu, trebuie să vă explic, altfel... Ochelarii aceştia sunt miraculoşi. Nu ştiu ce s-a întâmplat, cum de-a fost posibil, dar... sunt miraculoşi, acesta e cuvântul. Ei pot...

Din nou, bătrânul se opri, ca şi cum ar fi ezitat să împărtăşească un secret ce poate provoca necazuri celui care-l deţine. Brusc, se hotărî:

— Iertaţi-mă... Poate sună ciudat, sau lipsit de politeţe, dar..., există prin preajmă vreun om în care aveţi încredere? Încredere absolută, ca în dumneavoastră înşivă? Să nu mi-o luaţi în nume de rău şi nici să nu mă bănuiţi de... şi vizitatorul făcu un semn expresiv, sugerând „deranjament la mansardă”. Mă veţi înţelege imediat. Dacă există o asemenea fiinţă, chemaţi-o!

Înaltul demnitar învăţase lecţia, ştia că trebuie să se aştepte la orice, că regula jocului îl obligă să asculte răbdător tot ceea ce pare năzdrăvănie. Ştiindu-se urmărit pe ecranul monitorului, îmi făcu semn să ies din micuţa încăpere unde mă aflam şi să dau curs rugăminţii bătrânului vizitator. Peste o clipă, eram în cabinet.

— Faţă de dânsul - preciză demnitarul, schiţând un gest spre mine - poţi spune absolut orice.

— Nu ne mai aude nimeni? întrebă la fel de prudent opticianul.

— Nu. Sigur - nu, îl linişti gazda.

— Dacă-i aşa... poftiţi ochelarii, se hotărî, în fine, bătrînul. Vă rog să-i puneţi la ochi; nu prezintă niciun pericol. Priviţi-l pe domnul (gest către mine) prin lentile, apoi rugaţi-l să vă descrie neadevărat - subliniez: neadevărat, mincinos! - o scenă, o întâmplare, absolut oricare, trăită împreună, pe care o cunoaşteţi amândoi. Faceţi experienţa aceasta şi nu veţi regreta, vă jur!...

Demnitarul se conformă. Îşi potrivi ochelarii, absolut banali dacă n-ar fi avut o particularitate: lentilele erau, pe partea exterioară - fumurii, iar în interior culoarea reprezenta un amestec ciudat de cenuşiu-închis şi argintiu metalizat. După aceea, îmi ceru să-i relatez vizita făcută împreună azi-dimineaţă la laboratorul de geo-politică.

— Dar minţiţi, vă rog, mă îndemnă din nou bătrânul; altfel...

Începui să înşir o variantă anapoda a „aventurii” petrecute acolo. Apucasem să rostesc doar câteva cuvinte, când demnitarul se ridică de pe scaun, privindu-mă - credeam că pe mine - într-o stare de agitaţie extraordinară. M-am oprit.

— Povesteşte, povesteşte... mă zori el, pe un ton în deplină consonanţă cu expresia feţei. Minte-mă, te rog!

După câteva minute, intrat în „pană de inspiraţie”, pe româneşte spus - nemaiştiind ce şi cum să mint, m-am oprit. Înaltul demnitar luă ochelarii, mi-i puse la ochi şi, precipitat, începu să-şi expună propria sa variantă, la fel de mincinoasă, asupra întâmplării de azi, cu o vervă şi o imaginaţie ce dovedeau că ar fi putut ajunge lesne un temut gazetar în presa de scandal. În acea clipă, privindu-l, am înţeles motivul stării sale atât de speciale. Cât timp a rostit prima frază, l-am văzut nici mai rău, nici mai bine decât mi-ar fi permis orice lentile de ochelari care nici nu măresc, nici nu micşorează. De la al şaptelea sau al optulea cuvânt, când relatarea începu să se abată de la adevăr, imaginea omului din faţa mea pieri, şi-ntocmai ca într-o proiecţie realizată de către un invizibil aparat ce folosea partea interioară a lentilelor ca pe un ecran - începu să mi se deruleze, moment cu moment... vizita de azi— dimineaţă, dar aşa cum a fost.

Bătrânul, care ne urmărea avid reacţiile, exclamă: - Înţelegeţi? Lentilele acestea, domnilor, sunt cel mai fantastic detector de minciuni din câte a creat nu ştiinţa şi tehnica, ci fantezia omului! Dar ce zic eu „detector de minciuni”? E prea puţin! Asta ar fi o bagatelă, pe lângă darul miraculos de a

reconstitui adevărul, de a oferi nu numai dovada minciunii, ci şi versiunea reală, adevărată a desfăşurării faptelor! Realizaţi ce fantastică putere conferă această aparent banală pereche de ochelari? Înţelegeţi că descoperirea mea - pentru care nu-mi arog niciun merit; a fost o pură întâmplare! - deschide o eră nouă în justiţie, în politică, în viaţa publică, în relaţiile dintre oameni? Primiţi-i din partea mea! Nu cunosc un om care să aibă mai multă nevoie, azi, de un asemenea instrument. În mâinile dumneavoastră, lentilele mele pot servi, într-adevăr, acestei ţărişoare atât de greu încercate!...

Cel ce primise darul îşi puse din nou ochelarii,-parcă nevenindu-i să creadă nici în faptul că o asemenea minune există, nici că ea îi aparţine.

— Mai faceţi o probă, l-am îndemnat.

— Oricâte doriţi, se grăbi să accepte ideea generosul inventator. Eu am experimentat de zeci de ori, până când, mărturisesc, mi s-a făcut frică. Rezultatul a fost, de fiecare dată, senzaţional!

Înaltul demnitar apăsă butonul unei sonerii ascunse sub marginea biroului. Imediat îşi făcu apariţia secretara, o femeie înaltă, cu înfăţişare severă.

— Fii bună şi trimite-mi-o pe Rodica; vreau să dictez un text, îi ceru demnitarul. După nici două minute, persoana solicitată intră în cabinet, cu bloc-notes-ul şi creioanele pregătite pentru stenogramă. Înainte de a o pofti să se instaleze, demnitarul o întrebă, cu aerul de familiaritate pe care unii i-l reproşau, în timp ce alţii, lăudându-l, îl considerau una din explicaţiile sentimentelor deosebite, nutrite de colaboratorii săi, oricât de modeste ar fi fost funcţiile acestora:

— Ei, Rodico, ce ţi-au spus doctorii la consult? Ieri ţi-ai luat o zi liberă pentru spital...

Femeia - între două vârste, dar „cu bătaie” spre tinereţe, cochetă şi nu lipsită de farmec, începu să povestească fără ezitare peripeţiile unui examen medical de care se temuse teribil, dar inutil, din fericire; doctorii spun că nu e niciun motiv de alarmă.

Mulţumindu-i şi scuzându-se că a chemat-o degeaba, demnitarul o expedie în biroul ei; o va chema ceva mai târziu, acum are o treabă presantă, de care uitase. Stenodactilografa se retrase, obişnuită, probabil, cu „cotiturile” bruşte ale programului la cabinet, unde întotdeauna se iveşte ceva pe nepusă-masă, „arde” ceva...

— Păcat că n-aţi putut vedea ce-am văzut eu, ni se adresă demnitarul cu o undă de ironie amară, scoţându-şi ochelarii. „Doctorii” erau... unul singur şi semăna leit cu şeful documentării de-aci, dar... de, mai ştiu şi eu? Poate că bărbaţii goi-puşcă par a fi toţi la fel!... Se confirmă, domnule dragă, reveni el în făgaşul discuţiei, adresându-se bătrânului care se declarase chimist şi optician. Aţi realizat, într-adevăr, o minune! Cât despre gestul de a mi-i dărui, continuă el, aranjându-i cu infinită grijă pe suprafaţa lucioasă a biroului, vă exprim cea mai vie recunoştinţă. Sper să am puterea şi înţelepciunea de a-i folosi pe măsura generozităţii dumneavoastră.

Bătrânul părăsi cabinetul cu expresia aceea inconfundabilă de bucurie întipărită pe faţa oamenilor buni ori de câte ori pot face un bine. Înaltul demnitar rămase cu privirile aţintite spre obiectul de pe birou, meditând, probabil, la fantastica putere ce i-o conferea simpla posesie a miraculoasei invenţii. Înţelegeam perfect ce trebuie să simtă un om conştient că, din această clipă, poate afla totul, absolut totul despre faptele oamenilor din jur; e suficient să-i întrebe şi să-i privească prin aceşti ochelari pentru a şti dacă mint sau spun adevărul.

În acea clipă, intră - neanunţat, cum aveam să aflu că face de regulă - unul dintre cei mai apropiaţi colaboratori ai înaltului demnitar. Când mă văzu, avu o clipă de ezitare, dar gazda îi făcu semn să intre şi să spună ce are de spus. Urmă unul din acele rapoarte verbale asupra uneia din însărcinările primite, cum, probabil, înaltul demnitar asculta zilnic. Primele cuvinte le urmări în linişte şi cu interes moderat. Deodată, faţa lui exprimă o străfulgerare de gând; după o clipă de ezitare, tentaţia de a da curs gândului fu mai puternică decât reţinerea. Cu un gest nu foarte hotărât, parcă minat de o teamă ascunsă, mâinile ridicară ochelarii de pe luciul biroului, potrivindu-i în locul ochelarilor de vedere cu care demnitarul îşi obişnuise de mult colaboratorii apropiaţi. Urmăream scena, fascinat de spectacol. Pe măsură ce asculta privind, faţa demnitarului îşi schimba culoarea. Maxilarele se contractau, într-un efort - cu motivaţie doar de mine ştiută - de a-şi stăpâni reacţia. La sfârşitul relatării, găsi puterea să rostească numai atât:

— Mulţumesc. Am să meditez la treaba asta... Simţind că este ceva în neregulă - dar bănuind o stare sau o veste proastă adusă de persoana găsită în cabinet, colaboratorul apropiat scurtă întrevederea, salută şi se retrase, lăsând în urmă o tăcere adâncă, prelungită. Într-un târziu, stăpânul darului fermecat scoase ochelarii miraculoşi, îi privi cu ură, apoi şopti cu voce

deabia auzită, al cărei ecou interior trebuie să fi avut, însă, intensitate de tunet:

— Doamne! Acum...ce fac? Şi ...până unde?

Înţelegând că formulase o întrebare la care nu putea răspunde nimeni altcineva decât el însuşi, omul aflat în dilemă descuie unul din sertarele biroului, puse acolo ochelarii care-i tulburaseră existenţa, apoi, oftând adânc, încuie sertarul, depunând cheia în cel mai ascuns buzunar al costumului.

## 5. UN UMANIST DIN ALTE VREMI

— Aveţi timp şi răbdare să încep cu o scurtă istorioară de familie?

Obişnuit să nu se mai mire de nimic, înaltul demnitar încuviinţă, invitându-şi cu un gest interlocutorul să vorbească. Ceea ce bătrânelul şi făcu.

— S-a întâmplat de mult, prin anii ‘20. Nu trebuie să vă aşteptaţi la cine ştie ce... Este povestea corijenţei la limba română a tatălui meu, elev în acea vreme, în ultima clasă de liceu. Profesorul său, intelectual cu dublă licenţă - în litere şi teologie - formulase astfel subiectul tezei: „Culege ce ai semănat”. Recunoaşteţi, poate, textul biblic... Ce aştepta omul de la catedră să găsească în paginile ce se umpleau de zor, sub ochii lui? Evident, învăţătura binecunoscută: cine a muncit cu râvnă şi modestie, cine a arat şi semănat ogorul, cine a trudit întru fertilitatea brazdei, cine a plivit cu migală buruiana, trudind cu sudoarea frunţii pentru sănătatea şi bogăţia spicului, acum să culeagă; să se bucure, adică, de rodul muncii sale, pentru că ... „după faptă şi răsplată”, aşa spune morala creştină.

Numai că, tatăl meu, într-un moment de erezie juvenilă (credea el şi am crezut eu însumi multă vreme), a scris altceva, scandalizându-şi profesorul.

Câţi dintre oamenii care au semănat adânc şi sământă de soi, au cules rod în timpul existenţei lor? Ţăranul ştie bine: leguma din grădină îţi îndestulează cămara după 3-4 luni de la însămânţare. Bobul de grâu sau porumb cere timp mai mult; copacul roditor - şi mai mult şi, cu cât el dă roade mai preţioase, cu atât sunt mai puţine şansele celui ce l-a sădit să se bucure iute de fructul muncii sale. Cei grăbiţi plantează pruni şi caişi; dar există, iată, şi oameni care sădesc nuci. Ei n-o fac cu gândul la cules; mai

exact, ştiu că bucuria culesului va fi hărăzită urmașilor, că maturitatea deplină a copacului falnic, umbros şi roditor va îmbelşuga altă generaţie...

De fapt, spiritele generoase, trecute prin viaţă nu pentru a culege, ci pentru a semăna, sunt privite cu suspiciune, uneori - hulite, batjocorite. De regulă, oamenii condamnă ceea ce nu înţeleg; şi cum să înţelegi tu, spirit comun şi practic, trăind pentru îndestulare şi belşug imediat, zbuciumul şi zbaterea cuiva pentru viitorime?

Şi uite-aşa, mergând din idee în idee, teza elevului dintr-a VllI-a a ajuns la... jertfa lui Iisus Hristos. Dacă Mântuitorul, Divinitatea, au acceptat ideea potrivit căreia clipa culesului, a roadei spirituale, vine după generaţii şi chiar după zeci de generaţii, înseamnă că preceptul biblic „culege ce ai semănat” se cuvine înţeles nu în accepţiunea sa imediat - îngust - gospodărescă, ci în tot dramatismul, uneori în tragismul condiţiei umane, pentru care, probabil, sacrificiul, uitarea de sine reprezintă cea mai superbă şi mirabil roditoare sământă, minunea care a schimbat şi schimbă continuu faţa lumii...

— Interesant, conchise realmente captat demnitarul, când vizitatorul încheie povestea. Înţelegându-i starea şi bucurându-se sincer, bătrânelul continuă:

— Teza a fost interpretată ca o mică erezie. S-a declarat corijenţa, şi numai acţiunea unui sobor de profesori, plus sprijinul decisiv al unei feţe bisericeşti luminate, a permis tatălui meu să intre în bacalaureat şi să-l susţină strălucit.

Am aflat de istorioara asta când eram copil. Meditez de atunci la morala ei. Azi, când am atins senectutea, pretind că i-am decodificat, în fine, sensul. Ei bine, sensul acesta l-am „turnat” într-un proiect. Scopul audienţei este de a vi-l prezenta, cu voia dumneavoastră.

— Vă ascult cu deosebit interes, domnule, răspunse demnitarul, presimţind că minutele următoare îl vor odihni şi reconforta după şocurile stresante din audienţele anterioare.

— De la început, o precizare: proiectul mei este, poate, prematur pentru o ţară sărăcită şi bulversată - cum e România. Dar lumea, în ansamblul ei, nu e săracă. Omenirea poate găsi resursele materiale spre a ... dar să nu anticipez. Ceea ce vreau să subliniez este ideea că ţara noastră, prin dumneavoastră, ar putea lansa şi susţine proiectul în conclavul naţiunilor lumii, spre binele omenirii.

Din ce în ce mai încântat de calmul, echilibrul şi farmecul vorbitorului, la care nu deranja nici măcar dialogul de la egal la egal cu umanitatea, înaltul demnitar îl încurajă din nou:

— Dacă merită, cu multă bucurie ... Dregându-şi glasul, ca pentru un „drum lung”, vizitatorul începu:

— Cum vă spuneam, am meditat o viaţă la devenirea, la transformarea vieţii din generaţie în generaţie. Ziua de azi nu se compară cu epoca tinereţii mele şi cu atât mai puţin cu anii adolescenţei tatălui meu. Sună a filozofie de doi bani, ştiu; nu era nevoie să vă pierdeţi timpul cu mine, ca să aflaţi că, pe vremea întemeierii principatelor, nu zburau avioane cu reacţie ... Totuşi, luaţi vă rog fiecare domeniu de viaţă în parte, mai ales fiecare domeniu de cunoaştere, şi analizaţi-i evoluţia. Ea se explică, desigur, prin dezvoltarea generală a ştiinţei, tehnicii şi tehnologiei, prin truda a milioane de „furnicuţe harnice”, muncitori, salahori, tehnicieni, laboranţi, cercetători etc, etc. ... Dar, dacă veţi privi mai atent, dacă veţi face un mic efort de a da fiecăruia ce i se cuvine, în spatele fiecărui moment esenţial de evoluţie, şi mai ales de revoluţie în acea ramură, veţi găsi un om, un nume sau un infim grup de oameni: doi, trei, cel mult. Ei sunt cei care au semănat pentru viitorime. Cum şi cât a rodit investiţia lor? Fantastic! Năucitor! Ce este azi aeronautica, dacă nu un nou strat de viaţă şi activitate umană adăugat Terrei? Un sistem mondial cu o cifră de afaceri, sunt convins, mai mare decât toate finanţele omenirii secolelor 15-16-17. Ei bine, bogăţia asta imensă, sistemul acesta închegat la scară planetară şi acum cosmică, din care se hrănesc - şi încă bine! - milioane de oameni, sistem ce rezolvă probleme altfel insolubile ... de unde a pornit? De la un gânditor: autorul legendei lui Icar. Apoi, de la schiţele cu aparatele de zbor ale lui Leonardo da Vinci. De la alţi câţiva oameni - şi, spre mândria noastră, trei dintre ei au fost români - care au gândit şi au realizat maşini de zbor, apoi au descoperit zborul nu cu elice, ci cu reacţie. Mă gândeam, concret, la Vuia, Vlaicu, Coandă.

Tot aşa, apariţia energiei electrice se datorează unor oameni, câtorva; ca şi tipul superior de energie, cea atomică. Istoria luptei omului cu bolile înseamnă, la fel, pe lângă un infinit şir de existenţe şi eforturi anonime, modeste dar indispensabile progresului, un număr de oameni-bornă: deschizători de drumuri şi orizonturi, descoperitorii de principii, legi, microbi şi viruşi. Ei au configurat medicina modernă. Procedând similar, veţi vedea (sunt, de altfel convins: concluzia nu va reprezenta nici o noutate

pentru dumneavoastră!) că marile descoperiri geografice au la bază nişte descoperitori, fiinţe îndrăzneţe şi iscoditoare, cu perseverenţă inimaginabilă, cu tăria de a nu clipi în faţa contestării, insultei, prigoanei, sabotajului, riscurilor, trădării - venită uneori din partea celor mai apropiate fiinţe. În toate domeniile cunoaşterii umane s-a întâmplat la fel: întâi a fost un om care a gândit, apoi a încercat; când el n-a avut tăria sau răgazul să reuşească, a mers mai departe un discipol, până la izbândă, deşi roadele n-au fost aproape niciodată nici măcar ale urmaşului, ci ale generaţiilor de după el. Pe reţeaua aceasta de adevăruri impuse în mecanică, energetică, biologie, construcţii, transporturi, electronică etc, etc. s-au înălţat industria modernă, cercetarea, sistemul de apărare a sănătăţii, dobândirea hranei etc, etc. Toate - complexe industrial-financiare uriaşe, cu cifre de afaceri ameţitoare, indiferent că sunt statale sau private.

Ei bine, excelenţă ... aici am vrut să ajung. Imperiul mondial al civilizaţiei moderne s-a edificat pe „patentul” („patentele”) unor oameni: descoperitori, inventatori, gânditori, vizionari. Majoritatea - sacrificaţi.

În cursul vieţii, cei mai mulţi n-au avut parte de bogăţie, unii - nici măcar de recunoaşterea meritelor. Au trăit ca vai de capul lor, cu sufletul la gură între două încercări sau experienţe, lipsiţi de mijloace, priviţi de cei din jur ca nişte făpturi ciudate... Nu vă dau exemple; singur puteţi cita o mulţime, sunt convins! Vă întreb: cum îşi plăteşte civilizaţia modernă imensa datorie faţă de aceşti oameni? Cum se revanşează industriile? Agricultura? Transporturile? Sănătatea? Statele? Trusturile? Concernele? Marea finanţa internaţională? Toate există şi se îmbogăţesc pe „patentele” înaintemergătorilor!

Atunci, nimeni nu le-a plătit mai nimic. Miopia, sărăcia, zgârcenia, neînţelegerea, dar mai ales prostia şi răutatea omenească au lipsit geniile, în cele mai multe cazuri, de mijloacele materiale care - sunt convins - nu s-ar fi irosit pe huzur, lux ori extravaganţe, ci ar fi fost investite în dezvoltarea cunoaşterii. Dacă Leonardo da Vinci ar fi avut bani, credeţi că i-ar fi dat pe haine, palate şi servitori? Nici gând! El ar fi încercat - şi ar fi reuşit, poate - să apropie clipa înfăptuirii primului aparat de zbor. Nu-i permitea tehnica vremii? Dar cu aceeşi tehnică rudimentară, atunci când faraoni sau împăraţi au poruncit şi au investit aur, s-au ridicat piramidele în deşert, s-au construit grădini suspendate, s-au înălţat oraşe măreţe de piatră în mlaştini şi smârcuri... Cine garantează azi, şi pe ce temei, că geniul lui Leonardo n-ar fi scurtcircuitat cu câteva secole tehnologia? Dar... morţii cu morţii,

odihnească-se în pace. Întrebarea este: ce facem cu viii? Nu mă gândesc la urmaşii direcţi, ci la categoria celor ce seamănă astăzi pentru viitor; la „nebunii” care trăiesc doar pentru creaţie. Credeţi că nu mai există astfel de nebuni? Există, vă asigur! Cine îi ajută? Cine transferă o parte, o infimă parte a profitului obţinut din rodul gândirii geniilor creatoare, către munca celor ce pot făuri azi, cu geniul lor, civilizaţia viitorului?

— Este... cum să spun... uimitor să auzi lucruri cunoscute care, de-odată, se încheagă într-o direcţie, într-o concluzie nouă, surprinzătoare... Impresionantă viziune, într-adevăr, dar... mă gândesc că azi există reglementări, legi ale invenţiilor, ale drepturilor de autor, de folosinţă, care apără creaţia şi pe creatori...

— Credeţi? - se înverşuna bătrânul. Dar pentru că aţi rostit cuvântul creaţie... spuneţi-mi: aţi calculat cam la cât se ridică totalul tirajelor din „Iliada” şi „Odiseea”, de-a lungul istoriei? Acel grec genial, despre care Bogza al nostru spunea cutremurător de adânc: „Ehe! Dacă Homer ar fi avut şansa să scrie într-o limbă de largă circulaţie internaţională...!”, acel strămoş al geniilor creatoare... spuneţi— mi, cât ar trebui să pretindă, el şi urmaşii lui - nu neapărat de sânge, ci de genialitate - editorilor lumii, din toate timpurile? N-a făcut nimeni socoteala totalului încasărilor de pe urma lui Balzac, Tolstoi, Hugo, Dante, Cervantes, Goethe, Puşkin şi întreaga constelaţie de genii. Adăugaţi, vă rog, vânzărilor de tiraje, sumele obţinute din ecranizări, serializări, dramatizări... pentru a nu mai vorbi de operele dramatice în sine. Eschil, Sofocle, Euripide, Moliere, Shakespeare, Ibsen, Schiller, Cehov... cam câte milioane de spectatori vor fi adus în săli, de-a lungul timpului? Cam câte milioane de bilete s-or fi vândut la piesele lor? Sau, restrângând aria la literatura noastră, credeţi că onorariul încasat de numitul Caragiale Ion Luca pentru fluierata sa, pe atunci, „Scrisoare pierdută”, a compensat nu numai gloria unei literaturi dramatice naţionale, aplaudată prin sus-zisa capodoperă pe toate scenele lumii, ci chiar rentabilitatea piesei, în planul strict al încasărilor, de la premieră până azi? Sau Eminescu, geniul tutelar al românilor, a fost, credeţi, recompensat material prin ce va fi primit în scurta şi chinuita lui viaţă? Oare ediţiile succesive, cele de până acum şi cele ce se vor tipări cât va exista suflare românească, nu reprezintă o întreprindere economică ce n-a returnat spre autorul operei nici unul la un milion din datorie?

Enescu se cântă şi se va cânta etern, în România şi în lume; concertele şi discurile cu muzica lui nu vor înceta să aducă bani. Compozitori răpuşi de

tuberculoză, morţi de tineri în sărăcie, vor continua să îmbogăţească instituţii de spectacol, impresari, case de discuri, studiouri de filme.

Pictori geniali, chiar mai mizeri decât compozitorii, au ajuns să umple de aur colecţionari particulari şi chiar state care, cândva, le-au achiziţionat operele pe nimic! Cu cât se licitează azi un Rembrandt? Un Cezanne? Un Rubens? Un Van Gogh? Un Picasso? Un Van Dyck? Un Rafael? La cât trebuia să se fi ridicat, cândva, suma de achiziţie pentru a acoperi măcar o neînsemnată parte din costurile fabuloase de azi şi mai ales de mâine ale tuturor operelor nemuritoare? Cât trebuia să fi cerut Michelangelo pentru Capela Sixtină? Pentru „Pieta”? Pentru „David”?

Schimbând domeniul, ştiţi bine că astăzi, medicii vestiţi primesc onorarii consistente pentru prestaţia lor; e corect, e drept să fie aşa, pentru că ei dau viaţă. Dar - vă întreb: ce onorariu ar fi trebuit să primească Pasteur, Babeş, Paulescu, Fleming, Marie Curie, Cristian Barnard - şi câte genii vor mai fi fost pe frontul eternei lupte a omului cu moartea, pentru milioanele, zecile de milioane smulşi din ghearele morţii? Înţelege omenirea ce imensă datorie a contractat faţă de constelaţia geniilor medicinei?

Despre talent, excelenţă, se spune - pe bună dreptate - că e o floare rară. Dar atunci... geniul? Ce este geniul, şi cât preţuieşte, nu pentru cel care a fost hărăzit cu el (şi pentru care, uneori, e o povară grea!), ci pentru noi toţi? Pentru omenire?

Mergând mai departe, zeci de mii de persoane publice şi milioane de anonimi îşi presară discursul, zilnic, cu citate pentru a-şi ilustra fie simţul umorului, fie înţelepciunea, fie sarcasmul sau erudiţia. De câte ori n-aţi auzit „ai puţintică răbdare!”, „curat-murdar!”, „fii bărbată, Zoe!”, „a fi sau a nu fi”, „dintre sute de catarge...”, „clipă, stai!”, „un regat pentru un cal!”, „şi tu, fiul meu Brutus!”, „până când să n-avem şi noi faliţii noştri?”, „să se revizuiască, primesc, dar să nu se schimbe nimic!”... cuvinte rostite acum de milioane de guri, cu cele mai felurite intenţii şi în cele mai diverse situaţii... Ei bine, asemenea cuvinte - devenite aproape folclor - au fost gândite şi scrise de nişte creatori. Ei ni le-au oferit cu generozitatea marilor spirite, noi le folosim - fiecare după pricepere, cu ghilimelele citatului sau fără - pentru a ne împodobi gândul şi exprimarea. Zicerea „te lupţi cu morile de vânt” n-a fost inventată de morari (cu tot respectul datorat acestei profesii întrutotul onorabile şi utile), ci este inspirată de un spaniol la fel de nemuritor precum personajul creat de el.

Datorită comorilor de înţelepciune şi frumos, sporite mereu de creatorii lumii, şi noi, „utilizatorii”, devenim mai bogaţi sufleteşte, mai expresivi, mai convingători, ne apropiem - măcar pentru câteva clipe - de înălţimea spirituală a celor care au scris, au compus, au creat, au inventat pentru noi.

Aş merge şi mai departe. Când un îndrăgostit şopteşte iubitei „ai un zâmbet de Mona Lisa”, tânărul trebuie să mulţumească în gând geniului care a dat lumii celebrul portret, făcând posibilă comparaţia. Când Europa a transformat o compoziţie beethoveniană în imnul oficial al Uniunii Europene, intonat în zeci de mii de ocazii solemne, ea a contractat o imensă datorie faţă de titanicul autor al acestei muzici înălţătoare. Şi apoi... există oare vreo căsătorie fără acordurile Marşului nupţial? Se consumă oare vreo ceremonie oficială fără intonarea imnului ţării - şi el compus de cineva, pe versuri scrise de cineva? Şi când imnul României răsună în marile competiţii mondiale sau olimpice, celebrând o victorie românească şi umezind ochii privitorilor cu lacrimile bucuriei şi mândriei, nu cumva acel moment conţine şi o părticică din harul celor ce ne-au lăsat muzica şi textul imnului?

Iată, excelenţă, de ce cred că noi toţi ar trebui să fim recunoscători CREATORULUI din toate timpurile şi în toate ipostazele sale. Şi să ne plătim, cumva, datoria; măcar o infimă parte din ea.

Pe scurt, vreau să spun că de-a lungul veacurilor, „trăzniţii”, boemii, originalii, ciudaţii, neînţeleşii - cei cu geniu, desigur! - au creat cu inspiraţia, ideile şi descoperirile lor, avuţii fabuloase. A venit vremea ca beneficiarul -întreaga omenire - să rupă un infim procent din această avuţie şi să instituie un „FOND AL CREATORULUI”, dincolo de remunerarea directă, „de achiziţie” - ca să spun aşa - a operei, invenţiei sau ideii respective.

Există şi în prezent iniţiative de acest gen; Fundaţia Nobel, de exemplu. E un fapt îmbucurător. Eu propun însă altceva: nu premierea unor opere existente, ci susţinerea materială a unor oameni deosebiți în vederea realizării unor opere. Crearea unui fond, la scară mondială; dacă vreţi, un impozit pentru genialitatea care duce la dezvoltare, susţinut de toate ţările şi chiar de toţi producătorii lumii. Din acest fond, administrat de un personal minim, funcţionând pe lângă ONU, UNESCO sau cum se va hotărî, ar trebui finanţate toate ideile interesante, mai exact - toţi autorii lor. În câmpul de atenţie al administratorilor Fondului ar trebui să intre tinerii

creatori cu perspective deosebite; „diagnosticul” talentului va fi pus, desigur, de jurii competente. Unde şi cum pot fi găsiţi aceşti oameni? Simplu: la toate saloanele de inovaţii şi inventică, la competiţiile unde colective de cercetători - foarte mulţi tineri - uimesc cu fantezia, imaginaţia şi clarviziunea lor, în colegii, universităţi, institute de cercetări... Totul este să-i căutăm, să-i cunoaştem...

Îmi veţi răspunde, poate: mulţi, foarte mulţi din tinerii promiţători vor infirma aşteptările, se vor dovedi talente modeste sau se vor stinge, pur şi simplu, la contactul cu prima sumă oferită drept „bursă de creaţie”. Perfect posibil. Dar... ce-i cu asta? Dacă din l00 de inşi susţinuţi azi (nu la infinit şi nu împotriva evidenţei unei posibile erori de selecţie), va răzbi unul singur, în opera căruia ştiinţa, arta, industria, agricultura, într-un cuvânt civilizaţia materială şi spirituală a lumii îşi va găsi un avanpost, e suficient! Vă garantez: trei generaţii de azi înainte, n-ar consuma nici a mia parte din datoria omenirii faţă de creatori, acumulată de-a lungul vremurilor.

Nu îndrăznesc să vă sugerez aplicarea ideii mele aici, în ţara noastră săracă, dezbinată, înverşunată de ură, în care propunerea dumneavoastră va alerta instituţii, sindicate, agenţi economici, consilii de administraţie, întreprinzători şi organizaţii, una mai liberă şi mai democrată ca cealaltă... Cine nu-ţi dă în cap, când vii să soliciţi fonduri? Omenirea a adunat, însă, suficientă bogăţie încât să-şi poată finanţa inteligent şi eficace prosperitatea viitoare. Pentru că, revenind la istorioara corijenţei tatălui meu, oamenii despre care vorbesc şi pentru care pledez sunt cei ce seamănă şi trudesc pe ogorul de unde alţii, nu ei, vor culege rodul. Înaintemergătorii sunt cei dăruiţi şi cu har, şi cu fanatismul muncii, al credinţei în steaua lor, şi cu generozitate. Ajutaţi ca un Bach al zilelor noastre să compună, nu să dea lecţii de muzică pentru a trăi. Faceţi ca un viitor Eminescu să gândească şi să scrie, nu să bată satele ca revizor şcolar, sau să „scrie de porunceală” pe telegrame ale unor agenţii Havas moderne. Oferiţi unui posibil Brâncuşi şansa de a sculpta, unui viitor Coandă, Einstein sau Pasteur să emită şi să experimenteze idei, unui nou Enescu să compună - fără grija traiului zilnic. Ei nu vă ce huzur, ci un minimum necesar pentru a munci şi crea!

Ştiu, sintagma “impozit pentru genialitate” sună şocant, dar... gândiţi-vă: dacă planeta are 7 miliarde de locuitori, scăzând 2-3 miliarde - care sunt copii, apoi alte 3 miliarde -care trăiesc sub pragul sărăciei, un dolar donat de fiecare pământean într-un an ar duce la un „fond al genialităţii” de un miliard! Cu el, viaţa oamenilor poate fi mai bogată în comori artistice şi

tehnico-ştiinţifice. Evident, marile companii, firmele puternice, donatorii generoşi ar putea spori această zestre fantastică, investită în viitorul omenirii şi ferită cu grije de festivităţi găunoase, mondenităţi costisitoare sau chiar de lăcomia unor administratori incorecţi.

Propuneţi acest proiect conclavului naţiunilor lumii. Detaliile tehnice, datele concrete, mecanismul, criteriile de selecţie, condiţiile de supraveghere sunt aici - desigur, amendabile, perfectibile; nu pretind că am gândit perfect... şi vorbitorul înmâna înaltului demnitar un dosar modest, cu colţurile uşor îndoite, adăugând la fel de modest:

— Să mă iertaţi; textul nu e dactilografiat. L-am scris cu o caligrafie perfect lizibilă, vă asigur, dar... n-am avut bani pentru dactilografie. Pensia nu-mi permite. Puteţi considera precaritatea resurselor mele financiare ca pe un simptom al stării oamenilor cu idei non-profit din ţara noastră. Vă mulţumesc pentru răbdarea de a mă fi urmărit. Cu stimă, excelenţă.

În timp ce bătrânelul se îndrepta spre uşă, demnitarul a rămas pironit în scaun, urmărindu-l cum calcă atent, cu paşi mărunţi şi moi, protejând, parcă, mocheta şi liniştea cabinetului. Nu ştiam ce l-a impresionat mai mult: inteligenţa, profunzimea, generozitatea gândului? Modestia, decenţa tonului? Mânecile roase ale costumului lustruit de atâtea curăţări succesive? Sărăcia unui om care naşte o idee valorând multe zeci de miliarde de dolari, dar el, autorul, n-are câţiva zeci de lei să şi-o dactilografieze?

Când, în sfârşit, se hotărî să rupă singurătatea şi tăcerea, demnitarul mă invită în cabinet. Era hotărât să-l caute pe bătrân, să-i ofere o recompensă substanţială pentru fantasticul său gând, să-l „pună la treabă” - dacă el va accepta; un asemenea cap, cu siguranţă, va mai „naşte” şi alte idei...

Căutând numele şi adresa autorului pe dosar şi la sfârşitul ultimei pagini a proiectului - perfect gândit în toate articulaţiile şi chiar în anexele sale - n-am găsit niciun punct de reper. În loc de nume şi adresă, autorul scrisese cu litere mari, într-adevăr perfect caligrafiate: Un umanist, patriot şi cetăţean al lumii”.

Altceva nimic.

## 6. UN INVESTITOR STRATEGIC

— Înţeleg, excelenţă, că acum primiţi în audienţă oficială, „pe bune”, un personaj important, recomandat de o ambasadă importantă. Aşa că... mă retrag, n-am ce căuta la o întrevedere oficială.

Înaltul demnitar încuviinţă, cu un gest, apoi spuse:

— Nu ştiu de ce, dar... aş prefera un „ciudat” de-al dumitale. Nu mă simt în apele mele, parcă mi-e teamă de ceva.

— Un geniu al României şi al omenirii spune „Nu spera şi nu ai teamă/Ce e val, ca valul trece”...

— Adevărat, dar odată cu valul trecem şi noi, şi nu ştiu cum: pe val sau sub val... Iată-mă şi filozof!

Promit să nu recidivez.

— Ne vedem mâine, excelenţă, vă las în grija şefului de cabinet şi a secretarei dumneavoastră. Să ştiţi că am deconectat instalaţia din studioul nostru improvizat.

— La revedere, dragul meu ...

...Bărbatul intrat în cabinet era corpolent, cu figură pronunţat semită: nas mare şi coroiat, păr negru, des şi creţ, în ciuda celor 55-60 de ani pe care, probabil, îi avea; buze groase, ten închis, aproape tuciuriu, şi ochii, mai ales ochii... De de-asupra unor cearcăne adânci, te priveau doi ochi mici, de un verde spălăcit, stins, ascunşi sub nişte pleoape ce lăsau doar o fâşie îngustă pentru comunicare cu interlocutorul. Ciudat, însă: când auzea ceva interesant sau când insul se pregătea să spună ceva important, fâşia de verde-pal se mărea și se lumina subit, de parcă în spate, undeva, se aprindea un beculeţ magic. Privirile căpătau atunci viaţă, deveneau fosforescente, semn că şi tu, cel din faţa lui, trebuie să fii atent, deosebit de atent.

Bărbatul se aşeză pe scaunul aflat în faţa biroului cu o dezinvoltură ce trăda obişnuinţa prezenţei în cele mai simandicoase cabinete şi în compania mai marilor lumii. Părea atât de familiarizat cu asemenea situaţii încât, până să spună vreun cuvânt, îşi luă răgazul de a examina pe îndelete gazda cu acea privire scormonitoare cu care geambaşii de cai „preţăluiesc” un exemplar cabalin înainte de a-l căuta la dinţi.

— Ce vă aduce la mine, domnuleee...?, rupse tăcerea înaltul demnitar.

— Wasserman, Isac Wasserman, excelenţă. Aşa cum vi s-a spus, probabil, de la ambasada ţării mele, reprezint interesele uneia din cele mai

puternice corporaţii transnaţionale din lume, cu sediul la Chicago şi cu ramificaţii pe toate continentele. Numele ei este...

— Ştiu, îl întrerupse înaltul demnitar, oprindu-i, cu un gest al mâinii, căutarea în port-vizit a unei cărţi de vizită sau acreditări care să-i confirme identitatea şi calitatea de reprezentant al unuia dintre coloşii industriei mondiale, cu o cifră de afaceri mai mare decât PIB-ul multor state europene, asiatice şi mai ales africane, luate la un loc. Am fost informat oficial cine sunteţi şi pe cine reprezentaţi, aşa că... să trecem la subiect.

Uşor deconcertat în prima clipă, domnul Wasserman îşi regăsi repede siguranţa de sine.

— Desigur. Înainte de asta, cu voia dumneavoastră, o precizare, excelenţă. Nici firea, nici meseria nu-mi permit să fiu sentimental, dar iată, vă mărturisesc sincer: aflat în România după atâţia ani, încerc un sentiment special... cu atât mai mult cu cât ne-am putea afla în faţa unui eveniment capabil să marcheze, dacă nu chiar să schimbe soarta ţării dumneavoastră.

— Aţi spus „ne-am putea afla”... Noi, amândoi?

— Exact!

— Şi aţi mai spus: „soarta ţării dumneavoastră”. E numai a mea, sau şi a dumneavoastră, domnule Wasserman? Întreb pentru că, după cât de bine vorbiţi româneşte, bănuiesc... Dar s-o spun mai direct: de când aţi plecat din România?

— Oooo, eram copil, exclamă vizitatorul cu un val de căldură în voce de care nu l-ai fi bănuit capabil - după propria lui declaraţie. Apoi continuă, revenind la tonul rece, calculat al omului de afaceri care era. Tatăl meu avea, cândva, o mică firmă în Bucureşti...

— Ciudat, îl întrerupse demnitarul. Numele dumneavoastră îmi aminteşte un episod pe care n-am să-l uit niciodată, pentru că acolo, la capătul Lipscanilor, de-abia îmbrăcat cu primul costum din viaţa mea, cumpărat atunci, tata m-a oprit lângă o dugheană, să-mi cumpere şi o curea. Deasupra uşii era o firmă mică, parc-o văd: „La Wasserman şi fiul”...

Obrazul tuciuriu al străinului căpătă o nuanţă de roşu întunecat. O clipă, omul ezită: să spună sau nu? Apoi cedă unui impuls de moment care-l miră şi pe el.

— Era magazinul tatei, excelenţă, iar „fiul” de pe firmă... eram eu. „Magazin” e poate prea mult spus, dar am trăit din el.

— Parcă-l văd, reluă însufleţit demnitarul. Bretele, curele, jartiere, ace, şireturi, nasturi, copci, degetare... La uşă - nu-i aşa? - era o tricicletă, dar nu pentru copii, legată cu un lanţ, iar pe portbagajul din spatele şelei, o mică tarabă cu de toate...

— Erau vremuri grele, excelenţă, trecusem şi la comerţul ambulant...

— Aţi plecat de mult?

— Prin'47. Am prins „ultimul tren"...

— Foarte bine; văd că v-a priit. Destinaţia... Israel?

— La început da, însă... ţară mică, populaţie puţină şi săracă,... ne-am dus şi noi unde se pot face afaceri cu adevărat.

— Şi acum... iată-vă la noi.

— Exact. Pentru o mega-afacere.

— S-o auzim. Ascult cu interes.

Străinului nu-i convenea nici cursul, nici tonul discuţiei. Era obişnuit cu atmosfera şi limbajul negocierilor clare şi chiar dure – dacă trebuia, ascunse, disimulate sau pe ocolite - când îţi dicta interesul, dar neamestecate cu amintiri din copilărie, mai ales dacă ele devoalează faptul că un fost vânzător de bretele şi curele pe Lipscani vine să cumpere industria unei ţări. Făcu o pauză lungă, căutând parcă drumul cel mai sigur către făgaşul cunoscut şi convenabil, apoi începu.

— Ştiţi foarte bine, excelenţă, că lumea întreagă a urmărit cu deosebit interes evenimentele recente din România, iar lumea afacerilor - cu interes maxim. Bănuiţi de ce...

— Nu bănuiesc; ştiu, punctă înaltul demnitar cu un zâmbet de-abia schiţat.

— Cu atât mai bine. Vă aflaţi în momentul opţiunilor strategice, când alegeţi drumul... .

— L-am ales, domnule Wasserman: democraţie, pluripartitism, stat de drept, economie de piaţă.

Alegere, considerăm noi, corectă.

— Vă felicit pentru ea, excelenţă, dar... nu la acest gen de opţiuni mă refeream, ci la nişte... cum să le spun: nuanţe, doar aparent nuanţe, pentru că ele sunt, de fapt, esenţiale. Vă rog să mă credeţi: e important să porneşti

la drum, e important să alegi drumul bun, dar la un moment dat veţi vedea cât de mult contează cu cine pleci la drum.

Vedeţi dumneavoastră, economie de piaţă au şi ţări foarte bogate, dar şi ţări de o sărăcie extremă. Nu comunismul le-a aruncat în sărăcie, ştiţi foarte bine. Eu mă gândeam la acele căi care v-ar ajuta să valorificaţi cel mai bine şi cel mai rapid virtuţile democraţiei şi economiei de piaţă, să scurtaţi durerile unei tranziţii prelungite şi păgubitoare.

— Şi care ar fi acestea?

— Sunt multe, excelenţă, prea multe ca să le putem discuta acum şi aici, dar am venit să vă supun atenţiei pe cea esenţială, cheia tuturor celorlalte.

— Şi care ar fi aceea?

Vizitatorul făcut o pauză lungă. Ochii înguşti i se luminară, căpătând nuanţa ciudată de verde fosforescent; îşi apropie capul, cu o uşoară aplecare, de biroul înaltului demnitar, apoi spuse şoptit, ca şi cum nimeni n-ar trebui să audă secretul:

— Privatizarea.

— Dar am început-o, domnule! exclamă demnitarul. Ştiu, am simţit pe pielea noastră că statul este un prost administrator. Deja privatizăm, procesul a demarat!

— Ştiu, excelenţă, dar - scuzaţi-mi îndrăzneala - a demarat prost. Mai exact - greşit.

— Credeţi?

— Sunt absolut convins. Şi iată de ce. Prin toate întreprinderile bântuie „metoda MEBO”; se creează asociaţii de salariaţi-proprietari... Chiar vreţi să faceţi din România o ţară cu 22 de milioane de patroni? Credeţi că se poate, că e viabil aşa ceva? N-aţi învăţat în 45 de ani de comunism că un bun al tuturor este, de fapt, al nimănui şi fiecare se înfruptă din el cum şi cât poate? Numai pe vremea lui Marx, la începuturile utopiei comuniste, „Internaţionala” îşi chema „dezmoşteniţii soartei la lupta cea mare, rob cu rob să ne unim”! Azi, excelenţă, în multe ţări dezvoltate, robii” de atunci trăiesc omeneşte, în case confortabile, au autoturisme proprii şi cont în bancă. Când mai pun de câte-o grevă, n-o fac pentru a schimba natura proprietăţii, ci pentru ceva drepturi salariale în plus, pentru prime mai mari de Crăciun şi de Paşte, pentru ziua de lucru mai scurtă; atât. Ei n-au nici capital, nici management de înaltă performanţă, ori fără ele... Nu v-a fost

suficientă aventura comunismului prin care aţi trecut? De ce încercaţi să întoarceţi roata istoriei? Economie privată adevărată nu există, excelenţă, decât cu patroni adevăraţi, potenţi financiar, cu capital şi cu manageri pricepuţi. Îi aveţi?

Înaltul demnitar rămase o clipă pe gânduri; clipa se prelungi. Străinul cu vechi stagii de vânzător ambulant pe Lipscani îi punea nişte întrebări care-i răpiseră somnul nopţi de-a rândul, fără să le fi găsit încă răspunsuri mulţumitoare. Într-un târziu vorbi cu destulă amărăciune, deşi încerca din răsputeri să nu-şi trădeze starea de spirit, mai ales în faţa acestui ins ciudat pe care nu ştia cum să-l catalogheze.

— Din păcate, nu-i avem. Încă nu, dar... peste un timp...

— Cât timp, excelenţă? interveni prompt străinul, simţind că a atins punctul sensibil pe care-l căuta. Acum, pentru dumneavoastră, timpul este elementul hotărâtor! Aici, în Est, totul se schimbă rapid, se remodelează, se reconfigurează, nimic din ce-a fost nu va rămâne în picioare. Acum se fac jocurile, excelenţă. Cine pierde startul, iese din pluton, pierde partida, pierde tot! Puteţi risca un asemenea dezastru?

Discursul străinului începu să-l irite pe înaltul demnitar. La câte avea pe cap, asta-i mai lipsea: lecţii de strategie economică, şi de la cine!...

Era, totuşi gazdă, şi apoi... începuse să se întrebe unde vrea să ajungă vizitatorul.

— Deci... investitori cu capital şi manageri pricepuţi. De unde să-i iau aşa, peste noapte, domnule Wasserman?

— Mă aflu aici ca să vi-i ofer, excelenţă.

— Pentru toată industria?

— Pentru toată. Şi, în etapa a 2-a, pentru toată economia.

O clipă, demnitarul avu impresia că omul din faţa lui este ori nebun, ori şarlatan. Încercând să se menţină în limitele cadrului şi funcţiei, întrebă cu voce marcată, totuşi, de ceea ce simţea.

— Dumneata îţi dai seama ce spui?

— Îmi dau seama foarte bine şi vă înţeleg la fel de bine surpriza.

Era prea mult. Mâna dreaptă se şi îndreptase către soneria care ar fi chemat pe şeful de cabinet şi ar fi pus punct convorbirii ce devenea halucinantă. În ultima clipă, o curiozitate mai puternică decât mânia opri gestul, iar vocea demnitarului articulă ca un ecou:

— Industria românească... toată...

Străinul îşi dezlipi privirile de pe mâna care tocmai se oprise din cursa către sonerie, respiră uşurat, apoi reluă:

— Nu chiar toată, am exagerat. N-am luat în calcul industria alimentară, petrolieră şi petrochimică; aveţi petrol, aveţi gaze, veţi avea agricultură - dacă ne veţi lăsa să vă ajutăm calificat, deci e normal să vă păstraţi în proprietate capacitatea de a prelucra produsele agricole, poate numai cu management privat. Ar mai fi de discutat şi ceva din industria chimică, poate cimentul...

„Ciudat; tocmai industriile poluante, de care fuge toată Europa”, se gândi înaltul demnitar, dar n-a scos niciun cuvânt, ascultând expozeul care continuă din ce în ce mai aprins.

— ...dar pentru ele mai e timp de discutat. Celelalte, care vă trag în jos, trebuie privatizate rapid. Dintr-un foc! Ei bine, excelenţă, noi suntem dispuşi şi pregătiţi să le cumpărăm acum, cu banii jos.

Omul părea în toate minţile. Vorbea coerent, logic, serios - atât de serios cât poate fi un ins care-ţi propune să-i vinzi industria ţării.

— Şi... cum o evaluaţi? Aşa, la grămadă, în vrac? După ochi? O cântărim? Că nu înţeleg...

— E foarte simplu, excelenţă. Aveţi un guvern, un parlament, preşedinte, toate - perfect legitime, doar s-au desfăşurat de curând alegeri libere, nu? Premierul dumneavoastră şi-a prezentat în faţa Parlamentului programul de guvernare, document oficial, în care afirmă textual că „industria românească e un morman de fiare vechi”. Noi l-am luat în serios pentru că nimeni nu l-a contrazis oficial, acolo sau ulterior. Nici dumneavoastră.

Ce putea răspunde? Doar auzise fraza rostită în plenul Parlamentului. Şi tăcuse.

Străinul interpretă tăcerea jenată a demnitarului drept confirmare, acceptare, ceea ce - într-un fel - şi era. Continuă deci cu aceeaşi logică strânsă:

— Şi cum fierul vechi se vinde la kilogram, sau mai operaţional cu tona, n-am făcut altceva decât să cântărim...

— Ce? îl întrerupse demnitarul, uluit de ceea ce începea să înţeleagă.

— Industria, excelenţă; obiectul tranzacţiei de vânzare - cumpărare.

Observând roşeaţa din obrajii înaltului demnitar şi bănuind apropierea unui punct critic major, ochii străinului se luminară din nou de strălucirea aceea ciudată şi vorbele se precipitară pentru a preîntâmpina o concediere brutală.

— Nu vă grăbiţi să ne judecaţi greşit. Ştim că treceţi printr-un moment greu. De aceea am calculat un preţ de patru ori mai mare decât preţul pieţii; de patru ori! Mai mult: am scăzut din totalul masei feroase, procentul metalelor preţioase încorporate în utilaje - aur, platină, metale rare, chiar şi oţelurile înalt-aliate, pentru care plătim separat; dublu decât preţul pieţii. Şi mai mult: am depistat agregatele din capacităţile de producţie retehnologizate în ultimii cinci ani pe importuri din occident, cum ar fi strungul carusel de la IMGB, laminoarele de tablă de la Galaţi, ceva utilaje de la CUG Iaşi, Policolor Bucureşti şi încă vreo câteva, pentru care plătim preţul de achiziţie, minus uzura de 3, 4, 5 ani, după caz. O ofertă mai mult decât generoasă, trebuie să recunoaşteţi.

Buimăceala produsă de măciuca generoasei oferte începuse să se risipească. Înaltul demnitar îşi recăpăta luciditatea şi, odată cu ea, curiozitatea de a afla detaliile planului ce-i era prezentat cu atâta elocinţă. Aruncă o întrebare pe un ton voit - chiar dacă nu şi prea reuşit - cât mai neutru:

— Şi cu „fierul ăsta vechi”... ce aveţi de gând să faceţi?

— De obicei, fierul vechi se topeşte, dar noi nu vom proceda aşa în mod mecanic. Odată deveniţi proprietari, vom analiza, întreprindere cu întreprindere, ce trebuie făcut. Unde este cazul, vom închide şi vom topi; unde se profilează şanse prin modernizare şi retehnologizare, o vom face, dacă produsele acelei unităţi promit să fie competitive şi cu piaţă de desfacere.

— Şi... terenul de sub ele? Incintele? Curţile? Spaţiile de depozitare? Magaziile? Anexele gospodăreşti?

— Vor fi proprietatea noastră timp de 99 de ani, după care vor redeveni proprietatea statului român. Dacă pe aceste suprafeţe vor fi apărut noi spaţii de producţie, ne veţi plăti despăgubiri calculate la preţul pieţei de atunci.

Pentru înaltul demnitar, lucrurile erau clare. După ce trecuse prin toate stările cu putinţă - mirare, uluire, indignare, furie - acum se liniştise. Rămăsese doar curiozitatea; o curiozitate cum nu-l mai stăpânise vreodată. Dorea să afle resorturile, mecanismele, meandrele unui sistem cu care va

trebui să se confrunte de-acum încolo, şi s-o facă elegant, cu prestanță, cu zâmbetul pe buze, cu reverenţe mai adânci sau mai ţapene, după caz, lăsând senzaţia că mulţumeşte chiar şi atunci când ar trebui să înjure birjereşte şi să strige „destul!”. Ştia că din această clipă n-avea voie nici să mai roşească, nici să mai pălească sub tirul verbal al străinului. Ca să afle ce vroia, trebuia să fie - sau să pară - detaşat, neimplicat, ca şi cum s-ar discuta despre soarta laponilor (ba nu, că şi laponii sunt oameni!), sau despre situaţia balenelor din Oceanul îngheţat de Nord. Da, aşa va face. Trase aer în piept, apoi spuse:

— Am înţeles, domnule Wasserman, dar ca să-mi fie totul mai clar, trebuie să pun câteva întrebări. Sunteţi autorizat să răspundeţi?

— Desigur, excelenţă. Sunt - ca să mă exprim în termeni diplomatici - ambasador extraordinar şi plenipotenţiar. Vă ascult.

— Atunci... să începem. Cum aţi făcut evaluarea în tone? Pe ce bază? Mai exact: cum aţi depistat utilajele şi cum le-aţi cântărit? Concret, practic, fizic...? că nu pricep în ruptul capului!

Străinul zâmbi, ochii i se luminară din nou, aşa cum se mai întâmplase pe parcursul discuţiei, apoi răspunse, alegându-şi cuvintele pentru a-şi formula cât mai diplomatic gândul.

— Se cunoaşte, excelenţă, că sunteţi om politic şi nu om de afaceri, pentru că... prima întrebare la care mă aşteptam - scuzaţi-mi sinceritatea - era... cât? Cât primeşte Statul din acest contract?

— Va veni şi ea, nici o grijă. Iar despre sinceritate... n-am ce să scuz; dimpotrivă, mi-a plăcut întotdeauna.

— Atunci, excelenţă, să vă răspund. Nu am la mine, dar există în dosarul afacerii inventarul corect şi complet al tuturor utilajelor, agregatelor şi maşinilor care fac obiectul tranzacţiei; anexat, există de asemenea, schiţa şi fotografia fiecăruia. Aici, în „diplomatul” meu, am doar centralizatoarele pe localităţi, cu cantităţile şi sumele aferente, inclusiv scăzămintele, bonusurile şi utilajele exceptate - de asemenea cu costurile fiecăruia. Veţi mai găsi centralizatoare pe judeţe, pe ramuri industriale şi, bineînţeles, totalul; vi le înmânez imediat.

— Dar schiţele, fotografiile... Cum aţi ajuns la ele?

— Simplu. Foarte simplu. De fapt, le avem de prin ‘86-’87. N-a fost uşor, dar nici atât de greu cum ne-am fi aşteptat.

— A costat scump, dacă-mi permiteţi...?

— Nu, de loc; a fost mai mult migălos decât scump... De două luni mă aflu în România, pentru a verifica şi actualiza dosarul fiecărei unităţi; au trecut ani, afacerile corecte nu se fac pe amintiri şi situaţii depăşite, ci pe realităţi.

— Acum? exclamă demnitarul cu un ultim acces de uluială pe care îşi promisese să nu-l mai repete, orice i-ar mai fi dat să audă.

— Da, excelenţă. A fost mult mai simplu decât acum 4 ani, şi aproape gratis, dar... explicabil. Pe deplin explicabil. Nu trebuie să vă mire; gustul libertăţii îmbată, şi un om beat... Să nu fiţi foarte supărat nici pe paznici, nici pe directori, nici pe miniştri, sunt la început, unii dintre ei încă se joacă de-a ministerul şi directoratul, din care au descoperit, deocamdată, doar indemnizaţia, dimensiunile cabinetului, secretara, maşina cu şofer, coktailurile protocolare şi salutul „să trăiţi!”, repetat de câteva ori pe zi; asta... în cazul celor cinstiţi. Înţelegeţi-i, excelenţă. Americii i-a trebuit mai mult de-un secol pentru a înţelege diferenţa dintre libertate şi haos, şi la nivelul vulgului, şi la nivelul elitelor. Într-un secol, nu mai puţin, s-au născut legi drepte, simple, clare şi severe. În alte 3-4 decenii s-au construit instituţii capabile să aplice legile fără părtinire şi fără cruţare.

— Şi... aţi reuşit? aruncă demnitarul un test de sinceritate, de la care nu aştepta prea mult.

— Nu, recunosc; încă nu pe deplin. Din fericire, dumneavoastră veţi înainta mult mai repede. Aveţi modele. Vor fi şi presiuni externe,... dar, excelenţă, n-au trecut decât doi ani! Nu-i judecaţi prea aspru, au timp să înveţe...

Lecţia de democraţie aplicată devenea tot mai greu de suportat, dar... trebuia mers mai departe. Trebuia să afle.

— Altă întrebare, domnule Wasserman. Ca proprietari, veţi închide fabrici şi uzine, veţi suprima industrii - dacă ele nu rentează, veţi...

Străinul interveni, tăindu-i fraza.

— Nu vă faceţi griji, excelenţă! Pe toate suprafeţele disponibilizate se va construi, vor apărea case de locuit confortabile, moderne, centre comerciale, mall-uri, complexe de sănătate, de distracţie...

— Cu ce bani?

— Evident, cu banii noştri şi ai investitorilor care vor veni odată cu noi. Se va investi masiv!

— Nu m-aţi înţeles; cu ce bani vor intra românii în locuinţe, mall-uri şi centre de distracţie? Că toate astea costă...

— Dar vor munci, excelenţă! Vor primi salarii, vor avea bani! Noi desfiinţăm ce nu e rentabil, dar vom crea alte întreprinderi, alte industrii, vom oferi alte oportunităţi de afaceri. Cum spuneam, ne vor însoţi investitori serioşi, în toate domeniile; vor apărea şosele moderne, ca să ne transportăm produsele, va exista un aeroport lângă fiecare oraş, turismul va remodela litoralul, munţii vor fi căptuşiţi cu pârtii moderne de schi, spaţiile de cazare se vor alinia standardelor europene şi, vă asigur, le vor întrece. Acum, pe litoralul românesc, sezonul acoperă cel mult 4 luni; noi îl vom extinde la cel puţin 8. Dacă pe un vapor transatlantic încap două bazine de înot, de ce n-ar apărea la Mamaia, la Neptun, la Eforie, hoteluri cu imense spaţii închise, cu apă de mare în cel puţin 2-3 bazine spaţioase, în care mii de oameni să se poată îmbăia, la subsol să-i aştepte căzile cu nămolul tămăduitor din Ghiol, cabinetele cu terapeuţi şi kinoterapeuţi.

Veţi întreba: de unde atâta energie, ca să încălzeşti în noiembrie sau martie construcţiile astea uriaşe? Din energie eoliană, excelenţă! Vânturile Dobrogei vor mişca paletele producătoare de energie mai multă şi mai ecologică decât cea nucleară. Câteva autostrăzi magistrale vor uni estul cu vestul, nordul cu sudul; sfera serviciilor se va extinde şi diversifica aşa cum nici nu bănuiţi! Există deja proiecte concrete pentru turismul de nişe: balnear, de sănătate (că, har Domnului, puţine ţări au fost binecuvântate cu atâtea izvoare şi substanţe tămăduitoare ca România!), turismul cultural (nu foarte rentabil, ce-i drept, dar aducător de onorabilitate...), şi, de ce nu, turismul erotic...

— Cum, cum... ? sări demnitarul, trezit brusc de sub laptele şi mierea ce se revărsau din tabloul idilic al vânzătorului de belşug şi de iluzii, copleşindu-l. Lămuriţi-mă: cam ce-ar însemna turismul acesta erotic?

— Nimic altceva decât ce spune denumirea, excelenţă. Oameni - bărbaţi şi femei - veniţi în vacanţe, concedii şi week-enduri să-şi împlinească viaţa sexuală care acasă... mă-nţelegeţi, scârţâie, lasă de dorit. Nu e nimic condamnabil sau reprobabil în treaba asta. Cunosc bine problema, vă rog să mă credeţi. Industria sexului este printre cele mai rentabile şi mai dinamice din lume, învârte sume fabuloase. Vecinii dumneavoastră unguri produc

anual sute de filme porno, deşi Ungaria este o ţară catolică, mult mai apropiată cancelariilor din Viena şi Berlin decât România şi infinit mai săracă în peisaje montane sau marine care ar putea găzdui incitant idile amoroase. Nu vă spune nimic faptul că Ciociolina, celebra stea de film porno, a intrat în parlamentul unei ţări europene foarte importante? Şi atunci... de ce româncele şi românii ar fi mai prejos? Aveţi femei superbe, iar amanţii latini sunt vestiţi în lume! Valorificaţi-i! Ia imaginaţi-vă complexul cinematografic de la Buftea, transformat în cel mai important centru european de producţie a filmului porno... Vedetele ar putea oferi „audienţe intime”, între filmări, în bungalow-uri rustice, pe malul lacului sau în păduricea învecinată.

Străinul înţelese, după cutele apărute şi mereu adâncite pe fruntea gazdei sale, că a deschis un subiect pe care ar fi trebuit să-l ocolească. O viră brusc.

— Dar, revenind la aspectele majore ale proiectului nostru, vă vorbeam de autostrăzi. Ei bine, noi ne numărăm printre acţionarii principali ai firmei Bechtel, celebră în toată lumea, în al cărui consiliu de administraţie avem un cuvânt important de spus. Bechtel atât aşteaptă: să-i chemăm.

— O întrebare, domnule Wasserman: cu ce bani va construi Bechtel autostrăzi? Că s-ar putea să înceapă treaba şi când se termină modestele noastre fonduri - adică foarte repede - să plece acasă.

— Staţi liniştit, excelenţă! Bani vom da şi noi, şi statul român, şi mai ales... automobiliştii, beneficiarii autostrăzii. Se va plăti taxă, vor fi încasări frumoase, veţi vedea! De altfel, tot ce vom construi în România va aduce bani; în buzunarul cetăţeanului şi în bugetul statului, de-o potrivă. Suntem negustori cinstiţi, plătim cinstit taxe, impozite, dări; totul-corect, transparent, la timp.

— V-aţi gândit cam ce anume industrii şi ramuri vreţi să dezvoltaţi?

— E prematur şi hazardat un răspuns. Nu suntem aventurieri, nu lucrăm după ureche; calculăm, studiem piaţa, apoi hotărâm.

— Dar... legat de ceea ce vreţi să închideţi?

— Acelaşi răspuns, excelenţă: vom vedea.

— Întreb pentru că, până la tabloul idilic pe care mi l-aţi prezentat de-a dreptul seducător...

— Deloc idilic, excelenţă; realist. Cât se poate de realist.

— Mă rog; să zicem. Oricum, până la el e drum lung. Şi pe drumul acesta, fiecare atelier închis înseamnă zeci de şomeri, fiecare întreprindere - sute şi mii, iar fiecare oraş cu o singură mare uzină sau fabrică, dacă aceasta se va închide, ei bine, acel oraş moare. Moare pur şi simplu. Pe dumneavoastră vă interesează treaba asta mai puţin sau deloc, dar pe mine...

— Înţeleg că principalele dumneavoastră temeri se leagă de concedieri. Dar, excelenţă, în România există un imens rezervor de bunăstare şi de absorbţie a forţei de muncă disponibilizate: agricultura. Ţara dumneavoastră ar putea hrăni uşor un sfert din populaţia Europei, dând de lucru tuturor şomerilor.

— Producţie agricolă pentru piaţă, pe gospodării de 2-3 hectare?

— Vom schimba structura proprietăţii agricole. Capitalul va face minuni şi în acest domeniu vital pentru România. Nu trebuie să existe milioane de proprietari, ci milioane de muncitori agricoli, angajaţi ai patronilor de exploataţii întinse, viabile, dotate modern...

— Dumneata ai citit „Fructele mâniei”, domnule Wasserman? A scris-o un american, unul - Steinbek, John Steinbek.

— Nu, recunosc că nu. Nu prea am timp de citit, din păcate...

— E vorba acolo de drame umane. Dramele transmutărilor, dislocărilor, depopulărilor şi pribegiilor declanşate odată cu pătrunderea marelui capital în agricultura Americii.

— Alte vremuri, excelenţă... Vremurile de început, ale capitalismului sălbatic.

— Păi vezi? Asta e problema noastră: trăim începuturile capitalismului, care - nu ştim cum naiba se face - trebuie să fie musai sălbatic! Drame... prea multe drame pe capul românului într-un timp atât de scurt!... Dar de Valev, ai auzit?

— Valev? Tot american?

— Nu, acesta e rus, ba chiar... rus sovietic. A fost consilierul lui Hrusciov, îi plăcea să deseneze hărţi. Într-o zi a desenat una care i-a mers la inimă lui Nikita Sergheevici: acolo, România figura numai şi numai ca bazin şi furnizor agricol pentru lagărul socialist. Numai şi numai agricultură, nimic altceva. Românul - de dimineaţa până seara pe ogor, că aşa e în agricultură, se munceşte zi - lumină, ca să-şi hrănească „fraţii de lagăr”. Superbă imagine, nu-i aşa? Dacă vrea unelte, haine, maşini,

medicamente, tot ce nu se produce cu sapa şi cu coasa, n-are decât să cumpere de la ruşi, cehi, polonezi, nemţii democraţi, unguri... Ce zici de socoteala asta?

— Mi se pare oneroasă, excelenţă.

— Aşa zic şi eu. Problema este: cum facem să n-o luăm de la capăt? Că... de vreme ce n-am înghiţit găluşca lui Hrusciov, de ce-am înghiţi-o pe-a altora? Dar să revenim. Spuneaţi ceva de Bechtel... Credeţi că acolo, pe şantierele colosului american, s-ar găsi un loc şi pentru firmele româneşti de construcţii?

— De ce nu? Dacă au competenţa necesară, dacă au capacitatea, nivelul tehnic, dotarea şi calificarea cerute de americani...

Aici, înaltul demnitar îşi opri interlocutorul cu un gest mai energic decât şi-ar fi dorit, dar n-a putut altfel. Ca om politic, putea asculta multe prostii şi bazaconii ce-i erau debitate cu aplomb, ba chiar, uneori, trebuia să dea din cap, semn că „înţelege”, dar ca inginer - şi încă unul bun - nu putea accepta orice, fără să replice. Se ridică de pe scaun, căută în biblioteca din spatele biroului, scoase un volum gros cât un album de artă, răsfoi câteva pagini, apoi se adresă străinului:

— Apropo de competenţele românilor, domnule Wasserman... Asta este o monografie a metroului bucureştean. Sunt inginer de profesie şi ştiu cât preţuieşte fiecare cifră, procent şi afirmaţie de-aici. Ascultaţi, vă rog. Metroul Capitalei: lungime totală - 67 km; număr de staţii - 49; proiectare - exclusiv românească. Atenţie, domnule: fără niciun fel de ajutor, fără intervenţia nimănui din afară, fără consilieri - nici sovietici, nici europeni! Execuţia -exclusiv românească. Au lucrat 5 firme de top, toate româneşti, cu utilaje exclusiv româneşti, cu tehnologie exclusiv românească, executând tunelul, şinele, partea electrică, cea electronică, securitatea traficului, ventilaţia... tot; chiar şi vagoanele trenurilor. Acum intenţionăm un import de rame, pentru că nu suntem în stare să retehnologizăm fabrica producătoare, iar cele vechi au îmbătrânit...

Străinul schiţă un gest: ştie, înţelege, apreciază, asta ar fi vrut să spună gestul, dar inginerul demnitar, dezlănţuit, nu-i lăsă niciun răgaz:

— N-am terminat. Urmează performanţele competitive. Locul 7 în lume, după gradul de dificultate al solului -mâlos, aluvionar, cu subtraversări de râuri, cu apă subterană masivă la nici 2 metri de la suprafaţă. Locul 2 în lume ca viteză de înaintare a construcţiei, după Ciudad de Mexico - 4,5 km

pe an, obiectiv dat „la cheie”. Şi mai ales - că aici am vrut s-ajung, al 7-lea metrou din lume, după Londra, Chicago, Paris, Berlin, Moscova, Beijing, la care proiectanţii şi constructorii n-au cooperat cu nimeni din afara ţării, firmă, instituţie, stat sau persoană fizică.

V-am plictisit cu toate datele astea ca să le transmiteţi colegilor dumneavoastră de la Bechtel. E bine să le ştie când vor sosi la noi. Altfel mi-e teamă că românii vor privi „parteneriatul” nostru ca pe cooperarea strânsă, cât se poate de strânsă, dintre cal şi călăreţ; unul, dedesubt, aleargă, trage, iar celălalt înfige pintenii şi mai arde câte-o cravaşe când mârţoaga se mişcă prea încet. Ce-i drept, când e mulţumit, călăreţul îşi gratulează calul cu 3-4 bucăţele de zahăr şi-l mângâie pe coamă, că... de, oameni suntem...

Pentru prima dată de la începutul discuţiei, străinul simţi că nu stă de vorbă cu un simplu ocupant de scaun. Crâmpeiul de discurs de-abia încheiat degaja o forţă care nu-i plăcu deloc. Nu-i conveneau asemenea parteneri de tranzacţii. Spuse totuşi:

— Nu cred că este o comparaţie prea fericită, excelenţă... Răspunsul veni prompt, şi-l făcu pe străin să fie şi mai îngrijorat:

— Corect! E total nefericită, domnule Wasserman, numai că nefericirea e a noastră, a românilor.

— Vă asigur că oferta noastră vă va aduce numai bine. Mult bine.

— Şi foarte mulţi şomeri. Şi foarte multe falimente. Şi foarte multe drame umane. Până să curgă laptele şi mierea promise, vor curge foarte multe lacrimi. Şi poate - Doamne fereşte - sânge... Vă daţi seama câţi săraci, dar săraci lipiţi! - vor fi în România?

— Săraci sunt peste tot, excelenţă. Nici cele mai bogate ţări n-au putut eradica sărăcia; nici măcar pe cea extremă. Doar utopiile imaginează o lume fără bogaţi şi săraci, dar sunt utopii, adică...

— Atunci... hai să revenim la realitate. Eu ar trebui, deci, să explic poporului şi chiar clasei politice că, pentru a ne fi mai bine, trebuie să ne fie mai rău. Dar cum să garantez eu românilor că, faţă de răul actual va urma nu mai rău, ci mai bine?

Aparent fără nici o legătură, înaltul demnitar mai aruncă o întrebare care-l lăsă pe străin cu gura căscată:

— Dumneata ştii principalul cap de acuzare pentru care-a fost condamnat la moarte Nicolae Ceauşescu?

După o pauză lungă, în care străinul îşi căuta cuvintele şi nu le găsea, demnitarul reluă:

— Să-ţi spun eu: subminarea economiei naţionale. Dacă vin eu, la 2 ani după proces şi execuţie, şi nu subminez economia naţională, ci vând pur şi simplu economia naţională toată, în vrac, şi trimit poporul disponibilizat pe ogoare, să dea cu sapa şi să scoată cartofi şi fasole pentru subzistenţă... ei bine, ce crezi că-mi vor face mie românii? Că precedentul există, s-a creat recent!

O tăcere grea, apăsătoare se lăsă în cabinet. Înaltul demnitar înţelese că acum era momentul să apese acceleraţia până la fund, dacă dorea să afle cine este de fapt străinul, ce mandat are şi mai ales cine sau ce se află în spatele lui.

— Revin şi întreb din nou: ce crezi dumneata că se poate întâmpla cu cel care-şi pune semnătura, sau cere premierului unui guvern girat de el, să semneze un contract ca acela propus de dumneata?

Din nou, străinul îşi apropie capul de birou iar ochii săi căpătară iarăşi lumina ciudată care anunţa clipele de mare concentrare. Începu ezitant, aşa cum n-o făcuse până atunci:

— Excelenţă... pot să vorbesc deschis, absolut deschis?

— Asta am cerut. Asta aştept.

— Ei bine, sunt împuternicit să vă garantez susţinerea totală a... a...

— A cui, domnule Wasserman? Eu cunosc bine puterea marilor companii transnaţionale, dar la fel de bine ştiu că ele nu pot instala sau demite guverne şi conduceri de state... cel puţin la vedere.

— Pentru liniştea dumneavoastră..., ei bine, a Departamentului de Stat al SUA, excelenţă. Recunosc: am intrat în cabinetul dumneavoastră cu dubla calitate de negociator al unui contract economic şi de împuternicit al Departamentului. Vă pot oferi chiar în clipa asta contactul telefonic pentru confirmarea rapidă a spuselor mele.

— Mulţumesc, nu e nevoie, cel puţin în etapa asta. Deci... negustoreşte: ce-mi oferiţi?

— Vă garantăm două mandate în înalta funcţie pe care o deţineţi.

— Asta... indiferent de ce se va întâmpla în ţară? De ce va spune lumea la alegeri, prin vot, sau în stradă, în pieţe? Strămoşii noştri latini aveau o vorbă: „Vox populi, vox dei” - vocea poporului e vocea zeilor...

— Nimeni nu contestă înţelepciunea latinilor, excelenţă, dar, vedeţi dumneavoastră... poporul american este mult mai mare decât poporul român, de aceea vocea poporului american este mult mai puternică decât cea a poporului român... iar Departamentul de Stat al SUA nu este altceva decât purtătorul de cuvânt şi executorul voinţei poporului american, ca în orice democraţie consolidată. Aşa că... fiţi liniştit şi credeţi, vă rog, ce vă spun. Ţara mea a rezolvat strălucit probleme infinit mai dificile, iar situaţia extremă despre care vorbim este o simplă ipoteză nu improbabilă, ci aproape imposibilă.

— Şi dacă, totuşi...?

— Ei bine, atunci... dumneavoastră şi familia, eventual şi premierul, dacă va dori, veţi primi azil politic în America, bucurându-vă toată viaţa de toate drepturile unui înalt demnitar, prieten fidel al poporului american. Veţi trăi în linişte şi confort, vă veţi putea scrie memoriile, beneficiind de colaborarea celui mai calificat redactor-asistent de lucrări memorialistice; infinit mai valoros, vă asigur, decât Volodea Tismăneanu, despre care am auzit că tot dă târcoale cabinetului dumneavoastră...

Deşi oferta neechivocă, tocmai formulată, a negociatorului stârnise o adevărată furtună în capul demnitarului, el nu-şi putu ascunde un zâmbet, de care avea mare nevoie, altfel simţea c-o s-o ia razna. Primi această diversiune ca pe un colac de salvare, picat la timp.

— Dar multe mai ştiţi dumneavoastră, domnule Wasserman!

— Aveţi dreptate, excelenţă. Ştim foarte multe, dar nu reţinem şi mai ales nu utilizăm decât ceea ce ne priveşte direct. Ca să glumim un pic, unii spun că instituţiile noastre, cu care cooperăm strâns, ştiu şi ce nu este.

— Te pomeneşti că Tismăneanu a bătut şi pe la uşa dumneavoastră...

— Volodea bate la toate uşile unde crede că poate mânca o pâine; una albă. Cu noi nu i-a mers; nu pariem pe cai morţi.

— Chiar aşa?

— Aşa... şi chiar mai rău; el nu e mort, e toxic. Dar să revenim. Oferta noastră rămâne fermă şi aplicabilă oricând, deşi, repet, contractul comercial va fi unul de mare succes şi va spulbera orice asemenea soluţii de avarie; pur şi simplu nu va fi cazul. Iar despre contract - că el este cheia - vă rog să luaţi în considerare esenţialul, excelenţă. Subliniez: esenţialul. Şi el sună aşa: mai devreme sau mai târziu, tot la soluţia vânzărilor masive veţi ajunge. Problema este cui veţi vinde. Vor veni şi europenii, categoric, şi s-ar

putea să vă ofere mai mult, dar ei nu vor cumpăra unităţile ca să producă, închizând doar ceea ce nu rentează, ci ca să elimine tot ce-i poate concura pe piaţa europeană şi mondială.

— Dar dacă vor fi patroni, produsele vor fi ale lor, vor lua bani pe ele...

— În vremuri normale - poate, dar la criza care se profilează nu peste mult timp, este esenţial să produci în ţara ta, să-ţi ocupi forţa de muncă, să plăteşti impozite ţării tale, nu României! Nimeni de pe aici nu vă vrea puternici, excelenţă. Cu noi se schimbă treaba. America nu e deranjată dacă undeva, în Carpaţi, o ţară cu 22 de milioane de locuitori se dezvoltă rapid şi devine „o mică Japonie” sau un ”tigru sud-est asiatic” al estului european, pentru că America se înfruntă cu competitori de talia ei: China, UE în ansamblu, Rusia— dacă ursul răsăritean se va trezi din somnolenţă şi va înceta să trăiască doar din vânzări de petrol şi gaze, ca Emiratele golfului... O Românie dinamică nu stă în calea intereselor americane în zonă, ci dimpotrivă! De vecinii europeni să vă temeţi, excelenţă; ei vor să vă condamne la condiţia de cumpărători ai producţiei lor. Şi... o ultimă idee, cu care chiar termin, v-am reţinut destul. Ştiu că vreţi să intraţi în NATO, că doriţi un parteneriat de durată şi privilegiat cu SUA. Foarte bine; opţiuni lăudabile, dar... vă rog să credeţi: adevărata umbrelă de securitate o reprezintă interesele economice americane între graniţele ţării dumneavoastră. Dacă semnăm şi derulăm contractul, puteţi să vă desfiinţaţi armata; nu veţi mai avea ce face cu ea, pentru că veţi fi apăraţi mai bine decât o puteţi face singuri. Şi ca să împing sinceritatea până la capăt, ei bine... România va funcţiona - din multe puncte de vedere, toate benefice pentru dumneavoastră - ca al 51-lea stat american, chiar dacă se află peste mări şi ţări.

— Interesant, murmură înaltul demnitar; interesant! Şi va funcţiona cu preşedinte şi parlament propriu, sau cu guvernator?

Pentru prima dată de la începutul discuţiei, străinul regretă că a mers atât de departe. Era însă prea târziu să dea înapoi. Demnitarul sesiză impasul şi-i întinse o mână de ajutor, poate-poate va mai afla ceva:

— Am glumit, domnule Wasserman.

— Asta să n-o mai spuneţi nici în glumă, excelenţă. Niciodată, dar absolut niciodată, nimeni de la noi nu va atenta la suveranitatea României.

— Înţeleg... şi vă mulţumesc pentru asigurări. E-n ordine; e OK, cum spun americanii...

— Şi... cam în cât timp credeţi că pot obţine un răspuns de la dumneavoastră? întrebă străinul, în timp ce se ridica, pregătindu-se de plecare.

— Mi-e greu să vă spun. Nu e simplu de dat un răspuns la o asemenea ofertă, cred că înţelegeţi...

— Înţeleg, evident. Singurul motiv de grabă, pentru noi, este un fenomen care ne-ar putea obliga la reevaluări. Vi-l semnalez, deşi cred că-l cunoaşteţi, şi mai cred - scuzaţi-mi mărturisirea - că nu-l puteţi opri: furtul. Patrimoniul întreprinderilor româneşti, părăsite sau încă funcţionale, se împuţinează rapid. De fapt, nu e furt, ci jaf. N-am vrea să reluăm măsurătorile, bob cu bob...

— Vom încerca să ne grăbim...

Înainte de a strânge mâna ce i se întindea peste birou, negociatorul îşi examina gazda lung, lung, cu o privire în care se amestecau - ciudat - nedumerirea, amuzamentul, compătimirea şi un soi de simpatie miloasă, nu lipsită de o anume căldură, dar deloc onorantă pentru cel ce-o inspira; apoi vorbi:

— Şi totuşi... totuşi, excelenţă, chiar nu sunteţi curios să ştiţi suma oferită pentru industria dumneavoastră?

Mâna înaltului demnitar se opri la jumătatea cursei, apoi se retrase cu o încetineală stânjenitoare.

Luat de valul bombelor care-i explodaseră în cabinet, uitase „amănuntul”. Se reaşeză în scaun, invitându-şi vizitatorul să facă la fel, şi aşteptă.

Negociatorul deschise „diplomatul” prevăzut cu încuietori potrivite mai degrabă pentru un seif de bancă şi scoase 3 seturi de hârtii capsate, pe care le întinse gazdei, unul câte unul.

— Aveţi aici centralizatorul pe ramuri industriale: cantităţi, costuri, adaosuri, bonusuri, tot. Aici sunt cuprinse aceleaşi date, pe judeţe, iar aici - centralizatorul total, cu specificarea criteriilor de calcul, a metodologiei - ca să fie totul clar. O ultimă precizare, excelenţă. Cifra finală este negociabilă; am prevăzut o marje de până la 3-4 al sută - în sus, bineînţeles - care nu figurează în hârtii, dar e bine s-o ştiţi dumneavoastră, s-ar putea să vă fie utilă. Studiaţi-le, gândiţi-vă, consultaţi pe cine credeţi că trebuie dar, dacă-mi permiteţi un sfat, cu cât mai puţini, cu atât mai bine; ideal ar fi pe nimeni, dar e opţiunea dumneavoastră. Şi ... un ultim sfat, unul strict personal: căutaţi un prim-ministru, sau măcar un ministru de finanţe mai

preocupat de bani decât dumneavoastră, nu vă fie cu supărare! Găsiţi, excelenţă, un ovreiaş descendent din cămătari sau perceptori, care ştie cum se fac şi cum se strâng banii, pentru că - vă rog să mă credeţi - politica este doar coaja; miezul sunt banii. Am onoarea să vă salut. Aştept cu nerăbdare un semn de la dumneavoastră.

Când vizitatorul ajunsese aproape de uşa cabinetului spaţios, îl opri o intervenţie-surpriză a gazdei sale.

— O secundă, domnule Wasserman. Nu m-am uitat prin hârtii, poate acolo există ceva, dar ... nu mi-ai spus nimic despre flotă. Avem şi flotă, domnule; vase mari şi moderne, de pescuit oceanic, cu mii de tone de metal băgate-n ele. Nu vă interesează?

Negociatorul se întoarse. Ajuns la jumătatea distanţei dintre uşă şi birou se opri şi, după o pauză lungă de şovăire, alese calea sincerităţii.

— Ba da, excelenţă, ne interesează, dar ... vedeţi ... flota românească face parte dintr-un alt proiect, gestionat pe alt canal. Nu intră în mandatul meu. Sper din suflet să păstraţi confidenţialitatea totală a acestei mărturisiri pe care, vă rog să credeţi, n-aş fi făcut-o nimănui altcuiva, în locul dumneavoastră. Pot conta?

— Fii fără grijă, domnule Wasserman. Du-te liniştit.

Când uşa se închise în spatele străinului, înaltul demnitar încercă să se scuture de buimăceala noutăţilor aflate cu preţul unei stăpâniri de sine care-l costa enorm. Hârtiile! Da, hârtiile... Începu să le parcurgă, iniţial fără grabă, apoi... din ce în ce mai montat. Cifre, coloane de cifre aşezate ordonat; totaluri parţiale, şi iată, totalul total, de la sfârşitul centralizatorului. Cuuum? Nu se poate. Ba da, se poate, scrie clar.

Reluă lectura cu stiloul în mână, bifând fiecare poziţie din coloane. Uluitor! Deci... atâta face toată industria românească? „Dar de ce mă mir? Parcă n-aş avea idee cam cât costă kilogramul de fier vechi pe piaţa liberă, unde hoţii vând capacele de canal, şinele de cale ferată şi tot ce se mai poate fura în această ţară a lui Papură Vodă!?!"

Lucrase mulţi ani în administraţia centrală, avusese funcţii importante; cunoştea bine cifrele programelor de investiţii şi costurile marilor obiective industriale din ţară, bilanţurile anuale pe ramuri şi unităţi teritoriale, cifrele de afaceri ale firmelor cu care se „defila" la export. Acum, afla din oferta lui lsac Wasserman, salvatorul României, că toată industria naţională costă cam cât valoarea „pe bune" a platformei „23 August" - „IMGB" -

„Republica”. Atât. Şi restul? Siderurgia şi metalurgia Galaţiului, Reşiţei şi Hunedoarei, oţelurile înalt aliate de la Târgovişte, platforma chimică a Dudeştiului bucureştean, industria textilă şi vagoanele Aradului, platforma electronică Pipera, Oltchimul Vâlcii, Electroputere Craiova, combinatul încă neterminat de la Călăraşi, CUG-ul laşului, fabricile de mobilă presărate peste tot, Gubanul Timişoarei, îngrăşămintele, industriile Braşovului, firele şi fibrele de la Săvineşti, atâtea şi atâtea altele ... toate - gratis? Nici măcar „privatizate pe un dolar”, cum începuse să facă ravagii sloganul ticălos şi criminal care ascundea, de fapt, şpăgi de milioane, sute de milioane! Ce-i adâncea furia disperată era cunoaşterea. Ştia bine că majoritatea acestor unităţi care, acum, i se buluceau în minte erau vii, produceau, îşi vindeau marfa şi pe pieţele Europei bogate, derulau contracte avantajoase. Da, unele aveau nevoie de investiţii pentru a-şi aduce tehnologiile „la zi”, dar efortul merita cu prisosinţă făcut! Odată investit, culegeai roadele ani de zile, poate decenii, pentru că - factor esenţial! - toate aveau specialişti cu o calificare extraordinară, ingineri care, primind licenţe din Occident pentru execuţie, le reproiectau şi le îmbunătăţeau într-atât încât firma-mamă ajungea să... răscumpere licenţa ca pe una nouă, plătind-o gras! Cu ăştia ce facem? Îi lăsăm să-i îmbogăţească pe bogaţi, muncind pentru ei? Îi îmbrâncim spre ţări care au cu ce să-şi plătească specialiştii aşa cum merită, cum se cuvine, iar amărâta asta de ţară care a investit în ei, care i-a format, să se aleagă cu praful de pe tobă?

Hârtiile din mâna sa erau, deocamdată, proiect. Dar băieţii se grăbeau, de la proiect la realitate nu era decât un pas, dacă nu cumva, cineva de pe-aici, din preajmă, chiar începuse să-l facă. Privi hârtiile cu disperare neputincioasă, cu ură şi furie. Din hârtii se desluşeau parcă— scrise cu „cerneală simpatică”, vizibilă numai ochiului avizat - consecinţele nenorocite şi nu foarte îndepărtate care nu puteau să nu vină: vile somptuoase, apartamente şi maşini de lux, averi sfidătoare, copii de bani gata, beizadele, cumetrii politico-financiare, reţele mafiote, posturi publice câştigate nu la concurs, ci la licitaţie, caracatiţe monstruoase de afaceri ilicite care sugrumă tot ce e viu, adevărat şi de viitor în economia ţării, penetrează instituţii fundamentale, degradează şcoala, cumpără justiţia, omoară speranţa de mai bine a omului cinstit...

Auzi! La Buftea, în loc de „Moara cu noroc”, „Pădurea spânzuraţilor”, „Reconstituirea” sau „Mihai Viteazul”, filme porno. În loc de Beligan, Piersic, Marinuş Moraru, Draga Olteanu, Tamara Buciuceanu şi străluciţii

lor colegi, - vedete porno, închiriate cu ora, între două filmări, în bungalowuri cu lumină roşie!

Neruşinare? Cinism? Ticăloşie? Nu, acum se spune altfel: pragmatism. Oare aşa să fie? Doamne, câte vorbe frumoase pentru o semnătură! Câte fraze cu sclipici mai seducător decât luminile Las Vegasului noaptea, făcute anume să fure ochii şi minţile! Câte principii, câtă elocinţă! Ce tehnică formidabilă - să foloseşti atâtea adevăruri incontestabile ca să acreditezi o imensă minciună ticăloasă! Cu asemenea avocaţi pledanţi, probabil că acuzaţii în procesul de la Nurenberg ar fi fost nu numai achitaţi, ci reabilitaţi complet, li s-ar fi cerut scuze pentru deranj, li s-ar fi căutat posturi corespunzătoare calificării şi competenţei lor pe deplin dovedite ...

Bine. Şi dacă nu aşa... cum? Dacă nu într-acolo, atunci... încotro? Asta era problema. Asta era drama: încotro? Dar pentru asta mai e timp; nu mult, dar mai este. Acum... ce e urgent. Ce se află pe birou, că arde.

Ce să facă? Să cheme garda, să ceară legitimarea oficială a străinului, să-i lanseze coordonatele de identificare pe toate canalele, riscând protestul unei ambasade foarte importante? Nu deţinea nici o probă, nu înregistrase nimic; ura procedeul, deşi, iată... Dar la ce bun? Măcar pe acesta, acum îl cunoştea. Era convins că, odată vânzătorul de curele şi bretele scos din joc, altul sau alţii în locul lui, mai pricepuţi şi mai răi, vor porni spre România, dacă nu vor fi şi ajuns, poposiţi prin cine ştie ce cabinete, negociind cine ştie ce vânzări - cumpărări pe bani puţini şi comision imens... În fond, negustoraşul ambulant de pe Lipscanii copilăriei sale jucase corect: venise la un posibil client, îi prezentase oferta, răspunsese deschis la toate întrebările, îi „vânduse” câteva „ponturi”, ba chiar făcuse confidenţe, în ambele sale calităţi, pe care unul mai „negru în cerul gurii” nu le-ar fi mărturisit nici sub tortură; flota nu era, totuşi, un fleac. Şi atunci?

Se ridică de la birou. Făcu câţiva paşi, pipăindu-şi -nu ştia de ce - cureaua de la pantaloni. Când degetele se plimbară pe pielea moale, fină şi neagră a curelei, îşi aduse aminte, brusc, de un cunoscut care-şi pusese capăt zilelor la câteva luni după Revoluţie. Îl ştia bine. Dincolo de funcţiile acestuia în „aparat” (pe vremuri, aparatul era „de partid şi de stat”), omul se număra printre foarte bunii economişti ai ţării. Ce-i drept, avea o înclinaţie ciudată către scenariile şi variantele pesimiste; teza lui era că trebuie să ne pregătim pentru ce e mai rău, ca şi cum răul bătea la uşă deja. Într-o seară a chemat la el câţiva prieteni şi, în toiul unei discuţii aprinse despre viitor, a luat un măr

- exemplar superb, roşu, „deliciosul de Voineşti” - şi l-a ridicat, arătându-l amicilor. „Priviţi atent şi ţineţi minte ce vă spun: în 25-30 de ani, românii vor ajunge să cumpere mere uite-aşa: cu bucata. Şi nu „deliciosul de Voineşti”, ci goldenul de California, care vine crud, verde şi se coace în depozite, ca să ajungă pe tarabă gălbui, fără niciun gust”. După ce musafirii au plecat, târziu, după miezul-nopţii, familia - îngrijorată de absenţa prelungită a stăpânului casei - l-a găsit în pod, spânzurat de-o grindă. Corpul inert îi atârna în laţul curelei, devenită ştreang. Sub picioarele lui, un scaun răsturnat îndepărta orice dubiu cu privire la cauza decesului.

Încercând să-şi alunge, pentru moment, amintirea cumplită care estompase inexplicabil până şi imaginea obsedantă a vânzătorului de curele şi bretele, demnitarul măsură în lung şi-n lat cabinetul spaţios cu paşi apăsaţi, nervoşi, până când, dintr-o nişe a bibliotecii superbe, îi atrase atenţia un glob pământesc. Se opri, îl învârti o dată, de două ori, de trei ori, până când buricul degetului arătător de la mâna dreaptă, apăsat pe suprafaţa sferică, acoperi aproape în întregime contururile României... O ţară cam cât un vârf de deget, printre... iată, coloşi întinşi pe hălci imense, lăţite şi lungite către toate punctele cardinale. Ca în faţa unei revelaţii, murmură tulburat:

— Doamne, ce mici suntem!

Se desprinse cu greu de lângă glob. Înainte de a-şi recupera scaunul, îşi pipăi din nou cureaua, scuturând din cap. Şopti aproape cu spaimă (oare de când n-a mai vorbit singur?):

— Nu. Asta nu e o soluţie. Trebuie să existe o cale. Nu se poate să nu existe. Trebuie s-o găsim. Of, Doamne... Mare pacoste să fii ţară mică în ziua de azi!

Copleşit de emoţiile zilei, aţipi. Un somn scurt, agitat, zgâlţâit (şi el) de un coşmar mai negru decât realitatea prin care trecea. Se făcea că nu mai avea aer.; ceva îl sugruma, pur şi simplu. O curea îi înconjurase gâtul, una care semăna perfect cu fâşia de piele neagră, cumpărată de tatăl său cândva, pe Lipscani. Cureaua se lungea, mişcându-se singură, ca în desenele animate, căpăta formă de şarpe ce se-ncolăcea în jurul unui gât, crescut - aşa cum numai în vis se poate întâmpla - dintr-o hartă: harta României. Se trezi brusc, speriat, respirând greu.

Aşa l-a găsit, într-un târziu, şeful de cabinet, intrigat că demnitarul nu dă niciun semn de viaţă, în ciuda orei târzii: aplecat peste birou, cu capul în

palme şi bărbia în piept, aşa cum nu-l mai văzuse niciodată.

— S-a făcut noapte, excelenţă...

Nici o mişcare. Apoi, deodată, parcă trezit din somn, îşi îndreptă spatele şi-şi consultă cronometrul, fără să spună nimic.

— Vă e rău?

Un semn din mână încercă să-l liniştească, dar fără prea mult succes.

— Să vă aduc ceva? Azi n-aţi mâncat nimic.

Din nou, semn cu mâna; nu, nu e nevoie. Apoi - câteva cuvinte, rostite cu greutate:

— Mulţumesc, dragă. Sau... ştii ce? Roagă secretara să ceară de la bufet un măr. Aş vrea unul mare, roşu, de Voineşti, dacă are. Dacă mai există încă...

## 8. IOSIF VISSARIONOVICI STALIN

O examinare sumară a încăperii, o clipă de meditaţie, ca şi cum ar fi cumpănit dacă merită să-şi exprime concluzia, apoi:

— Nu-mi place cabinetul dumitale. E meschin. Ca şi palatul. Palat? Un conac. Nu într-un asemenea cadru se face politica mare. Când vine la Putere, muritorul de rând trebuie să se simtă vierme, gânganie, nimic! Ai văzut Kremlinul? Fantastică intuiţie au avut ţarii, dar nu vreţi să învăţaţi din inteligenţa lor, deşi el - ştii cine, sper - începuse să priceapă, altfel n-ar fi construit Casa Poporului. Îţi dai seama ce trebuie să fi simţit un chirchiz, un uzbec, un nomad din fundul Asiei, trăit în iurtă, când se pomenea în faţa turnurilor Kremlinului? Când pătrundea în curte? În interioare? Imensitatea cabinetelor, aurăria scărilor, luciul marmorei, sclipirile candelabrelor cred că-l striveau!

Ghicind intenţia de răspuns, Iosif Vissarionovici o preveni hotărât, aşa cum îi erau toate gesturile şi actele:

— Să nu-mi spui că dumneata vrei altceva decât ţarii, decât el sau decât mine. Eşti putere şi puterea, oricând şi oriunde, vrea un singur lucru, acelaşi. Recunoaşte, mai degrabă, că sunteţi săraci. Deşi... chiar aşa fiind... povara sărăciei nu trebuie s-o poarte puterea, ci mulţimea. E învăţată.

Parcă mirat el însuşi de lungimea discursului, ilustrul personaj se aşeză, îşi mângâie mustaţa, îşi plimbă dintr-un colţ al gurii în celălalt pipa neaprinsă, apoi îşi fixă privirile pătrunzătoare ale ochilor săi mongoloizi pe faţa vizibil marcată de emoţie a demnitarului român, în al cărui cabinet se afla. După o scurtă aşteptare, vorbi din nou.

— Nu ţi-e teamă că te compromit? Pentru voi, eu sunt.... Ştii dumneata ce.

— Ieri, în fotoliul acela s-a aflat Karl Marx, mentorul dumitale, şi iată, n-am păţit nimic.

— Hmm... mârâi generalissimul: în politică, greşelile nu se plătesc peste noapte. De fapt, greşeşti din nou: Marx n-a fost mentorul meu.

— Dacă nici Stalin n-a fost marxist, atunci... cine?

Vizitatorul venit din altă lume se încruntă, schiţând un gest de enervare din seria acelor gesturi ce trebuie să fi provocat, pe vremuri, multe spaime subalternilor din preajmă.

— Eu sunt Stalin. Iosif Vissarionovici Stalin. N-am avut mentori. „Marxiştii” sunt pigmeii de după Marx. „Leniniştii” sunt inşii care n-au putut ajunge ei înşişi Lenin. Stalin este unul, iar stăpânirea mea absolută s-a numit stalinism; nu amesteca lucrurile! De fapt, ce vrei de la mine?

Românul zâmbi. Sinceritatea brutală a celebrului personaj îl ajutase să-şi depăşească emoţia şi scrupulele de gazdă amabilă.

— Ooo... am atâtea de întrebat! De ce ne-ai luat Basarabia, generalissime?

— Pentru că îmi trebuia. Ca şi ţările baltice, ca şi celelalte ţinuturi.

— N-aveaţi destul?

Capul încărunţit se clătină a dezaprobare condescendentă, dacă termenul nu este, cumva, eufemistic.

— Mi-e teamă că n-o să ne înţelegem. Dumneata judeci mărunt; se cunoaşte că aparţii unei ţări mici. O mare putere nu are niciodată destul.

— Se pare că există o limită chiar şi pentru marile puteri. Urmaşii dumitale nu s-au prea descurcat cu moştenirea.

— E treaba lor. Eu le-am lăsat cel mai întins imperiu din lume: a şasea parte a uscatului de pe Terra. L-am construit cu migală şi l-am cimentat cu singurul liant care poate păstra laolaltă atâtea seminţii: credinţa.

— Din câte ştiu, a fost exact invers: dumneata ai ucis credinţa, generalissime.

— Cea în Dumnezeu. Pe locul gol s-a născut credinţa în mine.

— Oare?

— Te îndoieşti? Cu numele meu pe buze, milioane de oameni au luptat şi au murit în războiul civil, în blocadă, în marele război, în reconstrucţie... Ce ştii dumneata? Ce ştiţi voi? Fiinţe condamnate la moarte de mine piereau sub gloanţe invocându-mi numele ca pe o speranţă, convinşi că Stalin nu ştie, că „de-ar şti Stalin”... Nici Hitler n-a înţeles fenomenul şi asta l-a pierdut. Crezi că numai imensitatea, gerul, zăpezile şi noroaiele Rusiei l-au dat peste cap? Nu! Fanatismul eroic al unei armate de ostaşi şi partizani, iată ce l-a răpus! Valurile zecilor de milioane de bărbaţi şi femei care porneau la atac, strigându-mi numele ca pe al unei zeităţi! Termenul de „cult al personalităţii” se potriveşte perfect: popoare de toate rasele şi culorile s-au închinat la Stalin, înţelegi? Vei spune că erau înapoiaţi, inculţi... Poate, dar întreb: după război, Europa - şi nu numai ea - era, toată, un continent de troglodiţi? De ce, atunci, sute de mii de intelectuali au văzut în mine un simbol, iar în ţara mea - o speranţă? Toată stânga politică, toate curentele progresiste de gândire, floarea intelectualităţii franceze, italiene, spaniole şi de pretutindeni, au fost de partea Uniunii Sovietice - ţara lui Stalin, dictatorul! De ce?

Aici, în ţara voastră, în care mi-am instalat armata şi consilierii, poeţii dizidenţi de mai târziu au scris versurile „Lui Stalin, Stalin slavă-nălţăm / Pe drumul lui mai dârz ne-avântăm”, iar compozitori - azi dodecafonici - le-au creat muzica unei sublime cantate... Nici ei n-au crezut în Stalin? Scuză-mă, dar cine scrie şi compune de foame, îşi agoniseşte pâinea cu cântecele pentru copii, nu cu melodii înălţătoare!

Aţi crezut, acesta este adevărul. Aţi crezut, aşa cum au crezut sute de milioane de oameni. Asta am lăsat moştenitorilor mei: un imperiu construit pe o credinţă. Ei n-au priceput că o icoană nu se dă jos din perete până nu pui alta. N-au pus nimic. Acum plătesc.

— Poate că s-au schimbat vremurile... Trăim un timp istoric cu alte...

— Cunosc! „Nu sunt vremile sub om, ci omul sub vremi”... Filozofie de turmă. Justificare pentru nevolnici. Omul face vremurile! Mi-am dobândit, cred, dreptul la această afirmaţie.

— Credinţa ar fi, deci, secretul puterii lui Stalin... Nu te înşeli? Nu cumva, mai degrabă... frica?

— Poporul dumitale a înţeles mai bine decât dumneata legătura dintre frică şi credinţă. Cum defineşte românul pe credincios? „Om cu frica lui Dumnezeu”. Auzi cât de înţelept: frica lui Dumnezeu! Acum înţelegi? Poţi să desparţi credinţa de pedeapsă? De frica de pedeapsă? Păi atunci nu s-ar mai spune „bătu-l-ar Dumnezeu să-l bată!” Pedeapsa dumnezeiască este spaima credinciosului.

— Impresionantă stăpânire a tainelor dumnezeirii, la cel mai mare duşman al religiei...

— Al religiei, nu al credinţei. Nu uita că am făcut seminarul. Asta m-a ajutat să înţeleg importanţa închinării la ceva, la cineva. De-atunci m-am hotărât să devin eu icoana care-l detronează pe Dumnezeu. Şi am devenit.

— Ai reuşit, într-adevăr, dar asta a costat cam multe vieţi. Ţi se atribuie moartea a circa 20 de milioane de oameni. Istoricii războiului mai susţin că URSS a plătit greşelile de conducere militară, din prima fază, cu alte sute de mii de vieţi. Povara asta nu te apasă?

— Prostii! Minciuni! Au pierit duşmanii. Culaci, intervenţionişti, alb-gardişti, spioni, trădători, speculanţi, declasaţi, needucabili... fiinţe de care ţara mea nu avea nevoie. Nu i-am condamnat eu, ci istoria. Da, am trimis la moarte şi nevinovaţi. Am făcut-o deliberat şi fără ezitare; climatul trebuia întreţinut cu orice preţ. Costa infinit mai puţin o viaţă sacrificată decât milioanele de vieţi care mergeau înainte. Dumneata crezi că, în istorie, s-a construit vreodată altfel ceva important şi durabil? Marile imperii s-a clădit, cumva, cu metoda convingerii sau cu duhul blândeţii? Vrei să spui că Prusia a unificat statele germane cu sfeştanii? Că Bismark a disciplinat poporul german rugându-l frumos să-i dea ascultare? Că biserica, biserica însăşi, simbolul toleranţei şi milei creştine, a impus credinţa în Dumnezeul ei şi a reprimat ereziile prin rugăciuni? De ce nu a numărat nimeni victimele Inchiziţiei? Ale războaielor religioase? Ale Cruciadelor? De ce nu se inventariază vieţile jertfite pe atâtea altare, ieri şi azi? “Democraţii” care mă acuză... s-au uitat în curţile lor, să vadă câţi oameni pier fără nici o vină sub gloanţe de bandiţi, sub foame, sub drog?

— Înţeleg, înţeleg... rosti demnitarul, când oaspetele său îşi încheie tirada. În altă ordine de idei... Ştii că astăzi eşti comparat foarte des cu Hitler? Se discută aprins care a fost mai...

— Mai cum? interveni brutal generalissimul. Cine poate fi atât de îngust la minte încât să mă compare pe mine, Iosif Vissarionovici Stalin, cu un dement?

— Dement - dement, dar câţiva ani a făcut să tremure întreaga omenire. Armata dementului a ajuns până lângă Moscova dumitale ..

— Şi ce-i cu asta? Important este cum s-a sfârşit. Adu-le aminte deştepţilor care mă compară cu Hitler că el a pierdut lamentabil războiul; eu l-am câştigat. El a murit ca un şobolan, ascuns sub pământ, eu mi-am trimis ostaşii să înfigă drapelul roşu pe clădirea Reichstagului; nu drapelul american, nici cel englez, ci steagul roşu, purtat spre victorie de Armata Roşie.

Asta în plan militar. Politic, construcţia lui Hitler n-a durat decât 12 ani şi s-a năruit în blestemele întregii omeniri. A mea a trăit trei decenii sub mine şi încă patru după mine, şi ar mai fi dăinuit încă mulţi ani dacă nu încăpea pe mâna unor nevolnici. Ce-a lăsat Hitler? Nimic. Doar amintiri de coşmar, cuptoarele morţii, o ţară distrusă. Regretă cineva „ciuma brună”? Eu am lăsat un imperiu atât de puternic, încât nici pigmeii de după mine n-au reuşit să-l distrugă de tot. Crezi că Rusia de azi, de care mai marii lumii sunt încă obligaţi să ţină seama, nu-mi datorează nimic? Hitler a cucerit, a ocupat, dar când castelul lui din cărţi de joc s-a năruit, ce-a rămas? Eu am luat Basarabia, ţările baltice şi cele din sud, dar geniul politic m-a învăţat să le rusific, să amestec seminţiile, naţiile, limbile, să înfig acolo limba rusa atât de adânc încât nici astăzi, după un secol, iţele urzelii mele nu mai pot fi descurcate. Când se va naşte un nou Stalin, tot ce-am sădit eu va reînflori și îi va permite să refacă imperiul.

Parcă obosit de efortul discursului, rostit dintr-o suflare, generalissimul făcu o pauză lungă, apoi reluă.

— Hitler şi Stalin. ... Ce prostie! Dumneata ai auzit să existe în Germania, măcar în cei 12 ani, cât a fost nebunul la putere, vreun oraş care să se numească Hitlerburg? Eu n-am auzit. Dar cine n-a auzit de Stalingrad? Da, în Rusia Sovietică a existat Stalingradul, oraşul-erou, scena celei mai crâncene bătălii din istorie, dar şi a celei mai răsunătoare victorii din câte cunoaşte istoria războaielor. Mie îmi dădeau onorul batalioanele care defilau în Piaţa Roşie şi plecau de-acolo direct pe front, ca să-l bată pe Hitler, să-l alunge, să-l hăituiască prin toată Europa şi să-l împingă în

bunker. Mii de kilometri... mii de atacuri... mii de victorii... şi toate - cu strigătul „pentru patrie! Pentru Stalin!”

După un asemenea „raport de activitate” era greu să formulezi întrebarea pe care demnitarul şi-o pregătise. El riscă, totuşi.

— Vă recunoaşteţi şi vreo greşeală, generalissime?

— Da, şi încă una gravă: nu mi-am asigurat posteritatea construcţiei. Nu mi-am crescut un urmaş.

— Într-adevăr, conducerea colectivă care a urmat n-a reuşit să...

Din nou, o întrerupere brutală aminti demnitarului român că stă de vorbă cu cel mai desăvârşit dictator al timpurilor moderne.

— Conducere colectivă? Altă enormitate! Înţelegeţi odată pentru totdeauna: conducerea înseamnă putere, iar puterea, puterea adevărată, nu poate fi decât a cuiva, a unui om. Acolo, la vârf, nu e loc pentru mai mulţi; nici pentru doi. În România, la voi, înainte de 90, se vorbea despre „cabinetul 1”, „cabinetul 2”, „să fie de acord şi tovarăşa...” O tâmpenie! Asta l-a pierdut pe Ceauşescu al vostru.

— Nu numai asta, generalissime.

— Posibil, dumneata oi fi ştiind mai bine, dar despre putere nu ştii cât ştiu eu, poţi să mă crezi.

Trebuia să cresc un urmaş. N-am facut-o.

— De ce?

— Să-ţi răspund? Ai fi singurul om din lume care află.

— M-aş simţi onorat...

— Bine, ascultă: mi-a fost frică. Merită, într-adevăr, să trăieşti o viaţă numai ca să auzi o asemenea mărturisire ieşită din gura lui Stalin.

— Frică - de cine, generalissime?

— De el. Dacă l-aş fi ales bine, dacă l-aş fi crescut bine, dacă ar fi învăţat tot ce cred eu că trebuie să ştie şi să facă un conducător adevărat, sunt sigur că discipolul şi-ar fi început treaba cu mine. Logic, eu urma să fiu prima victimă. Şi n-am vrut.

— Acum regreţi?

— Nu ştiu. Şi da, şi nu ...

— Dar alte regrete nu ai? M-am întrebat de multe ori de ce ai decimat componenţii comitetelor centrale alese la primele congrese ale PCUS. Cu

duşmanii de clasă, să zicem că înţeleg; dar tovarăşii de luptă şi de ideal? ... De ce i-ai executat?

— Pentru că erau vinovaţi.

— Cine le-a stabilit vinovăţia?

— Eu. N-ajunge?

— Fă-mă să înţeleg, totuşi...

— Există un proverb: „fereşte-mă, Doamne, de prieteni, că de duşmani mă feresc singur.” Ei bine, eu am hotărât să nu amestec în treaba asta dumnezeirea şi m-am ferit singur; şi de prieteni, şi de duşmani.

— Fără remuşcări? Zeci, sute, mii, milioane de vieţi, fără nici o tresărire, măcar? ...

— Judeci mărunt. V-a orbit pe toţi democraţia. Noroc că istoria judecă altfel. Chiar poporul dumitale ar trebui să te pună pe gânduri, cu legenda meşterului Manole. Într-o construcţie, ca să se înalţe şi să dureze, trebuie să înzideşti o viaţă de om. Lucrarea mea n-a fost o biserică, ci un imperiu. Cel mai mare din toate timpurile. El merita nu o viaţă, ci sute, mii...

— Au fost milioane, generalissime.

— Nu contează, istoria nu numără cadavrele. Azi mai ştie cineva câte vieţi au costat Piramidele şi Sfinxul sau megaconstrucţiile astece? Sub ţari, cum crezi că s-a ridicat Leningradul, în mlaştinile Nordului; cu muncă de lămurire sau cu duhul blândeţii? A votat poporul cu jumătate plus unu să moară oameni pentru a se înălţa acolo bijuteria care face şi astăzi faima Rusiei? Sau crezi că Zidul Chinezesc a apărut din senin, construit în week-enduri de locuitorii care se plictiseau să stea degeaba? De ce Napoleon e mare (zic istoricii), iar Stalin este un călău? Lui Napoleon i-a numărat cineva morţii? I-a reproşat cineva că a fugit din Rusia într-o sanie, ca ultimul amărât, lăsând resturile armatei sale decimate sub zăpezile iernii?

— E un mod de abordare. Poţi să-mi spui care a fost cel mai periculos duşman al operei dumitale, generalissime? Ştiu că ai avut o mulţime ...

Fără să ezite o clipă, Stalin rosti un nume, slobozindu-l odată cu un oftat din străfundul rărunchilor:

— Gorbaciov. Nu-l condamn numai pentru că a cedat, ci pentru că a dat totul gratis. N-a negociat, cum se spune acum. Putea obţine uşor liniştea şi bunăstarea Rusiei pentru zeci de ani.

— De ce n-a făcut-o?

— De prost.

— Gorbi - prost? Faţă de Malenkov, Hruşciov, Brejnev, Gorbaciov - un prost?

— „Să te ferească sfântul de prostia deşteptului” ... Deştept o fi în accepţiunea dumitale, a voastră, democraţii... Eu înţeleg altceva prin deşteptăciune. Gândim diferit. Fundamental diferit.

— Încă o întrebare, generalissime: de-a lungul vieţii dumitale atât de zbuciumate, n-ai simţit nevoia unei tovarăşe de viaţă?

— O soţie? Ce să fac cu ea; să-mi gătească? Există bucătari. Să mă îngrijească? Există slugi. Să-mi fie, cum spui, tovarăşă de viaţă? Păi viaţa mea a fost puterea; să-mi fie tovarăşă de putere? Asta nu se împarte. Cu nimeni.

— Ai fost vreodată fericit, generalissime? Ochii celebrului personaj se îngustară.

— Nespus de fericit! Şi nu numai odată. N-ai să poţi pricepe vreodată ce bucurie imensă oferă puterea. Puterea absolută, neîngrădită, necondiţionată... Conştiinţa că, în orice clipă, poţi face absolut orice vrei... Că o viaţă, o sută, o mie de vieţi atârnă de un gest al tău. Voi, oamenii politici de azi, nu ştiţi ce este puterea. De fapt, sunteţi nişte mandatari; exercitaţi “cu delegaţie” o misiune de la... până la ... şi după fiecare gest sau act, daţi socoteală.

— Nu m-ai înţeles. Există, poate, şi o astfel de bucurie, chiar şi printre copii... unii se joacă desenând sau construind castele de nisip, alţii chinuie animale sau smulg aripi de fluturi şi albine. Când te-am întrebat, eu mă gândeam la bucuria simplă şi adevărată... de prieten, de tată, de fiu, de soţ, de iubit, de frate, de OM, într-un cuvânt. Ai trăit-o vreodată?

Chipul bătrânului dictator se crispează. Din reacţia sa înţelegeai lesne că întrebarea asta, cândva, te-ar fi costat viaţa.

— Om ... ce prostie!

— Nu e prostie, generalissime. Un mare scriitor, compatriot de-al dumitale, a oferit omenirii o piesă nemuritoare, în care un personaj rostea o replică nemuritoare: „OMUL! Ce mândru sună acest cuvânt!” În lumea construită de dumneata, a fost loc pentru OM? De ce nici măcar fata dumitale nu şi-a găsit locul în ţara în care omul - spunea teoria - este cel

mai preţios capital? De ce a fost nevoită fiica dumitale să fugă din patria ei, de tatăl ei?

Ghicind o replică violentă, uşor de citit pe faţa generalissimului, şi cu ea - poate - începutul unei înfruntări cu urmări imprevizibile, m-am hotărât pe loc. Prin acelaşi gest cu care-l adusesem din neant, Iosif Vissarionovici se întoarse în eternitate, acolo unde omenirea - spre liniştea ei - îl ştia plecat. Fără întoarcere.

## 9. PORTRETUL POLITICIANULUI LA TINEREŢE: UN MILITANT PENTRU PROPĂŞIREA SATULUI

— Cu voia dumneavoastră, excelenţă, azi vă voi prezenta un tânăr care bate la porţile vieţii politice.

Tânăr... un fel de-a spune, are până-n 35 de ani, cred.

— Ce te face să-l recomanzi?

— Nu-l recomand; vi-l prezint. De ce el? N-o să vă vină să credeţi: l-am „tras” dintr-un borcan, ca la loz în plic.

— Cum, cum? făcu înaltul demnitar.

— Exagerez de fapt, dar treaba cu borcanul e reală. Odată cu proiectul „AUDIENŢE”, am lansat zvonul că un demnitar al statului primeşte în audienţă tineri care „au ceva de spus”: idei importante şl generoase, proiecte pentru dezvoltarea economiei, pentru perfecţionarea educaţiei, a asistenţei medicale, a organizării vieţii sociale în general. Contribuţii semnificative la binele public, cum s-ar spune.

— Şi?

— Şi am adunat într-un borcan peste 200 de cărţi de vizită.

— Formidabil!

— Vor mai veni, vă asigur; asta e numai recolta pe 4 zile. Când am văzut avalanşa, mi-am zis că trebuie musai o sită sau măcar un ciur, să scăpăm de nechemaţi. Am extras la întâmplare 30 de solicitări, le-am investigat sumar, dar n-a fost nevoie să sap prea adânc. Peste trei sferturi erau penali, puşcăriabili, retardaţi, nebuni de-a binelea, cu acte, idioţi notorii... Dezastru, ce mai! Le-am aruncat şi, într-un acces de furie, era să arunc şi restul, cu

borcan cu tot, dar un gând m-a oprit: dacă, totuşi, acolo, în fundul borcanului s-o afla vreun nume de ins care chiar merită ascultat?

— Şi? întrebă demnitarul tot mai interesat.

— Şi am răscolit printre cărţile de vizită până am dat peste un dreptunghi de carton mai mare şi mai scorţos, pe care cineva scrisese cu majuscule un nume, o adresă şi un număr de telefon. Am „mers pe fir" şi... iată ce-am aflat: insul e sărac, n-a avut bani nici să-şi tipărească nişte cărţi de vizită, dar pare ambiţios, tenace, nu lipsit de o anume inteligenţă practică, puţin arivist, dar harnic. Pe scurt, omul se apropie de portretul-robot al tânărului politician în devenire. Nu ştiu dacă va şi ajunge vreodată, dar - e aproape sigur - din asemenea plămadă se va constitui clasa politică de mâine. De aceea mi-am zis că n-ar strica să-l cunoaşteţi. Ştiţi cum se spune: dintr-o picătură a oceanului, atent analizată, poţi cunoaşte oceanul.

— Bună idee. Păi... să-l cunoaştem.

— Cu o menţiune, că sfaturi nu-mi permit să vă dau: orice va spune, orice aberaţii, enormităţi sau bazaconii vă debita, lăsaţi-l să vorbească. Ascultaţi cu răbdare. Este esenţial să ştiţi ce pregăteşte ţării ăştia destinul sau oamenii. Şi apoi... la câte auziţi dumneavoastră zilnic, şi nu de la „ciudaţii" mei, unul în plus ce mai contează?

— Mulţumesc pentru instructaj.

— Vă rog să mă scuzaţi dacă mi-am depăşit cumva mandatul...

— Stai liniştit. Dar dacă tot veni vorba, ce crezi că-i atrage pe solicitanţii din borcan?

— Dumneavoastră reprezentaţi puterea şi mai ales distribuiţi putere.

— Adică aş fi un fel de „birou de plasare" pentru doritorii de putere?

— N-am spus asta, excelenţă. Prin forţa lucrurilor, în „fişa postului" dumneavoastră intră numiri în funcţii, promovări, decorări, formarea de echipe manageriale în instituţii importante; nu e suficient? Drama este că, printre ei, mulţi aleargă după putere, cât de mică la început, pentru că nu pot urca altfel. N-au calităţi pentru a se lansa în afaceri de succes, n-au răbdare şi perseverenţă să înveţe, să se şcolească pentru profesii tentante, unde trebuie nu numai „doxă", dar şi muncă multă ca să urci scara ierarhică treaptă cu treaptă. Şi atunci... vor să ia liftul. Cu el ajungi în câteva secunde la ce etaj vrei.

— Deci puterea ar fi un fel de lift?

— Dintr-un punct de vedere, da. Dar mai degrabă aş asemui-o cu un tren: multe vagoane şi în fiecare vagon - un imens butoi cu miere. Pe peron - sute, mii de candidaţi care dau din coate, înghiontesc, lovesc, pun piedică, dau brânci, calcă în picioare, dacă trebuie, ca să-şi facă loc în vagon, iar acolo reiau lupta pentru un loc cât mai apropiat de butoi. Unii, cei mai mulţi, nici n-apucă să intre...

— Şi atunci?

— Cei mai curajoşi se agaţă de scări, încalecă tampoanele, escaladează acoperişul, aşteptând; poate-poate moare vreunul din vagon sau îl aruncă ceilalţi pe fereastră aşa, de viu, şi atunci reîncepe lupta până se ocupă locul vacant.

— Sumbră viziune! Şi cinică...

— Dar realistă. De altfel, după părerea mea, realismul total se învecinează cu cinismul, şi asta nu din cauza celui ce percepe realitatea, ci a realităţii înseşi. Cam ăsta e omul politic.

— O spui aşa, pe şleau, unui om politic? Bravo!

— Dumneavoastră, excelenţă, nu sunteţi nici politician (oribil cuvînt!), nici om politic. Dumneavoastră sunteţi om de stat. E altceva. De aceea sunteţi şi veţi fi judecat de viitorime după alte criterii şi cu altă unitate de măsură. Înaltul demnitar zâmbi.

— Ai întors-o magistral, amice. Când vine omul dumitale?

— Nu e omul meu, excelenţă. Dacă n-aveţi timp sau chef de el, îl reprogramez, insul e gata să aştepte şi-o săptămână, nedezlipit de poarta instituţiei.

— Cheamă-l acum. Mor de curiozitate.

Prin uşa întredeschisă se strecură un bărbat înăltuţ, surprinzător de spilcuit - după cât de sărac fusese prezumat - care se apropie de birou cu paşi mici, aproape tiptil. Cam la jumătatea drumului execută o plecăciune adâncă, de cavaler medieval sau de credincios în faţa altarului. Continuă să înainteze la fel de furişat, până când gazda îl invită cu un gest să ocupe unul din cele două scaune aflate în faţa biroului. Insul se aşeză într-o dungă, atingând numai cu un cap de femur muchia scaunului mare şi confortabil.

Înaltul demnitar îl examina cu o curiozitate nedisimulată. Avea şi de ce. Aspirantul la putere avea o figură plăcută la prima vedere, privit de departe, dar mai de-aproape... Chiar de sub ochi, pielea feţei era de un roz puternic,

bătând spre roşu. Culoarea de rac fiert se prelungea pe gât, până după urechi. Părea că omul a ieşit dintr-o cabină de machiaj, unde „stăpânul vopselelor” fie a greşit doza de roşu, fie şi-a bătut joc de client, făcându-l să semene cu clovnii mânjiţi, spre hazul şi bucuria copiilor. Întreaga faţă, privirea dulceagă, expresia mieroasă, totul te ducea cu gândul spre tipul de gigolo de pe vremuri, bărbatul-băiat care provoca insomnii cucoanelor în vârstă, nostalgice după vremuri şi voluptăţi de mult apuse.

„Oamenii nu trebuie judecaţi după aparenţe, doar nu-l angajez prezentator TV. Să vedem ce are-n cap, cum gândeşte”, îşi spuse înaltul demnitar.

— Aşadar, domnuleee...?

— Videscu, excelenţă; Andrei Videscu, răspunse mai mult în şoaptă noul venit.

— Ai vrut să-mi vorbeşti; te ascult. Vizibil emoţionat, căutându-şi cuvintele, vizitatorul începu.

— Eu sunt de la ţară, excelenţă, şi...

Urmă o pauză lungă. Aproape înduioşat de timiditatea tânărului, înaltul demnitar îi aruncă un colac de salvare.

— Toţi venim de la ţară, domnule dragă. Printre părinţii, bunicii sau străbunicii fiecăruia dintre noi nu se poate să nu fie cineva dintr-un sat sau cătun, de unde ne tragem. Acolo e „talpa ţării”.

— Aşa este, excelenţă! Eu sunt, ca să zic aşa, prima generaţie de orăşeni şi mă copleşeşte sentimentul acesta, de solidaritate cu lumea din care am plecat. Merg des pe-acasă şi, vă mărturisesc, mă doare sufletul de ceea ce văd.

— Ei, ce vezi? Ce grozăvii vezi? încercă din nou demnitarul să încălzească atmosfera, să-şi detensioneze musafirul.

— Nu-s grozăvii, excelenţă, dar... Cum să vă spun... nici bine nu este. Mult timp am crezut - ca tot românul, neştiutor - că asta e viaţa la ţară, că ăsta e satul, că aşa trebuie să fie, dar de curând, cineva m-a luat într-o deplasare în Austria.

— Eşti om de afaceri?

— Încă nu, sau... în devenire, ca să spun aşa, dar cel care m-a luat cu el chiar este. Datorită lui, am văzut cum arată, cum poate să arate un sat în Austria. Minune, pur şi simplu! Un mic orăşel, cu tot ce-i trebuie, mai-mai

să nu-ţi vină să crezi că eşti la ţară! Nu noroi, nu praf, nu vite pe uliţă, nu şleauri şi balegi, nu case părăginite... Îţi era mai mare dragul.

— Da, am fost şi eu, am văzut şi eu, mi-a plăcut, îţi dau dreptate. La ei e altfel.

— Eu vreau să fie şi la noi. Visez să fie.

— Toţi visăm la mai bine, toţi vrem să fie. Vorba e: cum? Ai vreun proiect? Vreo idee? Ce crezi că trebuie făcut şi, mai concret, ce-ai putea face dumneata pentru asta? Că de consilieri nu duc lipsă.

— M-am frământat mult, am vorbit cu câţiva prieteni apropiaţi de vârsta mea, toţi - băieţi de la ţară, care gândesc şi simt ca mine. Împreună am ajuns la concluzia că satului nostru, ca să fie ca-n vest, îi sunt necesare patru elemente fundamentale, de la care pleacă toate celelalte. Primul: infrastructura de bază, adică drumuri care să nu fie uliţe desfundate, ci străzi cu asfalt şi trotuar. Doi: lumină electrică. Din fericire, asta ne-a rezolvat-o „împuşcatul”, ne-a lăsat satele electrificate. Trei: utilităţi minime de tip urban. Patru: nuclee de industrie prelucrătoare a produselor agricole, care să creeze locuri de muncă. Există şi un al cincilea, dar el va veni cu timpul, de la sine: o comportare urbană a locuitorilor, care să facă anacronică interpelarea batjocoritoare „băi, ţărane!”

Ei bine, le-am luat pe fiecare, le-am întors pe toate feţele, le-am analizat minuţios, şi...

— Şi? îi stimulă discursul înaltul demnitar, discurs ce se înfiripa mai viu, mai convins decât în primele clipe, când tânărul nici nu îndrăznise să se aşeze ca lumea pe scaun. „Nu gândeşte rău băiatul; să vedem mai departe”...

— ...Şi am ajuns la concluzia, realistă - îndrăznesc să spun - că trebuie început cu ce se poate face acum, imediat.

„Iată un cap organizat, lucid, pragmatic. Interesant”, gândi demnitarul, aşteptând continuarea.

— Un punct e câştigat, din fericire: curent electric există aproape peste tot. Ce ar rămâne? Industria rurală şi –implicit - revoluţionarea nivelului tehnic al cultivării pământului, dar... avem cu ce, acum? Din păcate nu, şi va mai trece timp până s-avem. Şi atunci, ne-am zis că trebuie început cu strada şi trotuarul, pentru că tractorul, furgoneta, camioneta şi microbuzul de producţie, ca să circule, au nevoie de asfalt.

— Asfalt la ţară, înainte de maşini agricole moderne?

— Da, excelenţă, şi iată de ce. În primul rând, pentru că maşinile moderne costă mult. Cu ce bani să le cumpere ţăranul? Pe când strada asfaltată e mai la-ndemâna bugetului nostru sărac, mai ales dacă eşalonăm procesul asfaltării în două etape. Prima: trotuarele; a doua: strada propriu-zisă. Astfel investiţia se face în tranşe mai uşor de suportat financiar. Ca să fie şi mai bine, noi am împins etapizarea mai departe: începutul începutului ar urma să fie undeva, între carosabil şi trotuar.

— Între carosabil şi trotuar? Cum adică?

— Păi... ce se află între carosabil şi trotuar? Bordura, excelenţă.

— Dacă înţeleg bine, te-ai gândit să începi cu bordurile?

— Exact. Cu ele trebuie atacate lucrările.

Tinerelul căpătase aplomb, vorbea însufleţit, scuturase timiditatea; păcat că tocmai acum discursul său căpătase o turnură ciudată, divorţând parcă de logica ce-i plăcuse înaltului demnitar. Dar... trebuia aflată continuarea.

— Ştii cam cât costă bordurile?

— Noi am făcut nişte calcule, dar încă n-am stabilit cu precizie suma, pe capitole, aşa cum va apărea în memoriul - proiect pe care vi-l vom prezenta foarte curând. Important este că am găsit sursa şi mecanismele de finanţare, vi le expun imediat, dar ca să vă faceţi o idee despre anvergura proiectului şi impactul social, vă spun că, potrivit estimărilor noastre, în cele 6.946 localităţi rurale din România, ar fi de acoperit zeci de mii de km de bordură, o cifră uriaşă, care va duce la multe mii de noi locuri de muncă pe o perioadă de l0-14 ani, într-o primă etapă.

— Formidabil! exclamă aproape teatral demnitarul, stârnit nu atât de imensitatea cifrelor, cât de turnura uluitoare pe care o căpătase expozeul. Da, chiar trebuia urmărit până la capăt cu răbdare, că era o...

— Aşa am zis şi noi, excelenţă; sunt fericit că gândiţi la fel. Cât despre sursele de finanţare, iată soluţia, de fapt soluţiile, că sunt două: privatizarea şi parteneriatul public-privat.

— Nu înţeleg...

— Veţi înţelege imediat. Să le luăm pe rând, dar în ordine inversă. Parteneriatul... e clar: punem şi noi ceva, pune şi statul ce mai e de pus şi... facem treaba. Grupul nostru a strâns câțiva bănuţi, puţini, adunaţi cu eforturi imense, dar o bază de pornire există, ea ne-ar permite să plătim

forţa de muncă pe primele 3-4 săptămâni, în două-trei sate. Ştiţi, eu mă trag dintr-un sat de munte, bunicul era pietrar. Zona e împânzită de meşteri ca el care, pentru câţiva lei, ar munci zi şi noapte la fasonat borduri, că acum mor de foame, cine mai construieşte ceva?

Apoi, privatizarea. Ea ne-ar asigura materia primă, piatra.

— Tot nu înţeleg...

— Dar e simplu! S-a declanşat privatizarea, nu-i aşa? Ei bine, în cadrul acestui proces cu adevărat istoric şi revoluţionar, cerem şi noi ceva.

— Ce anume?

— Un munte. Sau doi, sau trei, câţi s-o putea. Stupefiat, demnitarul întrebă:

— Şi ce să faceţi cu ei?

— Borduri, excelenţă. Munţii au piatră din belşug, roci dure de tot felul, chiar şi marmură, care va fi şi ea necesară, pentru că mai târziu, în ultima fază a proiectului, satele îmbogăţite prin iniţiativa noastră vor dori să comande monumente, statui, socluri, săli festive, la care marmura este strict necesară, dar să trăim pân-atunci... Piatra stă acolo de zeci de mii de ani, aşteaptă să vină cineva, s-o pună în valoare; iată, am venit noi, gata să ne-apucăm de treabă. Noroc că alţii ne-au creat şi ne creează zilnic „front de lucru": de vreo doi ani, pădurile se taie într-o veselie, drujbele pun la pământ sute de hectare de pădure săptămânal, zeci de versanţi nu mai au nici măcar o frunzuliţă, au chelit de tot, se vede piatra şi din avion, parcă te cheamă s-o decupezi.

— Şi crezi că e bine aşa? Din câte ţin eu minte, „codru-i frate cu românul"...

— O fi fost, excelenţă, poate o mai fi şi azi, dar... frate vitreg. Şi chiar frate bun de-ar fi, tot vorba românească spune „frate-frate, dar brânza-i pe bani". S-au schimbat vremurile, nu se mai trăieşte cu metafore şi ziceri frumoase; azi, „brânza" noastră este piatra. Cu ea vom scoate satul din stagnarea seculară.

Deci asta era treaba! Limpede ca lumina zilei.

— Înţeleg. Acum înţeleg. Ingenios proiect...

— Nu-i aşa? Mă faceţi fericit, excelenţă.

— Te-aş ruga, totuşi, să facem o paranteză mai lungă, pentru că, mărturisesc, mă interesează în cel mai înalt grad cum gândesc minţile întreprinzătoare şi energice, de vârsta dumitale. De acord?

— Cu cea mai mare bucurie, excelenţă. Sincer să fiu, nici n-am îndrăznit să sper că voi găsi atâta deschidere, atâta înţelegere la dumneavoastră. Ca să împing sinceritatea până la capăt, prietenii mei mă sfătuiseră să nu suflu un cuvinţel despre noi ca grup, despre planurile noastre, ci să vorbesc strict despre datele tehnice ale proiectului şi numai în numele meu: eu, Andrei Videscu, vă solicit... vă propun etc.etc. Ajuns aici, în faţa dumneavoastră, felul în care m-aţi primit şi mă ascultați mi-a schimbat tot planul. Întrebaţi-mă orice.

— Mulţumesc pentru încredere. Spune-mi, dragul meu: ce înţelegi, de fapt, prin privatizare?

Pentru prima dată de la începutul audienţei, solicitantul desluşi o nuanţă în tonul întrebării, care-l făcu să regrete că nu şi-a ascultat prietenii. Dar şi ocupantul fotoliului de la birou simţi că interlocutorul intuise pericolul; reluă, îndulcind tonul şi stimulând astfel mărturisirea neumbrită de vreo suspiciune.

— Ştii, conceptul ăsta e unul complex şi controversat, până şi consilierii mei încing dispute aprinse, doctrinare sau „la concret", când e vorba să-l punem în practică. Ce şi cum gândesc ei, acum ştiu bine; dacă tot eşti aici, ajută-mă să aflu cum îl vede un tânăr întreprinzător şi, poate, viitor om politic. Demnitarul făcu o foarte scurtă pauză, timp în care îşi fixă vizitatorul cu atâta bunăvoinţă prefăcută de câtă era în stare, apoi punctă:

— Nu-i aşa că „te-am ghicit"?

Tânărul aprobă, cu un gest mut, cucerit pe de-a întregul.

— Aşa că... spune, nu te sfii.

Odată stins beculeţul de alarmă, vizitatorul vorbi cu o însufleţire ce nu mai amintea de timiditatea primelor clipe. Până şi fundul i se aşeză mai zdravăn în scaun, ocupându-l ca lumea.

— Eu cred, excelenţă, că privatizarea este ceva mult mai simplu şi mai concret decât îşi închipuie teoreticienii. Or fi învăţat ei carte multă, dar habar n-au ce este viaţa reală. În esenţă, schema e următoarea: un bun al statului, deci al tuturor, deci al nimănui (şi am văzut pe pielea noastră ce se alege dintr-un bun al nimănui!), intră în proprietatea cuiva anume, care ştie să scoată ceva din acel bun, cum s-ar spune - să-l „pună la treabă". Asta-i toată filozofia. Până şi cei mai înfocaţi adepţi ai etatismului au recunoscut că statul este cel mai prost administrator. Simplu!

— Până aici e clar. Mai departe: prin privatizare, bunul ăsta ţi se dă, sau îl iei, pur şi simplu?

— De la caz la caz. Important este să nu mai fie „al tuturor", că de acolo vine răul.

— Dacă-l iei, înţeleg că e ca la alba-neagra, contează iuţeala de mână şi nebăgarea de seamă. Dar dacă ţi se dă, după ce reguli crezi că trebuie să ţi se dea?

— După cât mai puţine, excelenţă, şi tot de la caz la caz. Nimeni nu poate măsura cu precizie, când are în faţă mai mulţi solicitanţi, care este un adevărat întreprinzător, cu adevărat priceput, cu adevărat înzestrat pentru

afaceri. Nu există regulă sau normă care să măsoare aşa ceva. Deci... cum să legiferezi cine să primească şi cât? Păi dacă împărţim solicitanţii după criterii imposibil de cuantificat şi dăm „bunurile nimănui” pe mâna unor nepricepuţi, n-am făcut nimic. Ba e chiar mai rău, că falimentul ne mănâncă! Vedeţi? De-asta a ajuns America în vârful piramidei mondiale: când s-a dat drumul la cucerirea vestului, toţi amatorii de îmbogăţire au fost aliniaţi într-o dimineaţă, pe un câmp nesfârşit, cum se dă acum startul la maratoanele cu mii de participanţi. La un semn, a pornit iureşul. Reţineţi că semnalul s-a dat cu pistolul, obiect esenţial şi emblematic pentru croiala civilizaţiei americane. Scuzaţi-mi divagaţia, dar mie mi-au plăcut de mic westernurile. Un singur lucru nu-mi plăcea la ele: toate se terminau bine, ori în viaţă nu-i de loc aşa.

Revenind la iureşul american, la pocnetul pistolului au pornit toţi, dar fiecare a înfipt ţăruşii unde şi pe cât pământ l-au ţinut puterile să ajungă. Mai departe, viaţa cerne ca sita, unii îşi măresc moşia, alţii ajung argaţi sau sezonieri, pe moşia altora. Care a fost secretul succesului acţiunii, perfect validate de istorie? Simplu: nici o regulă! Fiecare -cât poate!

Tânărul vorbea acum cu înflăcărarea fanatică a unui misionar care, ajuns la vreun trib din Amazonia, se străduieşte să-l convertească la cele sfinte.

— Înţeleg, înţeleg... Dar azi, nu în secolul l9, şi la noi, aici, nu pe un continent ce trebuia cucerit, avem de transformat, pe alte baze, o economie debusolată, năucită de schimbarea bruscă. Ce crezi că ar fi de făcut, aici şi acum? Concret.

— Repet: lucrurile sunt mult mai simple decât par. Nu există români suficient de bogaţi care să vină şi să cumpere cu banii jos hălci din industrie, agricultură etc. Nici căpitanii de vapor care făceau bişniţă cu blugi, ţigări, wisky şi alte delicatese, nici măcar milionarul Ştefănescu, falsificatorul de vinuri, împuşcat de „împuşcatul”, nu ar avea atâţia bani. Sigur, în ţările bogate sunt mulţi magnaţi care ar cumpăra şi la noi, că au cu ce, slavă Domnului, dar dacă vin, ăştia ne-nghit! Ce se alege de românaşii noştri? Adică... noi nu putem? Ba putem, excelenţă. Eu şi grupul meu asta vrem să facem: să dovedim că putem, dacă vom fi ajutaţi acum, la pornire.

— Cum? Că asta e problema: cum?

— Ei... aici intervine politicul. El trebuie să sprijine, ca peste tot în lume, capitalul autohton, atât cât este. De aceea ne-am hotărât să ne constituim cât

de curând în partid politic, să ajungem acolo unde se fac legile, să devenim motorul şi umbrela politică a capitalului românesc.

— Vreţi să legiferaţi? Interesant... Cum, şi - mai exact - în favoarea cui?

— În favoarea interesului ţării, excelenţă, a întreprinzătorului, că doar el poate scoate ţara din impas.

— A tuturor întreprinzătorilor români?

Răspunsul veni cu întârziere. Solicitantul de munţi cu piatră dură simţise din nou în tonul întrebării o nuanţă care-l determină să cumpănească bine ce scoate pe gură.

— A celor mai activi, mai pricepuţi şi hotărâţi să reuşească, să se mişte repede, să scoată banul şi din piatră seacă.

— Mă gândeam că piatra dumneavoastră, cea pentru borduri, nu e seacă deloc, devreme ce va produce atâţia bani, întinse coarda intenţionat demnitarul, aşteptând reacţia.

— Nu e nimic rău în asta, excelenţă. O ţară cu firme amărâte şi cu patroni ca vai de capul lor este o ţară săracă. Asta vrem? Noi nu. Vom fi puternici, vă asigur, şi forţa noastră financiară se va resimţi benefic în bugetul ţării. Vom plăti corect şi la timp taxele şi impozitele, până la ultimul franc. Noi urâm evaziunea fiscală; ea nu e altceva decât viagra pentru impotenţă financiară - şi cu noi nu va fi cazul.

— Dar ştiţi că pe arena politică, şi chiar în Parlament, veţi avea şi adversari? Că alţii vor gândi exact ca voi, dar pentru ei, nu pentru toată lumea? Sau poate vor gândi altfel, cu totul altfel...

Înflăcărarea răspunsului îl sperie de-a binelea pe demnitar. Cu băieţii nu era de joacă!

— Ceilalţi? Nu-i văd bine, excelenţă. Acum om fi noi mici, aproape nimeni, dar mâine... vor simţi pe pielea lor cine suntem.

— Şi lumea? Opinia publică?

— Toată lumea va înţelege că noi reprezentăm viitorul, şansa ţării. Vom câştiga şi la urne.

— Întreb din nou: şi ceilalţi? Să se sufoce? Să dispară?

— De ce să dispară? N-au decât să vină la noi. Îi primim.

Suficient. Aflase destule despre programul economico-socio-politic al băiatului rozaliu, sfios la început, atât de sfios încât nu îndrăznise să ocupe

tot scaunul, dar care, acum, vorbea ca un tribun, numai cu pumnul în masă n-apucase încă să bată. L-ar mai fi interesat, desigur, pe înaltul demnitar şi alte date despre „grupul de prieteni”. N-ar fi stricat să înţeleagă şi mai bine ce-i rezervă României viitoarea clasă politică sau, mă rog, o parte a ei, dacă insul din cabinet era, într-adevăr, picătura din ocean care exprimă oceanul. Dar... ajunge pentru azi; a înghiţit destul.

— Am înţeles, mulţumesc pentru această paranteză extrem de edificatoare. Să ne întoarcem la proiectul dumitale, domnule...

— Videscu, excelenţă, completă repede solicitantul, vizibil îngrijorat la gândul că, din nou, a mers prea departe cu dezvăluirile „programatice”. Clar: din clipa asta, atenţie!

— Rămăsesem la borduri, vreo 45.000 kilometri -parcă spuneai...

— Mai mult, excelenţă, aproape dublu, că ele trebuie puse pe ambele părţi ale actualelor uliţe şi viitoare şosele.

— Începeţi cu ele pentru că, deocamdată, nu aveţi bani pentru altceva. Am înţeles bine?

— Perfect, excelenţă.

— Şi ce urmează?

— Trotuarele, că sunt mai înguste, mănâncă mai puţin material şi forţă de muncă. De fapt, pentru o maximă eficienţă a investiţiei, le gândim mai înguste decât trotuarele de la oraş. În fond, sătenii sunt obişnuiţi cu poteca, se vor descurca. Cu timpul, peste 20-30 de ani, când vom dobândi forţă economică, poate le vom lărgi, că oricum, spaţiu rămâne suficient.

— Şi carosabilul?

— În etapa a IlI-a, excelenţă. Aici... chiar trebuie resurse, nu glumă!

— Te rog să-mi satisfaci o curiozitate: cum v-a venit ideea cu asfaltul? Aveţi în grup vreun specialist în infrastructură rutieră?

— Nu, excelenţă, nici pomeneală! Trei amici de-ai mei au fost magazioneri la cantine de întreprindere; ştiţi că acolo, toamna, se făcea bulion, se puneau conserve, unele - în sticle din acelea cu gât gros, să încapă zarzavatul. Ca să nu se strice conţinutul, băieţii descoperiseră o metodă-beton: topeau smoală şi înveleau celofanul de la gura sticlei cu lichidul vâscos ce etanşeiza recipientul. De la smoala topită ne-a venit ideea; iei smoală multă, o topeşti, o amesteci cu ceva pietriş, că şoseaua nu e sticlă de bulion, trebuie şi puțină consistenţă, apoi torni conţinutul peste

pământul uliţei şi, când se întăreşte, săteanul a scăpat de praf şi noroi. E simplu.

— Extraordinar de ingenios! Deci... aşa se nasc „asfaltangii viitorului”! Bravo. Dar finanţarea? Spuneai că aţi găsit un sistem de finanţare eficient şi sigur.

— Aşa este, vi-l prezint imediat, dar mai întâi, permiteţi-mi, vă rog, o paranteză. Se spune că marii bogătaşi americani, când sunt întrebaţi cum şi-au dobândit averea uriaşă, răspund invariabil: „pot justifica fiecare dolar, dar nu pot spune cum am făcut primul milion”. Ei bine, noi nu vrem să roşim când ni se va pune această întrebare.

Sesizând privirea parcă şi mai sfredelitoare a demnitarului aţintită pe chipul său purpuriu, tânărul îşi pipăi pielea obrazului, apoi, înţelegând, schiţă un zâmbet şi încercă o autoironie.

— Eu sunt roşu de la natură, dar n-aş vrea să roşesc şi mai tare, la o adică. Vreau să spun că ne dorim un început de afacere corect şi transparent. Pentru primul pas, vom solicita un ajutor din partea statului, cât se va putea.

— Rambursabil?

— Dacă trebuie neapărat, rambursabil și fără dobândă; în 25-30 de ani. Apoi se declanşează mecanismul unui parteneriat public-privat care autofinanţează proiectul. Ce realizăm noi, de fapt? Pur şi simplu, schimbăm statutul ţăranului român: din sătean îl transformăm în orăşean. Ştiu, drumul e lung, dar şi cel mai lung drum începe cu primul pas. Asta facem noi. Dar orăşeanul plăteşte taxe locale, impozite suplimentare: salubritate, întreţinerea străzilor, servicii de tot felul...

— Plăteşte pentru că Ie are!

— Şi la noi le va avea. Odată bordura implementată, a patra sau a cincea parte din acest viitor devine realitate. Deci, să plătească un sfert din ce plăteşte acum orăşeanul, nu e logic? De altfel, se şi spune: viitorul începe azi! Proiectul nostru prevede introducerea acestei taxe la scară naţională, percepută din ziua aprobării proiectului. Pe măsură ce apar celelalte elemente - adică smoală pe trotuar, apoi pe carosabil - taxa se va mări, direct proporţional cu gradul suplimentar de confort câştigat de cetăţeni; de când lumea şi peste tot în lume, confortul nu este gratis. Toţi banii adunaţi astfel se strâng într-un fond care va asigura autofinanţarea proiectului. Ar mai fi şi alte surse de venit, la care ne gândim. De exemplu apa. E drept, ţăranul n-o primeşte la robinet, în bucătărie sau în baie, ca la oraş, dar chiar

aşa, scoasă cu găleata din fântână, apa rămâne una din bogăţiile importante ale subsolului naţional. Şi atunci, de ce să nu plătească nimic cel care o consumă? în Sahara, apa e scumpă ca aurul; sigur, România nu e Sahara, dar nici s-o bei gratis nu e normal.

Nu vreau să abuzez de timpul dumneavoastră atât de drămuit, deja cred că v-am răpit prea mult, dar vă asigur că proiectul nostru este mult mai vast; el cuprinde un întreg şir de măsuri care vor schimba fundamental viaţa satului. Un exemplu: ţăranul de la câmpie, din Bărăgan sau din Banat, nu are pământ mai fertil, mai roditor? Şansa lui de recoltă îmbelşugată nu este sensibil mai mare decât la deal sau la munte? Evident - da. Păi atunci, nu e corect să plătească un impozit suplimentar pe fertilitatea solului? Categoric - da. În schimb, ţăranul de la deal şi de la munte, cu cât urci în altitudine, nu dispune de un aer mai curat, mai ozonificat, mai căutat de orăşenii intoxicaţi cu gazele şi noxele marilor aglomerări urbane, deci dornici să-şi primenească plămânii prin turism rural măcar la sfârşit de săptămână? Sigur - da. Şi iată că apare necesitatea altei taxe: aceea de altitudine. Din 30 în 30 de metri, măsuraţi de la nivelul mării, vom legifera o asemenea taxă progresivă: impozitul pe oportunitatea de câştig din turism, care va atinge cota maximă la munte...

— Stai puţin, domnule, încercă demnitarul să-şi tempereze interlocutorul dezlănţuit. Dumneata propui impozitarea unor activităţi posibile sau probabile, dar neefectuate? Păi vor putea toţi ţăranii să-şi transforme casele în pensiuni de turism rural?

— Să poată! - decise scurt şi rezolut politicianul în devenire, care, luat de val, uitase unde se află, cu cine vorbeşte şi ce caută acolo.

„Cam aşa trebuie să fi arătat junii din anturajul lui Zelea Codreanu”, gândi demnitarul, fascinat de transformarea subită a sfiosului musafir în tribun vehement.

— ... Să se asocieze mai mulţi, să se împrumute la bănci, să dea din coate, să se zbată şi să poată, că prea multe secole a moţăit ţăranul nostru pe cuptor, aşteptând vremuri mai bune. Sistemul nostru de taxe şi impozite îl va trezi din somn, va stimula iniţiativa, va naşte idei de afaceri, îl va obliga să se urnească; altfel... cu ce să plătească? Ne mai gândim şi la taxa de proximitate istorică...

— Asta ce mai e?

— Simplu: în apropierea localităţilor sau obiectivelor cu rezonanţă istorică, precum locul unor bătălii celebre, al unor evenimente deosebite, al unor edificii vestite, pe o rază de 20-30 km se va percepe o taxă de proximitate istorică, pentru că acolo există premisele unei atracţii sporite pentru turismul şcolar şi universitar, cultural, educaţional, patriotic, deci şanse superioare de câştig pentru localnici. La Mărăşeşti, Mărăşti, Oituz, Călugăreni, Podul înalt, Războieni, Adamclisi, Alba Iulia - Cetatea Unirii, Curtea de Argeş - gazda celebrei mănăstiri, Ţebea, Islaz, Suceava - cetatea de scaun a lui Ştefan etc. etc... va fi un neîntrerupt pelerinaj de tineri veniţi să vadă cu ochii lor locurile unde s-a făurit istoria. Vor fi create firme specializate, ale căror autocare, pline cu elevi şi studenţi, vor mişuna de-alungul şi de-a latul ţării, poposind nopţile în pensiuni apărute, şi ele, ca să întregească proiectul. Fiecare elev şi student, plătitor de taxe ca să promoveze anul, va avea nevoie de cel puţin 12 asemenea excursii, consemnate în carnetul special creat, cu data şi semnătura profesorului însoţitor şi a întreprinzătorului care i-a găzduit. Înţelegeţi, excelenţă? Neam de neamul lui n-a bănuit românul că patriotismul poate fi un sentiment atât de rentabil! Impozitul pe banii obţinuţi va merge 20% la bugetul central, şi 80% la bugetul autorităţilor locale, acolo unde viitorul nostru partid îşi propune— şi va reuşi! - să obţină peste 70% din mandate încă din prima legislatură.

Sper că am reuşit să vă sugerez ceva din anvergura şi complexitatea proiectului nostru cu privire la viitorul satului românesc, pentru că, excelenţă, veşnicia s-o fi născut la sat, cum spunea un filozof al cărui nume îmi scapă...

— Herodot, aruncă momeala înaltul demnitar într-o tentativă de umor negru, momeală pe care aspirantul la gloria politică o înghiţi fără să clipească.

— Exact, Herodot, dori să-şi reia el discursul, oprit însă, din nou, de gazda pusă pe şotii, în ciuda sentimentelor pe care le trăia în acele clipe.

— Sau... Blaga, cumva...?

— Nu, Blaga în niciun caz, hotărî interlocutorul; aşa îl cheamă pe un amic din grupul nostru, noi îi spunem buldogul, că seamănă cu potaia falcoasă din desenele animate ca două picături de apă. Deci, cum spuneam.... veşnicia s-o fi născut la sat, dar ajunge! A venit timpul să se

nască acolo iniţiativa, spiritului lucrativ, scosul banului din te miri ce şi te miri cum, că altfel...

— Interesant... Foarte interesant, murmură înaltul demnitar. Nu ştiu însă de unde va scoate ţăranul român atâţia bani încât să vă susţină viziunea atât de... atât de...

— Îl priveşte, excelenţă! Să muncească. Să găsească surse de venit. Aşa cum noi am reuşit să imaginăm soluţii la nivel macro, fiecare ţăran în parte să pună osul la treabă şi mintea la contribuţie! Nu poate aici, la noi? În câteva luni vom intra în UE; n-are decât să se ducă la cules de portocale, mandarine şi căpşuni, prin ţările calde.

— Da; ar fi o soluţie... admise demnitarul, din vârful buzelor, acum de-adreptul speriat. Şi firmele alea de turism juvenil... şi colectarea impozitelor suplimentare... cine le va face?

— Întreprinzătorii, excelenţă, nu noi; întreprinzătorii. Noi, ca partid, asigurăm cadrul instituţional, legiferăm, impozităm şi, la sfârşit, strângem banii. Firmele vor face toată treaba.

— Firmele cui?

— Ale cui se va mişca mai repede. Vor fi şi ale noastre printre ele, desigur...

Demnitarul îşi privea interlocutorul cu o uimire nedisimulată. După clipe lungi de tăcere, întrebă:

— Dragul meu, dumneata ai auzit de Ostap Bender?

— Nu, excelenţă, n-am avut onoarea să-l cunosc.

— Nici n-aveai cum; e personaj de roman, nu om în carne şi oase.Am întrebat pentru că ingeniozitatea dumitale mi-a adus aminte de Bender. I se spunea „marele maestru al combinaţiilor”.

— Mă flataţi, excelenţă...

— Oare?... Dar să revenim la ale noastre. În estimările proiectului, cam cât timp va trece între fazele bordură-trotuar-carosabil şi restul?

— E greu de dat un răspuns, dar... nici o grijă: noi garantăm bordurile pentru minimum 6 luni. Dacă se strică... altele, dar n-au cum să se strice, că nu le-atinge nimeni, cel mult s-ar putea să le fure.

— Şi atunci... alţi bani?

— Păi... alt material, altă manoperă, alt transport... sigur că şi alţi bani. S-ar putea negocia un discount, dar rămâne de văzut. Ideea este că distanţa dintre etape depinde de mulţi factori: urgenţa cu care obţinem munţii în proprietate, viteza cu care Parlamentul votează legea parteneriatului public — privat, rapiditatea cu care ministerele de resort aprobă şi implementează toate prevederile contractului, iuţeala cu care organele locale colectează taxele aferente, că noi, bani acum, de unde? Cu cât mai repede, cu atât mai bine. Am putea începe chiar de mâine.

— Las-o pe săptămâna viitoare. Treburile serioase încep de lunea, glumi demnitarul, surprinzător de relaxat, spre nedumerirea îngrijorată a vizitatorului; o fi glumă, sau... ce este?

Înaltul demnitar îi spulberă neliniştea cu un zâmbet larg, încurajator.

— Te-am ascultat cu multă atenţie, te-am înţeles mai bine decât crezi; urmează să-mi consult sfetnicii. Lasă adresa secretarei mele şi... ţinem legătura. Pe curând!

Solicitantul audienţei se ridică, salută respectuos şi părăsi cabinetul cu mai mult aplomb decât venise, convins că a făcut o treabă excelentă. Se gândea de pe-acum cu cât să ceară amicilor săi majorarea procentului cotă-parte din afacere, dacă afacerea se încheie, că doar el este cel ce-a pornit-o.

La puţin timp, chemat din studioul improvizat, de unde urmărise audienţa, „şeful proiectului ciudaţi” îşi privea interlocutorul, nerăbdător să-i afle impresia.

— A meritat?

— Ohooo! Şi încă cum! Ai o mânăăă! De unde-i scoţi, domnule?

— Niciun merit, excelenţă. Inşii mişună peste tot, sunt mulţi şi se înmulţesc ca şoarecii, ca bacteriile. Mi-e teamă să nu ne sufoce.

— Oare aşa să arate viitoarea clasă politică a României?

— O parte a ei, nu ştiu cât de mare, mi-e teamă că... aşa. Va fi greu de luptat cu lupii tineri şi flămânzi.

— Şi... nimic de făcut?

— Asta ar suna a fatalism, excelenţă. Poate cu răbdare, cu perseverenţă, cu tact, cu înţelegerea exactă a consecinţelor unui posibil eşec - Doamne fereşte - s-ar putea să... Depinde mult şi de dumneavoastră.

— De mine? Îmi supraapreciezi puterile, amice.

— De loc, excelenţă. Ce nu puteţi face singur s-ar putea realiza coagulând o „coaliţie a binelui”, poate chiar o „conspiraţie a binelui”, dacă nu vă deranjează formularea. Un filtru, un „cordon sanitar” împotriva lăcomiei extreme şi agresive, care vrea bani mulţi şi putere politică pentru a face şi mai mulţi bani şi pentru a-i securiza.

— Dar opinia publică? Electoratul? Cei mulţi, care vor fi păgubiţi, jecmăniţi - pentru că de la ei se vor fura banii? Alegerile, referendumurile şi câte instrumente a mai inventat democraţia, ele ce fac? La ce sunt bune dacă - zici dumneata - un om trebuie să creeze o „brigadă de criză”, un „comando anti furt şi anti ticăloşie”, o stavilă ONG împotriva răului?

— Democraţia, excelenţă, cu toate imperfecţiunile ei, este - deocamdată - cel mai bun instrument de guvernare inventat de societate. Nici eu, nici dumneavoastră nu ne îndoim de virtuţile ei, dar... să facem puţină istorie. Hitler a venit la putere, în ‘33, prin alegeri libere, şi ani la rând, poporul de votanţi l-a aclamat când înarma ţara, când declara război, când cucerea toată Europa. Să zicem că nu-i de mirare, nemţii credeau că sunt marii câştigători, deşi aveau să plătească scump naivitatea; dar celelalte popoare, întreaga clasă politică a lumii a avut nevoie de câţiva ani ca să se dezmeticească, să acţioneze... când? Păi când muriseră milioane de oameni pe fronturi sau în cuptoarele lagărelor de exterminare.

Să zicem că a fost o excepţie, că au fost alte vremuri ... Dar nu vi se pare ciudat că, în plină democraţie şi în ţara celei mai depline libertăţi - SUA, urcă la cârma celui mai bogat şi mai întins stat al Uniunii un fost culturist, ajuns actor de succes nu pentru talent, inteligenţă sau cultură, ci pentru muşchii bombaţi carismatic? Sau: parlamentul unei importante ţări europene primeşte, tot prin alegeri libere, o cucoană star-porno, probabil nu lipsită de calităţi, dar nu în zona capului, ci... mă-nţelegeţi. Exemplele s-ar putea să vi se pară minore, nerelevante, poate şi sunt, dar ştiu partiduţe xenofobe sau extremiste care intră la guvernare tot prin vot popular, deşi ele fac mult rău popoarelor care le votează, otrăvind viaţa politică de-acasă şi din Europa. Mai ştiu o ţară mare, dezvoltată, democratică, ba chiar şi profund catolică, unde la cârmă a stat, mulţi ani, un maniac sexual, un fel de bufon al politicii mondiale. Să mai spunem că un partid etnic (ciudăţenie pentru arena politică, unde partidele se constituie după alte criterii), timp de 4 cicluri electorale, cu cele 5-6 procente ale sale, arbitrează accederea la putere, el nelipsind din nici o guvernare. Şi dacă mai doriţi exemple, vă mai dau, că sunt destule. Toate - perfect legale, perfect constituţionale, perfect

democratice. Toate - „vox populi, vox dei”. Şi atunci, de ce ne-am mira dacă peste câţiva ani, electoratul român va cocoţa sus, sus de tot, vreun ins fără mamă-fără tată când e vorba de interesul lui, nu al ţării, un ins malefic, ticălos, mincinos, hoţ, lacom, mitocan şi incult?

Mai mult, excelenţă: rozaliul musafir de adineauri vorbea despre un grup de prieteni pus pe afaceri şi gata-gata să se constituie în partid - umbrelă pentru potlogării. Ce-aţi zice dacă acolo, printre ei, există deja un asemenea ins?

— Văd că dumneata îmi zdruncini încrederea în regula lui “Jumătate plus unu”...

— Nu, excelenţă. Vreau numai să vă atrag atenţia asupra capcanelor democraţiei, pentru că ele există. Mai ţineţi minte ce propunea tânărul cu care aţi început seria audienţelor?

— Ei, cum să uit? Desfiinţarea politicii. Înlocuirea ei cu calculatorul, imparţialul, riguros exactul şi atotştiutorul calculator... Un vis frumos. Crezi că va putea, vreodată, un om politic să desfiinţeze politica?

— Un om politic - nu, dar un om de stat ar merita să încerce, odată şi-odată; poate, cine ştie...

— Utopii, dragul meu. Cu băiatul acela... ce s-a întâmplat? A murit, nu-i aşa?

— Da, excelenţă. Visătorii mor, dar visurile lor, dacă au norocul să întâlnească un luptător, poate...

— Crezi? Dar, revenind la realitate, e posibil ca insul căruia i-ai schiţat adineauri portretul hâd, să existe? Chiar există? Să ne ferească sfântul!

— Să ne ferească sfântul, dar sfântul trebuie ajutat, excelenţă. E mare nevoie.

Rămas singur, înaltul demnitar nu-şi găsi liniştea multă vreme. Din când în când, cu tot echilibrul interior pe care mulţi i-l admirau, se pomenea şoptind, aproape obsesiv:

— Da, ar trebui. Trebuie. Dar cum? Chiar; cum? Of, Doamne! Dacă aş şti!...

## 10. FARMACISTUL

Spre deosebire de solicitanţii anteriori, insul pătruns în cabinet părea de o agresivitate - la început numai verbală - care, sincer să fiu, m-a îngrijorat. Fără să salute, fără cea mai sumară formulă protocolară, atacă de la primele cuvinte:

— Cum permiteţi, domnule?

Demnitarul făcu ochii mari. Cui să permită, şi ce? Noul venit adăugă cu grăbire:

— Ce caută toţi ăştia, din toate colţurile mapamondului, să ne tragă de urechi şi să ne impună soluţii aici, la noi acasă? Ei vorbesc? Ei, care...

Furia îi înecă vorbele. Înghiţi, respiră adânc de câteva ori, apoi încercă să se repeadă din nou. Înaltul demnitar îl opri cu un gest.

— Domnule, las la o parte faptul că n-ai dat “bună ziua”, că nu ştiu cine eşti şi ce profesie ai. Să admitem că datele acestea nu sunt esenţiale şi m-aş putea lipsi de ele. Dar în interesul demersului dumitale, te rog să te linişteşti şi să-mi spui, calm şi aşezat, ce te aduce la mine.

Omul îşi acordă singur câteva secunde şi, după un benefic efort de auto-control, reluă:

— Vă rog să-mi scuzaţi vehemenţa, n-am intenţionat să vă jignesc. Sunt farmacist. Farmacist din tată-n fiu, de trei generaţii. Bunicul meu a întemeiat, spre începutul secolului, o modestă spiţerie în Bucureşti; tatăl meu a transformat-o într-o reţea de farmacii moderne, evident naţionalizate de comunişti, iar eu...eu, ce să vă mai spun? Strecurat în Facultatea de farmacie cu dosar fals, că pe vremea aia... apoi, chipurile - farmacist, de fapt... funcţionar la un ghişeu, răspundeam de dimineaţă până seara bolnavilor : “N-avem aia, n-avem ailaltă”, că nu se găseau nici antinevralgice, ştiţi bine! Vă spun toate astea ca să nu mă judecaţi greşit. Nu sunt comunist. N-am fost nici eu, nici neam din neamul meu. Dimpotrivă; tot ce-am avut, mi-au luat comuniştii. De aceea îi urăsc. Dar, domnule, asta e una, şi neobrăzarea cu care vin toţi samsarii şi toţi jegoşii din toate colţurile planetei să ne scalde în înţelepciunea şi mărinimia lor, mă scoate din...

Şi din nou, indignarea îi astupă gura, la propriu. După alte câteva clipe, farmacistul se scuză iarăşi, apoi, recăpătându-şi suflul, încercă o expunere mai coerentă.

— Nefiind de specialitate, am pus mâna pe carte şi am studiat, cât m-am priceput, istoria relaţiilor noastre cu occidentul. Ei bine, m-am îngrozit. Nu

spun că, din când în când, nu s-a ivit câte un om generos ori luminat, care să ne întindă o mână sinceră, dar, trăgând linie şi adunând, bilanţul e jalnic. Ce brumă avem, am obţinut prin truda şi sacrificiile noastre; în schimb, bogaţii Europei şi ai lumii, când au poposit pe meleagurile noastre, au plecat mai bogaţi. N-am să dezgrop, acum, morţii, în faţa unui om mult mai priceput decât mine la de-alde-astea. Mă voi mărgini să rezum experienţa generaţiei mele. Cine ne-a vândut la Ialta şi la Potsdam? Cine ne-a lăsat pe mâna unei ideologii şi unor intrerese ce n-aveau nimic comun cu noi? Aceiaşi care au dat cale liberă lui Hitler, din miopie şi laşitate, la Munchen, în 1939!

Apropo de Hitler... Noi, românii, am plătit daune de război cu vârf şi îndesat, dar statul german ne-a despăgubit, cumva, pentru distugerea economiei româneşti în ultimul război mondial? A plătit cineva catastrofa naţională în care am fost împinşi? Că se ştie; n-am intrat de bunăvoie! Hitler... s-a dus, dar statul german există: acum are chiar frontierele acelei ţări care ne-a impus Dictatul de la Viena şi care, apoi, ne-a aruncat în foc! Aşa cum, în istorie, Occidentul european a putut trăi şi clădi în linişte pentru că pofta de cuceriri a marilor valuri migratoare pornite din străfundurile Asiei se domolea pe spinarea unora de-alde noi, tot aşa, nişte zeci de ani, lumea liberă ne-a compătimit din vârful buzelor: vai, vai, vai, bieţii români! Am aşteptat cu sufletul la gură eu, familia, prietenii şi sute de mii de naivi ca noi “să vină americanii”... N-au venit pentru că scenariul era de mult stabilit şi nu prevedea venirea...

Ba mai mult: când un semianalfabet s-a cocoţat la putere, a fost suficient să cocheteze cu băţoşenia faţă de marele vecin de la răsărit pentru a primi încurajări, recunoaşteri, titluri, distincţii, onoruri, chiar şi mult râvnita „clauză”. Cui i-a păsat de pătimirea poporului român? Azi, privesc uimit la liota de bişniţari, profitori şi vântură-lume care ne invadează; în schimb, încrederea, ajutorul real, parteneriatul de afaceri, profitabil, desigur, dar în limita corectitudinii... unde e? Că nu-l văd! E odios, domnule, cum poate fi perpelit la foc mic un popor! Citesc prin ziare declaraţii scandaloase, privesc la televizor inşi care ne pun condiţii ca la piaţă: dacă faceţi aşa, vă dăm atât, dacă nu.... Aud despre milioane de dolari investiţi în forţe politice obscure, ocolindu-se astfel până şi opoziţia politică legal constituită... Criminal mod de a ajuta o ţară să-şi regăsească, să-şi redefinească identitatea!

Am aşteptat o reacţie a oficialităţilor, a partidelor, a aleşilor naţiunii, a celor în drept să vorbească în numele poporului ăsta umilit, batjocorit şi

trădat... Nimeni nu spune nimic. Ţara cea mai bogată şi cea mai puternică din lume a avut nevoie de mica Românie pentru a construi, peste noapte, la ONU, eşafodajul diplomatico-juridic al războiului din Golf, mai pe şleau spus al impunerii intereselor americane în zonă, dar când mica şi amărâta Românie cere dreptul ei: cele două miliarde de dolari pierdute de la irakieni...cum răspunde marele bogătaş al lumii? Ne pune la colţ, ne trece la carantină: să mai vedem, să mai cugetăm, să auzim ce mai spun dizidenţii, să vă mai privim televiziunea, să vă mai studiem democraţia... şi cândva... poate. Dar sunt banii noştri, domnule! Pentru americani, două miliarde reprezintă un bacşiş, pentru... noi - viaţă sau moarte.

Sunt uimit şi revoltat. Toţi privesc spre sacul cu bani şi nu crâcnesc, nu cumva să se supere cei ce s-ar putea să se-ndure şi - dacă suntem cuminţi - să dezlege baierele sacului. Ei bine, eu nu mai pot suporta. Dacă ţara, poporul, autorităţile nu reacţionează, reacţionez eu. Până azi n-am omorât o muscă, dar m-am hotărât să spăl ruşinea, să repar această nedreptate istorică... Am un plan, sper să mă ajutaţi. Dacă sunteţi un patriot adevărat, trebuie să mă ajutaţi!

Intrat din nou într-o agitaţie aproape necontrolată, omul scoase din buzunar un obiect foarte asemănător cu un tub de pastă de dinţi şi-l depuse pe birou.

Confirmându-mi presupunerea, vizitatorul preciză:

— Aceasta este o pastă de dinţi. Să nu cumva să atingeţi conţinutul tubului! adăugă pripit inamicul occidentului, când văzu că demnitarul vrea să apuce obiectul. Sunt farmacist, v-am mai spus.De ani de zile posed formula numai de mine ştiută a unei otrăvi atât de cumplite, cum cred că n-a mai cunoscut omenirea de la Ruggieri, chimistul şi consilierul intim al Catherinei de Medicis, de ale cărui preparate se pare că nu a fost străină nici familia Borgia...Nu se moare din pasta aceasta albicioasă - altfel plăcut mirositoare. Mai exact, nu se moare imediat. La început se umflă gingiile, apoi întreaga dantură începe să se mişte în alveole şi să cadă dinţii pentru ca, încet-încet, tot ce înseamnă mucoasă în organism să se înroşească, să se umfle, să sângereze, să se necrozeze.

— Din simpla folosire a acestei...? de-abia putu să articuleze demnitarul care privea oripilat tubuleţul de pe birou.

— Exact. E suficient un simplu contact cu gingia şi mecanismul se declanşează ireversibil. Nu există antidot. Nici cea mai fină analiză chimică

nu poate detecta substanţa ucigaşă. Desfid orice tribunal care ar dori să mă tragă la răspundere.

— Pentru ce? formulă, de data aceasta cu vocea plină, demnitarul. De fapt, ce doriţi de la mine?

— Să mă răzbun. Pot fabrica acest produs - şi farmacistul îşi însoţi cuvintele cu un gest spre obiectul de pe birou - la scară industrială. Un export inteligent, bine dirijat, sau un sistem de „difuzare la ţintă” a produsului, poate şterge de pe suprafaţa pământului, în doi ani, toţi duşmanii ţării. Nu ştiu, nu mă pricep cum e mai bine... A exporta pur şi simplu otrava, ar duce la genocid - şi nu vreau aşa ceva; mai bine răspândire cu adresă exactă. Trebuie găsită o modalitate sigură, eficientă. Eu vă ofer arma, dumneavoastră... folosiţi-o.

Demnitarul se ridică de pe scaun, patrulând nervos prin spatele biroului, semn că şi-a epuizat rezerva de răbdare şi înţelegere.

— Deci... dumneata doreşti să mă faci complice la un lanţ de crime, răspunse într-un târziu. De fapt, îmi ceri să le comit. Cine fabrică o otravă, nu e neapărat ucigaş; criminal devine cel care o foloseşte. Te-ai gândit la treaba asta? Mă vezi dumneata pe mine criminal nu în serie, ci în masă?

Speriat de reacţie, farmacistul se apără cu disperare.

— Consider simplist modul acesta de a pune problema. Nu de crimă e vorba, ci de justiţie! De-a lungul istoriei, multe cauze drepte s-au impus prin mijloace...mai puţin ortodoxe, să le spunem ... Vă pot oferi câte exemple doriţi!... Nu o dată, popoare oprimate şi-au cucerit libertatea ucigându-şi opresorii, iar justiţiarii n-au intrat în istorie drept călăi. Stalin are la activ milioane de vieţi smulse pentru a...

— Stalin nu e un model! Astăzi, primii care-l judecă şi-l condamnă sunt ruşii! Ei vor, cei dintâi, să apuce pe alt drum, să construiască pe alte baze societatea, statul...

— Hitler...

— Scuteşte-mă cu călăii! Statul de drept n-are nimic comun nici cu fascismul, nici cu nazismul, nici cu comunismul; cu niciun fel de dictatură!

— Doriţi, deci, exemple din „lumea democraţiei”? Perfect! De asasinatul politic aţi auzit? Sau... ştiţi cum se rezolvă lucrurile în sudul Italiei, unde Mafia...

— Ajunge! Dacă e să împrumutăm ceva de la fraţii noştri întru latinitate, apoi nu procedeele Mafiei le vom alege!

— ...unde Mafia lucrează mână-n mână cu cele mai înalte oficialităţi? îşi continuă cu încăpăţânare fraza farmacistul teribil. Să nu-mi spuneţi că nu ştiţi cum se amestecă, acolo şi-n toate democraţiile occidentale, banii murdari, interesele suspecte, ucigaşii plătiţi, lumea interlopă şi crima organizată cu cele mai înalte principii şi cele mai oficiale cercuri...Eu nu vă propun o acţiune meschină, interesată, nu vreau să mă îmbogăţesc din patentul meu, ci doar să facem dreptate. Să scăpăm ţara de complotul ce i se urzeşte.

De data aceasta, înaltul demnitar izbucni nestăpânit:

— Ce gândeşti şi ce spui dumneata este oribil. Dilema în care mă zbat acum e... ce fac cu dumneata? Port o răspundere şi în virtutea acestei răspunderi - te întreb: dacă ai fi în locul meu, dacă un cetăţean al acestei ţări ţi s-ar adresa, spunându-ţi pe şleau că posedă o otravă cumplită şi de nedetectat, cu care intenţionează să suprime zeci, sute, mii de persoane... ei bine, ce-ai face? L-ai lăsa să plece din cabinet?

Aflat la postul meu de observaţie, în faţa monitorului din micuţul birou alăturat, încercai pentru prima dată regretul că nu există o mână de operator capabilă să schimbe, din când în când, cadrul general prin care imaginea reda uniform tot ce se petrecea în cabinet. Aş fi vrut să urmăresc în acea clipă ochii tulburi, de fiară hăituită, parvenită brusc la înţelegerea pericolului în care s-a vârât singură. Chiar şi în neutralitatea acelei încadrări largi, generale, mi se păru că desluşesc sclipirea de spaimă, de panică, de furie neputincioasă, de ruşine, poate şi de speranţă cu care ochii farmacistului îşi fixau interlocutorul. Îndrăzni:

— Sper că nu mă bănuiţi de...

— Nu bănuiesc nimic. Judec ce-am auzit. Nici măcar nu mă formalizez de faptul - uluitor! - că un cetăţean vine să-mi propună a mă asocia la crimă. În clipa asta pur şi simplu, nu ştiu cum să preîntâmpin un posibil pericol de care am luat cunoştinţă, fără să abuzez de încrederea unui om ce mi-a împărtăşit un secret. Asta e problema! Dacă aş avea certitudinea că planul dumitale moare aci, că brevetul dumitale ucigaş dispare, piere, nu mai există... Dar cine-mi poate garanta?

— Aveţi cuvântul meu! veni răspunsul aproape strigat de o voce care de-abia acum trăda dezechilibrul posesorului ei.

— Cuvântul?!.. Cam puţin, spuse demnitarul, adresându-se mai mult sieşi.

Cu un gest surprinzător, farmacistul smulse de pe birou tubul de pastă, apoi, cu un râs forţat, grotesc şi tragic, bâlbâi:

— Am glumit, domnule. Cum vă puteţi imagina că un farmacist lecuitor de boli, ca şi medicul - prin profesie şi prin vocaţie, în cazul meu şi prin tradiţie familială... că eu aş fi în stare să... să atentez la... Incoerenţa puse stăpânire totală pe gândul şi cuvintele vizitatorului. Privirile deloc convinse cu care demnitarul îl fixa, întăriră frica paralizantă, animalică. Până când un alt gest, la fel de smucit, puse capăt stării.

— Priviţi, strigă omul. Iată dovada că totul e o glumă... poate o glumă proastă, sinistră, recunosc, şi pentru care îmi cer scuze, dar o glumă, nimic altceva decât o glumă...

Şi tot vorbind, farmacistul deşurubă cu mâna tremurândă căpăcelul tubului, apoi apăsă, până când un eşantion de pastă i se întinse pe arătătorul mâinii celeilalte. Cuprins de o adevărată frenezie a gesturilor şi cuvintelor, îşi întinse pasta peste gingiile decopertate printr-o grimasă ce dădea feţei un aspect hidos, frecându-le cu disperare. Cuvintele nu se mai distingeau, şuierate printre buzele înecate de năclăiala scârboasă a substanţei amestecată cu salivă.

— Vedeţi? Iată dovada! Nu e nici o otravă! M-am jucat... Uşurat ca de o povară, demnitarul se reaşeză pe fotoliu.

— Bine, bine, te cred. Du-te cu Dumnezeu...

N-am avut timp să comentăm întâmplarea; la distanţă de câteva minute, o altă audienţă urma să înceapă.

Ne-am reamintit-o amândoi, a treia zi, citind o scurtă notiţă de „fapt divers”, apărută într-unul din zecile de ziare ce se băteau pentru asemenea subiecte: „Aseară, în strada...nr... farmacistul...a fost găsit spânzurat în podul locuinţei sale. Primele date par a confirma ipoteza unei sinucideri. Cercetările continuă”.

## 11. UN FOLCLORIST ICONOCLAST

Vizitatorul părea pus pe şotii. Intrase în cabinet arborând un zâmbet şăgalnic, parcă pregătindu-se să debiteze o glumă straşnică. N-ar strica un

moment de destindere, după atâtea poveşti încrâncenate, mă gândeam de la postul meu de observaţie.

— Vă solicit câteva minute din timpul dumneavoastră atât de drămuit, începu solicitantul audienţei, pentru a vă... contraria. Vedeţi? Am şi început, râse el, sincer amuzat de reacţia citită pe faţa demnitarului. Nu vă speriaţi! Tot ce doresc este să vă ofer o temă de meditaţie, povestindu-vă în câteva fraze viaţa mea, sau păţania mea - este tot una.

Sunt folclorist, specializat în proverbe, zicători, vorbe de duh, înţelepciune populară, cum s-ar spune. Două decenii am cules cu migală tot ce mi s-a părut autentic şi interesant. De fapt, totul mi se părea teribil de interesant! Cunosc la perfecţie culegerea lui Zane, lucrările lui Tocilescu, Theodorescu şi ale multor altora. Am urmărit tot ce s-a scris şi s-a editat; am făcut studii comparate, am căutat şi stabilit filiaţii, influenţe, preluări, transferuri de motive, teme şi atitudini filozofice de la un popor la altul. Pentru ca, într-o bună zi (bună?) să deschid o carte de proverbe - ştiute pe dinafară! -, să le recitesc şi să constat că... se întâmplă ceva cu mine. Ori fusesem de-a lungul anilor un idiot dispus să se auto-mistifice, să găsească adevăr, înţelepciune şi profunzime acolo unde ele nu existau, ori în acea clipă orbisem, îmi luase Dumnezeu minţile, nu mai pricepeam nimic - sau, dimpotrivă, o subită iluminare mă făcea să pricep, într-o clipă, eroarea de o viaţă. Vă mărturisesc: acum îmi vine să râd, dar atunci... Iubiţi proverbele?

Luat pe neaşteptate, cel întrebat răspunse cu un gest evaziv.

— Bine faceţi că nu vă grăbiţi cu răspunsul, continuă folcloristul, volubil. Hai să căutăm împreună argumente; mă tem că ele n-or să vă ducă spre „da”.

— Chiar aşa? ieşi demnitarul, contrariat, din rezerva în care se menţinuse.

— Nu ştiu...Veţi aprecia singur. Dar... s-o luăm metodic. Mă urmăriţi? La gestul de confirmare, folcloristul „atacă”.

— Cine n-a auzit până la saturaţie că „ziua bună se cunoaşte de dimineaţă”? Analizaţi textul, vă rog: e o prostie. Orice meteorolog îl poate spulbera din câteva cuvinte. Cum,adică? O dimineaţă cu soare înseamnă, obligatoriu, că după amiază nu va ploua ori nu va veni furtună? Sau dacă te-ai trezit pe ploaie, e musai să plouă toată ziua? Să fim serioşi! În zone geografice întinse, alternanţa între ploaie şi soare în doar 24 de ore constituie legea de bază a climei. Ţăranul de la munte ştie perfect cât de

repede se schimbă vremea şi nu se lasă păcălit de presupusul adevăr al zicalei. Veţi spune, poate, că e de reţinut sensul figurat...Mă îndoiesc. Dacă un lucru începe bine, se sfârşeşte întotdeauna bine? N-aş zice. Invers: dacă ceva începe rău, sau greu, nu există redresare pe parcurs? Conform acestei optici, ar fi trebuit de mult să ne punem ştreangul de gât!

Atrag atenţia asupra nuanţei defetiste, de-a dreptul periculoase când devine filozofie de viaţă, filozofie prezentă, indiscutabil, în gândirea populară. “Rău cu rău,dar mai rău fără rău”... Să ne consolăm cu răul, adică? Nu subscriu. E adevărat, resemnarea a produs acea bijuterie de limbă românească, numită “Mioriţa”, dar dincolo de literatură, ar trebui să ne scuturăm odată pentru totdeauna de filozofia fatalist-resemnat-defetistă! După cum ar trebui să renunţăm la ideea, chiar şi metaforic luată, a înzidirii vieţii omeneşti în temelia construcţiei pentru a o face durabilă, idee-pivot a tulburătoarei legende a meşterului Manole. Dar să nu divaghez; literatura e altceva, acolo conotaţiile şi trimiterile spre profunzimi nebănuite pot căpăta, la un moment dat, importanţă şi valoare mai mare decât însăşi „morala fabulei”...

Să revenim, deci, la proverbele noastre. Cum zice românul? „Decât cu prostul la câştig, mai bine cu deşteptul la pagubă...” Rezistă? Nu prea. În primul rând, pentru că prostul, dacă e prost, nu câştigă: nici măcar pe-aici, pe la noi, în gura Balcanilor, în pragul Fanarului, în trena atâtor malversaţiuni ale istoriei, unde se poate aproape orice. Prelungind ideea, deşteptul - prin însăşi esenţa lui - nu ajunge la pagubă; dacă ajunge, nu e deştept.

Să fi fost aceasta o mentalitate socialistă „avant-la-lettre”? Să ne fi învăţat noi a dispreţui încă din vremuri ancestrale ideea de câştig? Să fi fost acesta fondul aperceptiv care ne-a pregătit pentru faliment în socialismul victorios? Nu ştiu, e de meditat...

Iată o altă mostră; „Mai binele e duşmanul binelui”... Niciodată! Inepţia asta contrazice principiul fundamental al oricărui progres. Unde ne-am găsi astăzi dacă omul care a pus la treabă energia aburului s-ar fi declarat mulţumit cu tracţiunea animală? Şi, urcând pe scara istoriei, ce s-ar fi întâmplat dacă alt nemulţumit n-ar fi „plusat”, folosind energia electrică, apoi un altul energia atomului etc.,etc? Decretând că performanţa superioară - în indiferent ce domeniu - este duşmanului binelui, mori prin

stagnare! Cu toate acestea, zicala este cunoscută, ba chiar aplicată. Vă întreb: unde este, aci, înţelepciunea?

Sau... spuneţi-mi: e prudent să-ţi expui piciorul, colţilor unui câine furios, care latră de mama focului? Personal, aţi face-o? Eu nu. Deşi, dacă ar fi să mă iau după un alt proverb, la fel de cunoscut, ar trebui să-mi ofer, liniştit, membrele inferioare acelei jivine, convins că nu mi se poate întâmpla nimic. De ce? Pentru că, spune proverbul... “câinele care latră, nu muşcă”. Oare? Cine-l împiedică să latre un timp, apoi, când îi vine bine, să-şi înfigă colţii? Invers privite lucrurile: dacă o potaie tace mâlc, nici nu mârâie măcar, e obligatoriu să-ţi pregătească o muşcătură s-o ţii minte? E absurd. La câine, ca şi la alte animale, starea de furie în care se intră prin lătrat e semn de pericol mult mai grav decât tăcerea. Ştiu, există şi aici - ca în toate proverbele - un sens figurat, un strat “adânc”, înţelept. Cât de adânc şi cât de înţelept? Să vedem. Ce vrea să zică, de fapt, „subtextul”? Că insul care te vorbeşte în dreapta şi-n stânga, bârfitorul, clevetitorul, flecarul, palavragiul, nu e capabil de muşcătură; nu atacă. Fals! În primul rând, pentru că dintr-o asemenea pleavă umană se recrutează majoritatea ticăloşilor ce nu se sfiesc să lovească; în al doilea rând, pentru că în viaţa socială, chiar „lătrătura” este una dintre cele mai perfide şi eficace modalităţi de a muşca. Nu e nevoie să te pocnească cineva în moalele capului; e suficient să semene îndoiala în legătură cu persoana ta, să te discrediteze.

Încă o probă de gândire păguboasă : „Cine fuge după doi iepuri, nu prinde nici unul”. Ar trebui să subînţelegem că alergătorul după un singur iepure îl şi prinde negreşit? Bine-ar fi! Dar, judecând „zicerea” chiar şi numai după ceea ce afirmă, singurul răspuns de bun-simţ este: ei,aş! Viaţa modernă demonstrează că şansele de reuşită sunt mai mari cu cât îţi diversifici obiectivele şi modalităţile de a le atinge, cu cât eviţi, deci, miza pe o singură carte. Alergătura după un singur iepure reprezintă, categoric, un mod depăşit, îngust şi anacronic de a vedea lucrurile.

Ce părere aveţi despre „Hoţul cu un păcat, păgubaşul cu l00?” Drăguţ, nu? Cum s-ar zice, suta de bănuieli nefondate, nutrite de păgubaş, atârnă mai greu în balanţa judecăţii, de acum sau de apoi, decât furtul, păcatul în sine. De unde până unde? E adevărat, dogma creştină defineşte păcatul drept greşeala cu gândul, cu vorba sau cu fapta, dar dacă în viaţa socială s-ar pedepsi gândul, cred că speţa umană s-ar fi stins demult sub gloanţele plutoanelor de execuţie, sau întreaga omenire ar vieţui în puşcărie. De la bănuiala nefondată până la furt e cale lungă... Cum îşi permite „zicătorul

popular” să le pună pe talgerele aceleeaşi balanţe şi, mai mult, să insinueze că talgerul cu bănuieli trage mai greu?

Pe scurt, excelenţă, îndemnat de revelaţia trăită aşa, din senin, m-am apucat să reexaminez cu ochii de-acum, tot ce se adunase în bibliotecă şi în memorie. Ei bine, rezultatul m-a uimit. Nu pot spune că n-a rezistat nimic. Ar fi exagerat, dar procentul e descurajant. Ştiu, nu vă vine să credeţi; vă invit să faceţi, cândva, experienţa aceasta: deschideţi o culegere de proverbe şi zicători, citiţi-le atent şi meditaţi asupra lor. Sunt convins că-mi veţi da dreptate.

„Cine se scoală de dimineaţă, departe ajunge”...Te pufneşte râsul! Ajunge departe cine ştie, poate şi vrea, nu cine se scoală de dimineaţă; cât despre trezitul cu noaptea-n cap ca dovadă a hărniciei, treaba e la fel de discutabilă.

Există şi varianta: „încet-încet, departe ajungi”. S-o creadă înţeleptul autor al zicalei. Cine o ia azi, „încet-încet”, n-ajunge nicăieri. E vremea starturilor lansate, a oamenilor care se grăbesc! Asupra grabei se opresc, de altfel, o puzderie de ziceri, mai toate - discutabile. „Graba strică treaba”. Oare? De ce nu strică treaba moşmondeala, puturoşenia tembelă, mitocoşeala exasperantă a inşilor pe care natura parcă i-a hărăzit cu două mâini stângi? Altă zicere de la strămoşii noştri latini citire, ne învaţă: „Grăbeşte-te încet”. Simplu joc de cuvinte!

Apropo! Dumneavoastră aţi mai sfătui pe cineva, acum: „Strânge bani albi, pentru zile negre”? Eu, nu. Cu rata actuală a inflaţiei, numai un naiv mai strânge bani albi; „verzi”... poate! Dar intrăm în altă zonă: să revenim la oile noastre.

Aţi auzit probabil, că „sătulul nu crede flămândului”. De unde ştie înţeleptul? Parcă asta e problema? De crezut, îl crede; sătulului nu-i pasă de foamea flămândului, nu e dispus să i-o potolească pe buzunarul propriu—asta e altceva! Sau... “minciuna are picioare scurte”. Ce bine-ar fi! Din păcate, minciuna aleargă de-i sfârâie călcâiele, ajunge unde nici cu gândul nu gândeşti şi, de regulă, mult înaintea adevărului. Puţină abilitate, puţin tupeu, puţin adevăr amestecat cu minciună şi... să vedem cât de scurte sunt picioarele minciunii?!?

Mai doriţi exemple? Mai am. „Schimbi locul, schimbi norocul”. Cine a stabilit, şi pe ce bază? Sau: „Norocul e cum şi-l face omul”. O gogomănie! Seriozitatea, munca, meritul, ceea ce faci cu mâna ta - sunt una, iar norocul, şansa, cu totul altceva. Poţi să fii zmeul-zmeilor, munte de hărnicie şi talent;

dacă ai ghinionul să-ţi cadă, pur şi simplu, o cărămidă-n cap, cum îţi mai „faci norocul”? După cum s-ar putea foarte bine să nimereşti lozul cel mare, la loterie, şi să te îmbogăţeşti peste noapte; ţi-ai făcut norocul sau ţi l-a făcut hazardul? Aţi auzit, sunt sigur, că „cine sapă groapa altuia, cade singur în ea”, dar aţi putea da un exemplu de asemenea ins, căzut în groapa săpată cu mâna proprie? Eu pot să vă ofer sute de exemple de „căzuţi” în groapa săpată anume pentru ei, de către duşmani sau foşti prieteni!

Mai spune o zicere: “despre morţi, numai de bine”. De ce? Dacă mortul e un ticălos, de ce i-am uita şi i-am scuza ticăloşia? Doar pentru că a murit? Nu cumva încurajăm astfel nu memoria colectivă, ci amnezia colectivă – treabă extrem de periculoasă?

Nu vă mai spun ce cantitate imensă de truism şi banalitate zace în multe „ziceri” din acestea înţelepte... „E mai aproape cămaşa decât haina”, ne învaţă una dintre ele, dar nu era nevoie, pentru că de adevărul acesta nu se îndoieşte nimeni, aşa cum nu exisă dubiu că doi reprezintă mai puţin decât trei, sau că mâna e mai lungă decât nasul!

Ba chiar altă zicere ne informează că „unde-s doi, puterea creşte”; mersi, ştiam că 1+1=2, iar 2 este mai mare ca 1, cu condiţia ca (în cazul acesta) „ambii doi” - scuzaţi-mi pleonasmul - să tragă în aceeaşi direcţie; altfel, cu unul „hăis” şi cu altul „cea”, puterea nu numai că nu creşte, dar devine zero! Sau: nu vi se pare că există cam prea mult cinism în zicerea „mai bine să plângă mă-sa decât să plângă mama”? Mie da. Şi dacă tot am abordat încărcătura morală, nu doar logică, a unor dictoane la care ne închinăm, nu-mi prea place nici vorba „frate-frate, dar brânza-i pe bani”. Cam prea multă meschinărie şi - ca fiu de ţăran de prin Vâlcea -pot să afirm că nu se potriveşte de loc cu mentalitatea, cu morala satului. Dar am intrat în zona speculaţiilor şi n-aş vrea să credeţi că am nevoie de ele pentru a demonstra ideea la care vreau să ajung.

Până şi proverbe aparent rezistente - de al căror adevăr se îndoiesc foarte puţini, analizate mai atent, se dovedesc discutabile. Pun pariu că nici dumneavoastră nu contraziceţi pe cel ce afirmă: „Prietenul adevărat la nevoie se cunoaşte”. Ei bine, specialiştii în psihologie socială spun, în urma unor studii serioase, că nu impasul, dificultatea sau necazul verifică cel mai bine sentimentele prieteneşti, ci succesul. De obicei, nenorocirea mobilizează, solidarizează, naşte generozitate, în timp ce succesul... Se pare că omul suportă cel mai greu succesul altuia. Cel puţin în creaţia artistică, în

ştiinţă, pe tărâmul culturii, în politică, afirmaţia psihologilor se verifică strălucit!

Când îşi aruncă ochii pe cadranul cronometrului, folcloristul se sperie de-a binelea. Vorbise continuu aproape jumătate de oră. Îşi ceru scuze: ştie cât de ocupat este omul care avusese înţelegerea să-l primească şi răbdarea să-l asculte.

— De altfel, n-am solicitat audienţa pentru a discredita folclorul, cum s-ar putea crede. Nu mă răfuiesc, ferească sfântul, cu gândirea populară; nu sunt nici snob, nici elitist, nici ostil celor ce formează „talpa ţării". Eu însumi sunt băiat de ţărani, crescut în cultul înţelepciunii truditorilor satului românesc. Pur şi simplu, am dorit să vă înfăţişez o experienţă: după două decenii de credinţă necondiţionată în ceva, am realizat într-o clipă că certitudinile mele şi ale unor generaţii de cercetători, confruntate cu evoluţia mentalităţilor, nu prea rezistă. Atât am vrut. Dacă păţania mea vă va întări convingerea că tot ce există trebuie examinat şi reexaminat critic, mereu ,că nimic nu este „bătut în cuie"... Asta e tot, vă mulţumesc.

Exact când folcloristul îşi încheia expunerea, pe uşa cabinetului, întredeschisă, vârî capul unul din colaboratorii înaltului demnitar, spunând:

— Mi-aţi promis că rezolvăm astăzi problema... ştiţi dumneavoastră... Dacă vă puteţi face timp... mă gândesc că... ce-i în mână nu-i minciună...

Înaltul demnitar zâmbi, apoi, privindu-şi musafirul care tocmai se pregătea de plecare, răspunse:

— Ţi-am promis, ce-i drept, dar... stai puţin, să consultăm un specialist. Ce zici, asta rezistă?

— Ca poezioară... merge, răspunse folcloristul. Pentru analiză de sens, înţeleg că nu mai aveţi timp.

Strânse mâna gazdei sale, apoi se îndreptă spre uşă. Acolo se opri, se întoarse către înaltul demnitar şi rosti o ultimă remarcă, pe fondul aceluiaşi zâmbet şăgalnic cu care îşi făcuse intrarea în cabinet:

— Dacă sensul nerostit al di-stihului „ce-i în mână, nu-i minciună" este „nu lăsa pe mâine ce poţi face azi", vă sfătuiesc să vă mai gândiţi. E de preferat să rezolvaţi treaba mâine, dacă mâine o veţi face mai bine. Vă salut cu toată stima.

Şi ieşi.

## 12. MĂCELARUL DE PERSONAJE

— Mi-e frică! Vă implor, apăraţi-mă!

Apelul disperat venea din partea unui ins fără vârstă, de statură mijlocie, mai degrabă slab, cu un chip dintre acelea care, odată văzute, nu se uită niciodată. Un nas lung şi subţire, plantat în mijlocul feţei vânăt-roşiatice, ascuţită ca o lamă; doi ochi extrem de apropiaţi, cu globii mişcându-se permanent în orbite pentru a nu li se putea „prinde” privirea, ascunşi sub nişte ochelari cu rame groase, negre; o gură cu buze subţiri, de om rău, se ţuguiau într-un tic nervos la două-trei cuvinte odată. În tot, un aer de iezuit, pentru care minciuna, disimularea sunt o a doua natură şi care ar fi reuşit, poate, şi acum să-i facă suspectă angoasa, dacă vocea n-ar fi trădat o spaimă imposibil de trucat.

Un semn liniştitor, câteva cuvinte de îmbărbătare, apoi... o invitaţie de a spune fără teamă, pe îndelete, ce anume l-a speriat. Omul îşi adună puterile, reuşind, într-un târziu, să vorbească, în timp ce eu, în faţa monitorului video din micuţul birou alăturat, admirând calmul şi răbdarea demnitarului, îmi frământam memoria: unde l-am mai văzut pe omul ăsta? De unde-l cunosc?

— Sunt urmărit, gâfâi el. Nişte indivizi ciudaţi umblă pe urmele mele...

— Te-au agresat? întrebă demnitarul, căutând pe chipul cu totul aparte al vizitatorului, urmele vreunui eventual atac.

— Nu, nu încă, dar... totul merge crescendo, şi dacă nebunia continuă, mă aştept la orice. Cum să vă spun... la început a fost aşa, ca un... ca o...

Vocea i se strangulă; simpla evocare a faptelor îl făcea să tremure de frică.

— Ei, cum a fost la început? încercă demnitarul să reconstituie faptele.

— Noaptea, în vis, dar nu numai în vis; oricât de straniu pare ce spun, coşmarul din somn se prelungea în realitate. Oribil!

— Ce fel de coşmar? Ce vedeai, sau ce ţi se părea că vezi? continuă gazda, răbdător ca preotul la spovedanie.

— Monştrii. Pur şi simplu - monştrii. Oameni cât mine şi cât dumneavoastră, dar cu capete, cum să vă spun...nu de copii, ci de foetuşi, de copii nenăscuţi...Ceva nedefinit, fără trăsături distincte...

Brusc, i se păru că a găsit comparaţia care să-l ajute a se face înţeles; reluă explicaţia, precipitat:

— Aţi văzut în filme bandiţi care, când „dau lovitura”, îşi trag peste faţă un ciorap, spre a nu fi recunoscuţi? Aşa arătau! Apăreau în vis, chinuindu-mi somnul - dacă acela se mai putea numi somn... Îmi făceau semne de ameninţare, se apropiau, se retrăgeau şi iarăşi veneau ca o haită de fiare ce se îndeamnă una pe alta să muşte, să atace... Când mă trezeam din coşmar, buimac, îngrozit, lac de sudoare, ei bine, feţele lor oribile, informe, mă priveau prin fereastră! De câteva ori am îndrăznit... da, am îndrăznit să deschid geamul, să înţeleg cum pot sta lipite de partea exterioară a ferestrei, la al IV-lea etaj, unde locuiesc. Nu era nimeni. Pentru ca, după ce închideam fereastra, să le văd tot acolo, într-un coşmar fără sfârşit, la fel de chinuitor în somn sau în stare de veghe... Aşa a început calvarul. Mi se părea ucigător, şi chiar era, dar, pe lângă ce a urmat...

După o scurtă pauză de respiraţie şi o privire rapidă, de jur-împrejur, spre a se convinge că în cabinet n-a pătruns nimeni, omul continuă la fel de agitat.

— Într-o zi, nu de mult, mi-am dat seama că sunt urmărit. Mergeam pe stradă. Privind într-o vitrină, am zărit în spate doi inşi oprindu-se odată cu mine. Când m-am pus în mişcare, au pornit şi ei. S-au ţinut scai de mine, până acasă...

— Te-au oprit? Ţi-au spus ceva? Ţi-au provocat vreun necaz? întrebă demnitarul din ce în ce mai intrigat de stranietatea poveştii, cu atât mai mult cu cât acum, omul din faţa lui părea perfect raţional.

— Nu. De câteva ori mi s-a părut că unul dintre ei intenţionează o abordare, dar.... am grăbit pasul. Tot restul zilei am rămas în casă.Ştiţi, eu... m-am pensionat, n-am nici o treabă, nici o obligaţie. Sunt şi singur, aşa că... A doua zi a trebuit să ies după cumpărături. În faţa blocului mă aştepta un grup de 6-7 inşi. S-au luat după mine.

— Ai recunoscut pe cineva?

— Nu, pe nimeni, dar... cum să vă spun... prea bine nu ştiu, mi-a fost teamă să stau şi să privesc atent... Parcă mi s-a părut că fiecare avea un beteşug, o infirmitate... Oameni taraţi, mă înţelegeţi? Am mers cu ei în spate, prin câteva magazine. Mă aşteptau afară: când ieşeam, porneau şi ei... O singură dată, unul s-a apropiat, parcă a şi spus ceva, nu ştiu ce, pentru

că... am luat-o la fugă, până când... un taxi m-a salvat de urmăritori. La coborâre, însă, în faţa casei, mă aştepta un alt grup!

— La fel ? veni întrebarea.

— La fel. Alţii— dar la fel. Inşi cu defecte fizice foarte vizibile... Mi-aduc aminte că doi din grup zăceau în cărucioare cu rotile, iar un alt treilea se sprijinea în cârje. Când m-am strecurat printre ei, au încercat să mă oprească. Din nou, m-a salvat fuga, de data asta până la lift.

De câteva zile - practic - mă aflu baricadat în casă. Nu mă-ntrebaţi cum i-am păcălit acum, ca să vă pot vorbi! A trebuit să folosesc un geamlâc, de la demisolul ce dă spre o stradă alăturată... Dimineaţa, în zori, pe trotuarul din faţa blocului se adună l0-12 asemenea făpturi ciudate, aproape toate infirme. Le văd pe fereastră cum patrulează în sus şi-n jos. Mă aşteaptă.

— Nu ştii ce vor? Nici măcar nu bănuieşti?

— Nu ştiu. Şi... nu mai pot, vă implor, credeţi-mă, izbucni cu glas înalt ciudatul personaj, exact în momentul în care se părea că îşi recâştigase echilibrul. Când se întunecă şi oamenii se odihnesc, eu încep calvarul, perpelindu-mă în aşternut, chinuit de vedenii; când mă trezesc, spre a alunga coşmarul, monştrii se mută din vis în geamul ferestrei, înnebunindu-mă. Acum... nici ziua-n amiaza mare nu mă mai simt în siguranţă! Persoane necunoscute mă urmăresc. Vor să mă...

— Ţi-au vorbit vreodată? îl întrerupse demnitarul. Ai auzit vreo voce omenească în tot acest timp? Vizitatorul panicat se gândi câteva clipe, ca şi cum ar fi încercat să evalueze, cu rapiditatea de care mai era capabil, dacă e bine să mărturisească sau nu.

— Da, am auzit. O singură dată. Unul dintre asediatori mi-a sunat la uşă. N-am deschis; privind prin „ochiul magic”, mi-am dat seama cine este şi n-am deschis, dar am făcut zgomot, probabil, şi insul a înţeles că mă aflu de cealaltă parte a uşii, la câţiva zeci de centimetri, poate nici atât. M-a întrebat: „Ce-ai avut cu noi? Ce rău ţi-am făcut?” Atât.

— Părea violent? Furios?

— Nu ştiu. În clipa aceea, tremuram ca varga, totul mi se învălmăşa...

— Voce cunoscută? mai întrebă demnitarul, crezând că „a prins un fir”.

— N-o auzisem în viaţa mea. Vă jur că de când exist, n-am făcut nimănui niciun rău, cel puţin nu unul important sau deliberat, încât să justifice o asemenea... Prin natura funcţiei, oi fi luat, poate, de-a lungul timpului, ceva

măsuri... cum să spun.... neconvenabile pentru unii, fără asta nu se poate... Dar, vă jur: n-am avut nici o legătură cu Securitatea, cu organele de represiune, n-am condamnat şi n-am trimis pe nimeni în puşcărie.

Sunt intelectual. Nici măcar în economie n-am lucrat, ca să mi se poată reproşa azi ruina vreunui sector productiv, înfometarea populaţiei, lipsa de medicamente, frigul din locuinţe sau mai ştiu eu ce măsură aberantă din vremea lui Ceauşescu. E adevărat, am avut o anumită funcţie în acel timp, dar sectorul meu de activitate - Consiliul Culturii şi Educaţiei Socialiste - nu m-a pus, din fericire, în contact direct cu acele zone ale...

— Ce aţi făcut acolo? îl întrerupse demnitarul, în timp ce eu, în faţa monitorului tv, aveam deja răspunsul la întrebare. Îl recunoscusem.

— Mă ocupam cu zona creaţiei literare şi cinematografice: edituri, case de filme...

— Vă ocupaţi sau răspundeaţi de ele? sună întrebarea, ca o posibilă cheie a enigmei.

— Conduceam domeniul...

— ...şi aveaţi drept „de viaţă şi de moarte” asupra tuturor manuscriselor predate editurilor şi caselor de filme, nu-i aşa? Ce considerau redactorii că e publicabil, ajungea la dumneavoastră sub forma acelor rezumate extrem de succinte, celebrele „pilule”, din care alcătuiaţi planul creaţiei literar - teatral - cinematografice; este exact?

Vizitatorul confirmă; aşa era.

— Orice text, odată „intrat în plan”, vă era înaintat în dactilogramă; citeaţi, apoi urmau “observațiile”, adică amputările. Ce nu vă convenea, tăiaţi. Personajele neconforme parţial sau total cu trăsăturile omului nou, înaintat, dispăreau - pur şi simplu, ori se „chiuretau” fără milă. Cititorul, nu-i aşa, trebuia ferit de influenţe nefaste, cărţile, piesele şi filmele aveau datoria să mobilizeze, să ofere o imagine luminoasă, tonică a vieţii noastre noi... Ce să facem cu inşi frământaţi, roşi de întrebări, măcinaţi de dileme, taraţi, infirmi, sau - Doamne fereşte! -chiar bolnavi de-a binelea? Afară cu ei! Scriitorul, dacă vrea să existe ca atare, să pună mâna pe condei şi să ne ofere modelul, omul perfect, constructorul activ şi conştient al societăţii socialiste multilateral dezvoltate, fruntaşul în muncă, tipul uman plesnind de sănătate, forţă, devotament, abnegaţie, modestie, implicare, partinitate, conştiinţă... şi mai ce? Că mai erau! Nu măsuraţi cu acest „metru” dacă un personaj are sau nu are dreptul la viaţă, domnule - scuzaţi apelativul? Am

greşit cumva? Am exagerat cu ceva atribuţiile dumneavoastră de serviciu? Aţi încercat până azi vreun bilanţ? V-a intersat să ştiţi câte personaje, câţi „oameni de ficţiune” aţi chiuretat, aţi amputat sau aţi sugrumat cu mâinile dumneavoastră? Să vă spun eu: cam câţi urmăritori aveţi acum.

În loc de răspuns, fostul vătaf al creaţiei sări de pe scaun, arătând cu mâna spre fereastră şi strigând:

— M-au găsit! Priviţi-i! Sunt la geam! Salvaţi-mă, vă implor! N-am omorât oameni... nu oameni vii, ci plăsmuiri, fantasme! Cele mai multe, vă jur, erau nereuşite... rebuturi artistice, încropeli pe care niciun editor, niciun producător din lume n-ar fi stricat un gram de hârtie sau un metru de peliculă! Cer expertiză! Solicit protecţie! Sunt cetăţeanul unui stat de drept, n-am fost judecat, n-am fost condamnat, mi-am câştigat pâinea onest... e dreptul meu... Apăraţi-mă, sunteţi om, aveţi răspunderi faţă de cetăţenii ţării, trebuie să înţelegeţi... Îi vedeţi? Şi-au lipit feţele de fereastră şi mă aşteaptă! Ajutor! Ajutooor!

Când bântuitul de halucinaţii părăsi cabinetul însoţit - aşa cum va fi, probabil, mereu din acea clipă -, înaltul demnitar rămase cu capul în mâini, fixând luciul biroului în care persista imaginea unui chip straniu, cu nasul lung şi subţire, cu faţa ascuţită ca o lamă, dar— mai ales cu doi ochi tulburi, îngroziţi. O gură de om, fie ea şi cu buze subţiri, de ins rău, când strigă „ajutoor”, parcă nu ştiu cum, te...

## 13. UN DESCHIZĂTOR DE DRUMURI ÎN TELEVIZIUNE: NOAPTEA NUNŢII ÎN DIRECT

Solicitantul audienţei părea trecut bine de 50 de ani. Ţinută perfectă, „la patru ace”: costum bleau-marin închis, vestă îmbumbată până către gât, cravată elegantă, uni, batiştioară la buzunarul din stânga sus al hainei bine croite, asortată cu cravata. O chelie imensă, lucioasă, îi descoperea pielea capului de la o ureche la cealaltă şi de la ceafa bine strânsă în gulerul scrobit al cămăşii, până la frunte, deasupra sprâncenelor stufoase. Păşea către birou aproape solemn, dar cu deferenţă, iar siguranţa de sine arăta că nu se afla pentru prima oară în cabinetul unei personalităţi importante; întreaga ţinută, alura, trădau pe insul dornic să transmită interlocutorului impresia de absolută onorabilitate, dacă nu chiar de distincţie. Şi reuşea.

„Iată un ins care măcar nu mă va face să roşesc cu cine ştie ce bazaconie juvenil-golănească”, gândi înaltul demnitar. În urmă cu vreo trei zile, un asemenea tip îl asaltase cu nişte spuse jenante, imposibil de reprodus. „Să vedem ce vrea domnul acesta serios şi sobru.”

De-abia aşezat pe scaun, vizitatorul preluă iniţiativa, fără complexe:

— Mă numesc (şi urmă un nume cu rezonanţe anglo-saxone), sunt cetăţean al Europei, ca să spun aşa, am făcut demersurile necesare şi pentru redobândirea cetăţeniei române, dar, probabil, asta va mai dura, pentru că trebuie surmontate nişte dificultăţi vechi de peste 30 de ani.

— Dificultăţi? De ce natură?

— E poveste lungă, excelenţă, ştiu că timpul dumneavoastră este limitat şi n-aş vrea să abuzez...

— Te rog, spune; sunt aici ca să ascult şi, dacă pot, să ajut.

— Mii de mulţumiri, excelenţă, vă sunt recunoscător, dar sper să nu fie nevoie. Justiţia îşi va face corect datoria, sunt convins.

— Justiţia? E vorba de un proces? Întreb pentru că ştiu bine: înainte s-au făcut multe nedreptăţi...

— Da, excelenţă. Un proces politic, în care am fost judecat şi condamnat la 5 ani închisoare. Eram student în anul III la medicină când mi s-a înscenat un flagrant mincinos, trucat...

— Flagrant... de ce?

Vizitatorul ezită o clipă, dar se hotărî şi răspunse:

— De sex în grup. O făcătură, o minciună de la cap la coadă. Şi, ca şi cum n-ar fi fost de ajuns, la nici o lună mi s-a înscenat alt flagrant, şi mai mincinos, şi mai trucat, cu un pretins viol asupra unei minore. S-a mers până acolo cu minciuna încât, dintr-o ditamai muierea de 30 de ani, s-a trecut în acte o copilă de paişpe ani şi jumătate!

Colţul sprâncenei drepte a înaltului demnitar se ridică vizibil. Un imaginar beculeţ roşu începu să pâlpâie, semn de alarmă.

— Ambele flagrante au fost adunate „la pachet”; a urmat un proces pur politic, în care procurorul m-a acuzat de încălcări grave ale politicii partidului în domeniul moralităţii publice şi tribunalul m-a condamnat. Sentinţa m-a revoltat. Cum poate fi condamnat cineva numai pentru că se opune politicii partidului? Cine e partidul, ca să mă oblige pe mine, cetăţean liber, să-i urmez politica, şi dacă n-o fac să mă arunce în puşcărie? Am

protestat, am făcut greva foamei, am alertat - numai eu ştiu cu câte dificultăţi - şi câteva ambasade, dar... în zadar. În puşcărie, mi s-a dat, din fericire, o eliberare condiţionată, de 3 zile, pentru rezolvarea unor probleme de sănătate. Am fugit, am trecut Dunărea înot, la sârbi (că n-aveam nici pe dracu'), iar de-acolo am ajuns cu chiu, cu vai, la Paris. Pentru început m-am stabilit în Place Pigalle, unde am intrat în afaceri. Ştiţi, în Paris, „oraşul-lumină", există o zonă cu multe luminiţe mai mici, roşii la culoare, care marchează şi definesc...

— Stai, stai, domnule! Am vizitat şi eu, chiar de multe ori, capitala Franţei, şi m-am convins cu ochii mei, pe lângă ce ştiam din cărţi, că nu de-asta i se spune Parisului „oraşul-lumină".

Vizitatorul trecu nonşalant peste întrerupere.

— Nu, Doamne fereşte! Nu asta am vrut să spun. Ideea era că acolo mi-am început cariera.

— Una prodigioasă, presupun...

— Mă flataţi! Vă mulţumesc, dar... chiar aşa este. Apoi am călătorit mult, mi-o cerea job-ul.

— Cam pe unde? întrebă demnitarul, hotărât să afle cât mai multe despre - acum previzibilul personaj.

— Ooo... dar pe unde n-am fost! La Londra - în Soho, la Hamburg - în San-Paoli, la Amsterdam ...

— Pe strada cu celebrele vitrine vivante, cumva? ...

O umbră întunecă faţa vizitatorului, dar se duse cât ai clipi. Apoi spuse, cu un aplomb surprinzător faţă de zona alunecoasă în care intrase discuţia cu înaltul demnitar.

— Da, excelenţă. Şi acolo. Asta mi-a fost ocupaţia: om de afaceri în industria sexului. Ştiu, în România, sintagma „industria sexului" sună urât, compromiţător. După decenii de habotnicie comunistă, cu moravuri rămase la nivelul secolului 18, nu se putea trece peste noapte la o altă abordare a acestui domeniu într-adevăr complex şi controversat. Sunt sigur însă că dumneavoastră sunteţi om al secolului nostru, gândiţi modern, fără prejudecăţi. Chiar faptul că m-aţi primit, mă ascultaţi cu răbdare şi interes e o dovadă. Dar, excelenţă, după ce v-am răspuns cinstit întrebărilor - absolut fireşti -cu privire la persoana mea, permiteţi-mi să vă spun de ce am solicitat audienţa. Să vă prezint proiectul meu, cu alte cuvinte.

— Ascult, domnule.

— O ultimă precizare prealabilă, excelenţă; scurtă, dar necesară. M-am lansat în afaceri pe un domeniu poate mai special, dacă-l privim prin prisma mentalităţilor învechite, în care mi-am clădit însă o situaţie, un prestigiu; sunt om de afaceri cu onorabilitate necontestată de nimeni, membru marcant în consiliul de administraţie al celei mai mari firme din industria sexului, dispun de mijloace financiare considerabile, însă... însă ... recunosc, iată: în fundul sufletului mă roade un regret.

— Chiar aşa? întrebă demnitarul care tocmai se lămurise despre onorabilitatea desăvârşită a vizitatorului şi se gândea cât de rău te poţi păcăli dacă judeci un om numai după costum şi cravată. Dacă-i asculta spusele, în continuare, o făcea strict din curiozitate, şi pentru că „şeful proiectului ciudaţi”, colaboratorul său, îl sfătuise să nu piardă nici o ocazie pentru a afla „ce zace-n oameni”.

— Chiar aşa, excelenţă. De ce? Ca să mă-nţelegeţi mai bine, relatez telegrafic ce-am citit în presă, alaltăieri. Undeva, în capitala unei ţări de pe-aici, din est, primarul general, deşi avea casă, a spus că n-are, apoi a făcut o cerere către el însuşi, să i se dea o locuinţă, împotriva legii; a semnat cererea, ca petent, apoi a semnat-o din nou, ca decident, şi a obţinut casa dorită. Articolul spunea că primarul ar fi un ins cu nume fâsâit, urât-mirositor, zbanghiu şi chel... cam ca mine.

Aici, vizitatorul zâmbi autoironic, mângâindu-şi chelia imensă, întinsă cât teritoriul fostei URSS pe harta Eur-Asiei.

— Prins cu ilegalitatea, primarul a declarat nonşalant că, din punct de vedere legal, este perfect acoperit, doarme liniştit, dar din perspectivă morală ... da, ar fi o mică problemă; se gândeşte s-o rezolve cumva, dar n-a spus cum și când. Ajungând la ceea ce vreau să vă spun, ei bine, şi eu sunt într-o situaţie oarecum asemănătoare. Legal, la mine totul e „beton”; social-aproape la fel: o reţea bine organizată de bordeluri curate, salubre, controlate continuu şi exigent înseamnă, mai ales pentru marile oraşe - porturi, un veritabil „cordon sanitar”, care elimină sau măcar împuţinează incidentele stradale, infracţionalitatea, nesiguranţa cetăţeanului şi în special a femeilor. Tot social: locuri de muncă, asistenţă medicală şi socială angajatelor etc.

Dar... dar, excelenţă, recunosc: în ultimă şi ultimă instanţă, job-ul meu sapă temelia apropierii calde, tandre şi constante dintre partenerii cuplului

conjugal. Da, omul e un animal (fie el şi social!) cu nevoi fiziologice clare şi de necontestat... Apropo, permiteţi-mi o scurtă paranteză şi... mă scuzaţi că sar de la una la alta; pe vremea studenţiei mele întreruptă politic, un coleg cam poznaş a lipit, într-o noapte, o lozincă pe uşa unui WC public: „Totul pentru om şi nevoile sale!”. A fost un scandal imens, l-au prins, era s-o păţească, dar... scuzaţi întreruperea, reiau ideea: numai într-o căsnicie viaţa sexuală se poate împlini, îşi poate păstra funcţia de liant între doi adevăraţi parteneri de viaţă. La această concluzie am ajuns după un îndelungat, profund şi sever examen de conştiinţă.

Din 3-4 fraze, vizitatorul răsucise lucrurile cu 180 de grade! Înaltul demnitar nu mai ştia ce să creadă. Oare ce surprize îi mai putea oferi proxenetul modern, îmbogăţit din prostituţie organizată la scară industrială şi transnaţională? Acum, chiar că murea de curiozitate.

— Interesant! Şi?...

— Şi iată-mă în faţa dumneavoastră cu o idee revoluţionară, materializată într-un proiect revoluţionar, rezolvând dilema complet şi definitiv.

În procesul de conştiinţă despre care vă vorbeam mi-am pus nişte întrebări fundamentale, cheie, întocmai ca la un proces adevărat; eu, mie însumi, nu vreun procuror din afară. Iată câteva.

Cine a provocat explozia liberalizării necontrolate şi nesăbuite a moravurilor, alterând comuniunea intimă, aproape sfântă, dintre bărbat şi femeie, vulgarizând-o, trivializând-o, comercializând-o până la plata cu ora? Audiovizualul, excelenţă. Filmele, casetele, DVD-urile, canalele TV porno, care emit non stop. Iar dacă lucrurile au fost împinse atât de departe, dacă degradarea a pătruns atât de adânc în fibra morală a societăţii contemporane, ce altă forţă ar putea schimba situaţia, normalizând-o? Tot audiovizualul. Numai el. Singurul atotputernic, atotcuprinzător. Televiziunea este arma atomică în războiul influenţării opiniei publice. Şi atunci? Răspunsul e clar: ea trebuie pusă la lucru. Ea trebuie să redea cuplului conjugal forţa, însă şi aura de tandreţe şi inefabil pe care bordelul o distruge.

Dar, pe de altă parte, revin şi întreb: poate fi reprimat instinctul sexual? Categoric - nu. Numai că omul, ca animal social, este dator să-şi controleze, să-şi stăpânească instinctele, să le canalizeze pe un făgaş nedăunător societăţii.

Cum? Numai şi numai prin educaţie. Tânărul trebuie învăţat, pregătit pentru un comportament sexual firesc, civilizat, neagresiv. Bine, dar toată industria sexului ... asta pretinde că face, că facem, pentru că eu însumi activez în această industrie şi ştiu bine cum ne justificăm prestaţia în faţa altora şi a propriei noastre conştiinţe. Noi am organizat bordeluri, fabricăm filme, casete, discuri, vedete porno, festivaluri internaţionale de profil, pentru că - spunem noi - tinerii trebuie să înveţe de la modele cu înaltă calificare ... Şi iată-ne ajunşi de unde am plecat!

Demnitarul simţea cum ameţeşte de atâtea volute retorice.

— Deci? ...

— Deci, excelenţă, da educaţiei sexuale, da pregătirii pentru viaţa de adult, da disciplinării şi socializării instinctului sexual irepresibil, dar totul în cadrul cuplului marital!

— Păi... e posibil?

— E perfect posibil. Televiziunea poate face această minune. Demnitarul simţi nevoia să-şi exprime deschis buimăceala.

— Acum .... chiar că nu mai înţeleg nimic.

— O clipă! Puţină răbdare şi totul se va limpezi. Reiau şirul întrebărilor: care este startul, momentul— cheie în viaţa de familie? Căsătoria, nunta - cum i se spune mai popular. Iar din nuntă, ce moment anume uneşte afectivul, socialul cu funcţia de satisfacere a nevoilor trupului şi de perpetuare a speciei? Noaptea nunţii, excelenţă.

— O fi cum zici, dar ce legătură vezi dumneata între nuntă, noaptea nunţii, televiziune şi toate ...

— O clipă! Vă mai cer o clipă de răbdare! Urmăriţi-mă cu atenţie.

Imaginaţi-vă o clădire modernă, impunătoare, pe 3-4 nivele, în care la parter există un spaţiu destinat căsătoriei civile, unde o persoană autorizată oficiază, întocmai ca primarul, cununia civilă şi eliberează documentul aferent. Alături - o sală spaţioasă, dar nu foarte mare, pentru invitaţii la eveniment, unde se bea şampania tradiţională, se servesc pişcoturi, se înmânează flori, se cântă „mulţi ani trăiască”, se urează „casă de piatră”... Tot la parter, imaginaţi-vă o capelă, unde preotul (în două schimburi - dimineaţa şi după masa, că va fi nevoie), celebrează cununia religioasă, cu ritualul creştinesc atât de emoţionant şi solemn. Undeva, la etaj, un salon mult mai mare găzduieşte petrecerea propriu-zisă, cu catering bine

organizat, cu meniuri pentru toate gusturile şi buzunarele, cu muzică la comandă, dans etc.

Mai sus, la etaj .... ei, aici este noutatea, esenţa revoluţionară a proiectului: la etajul ăsta funcţionează camera nupţială, în care se retrag mirii pentru a săvârşi „noaptea nunţii”, evenimentul pe care nu-l uită niciun cuplu, niciodată. Camera, excelenţă, este de fapt platoul unui modern studio de televiziune, dotat cu 8 camere de luat vederi, surse de lumină, microfoane pentru captarea sunetului, iar în prelungirea lui - regia studioului, cu pupitru de imagine, mixer pentru sunet, monitoare ... mă rog, tot tacâmul.

Uluit, demnitarul găsi puterea să murmure:

— Tot nu înţeleg...

— Dar e simplu, excelenţă! V-am oferit toate elementele, încă un mic efort de imaginaţie, vă rog, sau o clipă de răbdare, ca să explic.

Demnitarul nu mai întrerupse, nu mai întrebă; nici nu se mai miră. Primea torentul vorbelor ţâşnite din gura vizitatorului ca pe un şuvoi izbucnit dintr-un butoi plin căruia i s-a dat cep, copleşit şi de forţa şuvoiului şi de senzaţionalul conţinutului său.

— Aici, în studioul - cameră nupţială, se consumă totul. Mirii au la dispoziţie un pat spaţios, proiectat ergonomic. Mireasa îşi va lepăda rochia albă şi desu-urile, după ce a fost instruită în prealabil de un maestru coregraf special, şi nu la modul vulgar, ca în localurile de striptis, cu bară verticală, ci graţios şi cast, spre încântarea mirelui. Acesta, la rândul lui, se va descotorosi de costumul incomod, de cămaşa cu plastron scorţos şi de toate celelalte accesorii vestimentare, devenite inutile. Fac din nou o paranteză pentru a vă spune că, aşa cum rufele murdare se spală în familie, eu cred că rufele curate trebuie dezbrăcate tot numai şi numai în familie, pentru întărirea şi propăşirea acesteia, pentru că, aşa cum spunea marele Caragiale prin gura nemuritorului său Rică Venturiano, „familia este patria cea mică” ... Revenind, mirele îşi va lua în braţe aleasa inimii pentru a săvârşi împreună cu ea actul pe cât de solemn, pe atât de firesc şi natural datorită căruia existăm şi ne perpetuăm ca specie.

Este esenţial ca actul să fie pregătit de specialişti aflaţi în schema de personal a studioului. Un eşec, un fiasco în acest moment pe drumul noului curs al vieţii ar însemna premiza sigură a unui apropiat divorţ. Ştiţi cum spune Murphi: ce începe prost se termină şi mai prost. Aşa şi aici. V-aţi

întrebat de ce se înregistrează atâtea divorţuri? Sunt multe cauze, desigur, dar una principală cred că este o „noapte a nunţii” ratată. Dezamăgit, mirele nepriceput va da fuga la bordel, să vadă cum stă treaba de fapt, iar mireasa - timidă din ignoranţă, va căuta şi ea în afara cuplului acei „electroni activi” care, ştiţi bine, mişună ademenitor pe toate orbitele, gata să acopere valenţele nesatisfăcute - pentru a mă exprima în terminologia chimiei moleculare.

Veţi întreba, poate: de ce 8 camere de luat vederi? De ce puzderia de microfoane? Pentru că este nevoie de toate. În fiecare loc şi locşor, o cameră va surprinde totul, color, şi un microfon va capta chiar şi cel mai mic sunet, din cele mai intime zone corporale. Chiar mă gândeam că există şansa ca în cinematografie, unde „cineverite-ul” este deja depăşit, s-ar putea să renască şi să se impună naturalismul, curent ilustrat cu atâta strălucire în literatură de un Emil Zola ...

— Dar văd că aţi citit, nu glumă! îşi permise demnitarul o remarcă, pe un ton care se dorea neutru, dar nu reuşea să fie.

— Ooo, nici pe departe cât aş fi dorit! Din păcate am o meserie dură, cronofagă, nu-mi lasă nici nopţile, nici week-endul, nici măcar concediul, dar nu mă plâng, are şi părţi frumoase, unele foarte frumoase, apetisante chiar. Dar... să revin. Utilajele studioului vor fi adevărate bijuterii tehnice. Japonezii au lansat pe piaţă nişte camere de luat vederi cam cât un buton de la manşeta cămăşii, care filmează pentru ecran panoramic iar imaginea e cristal. N-aţi văzut ce se întâmplă în secţiile de gastroenterologie ale spitalelor? Medicul îţi bagă în corp o cameră, o plimbă prin esofag, stomac, intestine, colon şi vede tot, nu scapă nici cel mai mic detaliu. Aşa şi la noi. Ne gândim să amplasăm o asemenea cameră miniaturală şi în fundul vaginului...

Aici, înaltul demnitar nu mai putu să tacă. Dezmeticit din uluială, întrebă:

— Bine; filmezi totul, captezi totul, dar la ce bun? Ce faci cu astea...?

— Dar este limpede, excelenţă! Imaginea şi sunetul se montează, se mixează la cele mai înalte standarde profesionale, iar la plecare, cei doi miri pleacă acasă cu DVD-ul rezultat. Pe vremuri, bunicii noştri atârnau deasupra patului conjugal din dormitor poza mirilor gătiţi, emoţionaţi, fericiţi, doi tineri în floarea vârstei. La ce era bună poza? La decor şi, cel mult, la mobilarea bătrâneţilor cu amintiri din tinereţe. Azi, în vremurile noastre pragmatice, lucrurile s-au schimbat: cuplul primeşte nu o fotografie,

ci un film. Dintr-o dată, e altceva; nu vi se pare? Aţi întrebat la ce slujeşte filmul. Ei bine, la educaţie, excelenţă! Educaţia sexuală este parte componentă - aş spune esenţială - a educaţiei generale, dar de ce să facă un tată educaţie sexuală băiatului său cu imagini lubrice, captate din bordeluri, sau mama -fiicei sale aşijderea? De ce să creeze ei momente jenante, folosind bordelul într-un proces formativ care trebuie să fie şi să rămână moral şi curat?

Apropo, sar din nou de la una la alta, mă scuzaţi: ştiţi bancul cu bordelul şi trabantul - maşina produsă pe vremuri de RDG? Vi-l spun rapid. Întrebare: ce asemănare există între bordel şi trabant? Răspuns: în amândouă îţi este ruşine când intri şi când ieşi, dar înăuntru e bine... Ca să facem educaţie sexuală şi educaţia să prindă, filmul cu noaptea nunţii părinţilor poate fi esenţial. Ştiţi cum predau profesorii actoria în institutele de artă teatrală şi cinematografică? Prin metoda „fă ca mine”; când elevul nu şie, nu poate, nu nimereşte nuanţa interpretativă cerută de profesor, acesta din urmă spune „fă ca mine” şi execută ce-ar trebui să facă învăţăcelul. De ce, în viaţă, copiii să repete greşelile părinţilor - dacă aceştia le-au făcut la vremea lor, când e aşa de simplu pentru tată sau pentru o mamă să spună progeniturilor „tu să nu faci ca mine”, proiectându-le filmul? Vă daţi seama câte drame umane s-ar putea preveni? Câte divorţuri s-ar putea evita? Nu întâmplător eu am prevăzut în „palatul căsniciilor”, al căsătoriilor, tot ce este necesar, întocmai ca la primărie şi biserică, dar nu şi un birou pentru divorţuri; pur şi simplu, ele nu vor mai exista!

Şi apoi, excelenţă, noua instituţie va crea numeroase locuri de muncă: operatori, sunetişti, regizori de montaj, tehnicieni de tot felul, instructori specializaţi, personal administrativ, chelneri, cântăreţi pentru corul bisericesc, serviciu de pază etc, etc... Deşi preţurile vor fi accesibile, încasările se vor ridica la cifre imense. Lumea va lua sediul cu asalt, se vor face programări cu luni înainte. Sunt convins că vom fi nevoiţi să supraetajăm clădirea, să mărim numărul studiourilor, să lucrăm în 3 schimburi.

Am şi spaţiul pentru construcţie. O prospecţie sumară m-a convins că în curtea televiziunii publice - o grădină imensă, acum ocupată de flori, tufe sălbatice şi iarbă, este loc suficient.

— Adică... lângă TVR, aproape lipită de ea, să fie asta... ?

— De ce nu? De altfel, din câte mi s-a spus, pe vremea „împuşcatului”, Ceauşescu dăduse ordin să se „valorifice superior” curtea şi grădina: ceruse conducerii de atunci a RTV, să parceleze terenul şi să dea salariaţilor doritori câte o bucată de pământ pe care aceştia să cultive ceapă, usturoi, ridichii, salată, mă rog - ce lipsea de pe piaţă, adică de toate. Experimentul n-a ţinut decât un an pentru că ori de câte ori chemai la platou un operator sau un regizor de montaj, ţi se răspundea invariabil: e în grădină, pliveşte ceapa sau înfige aracii la fasole. Mai mare ruşinea! Vom schimba radical situaţia; fiecare palmă de teren va produce bani, bani mulţi, excelenţă. Sunt convins că noul canal TV va spulbera orice concurenţă ...

— Care canal? întrebă alarmat demnitarul.

— Canalul nostru, excelenţă. Doar v-am vorbit până acum despre el, v-am descris studioul, v-am ...

— Dar nu mi-ai spus că vrei să transmiţi în eter toate ... toate ... nu-şi mai găsi cuvintele demnitarul pentru a termina interpelarea.

— Păi dacă nu, la ce bun tot efortul? Un atelier de făcut casete sau DVD-uri poate înjgheba şi un SRL familial. Cheia succesului, arma imbatabilă este transmisia în direct, non stop, prin satelit, cu acoperire naţională şi mondială. Cineverite şi live! Aşa, nu ştiu cine ne va putea sta în cale! De altfel, în Occident se fac deja pelicule cu inşi care acceptă să fie filmaţi non-stop o săptămână sau două, acasă, în pat, în baie, pe stradă sau la slujbă, peste tot, dar astea sunt filmuleţe, prostioare, nu le crede nimeni, plictisesc de moarte. Filmezi... ce? Şi de ce? Are ce vedea omul? Există vreo miză, vreun sens, vreun scop? Eu nu invit oamenii la cinema, să caşte gura şi să mănânce floricele; eu le ofer un program TV senzaţional, fierbinte, pulsând de viaţă şi cu impact educativ-formativ maxim. Acordaţi-mi încredere, mergeţi pe mâna mea, puneţi bazele - prin acest proiect - parteneriatului public - privat în România, salvaţi ţara din amorţeala rutinei şi a căilor bătătorite! Daţi-mi o şansă!

Înaltul demnitar îşi cântări din priviri vizitatorul. Mai avea ceva de aflat, aşa că ... plusă cu aerul surprinzător de bine jucat al cuiva sincer interesat de propunere.

— Şi dacă, să zicem, aş oferi şansa, dumneata ... cât pretinzi din afacere? Cu ce te-alegi? Ochii proxenetului sclipiră; încă puţin şi...

— Apreciez pragmatismul dumneavoastră, excelenţă, el îmi confirmă că România capitalistă este pe mâini bune, dar avem tot timpul să negociem

concret cotele de participare, modalităţile, mecanismul... Fiţi sigur că nu eu voi fi persoana care să înşele statul român. Eu îi vreau binele, prosperitatea...

— Mulţumesc pentru ofertă, pentru asigurări, pentru intenţiile generoase. Mă voi pronunţa curând.

Veţi fi contactat de instituţiile abilitate.

— Aştept cu nerăbdare. Am onoarea, excelenţă!

Cu aceste cuvinte, vizitatorul părăsi cabinetul mai ţanţoş şi mai sigur pe el decât intrase. După câteva minute îşi sună colaboratorul care aştepta alături, în studioul improvizat.

— Ei, ce zici?

— Ce să zic? Ce mai e de zis? răspunse „şeful proiectului ciudaţi”. Aţi suportat şocul neaşteptat de bine, vă felicit, dar ... într-adevăr: mare e grădina lui Dumnezeu!

— A lui Dumnezeu? Fii serios, amice! Dumnezeu o fi făcut el oarece greşeli când a clădit lumea, dar nici chiar aşa; a necuratului, domnule! A lui Scaraoţchi e lumea proxenetului ăsta. Fii bun şi cheamă şeful de cabinet.

Când cel chemat pătrunse în birou, înaltul demnitar i se adresă hotărât:

— Fă-mi un serviciu, dragul meu: interesează-te dacă sentinţa de condamnare a insului care tocmai a ieşit s-a prescris, cumva, Procuratura trebuie să ştie. Cine vrea să facă bine statului român trebuie să-şi plătească mai întâi datoriile - un an, doi, trei, patru, sau cât o mai fi rămas de executat. Că tot i-am promis insului întâlnirea cu instituţiile abilitate... I-ai luat datele de contact?

— Le-am luat, excelenţă, dar... s-ar putea să fie probleme. Când i-am cerut „cartea de vizită”, a deschis „diplomatul” şi, fără să vreau, am văzut acolo vreo 4-5 paşapoarte, fiecare - de altă culoare. Sper să se potrivească numele şi adresa din cartea de vizită cu vreunul din teancul de paşapoarte, dar voi căuta, vă asigur... Ştiţi, aşa se întâmplă uneori cu cei ce se declară singuri „cetăţeni ai Europei” şi chiar ai Mapamondului; nu ştii de unde să-i iei...

## 14. UN DUŞMAN AL CORUPŢIEI

— N-aveţi nici o şansă!

Afirmaţia atât de categorică venea din partea unui ins mic, slab, între două vârste, de o evidentă neglijenţă vestimentară - ca să nu spun mai mult. Ceea ce izbea la proaspătul intrat în cabinet era extraordinara mobilitate a trăsăturilor feţei, mai ales a privirilor. Doi ochi vii, inteligenţi, mereu la pândă, scrutau interlocutorul şi tot mediul ambiant, exprimând stări diferite de la o clipă la alta. Reluă afirmaţia, explicând-o:

— Degeaba vă străduiţi; nici o şansă. Corupţia e prea adânc intrată în viaţa socială şi - mai grav! - în structura intimă a firii românului. Poate... nu din vina lui, dar istoria cel mult explică, nu rezolvă.

— Chiar aşa? întrebă demnitarul, vexat.

— Chiar aşa. Ascultaţi un punct de vedere sincer, că minciuni convenabile şi flaterii vi se servesc destule. De unde să fie cinste în ţara asta? Îmi veţi răspunde: de la strămoşi. Fals! Ne place, ştiu, să idealizăm obârşia şi trecutul, dar e un lucru dovedit: legiunile cu care romanii au colonizat Dacia nu şi— au recrutat oamenii după criteriul integrităţii morale. Aş spune că... dimpotrivă: fruntariile imperiului se apărau cu adunătură. Populaţia autohtonă? Da, e adevărat, Herodot spune despre daci că erau “cei mai viteji şi mai drepţi dintre traci”, dar... de-aici începe drama românilor. Ne-am format din, prin şi sub ocupaţie. În lupta permanentă cu forţa străină, superior organizată şi dotată, băştinaşul n-a putut supravieţui decât prin “maleabilitate”, altfel spus - prin vicleşug, adaptare concesivă, şiretenie, pentru a nu rosti cuvinte mai grele. Drepturile ni le-am cucerit, dar le-am şi “furat” de la asupritori; altfel, istoria atât de vitregă cu noi ne-ar fi măturat. Ce-a urmat, după retragerea autorităţii romane? Un lung şir de năvăliri, o lungă, îngrozitor de lungă luptă pentru supravieţuire, în care, împotriva agresorului sau opresorului, orice mijloc era nu numai bun, ci şi drept. A fost modul nostru de a ne face dreptate. Evul mediu european a cunoscut de timpuriu structuri socio-economico-politice bine sedimentate, nu lipsite de conflicte şi convulsii distorsionante, dar clare - totuşi, şi propice stabilităţii, construcţiei, instaurării normei morale. Nu cred că e întâmplătoare configuraţia tipului uman ideal din Europa acelei vremi: cavalerul justiţiar „fără teamă şi fără prihană”. Lui i se închinau ode, balade, el era eroul legendelor şi scrierilor vremii. La noi? Tot luptându-ne cu tătarii, cu turcii, cu hunii europenizaţi, cu frica de hanger, de bici şi de haraci, cu lăcomia Fanarului, cu ticăloşia boierimii gata să vândă ţara pentru

a-şi păstra sau spori moşia... ce tip de erou am născut? Cui i-am închinat cântece, balade şi legende? Pe cine am glorificat? Haiducul, lotrul de codru; omul care face dreptate prădând la drumul mare, ucigând, înapoind o parte din bogăţia jefuită oropsiţilor şi pierzându-şi urma apoi, în adâncul pădurilor sau în iatacurile hangiţelor vădane... Varianta? - pentru că există o variantă: resemnarea, seninătatea în faţa morţii, filozofia ciobanului - victimă din “Mioriţa”...

Epoca modernă? Democraţia modernă? - mă veţi întreba. Vă răspund: pentru noi a început târziu, s-a terminat repede şi s-a consumat aproape integral în vicisitudinile unei istorii ingrate. Momentele de demnitate naţională s-au stins sub baionete turceşti, ruseşti sau austro-ungare. Nu fără să lase urme benefice, ştiu; dar la fel de puternică a fost legitimarea ideii că scopul scuză mijloacele. Numai că... lupta împotriva nedreptăţii şi imoralităţii cu arme nedrepte sau imorale naşte, până la urmă, nedreptate şi imoralitate.

Da, ne-am unit, apoi ne-am întregit ţara; momente superbe! Am construit România, apoi România Mare, dar... răstimpul de construcţie morală realizată de alţii în secole, la noi nu s-a putut întinde nici pe câteva decenii. Ştiţi prea bine: Europa anilor ‘30 numai la construcţie morală nu invita o ţară aflată aici, la confluenţa lumilor şi intereselor ... Să fi învăţat cinstea de la „echipele morţii” legionare? De la dictatura regală? De la clasa politică şi de la clasele avute, cu a căror imagine reală presa şi literatura epocii au fost necruţătoare? Sau poate, de la armata germană de ocupaţie, ceea ce era în realitate Wermacht-ul, marele nostru aliat?

Cel mai grav lucru s-a întâmplat, însă, după război. O lume, lumea liberă, şi-a cumpărat liniştea, sau a crezut că şi-o cumpără, pe seama libertăţii noastre. O jumătate de secol am fost compătimiţi pentru gratiile în spatele cărora trăiam, dar cei ce ne compătimeau cotizaseră substanţial la construirea temniţei. Credeţi că pe o asemenea premisă morală se poate clădi rezistenţa morală împotriva unei societăţi viciate de minciună - cum a fost comunismul? Ei bine, restul... l-a făcut imensa mistificare ai cărei eroi, martori, victime şi - de ce nu? - autori am fost. N-am să detaliez toate viciile alimentate sistematic şi îngroşate aberant de regimul comunist; le cunoaşteţi, le ştiu toţi românii, ba chiar întreg mapamondul a ajuns să le cunoască - prin chipul, cuvintele şi actele noastre de-acum. Esenţialul: într-o lume în care nimic nu se putea obţine normal sau legal, supravieţuirea însemna corupţie. Mai multă sau mai puţină, în vârful sau la baza ierarhiei

sociale, conştientizată sau - la început - nu, dar omniprezentă, intrată în reflex, corupţia a devenit a doua noastră natură. „Altoiul” ultimelor decenii a prins fantastic pe un trunchi bine şi îndelung pregătit de istorie.

De ce e, acum, insuportabil fenomenul? De ce corupţia a izbucnit ca o explozie atomică, a cărei ciupercă acoperă şi omoară tot? Simplu: pentru că un regim nu dictatorial, ci poliţienesc asigurase aparenţele, faţada. Zeci de ani totul s-a făcut pe ascuns, în şoaptă, codificat, ocolind telefoanele ascultate, sau numai cu „oameni de încredere”. Frica a dominat procesul, de la nomenclatură până la ultimul amărât. Azi... nimeni nu se mai teme de nimeni; nici măcar de lege, aşa cum e legea, bună sau rea. Suntem estici, dar ne aflăm în plin vest sălbatic, cel de la începuturile colonizării Americii. Ba... chiar mai rău: acolo domnea declarat legea celui mai tare, a celui mai iute de mână. Noi ne mistificăm cu principii, ne ascundem sub sloganuri democratice. Naivul care crede în ele e pierdut; nici n-apucă să vadă cine şi de unde a tras...

Ce se fură? Absolut tot ce se poate fura! Priviţi în jur, citiţi ziarele, vorbiţi cu oamenii, deschideţi televizorul, ascultaţi radioul, amestecaţi-vă printre vameşii care scotocesc bagajele turiştilor, la graniţe... E uimitor! Cine fură? Dar... cine nu fură? Întreprinderile şi instituţiile de stat au devenit ansambluri de parcele ilegal privatizate, furnizoare de material, materie primă, energie, spaţiu, personal, scule, utilaje şi... influenţă pentru întreprinzătorul particular. Funcţionarul de la ghişeu, care nu are ce fura, pune ştampila contra cost -unde şi pe ce permite dar mai ales nu permite legea. Corupţia e regula atotputernică; ea deschide toate uşile, de la cel mai umil birou până la cele mai înalte cabinete. Cea mai ieftină carne din lume este carnea de româncă; a năpădit toate pieţele Europei şi Orientului apropiat, dar va ajunge şi în cel îndepărtat, nu-mi fac griji. Ne vindem pe nimic femeile, ne vindem copiii, oferim în gura mare suflet de vânzare, deşi marfa asta nu ne-o cumpără nimeni; ce să facă străinii cu sufletul? Ei au nevoie de trupuri, braţe, umeri, capete; sufletul, în ziua de azi...

Mi se părea cam mult; gând la gând cu demnitarul care ascultase, răbdător, totul. Acum reacţionă:

— Mulţumesc, am priceput, nu e nevoie să insişti, întrerupse demnitarul, încă stăpânindu-şi nervii.

— Să înţeleg din spusele dumneavoastră că nu cunoaşteţi „starea naţiunii”? Sau că... v-o asumaţi?

— Înţelege că ştiu o mulţime de lucruri, că le condamn, că lupt pentru schimbarea lor, dar de-aici până la viziunea catastrofică şi mai ales până la afirmaţia că nu există nici o şansă împotriva corupţiei, asta... iartă-mă, nu pot accepta. Nu pentru că sunt implicat, ci pentru că sunt om, şi este omeneşte să crezi şi să lupţi pentru bine, mai ales pentru binele unui popor. Se nasc noi legi...

— Care nu se vor aplica! - sări înverşunatul vizitator. În România, până şi legile lui Ceauşescu, cele mai draconice de pe continent, s-au aplicat cum a vrut nomenclatura, deşi satrapul îşi vizita ţara ca pe o moşie particulară, să vadă ce şi cum ...

— Nomenclatura nu mai există.

— Cea veche; dar s-a născut şi prinde cheag una nouă! Băieţi culţi, şcoliţi, englezişi, franţuziţi, cu doctorate „pe apucate", ştiu toţi că CO2 nu se citeşte „codoi", cum îl citea sinistra... Scandalul vilelor a izbucnit, casele prefecţilor din rezervaţiile naturale au început să apară, totul se va ţine lanţ...

— Nu, domnule. Cine s-a murdărit, va răspunde şi, oricum, va pleca.

— Şi vor veni alţii, care o vor lua de la cap! E vremea corupţiei! Nu garda dumneavoastră financiară, cumpărată din faşe, va opri avalanşa! Şi nici puterea, numită astfel prin tradiţie, de fapt contestată din toate părţile, şi care nu e putere, ci neputinţă ...

— Vor fi alegeri. Electoratul va instaura o altă putere, necontestată ...

— Fals! Orice putere va fi contestată la noi! Strada se va răfui cu orice guvern care va încerca să-i pună zăbală în gură şi să-i strângă frâul. Motive? Slavă Domnului! Credeţi că ţara asta, care acum condamnă la unison şi cu deplin temei comunismul, nu are motive suficiente, vechi şi noi, de răfuială cu dreapta, cu partidele istorice, ca să nu mai spun de extrema dreaptă? Credeţi dumneavoastră că o ipotetică "Piaţă a Universităţii" ocupată de stânga, susţinută de muncitorimea Bucureştiului şi a ţării, putea fi evacuată de un guvern ţărănist sau liberal? Să fim serioşi! O lungă perioadă de timp, contestarea va fi singura constantă a vieţii politice româneşti. Ea va slăbi, prin culpabilizare, orice autoritate, şi astfel corupţia îşi va vedea de treabă. Asta e schema!

Jocul "de-a şoarecele şi pisica", dar mai ales finalitatea pe care n-o întrezărea, îl iritase prea tare pe înaltul demnitar. Privind spre obiectivul camerei ascunse - deci către mine, cel aflat în faţa monitorului tv - parcă

cerând scuze pentru încălcarea convenţiei, încercă să precipite sfârşitul discuţiei:

— Să admitem că aşa este - deşi, chiar ipotetic, nu pot să accept ideea dumitale... dar să admitem. Ce propui?

Omul îl privi în ochi, apoi spuse:

— Există o singură soluţie: înţelegeţi-vă cu hoţii.

Crezând că n-a auzit bine, demnitarul se aplecă uşor înainte, invitându-şi, prin întreaga atitudine, interlocutorul să repete cuvintele. Ceea ce solicitantul făcu fără nici o ezitare.

— Da; la hoţi este salvarea. Fiţi sigur că nici lor nu le convine situaţia. Când fură toţi, urmează inevitabilul: sărăcia lucie. Şi atunci... nu va mai fi nimic de furat.

Uluirea dură câteva secunde, după care o mânie cu greu reţinută răzbătu în tonul întrebării:

— Dumneata ce vrei să salvezi: ţara sau hoţii? De cine ţi se rupe inima?

— Ştiu ce vă interesează; pentru asta am venit. Am încercat să vă conving că nu puteţi lupta cu hoţia şi corupţia legal; e ineficient. Chemaţi în ajutor lumea interlopă. Puneţi-i să facă ordine aşa cum ştiu şi pot ei şi numai ei. Aţi auzit de Alimănescu? Nu? Păcat. Pe la începutul lui 1945, când starea de haos ameninţa Bucureştiul, unde ordinea lui Antonescu se prăbuşise dar nu se instaurase alta şi ţara era în haos, a apărut o brigadă de poliţie, sub conducerea lui Alimănescu. Să te ferească Dumnezeu de popii răspopiţi! Mergea la sigur, afla totul, la timp, avea ochi şi urechi peste tot. Judeca sumar şi executa fără milă. În câteva luni, la Bucureşti se putea respira! Dar fenomenul nu este exclusiv românesc. În multe ţări ale lumii, ordinea socială se instituie şi se apără cu contribuţia decisivă a lumii interlope. Mafia din sudul Italiei este infinit mai eficientă decât poliţia, iar legăturile dintre cele două...

— Dumneata propui, deci, stârpirea corupţiei prin crearea unei mafii în România? Şi asta, cu ajutorul autorităţii statale? - reuşi să articuleze demnitarul, acum - negru la faţă de mânie.

— Dacă vi se pare prea mult... reformulez propunerea: căutaţi un nou Alimănescu. Eu îl cunosc. Vi-l...

Discuţia se întrerupse brusc. Din anticameră, şeful de cabinet pătrunse, panicat, bâlbâindu-se neinteligibil. În spatele lui, câţiva poliţişti ezitau între

nevoia presantă de a intra şi sfiala firească în faţa cabinetului unui înalt demnitar. Sentimentul datoriei fu însă mai puternic, aşa că, sub ochii uimiţi ai gazdei, poliţiştii se precipitară spre vizitatorul ce-i aştepta calm, pe scaun, şi-i puseră cătuşele. Şeful echipei se explică, încurcat:

— Iertaţi-ne, excelenţă... Individul este un periculos infractor, evadat din penitenciar. Urma pe care am reuşit, totuşi, să i-o luăm, ne-a adus până aici; am ezitat să năvălim aşa cum... cum vedeţi... dar ne-am temut să nu se întâmple o nenorocire. Orice clipă de întârziere putea, Doamne fereşte, să... Fără să opună rezistenţă, evadatul se îndreptă spre uşă, încadrat de poliţişti. În prag, se întoarse, spunând:

— Problema rămâne; ca şi oferta. Eu vă stau la dispoziţie...

— Luaţi-l! - rosti scurt demnitarul.

Când rămase singur, îşi aprinse o ţigară. Cred că nu mi s-a părut: flacăra brichetei îi tremura uşor în mâna dreaptă. Mai târziu, aveam să aflu că, până în acea clipă, nu fumase niciodată.

## 15. ETERNUL FEMININ

Când tocmai remarcam monopolul sexului masculin la audienţe, în cabinet intră o femeie. Înaltă, bine legată, cu o expresie energică (era să spun: bărbătească). Din prima clipă mi se păru foarte cunoscută. Unde-o mai văzusem? Mai târziu, aveam să aflu că şi demnitarul se străduise îndelung s-o identifice.

— Sper să se fi găsit, în sfârşit, un om de stat capabil să realizeze importanţa proiectului meu, începu ea. Din câte ştiu, căutaţi drumul către bunăstare, ordine, concordie... Ei bine, eu am soluţia.

În faţa tăcerii demnitarului, femeia atacă:

— Istoria a numit-o MATRIARHAT.

Înaltul demnitar întrebă, pe un ton voit neutru:

— Cu preluarea în bloc a tuturor elementelor comunei primitive, sau... ?

Energica femeie tăie scurt:

— Căutam înţelegere. Maliţie, ironie, superioritate masculină am găsit peste tot.

— Scuzaţi-mă. Vorbiţi-mi, vă rog. Ascult cu interes, se grăbi să o invite demnitarul.

— Merci. Dacă îmi veţi urmări argumentele-premisă, concluzia se va impune de la sine. Vă întreb: care este celula de bază a organizării sociale? Familia, desigur. Întreb, mai departe: cine conduce, de fapt, familia? Evident, femeia, chiar dacă bărbaţii nu recunosc. Ea, stăpâna casei, stâlpul casei, robul casei, este şi cu munca, dar şi cu decizia. Casa este cum e femeia, Copiii sunt cum este mama. Viaţa familiei “curge” aşa cum a ştiut să-i croiască făgaş soţia şi mama. Dar în constituirea unui cuplu, cine are cuvântul hotărâtor? Tot femeia. Ea alege. Iniţiativa e a bărbatului doar în cazul aventurilor de-o noapte sau de-o săptămână; în legătura matrimonială, femeia alege şi hotărăşte.

Aici, o primă întrebare de control: dacă intuiţia, tactul, hărnicia, devoţiunea împinsă până la sacrificiu, spiritul gospodăresc şi atâtea alte calităţi ale femeii s-au probat indubitabil, de ce n-au oamenii înţelepciunea să încredinţeze femeii conducerea societăţii? De ce dăinuie, instituţionalizat, mitul superiorităţii masculine, întemeiat... pe ce?

Întrebarea s-ar putea formula şi altfel: cred oare bărbaţii că ei conduc? De unde atâta naivitate? Se mai îndoieşte cineva că femeia este placa turnantă a tuturor deciziilor importante, din cele mai vechi timpuri până azi? Patriarhatul n-a fost altceva decât un matriarhat disimulat, în care femeia a condus din umbră, prin interpuşi. A venit timpul să corectăm această nedreptate făţarnică. Atunci când istoria i-a permis să ţină frâiele pe faţă, femeia a făcut minuni. Ea s-a numit Cleopatra... nu zâmbiţi, vă rog! Fără amestecul lui Cezar, Cleopatra ar fi rămas numai o mare regină; atât! Femeia-conducător s-a mai numit Elisabeta a Angliei, sau Victoria; Ecaterina a Rusiei, Maria-Tereza a Austro-Ungariei, Caterina de Medicis a Franţei, Teodora a Bizanţului, sau, mai nou, Margaret Teatcher... N-au fost ele la înălţimea marilor capete încoronate ale lumii? Istoricii (bărbaţi, vă rog să reţineţi), spun: da. Mă veţi întreba, poate: de ce istoria n-a consemnat mai multe femei în „vârf? Dar e o minune că bărbaţii au lăsat şi atâtea câte au reuşit să răzbată! În locul bărbaţilor, eu nu m-aş mândri cu sceptrele, coroanele, dregătoriile şi însemnele puterii; n-au motive! Nu ei au condus, ci ele: soţiile, amantele, favoritele, curtezanele, stăpânele din umbră ale curţii palatelor, cabinetelor, cancelariilor şi centrelor puterii. Ele au şoptit urechilor auguste ce să facă şi ce nu, ele au dirijat mâinile imperiale, arătându— le pe ce act să-şi pună ilustra semnătură, pe cine să trimită la

eşafod şi pe cine să urce în rang... Nu degeaba se spune „Cherchez la famme!” Ei bine, e timpul să i se dea femeii ceea ce merită, spre binele societăţii. Ea trebuie să conducă. De fapt şi de drept.

Ştiu, se opun o mulţime de prejudecăţi, continuă rapid vizitatoarea. Răuvoitorii afirmă că suntem nişte biete fiinţe supuse capriciilor ovariene. Bârfă! Întrebaţi orice medic: dintre cele două sexe, care este cel mai dependent de instinctul sexual? Evident, cel masculin! O femeie „în vârf” reduce cu foarte multe procente riscul intrării sub papucul vreunei pasiuni. Nu vorbesc, desigur, despre isterice sau nimfomane; patologicul nu iartă nici bărbatul, nici femeia.

— Şi când sunteţi însărcinate? se interesă demnitarul.

— Există adjuncţi - eu aş zice că trebuie să existe adjuncte; naştem şi revenim.

— Iar pe timpul modificării fiziologice lunare? perseveră în curiozitate demnitarul.

— Un fleac. Bărbaţii nu se declară bolnavi la orice guturai, când le curge nasul? Ce alte argumente contra se mai invocă? Handicapul rezistenţei fizice. Fals! Femeia este absolut competitivă cu bărbatul. Nici o ramură a sporturilor nu-i e prohibită: culturismul, halterele, boxul, katch-ul, judo, artele marţiale, maratornul chiar... Femeia este cosmonaut, soldat, marinar, miner, gangster, poliţist, om de afaceri, savant, scriitor, creator de artă, interpret, medic, educator, om politic, conducător de stat...

Da, e adevărat: ni se reproşează veninos că istoria filozofiei n-a reţinut până acum numele vreunei femei. Ei bine, încep să cred că nu femeile, ci filozofia trebuie să-şi facă complexe din asta! Mi-e teamă că sus-zisa ştiinţă (definită de unii drept „drumul cel mai lung dintre două citate”) nu prea justifică investiţia de inteligenţă şi talent pe care femeia, cu intuiţia ei infailibilă, a preferat să o facă acolo unde merita!

— M-aţi convins, doamnă, se dădu bătut demnitarul. De altfel, multe din afirmaţiile dumneavoastră sunt adevăruri de mult recunoscute. Nu înţeleg însă prea bine ce doriţi.

— Să instauraţi rolul conducător al femeii în societate, formulă clar şi concis vizitatoarea.

— Mai concret, vă rog ...

— Toate funcţiile de conducere vor fi ocupate de femei, începu să-şi detalieze programul reformatoarea. Femeia va deveni capul familiei. Ea va da numele de familie pentru soţ şi copii. De altfel, se ştie bine: singura certitudine la naşterea unui copil este filiaţia maternă; tatăl... La nivel local, regional şi central, în toate instituţiile publice, posturile de conducere vor fi rezervate femeilor.

— Şi dacă nu sunt indiscret, bărbaţii?... Trăim, totuşi, într-un stat de drept, într-o societate democratică ...

— Bărbaţii, domnule, dacă vor înţelege interesul societăţii, vor şti să treacă peste orgolii deşarte şi îşi vor accepta cu demnitate condiţia subalternă. Poate, de-a lungul unei perioade istorice greu de estimat, ei vor găsi tăria să urmeze exemplul femeii şi să lucreze cu migală asupra propriei naturi şi condiţii, până vor deveni competitivi cu noi. Fiţi sigur că, ajunse la putere, femeile vor şti să stingă rapid conflictele artificiale, să concilieze pe cele reale, să gospodărească chibzuit resursele, să stabilească obiectivele, priorităţile, căile, costul social. Ştiţi care va fi primul efect benefic al noului matriarhat? Dispariţia războiului; o mamă, o soţie, nu-şi trimite la moarte copilul sau bărbatul.

— Înţeleg, acum este clar, răspunse demnitarul, într-adevăr perfect lămurit. Rămâne, totuşi, deschisă problema compatibilităţii sistemului dumneavoastră cu normele statului de drept, în care monopolul puterii, înţelegeţi....

— Democraţia vă frământă, deci? Ciudat; milenii de-a rândul dominaţia bărbaţilor n-a deranjat pe nimeni. Dar, mă rog... Nu exclud posibilitatea negocierii unui procent infim, între 1-3%, în care bărbaţii să aibă, totuşi, acces la conducere. În rest, noi, femeile, populaţia majoritară a planetei, vom acorda sexului minoritar dreptul democratic la organizare pentru apărarea intereselor specifice; minus homosexualitatea, o spun din capul locului! E aberant să privezi majoritatea feminină de o viaţă sexuală normală, pentru că domnii, după ce că sunt insuficienţi, se mai apucă şi de ...Asta nu!

Fiţi sigur, domnule, că vom fi mai generoase cu bărbaţii decât au fost ei cu noi. Nu vom reînfiinţa haremurile în variantă masculină, n-o să-i aruncăm pe bărbaţi în bordeluri, n-o să instituţionalizăm amantul (sau amanţii) -aşa cum au procedat iubiţii noştri soţi cu metresele; timpul rămas liber de la treburile complexe şi de răspundere ce ne aşteaptă, îl vom

petrece acasă, în familie, nu prin cârciumi şi lupanare. Nu vom inventa un misoginism pe dos; înţelegem că bărbatul reprezintă un rău necesar, chiar ameliorabil...

Tot vorbind, vajnica feministă începu să-şi rotească privirile prin cabinet. În ochi i se desluşeau intenţiile modificărilor viitoare. Începusem chiar să ghicesc piesele de mobilier care nu-i plac. Era limpede: decoratorii vor avea de lucru, nu glumă! După aerul de stăpână, înţelegeam că vizitatoarea se şi vedea instalată aici. Demnitarul îndrăzni:

— Proiectul acesta atât de... de radical şi îndrăzneţ, reprezintă o emanaţie proprie? L-aţi discutat cu femeile? Le-aţi consultat, măcar? Aveţi - ca să zic aşa - un mandat de la cineva, sau este pur şi simplu o viziune? O viziune personală?

Vizitatoarea nu avu răbdare să asculte până la capăt. Preciză în acelaşi stil tranşant care o caracteriza:

— Să consult femeile? Nu, domnule. Ar fi o gafă. De-abia după 2-3 generaţii de la schimbarea statutului social, femeia va parveni la conştiinţa propriei sale valori şi puteri. Ştiu că bărbaţii ar dori acum un plebiscit, prilej cu care, ridicând ei tonul, şi-ar invita consoartele: „Hai, Mariţo, votează dar... fii atentă cum, şi... repede, până nu mă-nfurii şi nu pun cureaua pe tine!” Cunosc bine mentalitatea; din fericire, viaţa m-a scutit de efectele ei. Mi-am câştigat existenţa singură, mi-am făurit o situaţie de invidiat fără un bărbat lângă mine. Tenisul m-a...

Brusc, declicul s-a produs: o cunoşteam din transmisiunile marilor turnee de tenis! În aceeaşi clipă - cum aveam să aflu mai târziu - demnitarul şi-a identificat şi el vizitatoarea: era celebra campioană Martina Navratilova.

— Sunteţi, aşadar, fosta mare jucătoare... începu el, dar replica rezolută a musafirei îl întrerupse - pentru a câta oară?

— Nu „fosta”. Oficial, încă nu m-am retras.

— Scuzaţi-mă... Dacă nu mă înşel, dumneavoastră... după cum scrie presa internaţională... nu sunteţi tocmai... sau nu sunteţi numai femeie. Vi se atribuie câteva căsnicii de... de unisex... îşi încheie demnitarul intervenţia cu o vizibilă jenă.

— Şi ce-i cu asta? Viaţa mea mă priveşte. Acum, aici, vorbesc în calitate de femeie. Nici proletariatul nu şi-a teoretizat eliberarea de sub exploatare prin condeiul unui proletar. Eu sunt, oricum, mai femeie decât a fost Marx proletar!

...Tot restul zilei, demnitarul a rămas gânditor şi posac. Seara, mi-a căzut în mână bloc-notesul pe care creionul său se jucase, probabil reflex, de-a lungul reveriei prelungite, în singurătatea cabinetului. Am descifrat: „Internaţionala I-a feminină”; „Femei din toate ţările, uniţi-vă!”, „Revoluţia mondială feminină” şi alte formule ce îmi sunau, prin analogie, teribil de familiar. Pe o altă foaie, creionul mâzgălise în grabă câteva nume: Roza Luxemburg, Klara Setkin, Krupskaia, Sofia Nădejde, Furţeva, Evita Peron, Passionaria, Ana Pauker, Elena C. şi încă vreo câteva, mai contemporane, urmate de multe semne de exclamare şi întrebare, iar la sfârşit, ca o concluzie, subliniată cu două linii: „Femeia comisar”.

Peste câteva zile, înaltul demnitar descoperi în pagina de sport a unui cotidian, ştirea despre o nouă victorie a „veteranei” Navratilova într-un mare turneu internaţional. Îmi arătă ziarul, întrebându— mă, plin de speranţă:

— Ce crezi, am scăpat?

## 16. FABRICANTUL DE ISTORIE AUTENTICĂ

Insul - un bărbat şters, de-o banalitate desăvârşită - se distingea numai printr-un soi de servietă, încăpătoare cât o valiză, ţinută lângă el, la picioare, cu o grijă atât de manifestă, încât... era clar: cheia demersului său acolo se afla, în imensitatea burdufului de piele scorojită.

— Cunosc necazurile ţării dumneavoastră, declară el cu graba celui care ştie că are timpul limitat.

Ştiu şi cauza: străinătatea. Vă fac mizerie vecinii, Europa, America... Toţi.

— Exagerezi, domnule, încercă demnitarul să pună problema în termenii ei reali. Dificultăţi există, desigur, dar... cine nu are, în ziua de azi? Eu n-aş îndrăzni să afirm că numai contextul străin e de vină...

— Ba da, ba da! Răspunsul dumneavoastră echilibrat vă onorează, dar... cunosc situaţia, inclusiv dedesubturile! Din fericire, există soluţie. O am şi v-o ofer, rosti vizitatorul cu convingere, strângând mânerul servietei uriaşe, ca şi când de la ea, din ea ar putea veni izbăvirea României.

— În fond, care e problema? continuă el la fel de grăbit. Jocul intereselor. Între vorbe şi fapte, politica mondială a creat - azi mai mult ca oricând - o

imensă prăpastie. Toate cancelariile lumii propovăduiesc principii, dar de promovat, promovează interese. La tratative şi contacte oficiale - zâmbete dulci şi vorbe frumoase, dar la concret - nimic, sau chiar propuneri de afaceri păguboase. Şi totul sub paravanul celei mai depline legalităţi. A trecut vremea invaziilor, cotropirilor, anexiunilor teritoriale - cu excepţia, desigur, a cazurilor limită, a situaţiilor disperate, care nu se pot rezolva altfel, vezi războiul din Golf, dar şi atunci... totul cu acte-n regulă! Trăim, nu-i aşa, în epoca statelor de drept, a dreptului internaţional... Fără justificare şi îndreptăţire legală, fără temei istorico-juridic eşti mort. De altfel, chiar şi dictatorii interbelici anticipaseră situaţia; ca să vă ia Basarabia, Stalin nu şi-a trimis, pur şi simplu, tancurile peste Nistru; nu. A încheiat mai întâi un pact cu Hitler, şi-a împărţit prada cu Germania nazistă printr-un document în toată regula, apoi v-a dat un ultimatum, cum scrie la carte, şi de-abia apoi a cules fructul dorit, că doar nu trăim pe vremea lui Attila sau Ginghis Han, încălecăm, năvălim, pârjolim, omorâm, stăpânim...

Am făcut această lungă introducere, excelenţă, pentru a schiţa contextul în care dreptul istoric, atestarea documentară, actul istoriografic încep să joace un rol fundamental în apărarea şi dobândirea drepturilor legitime, în impunerea intereselor vitale ale unul stat. Ei bine, tocmai aceasta este specialitatea mea: confecţionarea documentelor istorice.

Deşi obişnuit cu ideea că nu trebuie să se mai mire de nimic, la auzul şocantei formulări, înaltul demnitar deschise ochii larg şi schiţă o intenţie de întrebare pe care şi-o reprimă rapid.

Vizitatorul surprinse reacţia şi începu să explice.

— Istoria se compune dintr-o infinitate de bătălii, păci, pacte, tratate şi convenţii, adevărate plăci turnante ale evenimentelor ulterioare. Tot ce s-a întâmplat după, se sprijină pe un fapt militar, politic sau diplomatic, stipulat într-un act devenit capitol de istorie. Dacă vrei să contestezi consecinţele, ataci actul. Mai precis, demonstrezi că, la vremea respectivă, factori interesaţi, rău intenţionaţi, au deformat şi mistificat evenimentul, viciind întreaga devenire ulterioară... înţelegeţi?

— Mărturisesc: nu, rosti uşor jenat demnitarul.

— Firesc. Ideea e prea nouă pentru dumneavoastră. Nu-i nimic, vă veţi obişnui. Un exemplu, şi mă veţi înţelege. Pe ce s-a sprijinit dreptul de stăpânire al romanilor în nordul Africii? Simplu: pe victoria militară a Romei asupra Cartaginei. E suficient să vină astăzi cineva şi să demonstreze

cu documente că Roma n-a învins niciodată Cartagina; cetatea a pierit într-un cataclism natural, precum Pompeiul, şi atunci un întreg capitol de istorie apare, dintr-o dată, într-o cu totul altă lumină... Imperiul lui Napoleon a dispărut de pe harta politică a Europei în urma înfrângerii de la Waterloo; sunteţi de acord, nu? Ia imaginaţi-vă legitimitatea hărţii politice a Europei de după 1814 în ipoteza că, la Waterloo, Napoleon nu a pierdut bătălia, ci a învins, şi că numai o mistificare de proporţii, cu complicitatea tacită a istoriografiei epocii, a reuşit să „schimbe semnul ecuaţiei” şi să strâmbe un curs istoric ce se îndrepta în cu totul altă direcţie ...

Indignarea omului politic învinse răbdarea şi tactul omului protocolar care asculta expozeul.

Demnitarul izbucni:

— Dar e absurd! Istoria consemnează cu lux de amănunte faptele! O întreagă omenire cunoaşte adevărul! Cine ar accepta azi...

— Credeţi? In locul dumneavoastră n-aş invoca atât de categoric certitudini ce se pot dovedi mult mai incerte decât par. În fond, ce e victoria şi ce e înfrângerea? În antichitate, Phirus a exclamat, contemplându-şi armata decimată după o izbândă, chipurile, glorioasă: „încă o asemenea victorie şi... sunt terminat!” Sub ochii unei întregi omeniri, Sadam Hussein serbează un an de la victorie, deşi, se ştie bine, războiul din Golf a fost, pentru el, cel mai desăvârşit dezastru din întreaga istorie militară modernă! Comunitatea mondială n-are interese să-l contrazică, să zicem; dar irakienii suferă de foame şi sărăcie, mor decimaţi de boli, plătesc preţul înfrângerii, tolerându-şi, toţi, conducătorul, cu minciună cu tot! In cazul Sadam... ce-mi răspundeţi? Se cunoaşte sau nu se cunoaşte adevărul? Se acceptă minciuna sau nu ?

Psihologia maselor este ciudată, întortocheată şi imprevizibilă, vă rog să mă credeţi; aş spune că nu numai mulţimile, ci şi inteligenţele superioare au nevoie de foarte puţin pentru a pune la îndoială adevăruri ce par indubitabile, sau dimpotrivă, pentru a da crezare unor afirmaţii discutabile. Ei bine, aici intervin eu. Cu ajutorul unor documente...

— Autentice? întrebă, naiv, demnitarul.

— Credeţi că asta contează la un document? Nu! Important este să fie recunoscut, acceptat! Documentele mele se bucură de toată credibilitatea, am înregistrat deja succese... Aşa se şi explică de ce numeroase ţări au recurs la serviciile mele. Spania şi-a propus să şteargă din istoria naţională,

cu ajutorul meu, jenantul episod al dominaţiei maure. Din păcate, în cazul dat mă încurcă literatura; nu ştiu ce voi face cu legenda Cidului, doar e notoriu împotriva cui a luptat şi în ce scop, dar... nu se poate să nu găsesc ieşire. Întotdeauna există o soluţie! Argentina mi-a comandat un set de documente care să ateste victoria ei asupra Angliei în războiul Malvinelor. Pentru Vatican, lucrez la câteva documente despre binefacerile şi blândeţea Inchiziţiei. Anglia ar fi interesată de atestarea convieţuirii paşnice, a concordiei şi consensului dintre toate zonele insulei, inclusiv Irlanda, din cele mai vechi timpuri până în zilele noastre. Cu Franţa, tratez un contract extraordinar: dovedirea caracterului nesângeros al Revoluţiei de la 1789. Tot francezii mi-au cerut să demonstrez că „noaptea Sfântului Bartolomeu" a fost, de fapt, un grandios bal mascat, cu un asemenea succes în epocă, încât ecourile lui, preluate eronat de istoriografie, au reverberat până în zilele noastre. Eroarea, se pare, vine de la un cronicar monden, prezent la sindrofie, care a confundat şampania de culoare roşie, - culoarea sângelui, revărsată în valuri, cu sângele autentic. Eu voi corecta şi această injustiţie medievală. Se pare că şi Rusia ar intenţiona un demers asemănător cu privire la Marea revoluţie socialistă din octombrie, treabă greu de scos la capăt, dar nu imposibil. SUA mi-a lansat o comandă la fel de tentantă: documente despre decesul de moarte bună (primul de bătrâneţe, al doilea de cancer la prostată) al preşedinţilor Lincoln şi Kennedy. Deja am pregătit noua variantă a certificatelor de deces. Eu îi înţeleg pe americani: e jenant să te prezinţi drept campioni ai democraţiei şi ordinii de drept, când la tine acasă preşedinţii mor împuşcaţi ca muştele. M-am decis să-i ajut. De altfel, aş fi fariseu dacă n-aş mărturisi: plătesc bine. În etapa a Il-a mi-au mai solicitat probe istoriografice cu privire la victoria lor istorică din Vietnam, dar aici lucrurile sunt mai complicate; mă mai gândesc.

Cât priveşte România... v-am studiat atent istoria şi v-am înţeles problemele. Am propuneri concrete (fabricantul de documente autentice îşi însoţi cuvintele cu un gest, spre imensa-i servietă), dar nu exclud, desigur, alte priorităţi; clientul îşi cunoaşte nevoile cel mai bine.

Ce-aţi spune, de pildă, despre un document prin care Aurelian a decretat, la 311, nu retragerea oficială a romanilor din Dacia, ci, dimpotrivă, întărirea ocupaţiei militare cu noi legiuni, capabile să facă faţă presiunii valurilor migratoare? Proiectul documentului e gata, poate fi discutat. El ar pune capăt stupidei teorii a vidului, cu tot cortegiul de consecinţe în plan geo-politic.

— Domnule, îl întrerupse demnitarul iritat, te-am ascultat cu răbdare. Este dreptul dumitale să gândeşti ce vrei şi să propui altora ce crezi de cuviinţă, dar eu, cu istoria naţională nu mă joc.

— Nu e joacă, excelenţă! „Teoria vidului” nu e o glumă, ci un fals istoric de proporţii. Eu vă ajut să îl spulberaţi definitiv. Alţii sunt mult mai receptivi la propunerile mele. Dezvălui, poate, un secret profesional, dar o fac spre a vă convinge: tot aci, în cuprinzătorul meu bagaj de comis-voiajor al istoriei, se află câteva proiecte care vă privesc direct. Unul din documente reconsideră, ba chiar schimbă fundamental desnodământul episodului Posada. Acolo, în versiunea mea, Carol Robert v-a învins, punând bazele unei stăpâniri seculare asupra Ţării Româneşti...

— Vă pretaţi la o asemenea...? nu reuşi să-şi termine fraza, indignat, demnitarul.

— Nu înţeleg de ce vă miraţi! Eu lucrez la comanda clientului, conform intereselor lui. Statutul meu de profesionist imparţial e probat chiar şi de faptul că vin şi vă ofer serviciile deschis. Vreţi să vă apăraţi sau să atacaţi cu mijloacele furnizate de mine? Vă servesc. Nu? Dreptul dumneavoastră! Spun mai mult: dacă îmi veţi plăti proiectul cât vecinii de la vest, nu mai mult, vi-l cedez, şi „problema Posada” e închisă; aţi scăpat de-o grijă.

Să ştiţi că mă ocup nu numai de situaţii şi cazuri punctuale, ci şi de chestiuni mai complexe, întinse pe ani şi decenii. Chiar de aici, din România, am primit recent o comandă. Un domn, parcă Patapiewski sau aşa ceva (oricum, un nume cu rezonanţă neaoş-românească) mi-a cerut să demonstrez - cu documente, desigur - vidul cultural românesc între 1944-1990.

— În România - vid cultural? Care vid?

— Cel care a transformat ţara dumneavoastră, timp de aproape cinci decenii, într-o Sahară cultural-spirituală. Mă şi apucasem de treabă, că subiectul e incitant, dar comanditarul mi-a mărturisit că, deocamdată, n-are bani; aşteaptă numirea undeva, la conducerea unui institut cu parale frumoase, ca să lanseze comanda fermă.

— Dumneata vorbeşti serios? exclamă demnitarul, uitând că rolul său în acest “joc de-a audienţele” nu este să vorbească, ci să asculte. Cum să fie vid? Păi... ce te faci cu Arghezi, Bogza, Stancu, Barbu, Preda, Buzura, Sorescu, Nichita, Călinescu, D.R. Popescu şi mulţi, mulţi alţii? Ei n-au existat? N-au scris? Corneliu Baba şi Irimescu n-au creat? N-am avut

compozitori extraordinari? N-au predat la catedre un Vianu, un Balaci, un Rosetti? N-au strălucit Calboreanu, Vraca, Bulandra, Beligan, Caragiu, Ciulei, Pintilie, Herlea? N-a venit apoi generaţia lui Băieşu, Mazilu, Fănuş, Tudor Gheorghe?

Sufocat de indignare, înaltul demnitar se opri să-şi tragă sufletul. Cu un calm imperturbabil, făcătorul de documente nu se sfii să reia expozeul - ofertă.

— Vă înţeleg sentimentele, excelenţă, dar aici nu operăm cu sentimente. Credeţi că avocaţii celebri care au câştigat procese celebre, au apărat întotdeauna adevărul? Şi invers: perdanţii au fost întotdeauna vinovaţi? Nu, nici vorbă! Totul depinde de pledoarie. Juraţii sunt şi ei oameni, greşeala e omenească.

— La tribunalul istoriei nu se câştigă aşa. Istoria judecă obiectiv, detaşat, la rece ...

— Oare? Şi dacă eu voi câştiga, la acest tribunal obiectiv şi detaşat? Dacă vreţi, schiţez şi strategia. Urmăriţi-mă, vă rog. Câţiva din cei pomeniţi de dumneavoastră sunt moşteniţi de la deceniile anterioare perioadei: atunci s-au format, atunci şi-au constituit opera, după ‘44 n-au mai avut decât zvâcniri, prelungiri palide ale unei activităţi creatoare practic încheiate. Deci - îi scoatem. Aţi mai vorbit despre câţiva actori şi cântăreţi; dar, excelenţă, interpretul nu este altceva decât un megafon, o portavoce care reproduce -chiar dacă nuanţat - ce stă scris în text sau în partitură; atât. Deci - mai pică vreo câţiva. Alţii au lucrat mult „afară”, străinătatea i-a adoptat, ca pe Enescu, Ionesco, Eliade, Cioran, Brâncuşi. Deci - nu mai sunt ai noştri, nu mai defilăm cu ei. Ce mai urmează? „Valul” Băieşu etc... Aici, treaba e simplă şi clară: numiţii sunt ziarişti din presa de partid, am deja fotocopii după semnăturile lor din statele de salarii ale unor redacţii de publicaţii comuniste. Scribii stipendiaţi ai regimului totalitar de tristă amintire nu pot fi numiţi creatori. Ce mai rămâne? Da, ar mai fi câţiva scriitori, dar ... dacă vin eu acum, după câteva decenii, şi înscenez respectivilor câteva răsunătoare procese de plagiat? Dacă răscolesc prin presa vremii şi găsesc (iar dacă nu găsesc inventez) vreo cronicuţă sarcastică, plină de aluzii străvezii către furt intelectual? Mai mult: marii creatori români nu s-au prea simpatizat, e un fapt notoriu, epoca a fost plină de polemici, controverse, acuze reciproce. Dacă adun eu toate aceste mici răutăţi - să le zicem, le pun cap la cap şi scot de-aici nişte dosare-beton?

Dacă ... şi dacă .. ..şi dacă ... Vedeţi câţi *dacă* se pot inventa şi cum poţi distruge cu ei oameni şi opere? Dumneavoastră mă întrebaţi acum „care vid?” Eu vă voi întreba, după procese: care opere? Care creatori? Pentru că îi voi distruge, îi voi ciurui - după expresia unui maestru în execuţii publice! Procesele vor face deliciul populaţiei, presa va mânca o pâine cum n-a mai avut de multă vreme, vor curge editoriale, pamflete, talk-showuri, desvăluiri, atacuri, riposte, mărturii, desminţiri, acuze, expertize, apeluri la calm, turnări de gaz pe foc ... Va fi o nebunie! Şi... întreb: în plină nebunie, cine va mai putea judeca „la rece”, cum spuneţi? Iată-ne ajunşi de unde am plecat: fără opere semnificative, fără creatori, ce este o ţară altceva decât deşert cultural? Vid. Quod erat demonstrandum!

Să nu credeţi că scandalul va deranja pe cineva. Dimpotrivă. Când se prăbuşesc statuile, vulgul exultă, dar nici spiritele mai elevate nu stau de-o parte. Vă daţi seama câte socluri de statui vor rămâne libere? Ce bătaie va fi pe ele!?...

— Şi... în ce stadiu vă aflaţi cu...? de-abia reuşi demnitarul să murmure.

— În stand-bay. Băiatul n-are bani. Singur n-a reuşit să facă nimic, deşi a încercat. Sfrijit, cam pocit la figură şi plăpând la minte cum este, n-a adunat decât ironii. Aştept să dispună de fonduri ca să începem acţiunea profesionist, că asta nu e treabă de diletanţi. Eu sunt pregătit, mai mult de jumătate din documente le am aici, în servietă.

Ce v-aş mai putea oferi? O mulţime de înscrisuri, documente, zapise, tratate absolut necunoscute până azi. Scoase la lumină, v-ar ajuta enorm! Puteţi demonstra, cu ajutorul lor, că românii au dat Ungariei nu numai pe Matei Corvin, ci mai mult de jumătate din regii ei! De ce să tot răspundeţi atacurilor iredentiste, când puteţi ataca o dată, decisiv, demonstrând că ţara de la vest a fost dintotdeauna o provincie românească? Aveţi probleme şi la răsărit; rezolvaţi-le radical! Cereţi Ucraina, pe baza unor documente pe care vi le pun la dispoziţie când doriţi; ofer dovezi că, de la Ştefan cel Mare încoace, un asemenea demers e întrutotul justificat. Ce semnifică prezenţa aromânilor la sud de Dunăre, decât dreptul dumneavoastră la teritorii imense care, acum, aparţin altora? Vă pot ajuta să obţineţi Pocuţia sau chiar vechi regiuni populate cândva de triburi getice...

— Chiar credeţi că va exista vreun for iresponsabil, care să se joace cu harta Europei şi să atribuie României aceste teritorii? exclamă, siderat, demnitarul.

— Nu ştiu; poate da, poate nu. Ele trebuie cerute măcar ca factor de presiune. Demersul să existe, să stea acolo, în dosarele mai marilor lumii, să dospească printre problemele litigioase ale politicii europene şi mondiale. Nu se ştie cum evoluează lucrurile, ce context favorabil se iveşte, ce joc de interese bulversează statu-quo-ul. Cine a cerut la timp, cu acte, câştigă!

Cândva, în tinereţe, am avut un coleg pasionat de scenarii. Nebunia lui era să-şi imagineze cum ar fi arătat azi omenirea dacă Alaric n-ar fi cucerit Roma, dacă Napoleon ar fi învins la Waterloo, dacă Lenin ar fi pierdut partida în 1917, dacă în 1933 Germania ar fi încăput pe mâna celei mai puternice grupări politice din acea vreme - comuniştii lui Ernst Thaleman, dacă Anglia n-ar fi câştigat bătălia aerului, dacă Roosvelt n-ar fi ştiut să atragă - prin cacialmaua Pearl-Harboor-ului - America în război, dacă Hitler ar fi câştigat în Rusia, dacă Truman n-ar fi aruncat bomba atomică, dacă, în criza rachetelor, Kennedy şi Hruşciov n-ar fi avut înţelepciunea de a evita focul nuclear, dacă... dacă... Acesta, da, este un joc. Se poate presupune orice, se poate fantaza oricât şi oricum. Eu fac altceva: ofer temei juridic de intervenţie, pun premisele acţiunii politice, poate militare. Nu respingeţi oferta. Vă pare cinică, dar nu este. Viaţa internaţională nu e populată cu sfinţi, nu e guvernată de principii şi nu e condusă de adevăr. Folosiţi instrumentul pe care vi-l ofer. Strică ţării dumneavoastră, de pildă, să se ştie despre ea că la Războieni i-aţi bătut pe turci? Că domnitorul Cuza a părăsit tronul Principatelor de bună voie, nu în urma unei conspiraţii? Că la Lupeni, în 1929, n-a fost o represiune, ci un banchet oferit minerilor Văii Jiului de către guvernul acelui timp? Că în l907, câteva mii de ţărani au asistat la salve de bucurie, prilejuite de mult aşteptata şi paşnic obţinuta reformă agrară?

Dar... ce să mai dezgropăm timpuri de mult apuse, când dumneavoastră aveţi de răspuns unor nevoi stringente! Ţara şi străinătatea vă întreabă: ce s-a întâmplat, de fapt, în decembrie 1989? Ei bine, vă ofer cinci variante de răspuns; le am aici, se pot negocia pe loc! Prima: revoluţie minuţios pregătită. A doua: revoltă populară spontană. A treia: lovitură de stat - şi ea, cu trei variante: a unui singur grup conspirator, a mai multor grupuri paralele şi, în sfârşit, iniţiativă a aparatului comunist, nemulţumit de dictator. A patra: primul exerciţiu tactic de proporţii desfăşurat în comun de KGB, CIA, Mosad şi Inteligence Service, un fel de prefigurare a înţelegerilor ulterioare. A cincea:...

Istoriograful n-a mai apucat să expună ultima variant. Încălcând promisiunea şi protocolul, înaltul demnitar îi aduse la cunoştinţă vizitatorului că audienţa s-a terminat.

## 17. UN EXPERT ÎN CONSULTING SOCIAL

— V-am urmărit alocuţiunea televizată, excelenţă. Aveţi perfectă dreptate. Problema cardinală a societăţii româneşti este, acum, organizarea. Dar cum nimic nu vine de la sine, organizarea trebuie şi ea organizată. Posed soluţia: sunt gata să v-o ofer.

Omul dovedea o insistenţă de voiajor comercial în exerciţiul funcţiunii şi un debit verbal de radio-reporter sportiv. Intrat ca o furtună în cabinet, revărsase de la uşă asupra înaltului demnitar un torent năucitor de vorbe.

— V-am înţeles din prima clipă: din haos, nu se poate naşte decât haos. Destul cu anarhia! Gata cu stihiile! Dar... v-am priceput şi reticenţele, modul, ca să zic aşa, înțelept în care aţi pus problema. Păi, până acum câtva timp, cine chema poporul la „ordine şi disciplină”? Ştim noi cine! Nu puteai nici să strănuţi decât „în mod organizat”, în „cadru organizat”. E perfect explicabilă, de aceea, alergia oamenilor când vii acum şi le spui: fraţilor, să ne organizăm!

Iată de ce am conceput un plan simplu, eficient, pe înţelesul maselor şi, mai ales - că aici e toată “găselniţa”! -în perfect acord cu spiritul democraţiei din Uniunea Europeană în care vrem să intrăm şi tot nu ajungem...Câteva minute dacă-mi acordaţi - mitralie vizitatorul în continuare, uitând că vorbeşte deja de câteva minute - vi-l prezint şi, sunt convins, din acel moment...

Un gest la fel de repezit ca ploaia de cuvinte ce-i ieşea din gură, încercă să încheie şi să întregească ideea. Mişcarea largă, prin aer, a mâinii drepte, arătând la un moment dat către fotoliul prezidenţial şi, în final, spre pieptul solicitantului, dorea să spună: din acel moment eu sunt omul dumneavoastră!

— În fond, care e dificultatea? După cinci decenii de comportament impus, omul refuză instinctiv tot ce pare constrângător, coercitiv; or, - structurile statale par, şi într-un fel chiar şi sunt coercitive; în ochii cetăţeanului, statul este puterea, iar puterea, ştim bine ... Ce rămâne de

făcut? Simplu: să transferăm structurile de organizare în planul iniţiativei nestatale, neguvernamentale. Concret, vă propun o vastă, atotcuprinzătoare reţea de societăţi, organizaţii, uniuni, ligi şi alte forme de asociere care să cuprindă, practic, toată suflarea ţării.

Speculând singura clipă de respiraţie în care, sufocat de propria-i cadenţă verbală, propovăduitorul organizării sociale se opri să tragă o gură zdravănă de aer, demnitarul întrebă:

— Credeţi că în România anului l992 nu sunt suficiente organizaţii, societăţi şi uniuni?

— Le-am inventariat; sunt puţine. Numai vreo 200 de partide politice, 300-400 organizaţii apolitice, aproximativ 1500 grupări şi centrale sindicale, nu mai mult de 400 de societăţi non-profit, vreo 300— 400 de fundaţii umanitare, 2-300 societăţi culturale, alături de alte câteva zeci de nuclee în curs de coagulare. Un fleac! Mai gravă decât insuficienţa cantitativă este, însă, structura lor. Au rămas pur şi simplu de izbelişte categorii socio-profesionale, de vârstă şi de interese absolut esenţiale. De ce?

Interpretând ridicarea din umeri a demnitarului ca pe un gest de scuză, reformatorul lansă o nouă rafală verbală.

— Aaa, să nu credeţi că vă reproşez ceva! Doamne fereşte. E vina lor. Celebrii Ilf şi Petrov spun undeva, pe cât de adevărat, pe atât de plastic: „Cauza salvării înecaţilor este cauza înecaţilor înşişi!” Ei bine, sistemul meu pune punct haosului, instaurează ordinea şi pune la treabă iniţiativa cetăţenească. Automobiliştii s-au reunit pentru a-şi apăra interesele: aşa s-a născut ACR-ul. Foarte bine. Dar... vin şi întreb: pietonii? Ce fac pietonii? În fond, care din cele două categorii deţine o pondere mai mare în societate: cei pe patru roţi sau cei pe două picioare? Dacă e vorba de interese (şi nu se poate să nu fie!), ce categorie este mai periclitată? Evident, pietonii. Una este să-ţi îndoi aripa sau capota în coliziunea cu un amărât de trecător, şi alta să-ţi pierzi integritatea corporală sau chiar viaţa sub roţile bolizilor de pe şosele. Cu toate acestea, iată că nu există o Asociaţie a pietonilor! Înfiinţarea ei ar „închide cercul”, ca să zic aşa, realizând cuprinderea într-un cadru organizat a tuturor cetăţenilor ţării, împărţiţi după modul de deplasare ...

— Ba, dacă-mi daţi voie, îndrăzni demnitarul să completeze, ca să închizi cercul ar mai trebui cel puţin o asociaţie a bicicliştilor, una a marinarilor şi

alta a aviatorilor de toate tipurile...

— Extraordinar! izbucni vizitatorul. Aţi înţeles ideea mai bine ca autorul ei! Asta am vrut să spun: nici o persoană în afara unei societăţi constituite pe criteriul modului de deplasare. Gândiţi-vă, însă, câte alte criterii există...

Ei bine, toate aceste criterii, absolut toate, trebuie transformate în organizaţii. Avocaţii, de pildă, s-au constituit în Colegiul avocaţilor care-i apără, îi şi judecă atunci când greşesc grav. Dar clientela? Restul oamenilor? Masa imensă a muritorilor fără studii juridice, obligaţi să apeleze la asistenţa membrilor baroului, de ce nu s-ar organiza într-o asociaţie similară - dar infinit mai puternică, prin număr, a „Beneficiarilor acţiunii avocăţeşti"? La fel medicii s-au strâns în organizaţii profesionale, au reprezentanţi, lideri, consilii de onoare, chiar academii! În schimb pacienţii au rămas o masă amorfa, neorganizată, incapabilă să-şi apere interesele, deşi ei sunt şi cu plata, şi cu ponoasele.

Înţelegeţi mecanismul? E simplu: luăm populaţia ţării (absolut toată), o împărţim după cât mai multe criterii posibile în cele două „jumătăţi inegale" în care criteriul respectiv o împarte fatalmente (medici-pacienţi; avocaţi-clienţi; pietoni-şoferi şi biciclişti etc.etc), apoi constituim asociaţii teritoriale şi naţionale pentru fiecare din cele două categorii opuse şi complementare. Va lua fiinţă astfel „Asociaţia părinţilor", societate neguvernamentală, apolitică şi non-profit, cuprinzând toate făpturile omeneşti care au dat naştere altor fiinţe (în cazul taţilor, se va lua de bună declaraţia respectivului, contrasemnată de partea femeiască); lângă ea şi în prelungirea acţiunii ei, se va înjgheba „Asociaţia copiilor din România", pentru că, vă întreb: cine nu s-a născut din cineva? Imaginaţi-vă ce minunată şcoală de convieţuire democratică vor fi aceste două organizaţii atât de intim legate între ele! Un membru al uneia va avea - ca părinte, să spunem - anumite drepturi de apărat, dar ca membru al organizaţiei opuse şi complementare, în calitate de fiu - cum s-ar spune - el va fi obligat să militeze pentru cauza opusă. Fiindcă, orice s-ar zice, aici... Marx a avut dreptate: ce este viaţa, ce este societatea altceva decât un imens ghem de contradicţii? Părinţii şi copiii s-or fi iubind ei, în general, nu zic nu, dar interesele lor se bat cap în cap. Copilul vrea să-şi prelungească pe cât posibil statutul de profitor - e în firea omului! - în timp ce părintele... exact invers. La bătrâneţe, în schimb, părinţii cer copiilor protecţie materială, şi nu numai materială, în timp ce odraslele...

Dar parcă, în cazul pietonilor şi şoferilor, lucrurile nu se îngemănează? Un conducător auto merge cu maşina, în medie, 2 ore zilnic (conform unei statistici ONU), în timp ce 3-4 ore este pieton; va exista vreun cetăţean al ţării care să nu se înscrie în ambele asociaţii, pentru a fi dublu protejat? Eu nu cred!

Vedeţi? Exact ce spuneam: iată terenul ideal pentru o vastă acţiune organizată de canalizare a energiei, a spiritului întreprinzător şi a militantismului civic! Organizaţiile vor avea secţii pentru categorii de interese mai restrânse şi clar delimitate. Pentru copii, de pildă, am prevăzut şapte secţii, pe categorii de vârstă: o secţie a sugarilor, alta a preşcolarilor, o a treia deschisă şcolarilor de toate tipurile şi gradele, a patra destinată tinerilor angajaţi (până la 30 de ani), a cincea destinată maturilor, a şasea - pentru copiii de vârsta a treia şi, în sfârşit, a şaptea reunind totalitatea decrepiţilor. Iniţial, delimitasem o secţie despre care sunt convins că ar fi reprezentat o premieră mondială, şi mai stau în cumpănă dacă n-ar trebui chiar înfiinţată: o „Ligă a copiilor încă nenăscuţi". Este vorba, aţi ghicit, probabil - despre fiinţele aflate în faza de viaţă intrauterină. Credeţi că ei n-au probleme specifice? Oho, şi încă ce probleme, sărăcuţii! Intrauterinii formează singura categorie socială care, deocamdată, poate fi exterminată legal. Cea mai nobilă profesie de pe pământ, medicina, pregăteşte oameni special calificaţi pentru a le răpi, contra cost, viaţa: cu voie de la părinţi, uneori şi de la stat. Dacă o persoană angajează o altă persoană pentru a suprima viaţa unei a treia persoane (născute), comanditarul şi executantul riscă puşcăria şi, de cele mai multe ori, o şi înfundă; dacă făptura condamnată la moarte nu s-a născut încă, o dai pe mâna ginecologului, acesta ia chiureta şi... crima e gata. Nepedepsită. Ba chiar… tarifată şi plătită!

Mă veţi întreba, poate, cum se va constitui şi, mai ales cum va funcţiona practic această asociaţie; cum vor participa intrauterinii la apărarea propriilor interese?! Vă asigur că ... aproape întocmai ca şi celelalte categorii de vârstă. Maturii, cât sunt ei de maturi, nu-şi trimit în parlament, în guvern, în organele locale ale puterii de stat, oameni care să-i reprezinte? Ce, parcă alegătorii participă nemijlocit la actul conducerii? Să fim serioşi! Sistemul democraţiei moderne se bazează pe delegarea de responsabilitate. În virtutea acestui principiu, un grup de părinţi, copii, medici şi experţi în organizarea socială va gira interesele nenăscuţilor, eventual consultându-i. Cum? Foarte simplu: există teorii potrivit cărora mişcările fătului nu sunt

simple convulsii, provocate de stimuli mecanici sau fiziologici, ci reacţii de aprobare sau respingere, cu elemente afectiv-raţionale. E suficient un consult pe 30-40 de cazuri; în fond, sondajele de opinie organizate astăzi de sociologi cercetează 1.200 de inşi şi pretind că reflectă opinia naţiunii. Dar am intrat în detalii tehnice, mă scuzaţi...

La fel, vor apărea două ligi importante: a producătorilor şi a consumatorilor. Aştept cu nerăbdare clipa când fiecare om va deveni, ca producător, membru al ligii menite să apere interesele specifice acestei ipostaze, iar-în calitate de consumator - va fi obligat să militeze pentru interese diametral opuse. Atunci să vedeţi!...

Când proiectul meu va prinde viaţă, principalele probleme ale societăţii se vor rezolva de la sine. Un exemplu, nu cel mai important, dar semnificativ: scriitorii nu-şi vor mai permite să încredinţeze tiparului orice bazaconie. Aşa cum Uniunea scriitorilor le apără libertatea de creaţie, de exprimare, tot aşa Uniunea cititorilor va veghea interesele consumatorilor de literatură. La fel vor sta lucrurile cu ziariştii şi cititorii de ziare, cu cineaştii şi spectatorii de film. Să-l văd pe cineastul care-şi va mai permite să arunce pe piaţă o peliculă fără cap şi coadă! Sau pe gazetarul dispus să însăileze inepţii şi minciuni de la titlu până la semnătură! Pentru că, vă întreb: cum s-ar putea termina un „război” între „Uniunea cineaştilor” şi „Uniunea spectatorilor”? între Uniunea scriitorilor şi Uniunea cititorilor? între Uniunea ziariştilor şi Uniunea cumpărătorilor de publicaţii? Vă spun eu: s-ar termina mai repede şi cu deznodământ mai sigur decât războiul din Golf. Să-i văd pe artistul şi mai ales pe producătorul dispus să înfrunte acţiunea organizată a beneficiarului oricărui act de creaţie! Să-i mai dea mâna vreunui regizor să stâlcească dramaturgia clasică, să deturneze trame şi sensuri, când va avea în coastă milioanele de membri ai Ligii spectatorilor de teatru! Boicotul îi mănâncă!

Organizaţii similare vor avea chiriaşii şi proprietarii, beţivii şi consumatorii de alcool în limite normale, şefii şi subalternii (din toate domeniile şi de pe toate treptele ierarhice), soţii şi soţiile, gazdele şi musafiri, militarii şi civilii, credincioşii şi ateii, culţii şi analfabeţii, persoanele încadrate politic şi apoliticii, infirmii şi sănătoşii, slăbănogii şi obezii, etnicii majoritari şi etniile minoritare, stângacii şi dreptacii, bâlbâiţii şi normalii, pe scurt: toată suflarea ţării, luată de „n” ori.

Bietul soţ care vine acasă după miezul nopţii pe trei cărări va fi, în fine, - protejat de reproşurile nevestei neînţelegătoare. Dar şi biata soţie, uitată la bucătărie cu lunile şi cu anii de către bruta masculină ce-şi plimbă setea nepotolită din cârciumă în cârciumă, va avea organizaţia ei, unde va găsi îndrumare, protecţie, asistenţă juridică - la nevoie. Să mai ţipe atunci şeful la tine, subaltern amărât; atâta-i trebuie! Liga subalternilor îl va distruge. După cum,... să-ţi mai permiţi tu, subaltern nedisciplinat şi ireverenţios, să chiuleşti, să lucrezi prost sau să lezezi persoana şi prerogativele conducătorului... Liga şefilor va acţiona fără cruţare. Înţelegeţi mecanismul? Realizaţi rolul grandios de autoreglare socială exercitat de proiectul meu?

Subliniez un alt aspect: efectul benefic - şi expresia,vă asigur, e modestă! - al sistemului în domeniul ocupării forţei de muncă, al dezvoltării serviciilor, turismului, comerţului, industriei chiar. După calculele mele, vor lua fiinţă înjur de 5.000 societăţi, uniuni şi ligi, cu aproximativ 80-90.000 secţii.. De unde atâtea secţii? Eu n-am detaliat planul, dar... ACR-ul, de exemplu, fiţi sigur că nu va rămâne la organizarea rudimentară actuală; vor exista grupări pe culori şi mărci de maşini, pe stiluri de şofat, pe ani de fabricaţie etc... dar să revin. Dacă înmulţiţi cifrele cu indicatorii în profil teritorial (judeţ, sector, municipiu, comună), rezultă un total de ordinul milioanelor; evaluând tot atâtea posturi de preşedinţi şi secretari (jurişti, economişti etc,), obţineţi astfel imaginea imensei cohorte de noi salariaţi, nu din bugetul statului, doamne fereşte, ci din contribuţia membrilor. Cine va plăti? Toţi! Ca să se simtă apărat, integrat unei structuri în care crede (uneori naiv), omul îşi rupe şi pâinea de la gură. Nu vom fixa, desigur, cotizaţii împovărătoare. De altfel, ar fi şi imposibil de plătit, de vreme ce fiecare ins va intra în componenţa a minimum 2-3000 de forme organizate. Dar, chiar şi reduse la cifra simbolică de 0,75 lei lunar sau cel mult un leu, socotiţi, vă rog: omul va vărsa în vistieria societăţilor minimum 1.500 lei chenzinal. Păi, la scară naţională, ăştia sunt bani! Va înflori industria imprimatelor şi hârtiei, se vor fabrica zeci de milioane de carnete, ştampile, firme, brelocuri, sigle şi mape, se va revigora industria construcţiilor (realizaţi câte sedii se vor edifica? Ce complexe cu săli multifuncţionale vor răsări peste tot, ca ciupercile după ploaie?). Vor lua avânt transporturile, industria hotelieră, restaurantele vor geme de clienţi, pentru că întreaga ţară va trăi într-un interminabil şir de congrese, convenţii, adunări şi întruniri.

Tribunalele, notariatele, instituţiile de spectacol vor lucra de dimineaţă până noaptea...

Pe scurt, vă ofer cheia echilibrului şi prosperităţii naţionale. Folosiţi-o!

Copleşit sub torentul de cuvinte care, în sfârşit, se oprise, demnitarul îşi îngădui câteva secunde de meditaţie, apoi întrebă:

— Credeţi... chiar credeţi că, odată constituite, toate aceste societăţi, asociaţii, uniuni, grupări, ligi, fundaţii şi cum le mai numiţi dumneavoastră, vor funcţiona? Există într-un om atâta disponibilitate pentru mii de solicitări, acţionând simultan şi în sensuri diametral opuse?

Reformatorul reacţiona imediat:

— Înţeleg. Vă înţeleg temerea ... Un semn de întrebare există, chestiunea m-a frământat şi pe mine, dar... să presupunem că aveţi dreptate: că solicitarea e, de fapt, suprasolicitare şi faptul că ea vine din direcţii contrare, anihilează orice disponibilitate pentru acţiune. Ei bine, chiar într-un asemenea caz, proiectul merită aplicat ! Aş spune echiar: mai ales într-un asemenea caz. De ce? Pentru că puterea în stat se va exercita, astfel, asupra unui cetăţean epuizat, inert, zăpăcit, anesteziat, gata să accepte orice, dar atât de profund şi democratic ancorat într-o vastă reţea de iniţiativă obştească, încât nici o democraţie din lume nu ne va putea arăta cu degetul. Vi-l dau legat! Numai cine n-a guvernat ar fi în stare să minimalizeze importanţa unei asemenea performanţe. Eu, de exemplu ...

Trezit dintr-o dată, înaltul demnitar îşi întrerupse interlocutorul:

— De fapt, cine sunteţi, cu ce v-aţi ocupat înainte de ceea ce faceţi acum?

— Numele n-are importanţă... Specialitatea mea a fost munca politică de masă. În prezent, am înjghebat o societate pe acţiuni cu profil de consulting în domeniul organizării sociale. Am acumulat, de-a lungul anilor, o experienţă; era păcat să se piardă. Doctoratul în politologie mi l-am dat cu teza: „Antrenarea maselor largi populare la înfăptuirea politicii înţelepte a...”

— Mulţumesc, căzu replica peste fraza neterminată a politologului. Proiectul nu mă interesează, domnule.

Cu aceasta, audienţa a luat sfârşit.

**18. UN HIPNOTIZATOR**

La orice te-ai fi putut aştepta, numai la aşa ceva, nu: insul absolut banal pătruns în cabinet era, după propria lui declaraţie... hipnotizator. Nici mai mult nici mai puţin! În faţa monitorului, de unde urmăream audienţa, încercam să desluşesc ceva, o forţă specială, un fluid magnetic în privirea noului venit. Inutil. Doi ochi obişnuiţi, aproape inexpresivi.

— Hipnotizator? Interesant! - făcu înaltul demnitar, la fel de contrariat, ca să nu zic dezamăgit. Şi... ce doriţi ?

— Să vă ofer serviciile, răspunse omul pe un ton tot atât de „la locul lui” cum îi erau atitudinea şi făptura.

Demnitarul zâmbi.

— Mulţumesc, domnule... O mână întinsă este întotdeauna de salutat, dar mie mi-e teamă că treaba de-aici, de la cabinetul meu, nu se potriveşte... mă-nţelegeţi -cu profesia dumneavoastră...

— Să-mi fie cu iertare, răspunse omul, încercând să compenseze prin tonul, la fel de aşezat, aproape molcom, curajul de a-şi contrazice gazda. Aş spune că, dimpotrivă, tocmai aici, unde aveţi de rezolvat atâtea chestiuni dificile, uneori insolubile, unde se perindă atâţia oameni care trebuie să plece cu impresia - măcar cu impresia! - că li s-a făcut dreptate...

Cu toată dorinţa de a asculta până la capăt propunerile, solicitările şi ofertele „trăsniţilor” ce se perindau la audienţe, demnitarul era şi el om, cu resurse de răbdare limitate. Întrerupse, de aceea, cu voce mai aspră decât ar fi dorit.

— Dacă treburile mele s-ar rezolva prin hipnoză... Nu, mulţumesc încă o dată, dar nu văd ce şi cum...

— Vă grăbiţi din nou, reluă solicitantul. Poate am greşit, sugerând hipnoza ca substitut al actului de decizie; vă rog să mă scuzaţi. Dar la dumneavoastră vin tot felul de oameni şi nu toţi bine intenţionaţi. Credeţi că nu e bine să ştiţi ce vor, ce urmăresc în realitate?

— Aşadar... să-mi formez un serviciu de spionaj?

— Ooo, nici vorbă de aşa ceva! Un om privit în ochi de către mine - subliniez: de către mine, nu de către un serviciu special, cum sunt sigur în există - spune absolut tot, fără nici o constrângere...

— Privirea unui hipnotizator n-ar fi o constrângere?

— Depinde cum o luaţi. Eu aş interpreta-o, mai degrabă, ca o invitaţie (ceva mai specială, e adevărat) la sinceritate maximă. Găsiţi ceva rău în faptul că, prin intervenţia mea, gândurile şi intenţiile ascunse se vor devoala? Şi apoi, chiar dacă harul meu special vă va pune în posesia unor informaţii, să le spunem... neaşteptate sau deosebite, încă nu s-a întâmplat nimic rău; depinde ce veţi face cu ele. Eu, unul, am deplină încredere în discernământul şi buna dumneavoastră credinţă. Cine stă acolo unde staţi dumneavoastră, trebuie să ştie tot. Nu credeţi?

— Cine stă unde stau eu, domnule, trebuie să asculte, să înţeleagă şi să încerce să rezolve tot ceea ce-i spun oamenii. Asta cred.

Solicitantul îşi oferi răgazul câtorva clipe de meditaţie spre a-şi reconsidera un întreg plan tactic probabil bine pregătit, apoi încercă din nou.

— Vă înţeleg punctul de vedere; de altfel, mă aşteptam la acest răspuns. El vă face cinste. Insist, totuşi în a crede că serviciile mele v-ar putea deveni extrem de utile, în ciuda reticenţelor care...

— Iar eu, salutându-vă încă o dată bunăvoinţa şi solicitudinea, insist în a aprecia invers. Vocea demnitarului trăda, acum, o iritare pronunţată.

— Nu vă contest acest drept; dimpotrivă, dar... acordaţi-mi cinci minute, nu mai mult, pentru a vă înfăţişa una din acţiunile concrete, foarte concrete şi absolut benefice - după cum singur veţi putea aprecia - la care mă puteţi folosi.

Ştiu că Televiziunea ridică mari şi dificile probleme; nu dumneavoastră - ca persoană, ci ţării. De ce? În Occident, nu există stat fără 15-20 canale recepţionate pe întregul teritoriu. În SUA, până şi cea mai micuţă localitate are minimum 25 de programe, iar marile oraşe - circa l00, emiţând 24 de ore din 24. Până şi vecinii noştri foşti socialişti au 3 şi 4 canale. Ce oferă Televiziunea română publicului său? Un singur program, în care se îndeasă cu disperare, doar-doar vor încăpea! - tot felul de emisiuni, pentru că alternativă, de fapt, nu există. Programul II este bucureştean: ceva în jurul Capitalei şi câteva localităţi mai depărtate, dar nu mai mult de 70-80 km. Ce rezultă? Un adevărat scandal naţional. Cei care vor - absolut firesc -film, teatru şi muzică, se pomenesc la orele de maximă audienţă cu înregistrări sau transmisii directe din Parlament. Cei care ar dori politică mai multă, strigă de mama focului: scutiţi-ne cu sportul! Iar amatorii de sport sunt trataţi cu... limbi străine, desene animate sau mai ştiu eu ce?! Opoziţia

protestează: daţi prea mult guvernul. Guvernul reproşează: nu acordaţi suficientă importanţă deciziilor, hotărârilor şi măsurilor care, spre binele ţării, trebuie să ajungă la fiecare cetăţean.

Dar totul se complică şi mai tare când ajungem la chestiuni de gust şi apreciere. Unii vor filme de pe vremuri, cu vedetele tinereţii lor; alţii - pelicule de ultimă oră. Unii - filme tandre şi caste; alţii - violente, sexi şi porno. Unii cer comedie, alţii vor să-şi moaie batista în lacrimi. Tinerii cer muzică rock şi pop, maturii... Al-Bano şi Romina Power, alţii, „Zi-le d'alea d'ale noastre". Fiecare persoană şi categorie socio-profesională, de vârstă, de cultură, de gust sau de etnie, cere ceva şi nici unul din aceste „ceva"-uri nu se potriveşte cu al celorlalţi; în plus, toţi le doresc la orele cele mai convenabile. Solicitând privilegiul, nimeni nu se gândeşte că într-o zonă de maximum 3-4 ore nu încap toate preferinţele.

S-ar putea împăca, totuşi, atâtea gusturi diametral opuse? Desigur. Cu două condiţii. Prima: România să dispună de cel puţin 5-6 canale, dacă nu mai multe. A doua; instituţia înjurată cu atâta sârg din toate părţile pentru faptul că nu satisface concomitent 23 de milioane de opţiuni diferite, să aibă suficienţi bani spre a achiziţiona şi produce emisiuni şi opere artistice pentru toate gusturile. Circa 120 de ore de emisie zilnic şi fonduri pentru umplerea lor cu tot ce doresc telespectatorii - iată soluţia!

Dar... ştim bine, e o utopie: nu sunt fonduri nici pentru mai multe canale, nici pentru mai multe, mai bune şi mai diverse emisiuni. Atunci? Atunci vin eu, omul care vă vorbeşte, şi spun: rezolv totul, fără niciun leu, fără niciun dolar.

Dintr-o atenţie încordată, înaltul demnitar reveni, rapid, la o reticenţă iritată; în ciuda efortului de a se stăpâni, un început de propoziţiune scăpă, totuşi:

— Domnule, vă rog să...

— Vorbesc absolut serios, vă asigur! - încercă hipnotizatorul să-l liniştească. Cum voi proceda? Foarte simplu. Nu cer altceva decât un mic studio în care să încapă o măsuţă de crainic şi o cameră de luat vederi cu transfocator permanent, din unghi frontal, asupra mea. Ştiu că la televiziune există câteva asemenea minuscule studiouri; problema este deci, rezolvată.

Curiozitatea birui; înfrângându-şi contrarietatea, înaltul demnitar se pomeni întrebând:

— Cum veţi face?

— V-am spus: sunt hipnotizator. Privind fix în ochi o persoană, pot obţine de la ea absolut ce doresc. În cazul de faţă, ce-ar trebui să-mi propun? Nimic altceva, decât să fac omul să creadă că vede ceea ce doreşte el să vadă. Ecranul nu va cuprinde, în realitate, decât figura mea, cu ochii aţintiţi în ochii telespectatorului, dar el va urmări (sugestionat, desigur!) un film cu Erol Flynn, un meci de box al lui Casius Clay, un concert al lui Iglesias, o transmisie directă de la Parlament, un reportaj din Deltă, o emisiune de romanţe, absolut tot ce vrea el...

— Ce vrea el, sau ce vreţi dumneavoastră ? - întrebă demnitarul.

— Ce vrea el, dar sugestionat de mine, răspunse desluşit solicitantul, pricepând importanţa întrebării. N-aş fi la prima performanţă de acest gen; noutatea ar consta, acum, în scara la care aş opera. Voi realiza, de fapt, o operă continuă de hipnoză în masă, cu 23 de milioane de subiecţi. M-aţi înţeles?

Uluit, gazda se ridică de pe scaun - gest reflex care trăda, acum învăţasem, o stare de agitaţie deosebită, -măsurând cu paşi grăbiţi spaţiul din spatele biroului. Brusc, se opri şi întrebă:

— Vreţi să spuneţi că vă stă în putere să faceţi 20 de milioane de oameni, simultan, să creadă că văd 20 de milioane de programe diferite, pe ecran nefiind altceva decât chipul unui om?

Hipnotizatorul încuviinţă, fără niciun cuvânt.

— Şi ce condiţie trebuie îndeplinită?

— Una singură: să privească ecranul. Să le „prind” privirea. Atât.

În faţa monitorului de unde urmăream scena, începu să-mi fie frică. Parcă vedeam pe vrăjitorul din poveste care, după ce scăpase un burg medieval de invazia şobolanilor şi nu fusese plătit conform înţelegerii, adunase cu sunetele fluierului său fermecat toţi copiii oraşului şi-i ducea la înec, exact aşa cum procedase cu scârboasele rozătoare...

Imaginaţia începu să-mi lucreze febril: deci, un om are în deplina sa putere întreaga populaţie a ţării, din zori şi până-n noapte! Azi, acum, îşi exercită puterea, făcând-o să creadă că vede un spectacol sau ascultă un concert; dar dacă mâine vrea altceva? Dacă fantastica forţă va fi pusă în slujba altui scop? Dacă...

Discuţia reluată în cabinet îmi tăie gândul.

— Văd că vă îndoiţi de adevărul spuselor mele, mărturisi, zâmbind, hipnotizatorul. Nu mă laud; e simplu de dovedit.

— Ne-ar trebui un monitor, o cameră de luat vederi, o...

— Nici măcar, replică magicianul. E suficient să vă opriţi din preumblare şi să mă priviţi în ochi.

Din întâmplare, demnitarul îi împlini dorinţa exact în acel punct în care camera video ascunsă în cabinetul prezidenţial făcea unghi drept cu faţa hipnotizatorului, astfel încât, fixându-şi interlocutorul, fixă totodată obiectivul camerei. Şi atunci se petrecu miracolul.

Ochii, cu nimic deosebiţi până în acea clipă de cei ai muritorului de rând, căpătară o strălucire ciudată. O forţă mai puternică decât propria-mi voinţă mă împiedică să-mi deslipesc privirile din ecran, invadat, acum, de pupilele dilatate ale magicianul. Pentru ca în clipa următoare, chipul lui să dispară şi să facă loc... genericului unuia din acele filme vechi şi minunate, despre care înaltul demnitar îmi vorbise, cândva, plasându-l pe primul loc în ierarhia preferinţelor personale.

Cu o ultimă sclipire de luciditate, am înţeles că proiecţia asta nu poate fi altceva decât o himeră; instalaţia nu era conectată la nici o altă sursă de imagine decât camera video din cabinet; aşadar ....

Proiecţia „curgea” împotriva efortului de a mă desprinde din faţa ecranului sau de a vedea numai ceea ce raţiunea îmi spunea - îmi mai spunea încă, aşa, ca prin vis, - că imaginea reprezintă în realitate faţa hipnotizatorului. După alte câteva clipe, n-am mai ştiut nimic altceva decât faptul că ... privesc un film, filmul acela. Până când... un pocnet uşor, o flamă şi un miros pătrunzător de plastic ars mă treziră; pentru prima dată în existenţa mea de telespectator, un accident tehnic (întotdeauna nedorit; acum, providenţial), un banal scurt-circuit sau ce-o fi fost, se dovedea salvator!

Nici nu se împrăştiase fumul degajat de monitor, că -încălcând consemnul - deschisei uşa cabinetului, unde „proiecţia” continua, iluzia ţintuind încă pe omul hipnotizat în faţa unui inexistent mic ecran, oferindu-i un film-fantomă.

— Un apel urgent; scuzaţi-mi, vă rog, intrarea intempestivă. Magicianul întoarse privirile şi... filmul dispăru. Victima sa avu o clipă de ezitare, apoi se scutură, ca după un vis.

...Târziu, singuri în cabinet, reconstituind întâmplarea punct cu punct, demnitarul conchise, oftând:

— Vezi? Asta e drama oricărui om din vârful unei ierarhii ... Îţi deschide cineva uşa, îţi dezvăluie o minune, pur şi simplu o minune, iar tu nu ştii dacă să-i dai cale liberă ori să te fereşti de el ca de foc... Dumneata ce-ai fi făcut, în locul meu?

Îndrăznii să-i aduc aminte:

— Eu am deschis uşa și am rupt vraja.

— Nu ştiu dacă trebuie să-ţi mulţumesc. Filmul era grozav!

## 19. UN EXTRATERESTRU

De abia aşezat în scaunul de audienţe, insul rosti o propoziţiune senzaţională:

— Sunt robot extraterestru.

Reacţia involuntară a demnitarului îl făcu să precizeze grăbit:

— Nu prezint niciun pericol. Aduc mesajul de prietenie al unei civilizaţii care vrea să vă cunoască.

Revenindu-şi din şocul lesne de înţeles, gazda începu unul din cele mai uimitoare dialoguri din câte fuseseră hărăzite vreunei fiinţe umane.

— Nu mi-am imaginat că un robot poate imita într-atât chipul, comportamentul, până şi vocea omenească...

— Eu sunt om; fabricat, nu născut, dar om.

— Imposibil! exclamă demnitarul.

— Imposibil pentru dumneavoastră, pământenii. Sunt copia perfectă a unui om luat de pe Terra. În mine s-au încorporat toate datele obţinute prin analiza complexă şi exhaustivă la care modelul s-a supus de bună voie. Sunt, dacă vreţi, o sondă; verific informaţiile obţinute de la el, culeg altele, dar mai ales trebuie să lămuresc situaţiile de neînţeles, ilogice conform chiar logicii pământene, pe care constructorii mei n-au putut să şi le explice.

— Ce nu înţelegeţi la noi, oamenii? întrebă, plin de curiozitate, demnitarul.

— O mulţime de lucruri. Vă declaraţi fiinţe raţionale. Aparent aşa este; logica dumneavoastră reprezintă un sistem coerent de norme şi principii,

dar faptele, faptele... Să începem cu moartea. Dacă un om ia viaţa altui om, e declarat criminal, închis şi condamnat.

— Absolut firesc, replică demnitarul. Altfel....

— Corect, admise vizitatorul, dar pentru aceeaşi culpă, un conducător militar este lăudat până şi de societatea civilă. Unde e logica?

— Crima nu e totuna cu războiul. Omuciderea, act fără nici o justificare, reprezintă un pericol social, pe când acţiunea militară cunoaşte determinări complexe. Există războaie de apărare, apoi armatele respectă reguli internaţionale bine stabilite...

— Dar în bombardamente mor copii, bătrâni şi femei. Tot ei suferă frigul, foamea, molimele, distrugerile, refugiul. Asta cum se mai explică? Folosiţi o expresie: „victime colaterale”. Ce înseamnă asta, mai concret?

— E greu de dat o definiţie valabilă în toate situaţiile, trebuie judecat de la caz la caz...

— Şi sunt multe cazuri, multe situaţii?

— Destule, din păcate.

— V-aţi gândit la o soluţie, la o reglementare care să le facă imposibile?

— Căutăm, ne străduim, dar ...

— ... N-aţi găsit, înţeleg. Bine; să admitem că războiul e altceva decât crima. Istoria modernă a omenirii consemnează, însă, cazul unui conducător de ţară care a ars în cuptoare zeci de mii de fiinţe...

— Un dement!

— Asta s-a spus după; înainte, un întreg popor l-a aclamat şi l-a urmat orbeşte, iar celelalte popoare de pe glob l-au oprit pe dement numai când acesta le-a atacat direct, la ele acasă, prin invazie şi ocupare militară. Dincolo, rivalul său întru mărire s-a luptat „paşnic” cu poporul său, făcând 20 de milioane de victime. Explicaţi-mi: de ce?

— Cultul personalităţii, cu consecinţele lui monstruoase, reprezintă un fenomen complex, care...

— Ce înseamnă pe planeta dumneavoastră „fenomen complex”? Câte vieţi costă complexitatea unui fenomen social? Şi cât timp îi trebuie omenirii pentru a depista un criminal şi a se apăra de el?

— Din fericire, cazurile acestea sunt istorie. Omenirea a depăşit...

— Oare? Chiar acum, într-o ţară din apropierea României, oamenii se omoară fără milă, după ce aproape un secol şi-au spus „compatrioţi”. Ce s-a petrecut pentru ca, dintr-o dată, concetăţenii să se urască şi să se ucidă?

— Probleme naţionale, religioase, politice, sociale, vechi şi complexe...

— Complexitatea vă chinuie pe dumneavoastră, pământenii! Mă rog... Orice problemă are o soluţie optimă; gloanţele și bombele au fost, vreodată, o soluţie?

— Evident, nu.

— Evident - pentru cine? Cei care trag, judecă altfel. Vecinii lor, îngrijoraţi, vin la beligeranţi să-i aşeze la masa tratativelor, dar tocmai cei interesaţi, cei care mor, nu vor să se aşeze, să rezolve. Asta, pe seama cărei logici o puneţi?

— Balcanii au fost întotdeauna butoiul cu pulbere al Europei. Iar dacă mi-aţi citat cazul statului vecin cu noi, am să vă răspund că sechelele totalitarismului comunist şi ale unei politici nenorocite îşi arată acum roadele.

— Dar Marea Britanie? Este, pare-se, ţara cu cea mai veche democraţie de pe continent; cu toate astea, poporul britanic, cel mai tolerant din lume, duce un război civil cu mii de victime. Bombele puse de irlandezi explodează în magazine, în cafenele, pe stradă. De ce?

— Probleme religioase...

— Imposibil! Religia îndeamnă şi cheamă la toleranţă; în numele lui Dumnezeu nu se poate ucide. Aa, ba da! Uitasem de cruciade şi de Inchiziţie. Interesante episode... Dar... să trecem şi peste asta. Cum explicaţi flagelul terorismului? Există persoane, organizaţii, popoare şi state specializate în terorism. Un fanatic recrutat şi instruit de către o forţă ocultă piere de bunăvoie într-un accident de avion sau de tren, odată cu alte sute de oameni nevinovaţi, nimeriţi din întâmplare în aceeaşi cursă! De ce?

Pe scurt, domnule, am înţeles că, pe Terra, viaţa unui om nu valorează nimic.

— Exageraţi!

— Deloc. Am studiat cum mor oamenii. Războiul din Golf a costat SUA nici şase sute de vieţi; în primele trei luni după victorie, 2000 de americani au căzut victimă, la ei acasă, crimelor ce aveau ca mobil jaful. Şi asta... unde? În cea mai bogată ţară a lumii! Americanii au jertfit de 45 de ori mai

multe vieţi omeneşti pe frontul criminalităţii interne decât în toate războaiele purtate de ei de-a lungul istoriei. Ştiţi care sunt principalele surse de moarte pe Pământ? Prima: bolile mizeriei şi bolile cu leacuri de mult descoperite, dar imposibil de aplicat din cauza sărăciei. A doua: cancerul, la care un sfert din cazuri sunt declanşate de fumat (noxă plătită cu bani grei chiar de către victime!) şi de substanţele cancerigene cu care oamenii au poluat mediul. A treia: accidentele de circulaţie. Alcoolul provoacă un veritabil carnagiu pe şosele, iar drogurile seceră zeci de mii de vieţi în marile oraşe. Dar omul a făcut din alcool şi drog o imensă afacere, pe cât de bănoasă, pe atât de ucigătoare. Unde e logica?

Am studiat statisticile; industriile vieţii n-au fonduri, sănătatea, instrucţia şi educaţia agonizează de sărăcie în timp ce milioane de oameni muncesc în industriile prospere ale morţii. Pe Pământ se cheltuieşte de cinci ori mai mult pentru moarte decât pentru viaţă. Echilibrul dintre puterile atomice s-a stabilizat la nivelul distrugerii de 200-300 de ori a vieţii pe Pământ, de către fiecare parte. Nu era suficient o singură dată? Violenţa ucigaşă vă scapă de sub control. Sărăcia ucigătoare vă depăşeşte. Ecologizarea industriilor, mediului şi vieţii vi se pare prea scumpă. Sinuciderea în masă, pe autostrăzi sau cu seringa de morfină, a devenit o fatalitate. Apropos de sinucideri: procentul record de sinucigaşi se înregistrează în Japonia, ţara cu cea mai rapidă şi spectaculoasă creştere economică! Cum explicaţi faptul că nici bunăstarea nu vă satisface? Unde este raţiunea fiinţei umane?

— Fenomenele sunt, fără îndoială, reale, dar proporţiile mi se par exagerate, iar concluzia... cel puţin discutabilă, răspunse demnitarul, întrerupând rechizitoriul robotului extraterestru.

— Nu cred, m-am pregătit bine pentru această discuţie, am cifre furnizate de instituţiile umanităţii.

Dar să lăsăm moartea pentru că aici, pe pământ, se trăieşte mai ciudat decât se moare.

V-aţi ales un mod de organizare a vieţii sociale, la nivel macro şi la nivel micro, pe care l-aţi considerat, cândva, cel mai bun. De ce vă cramponaţi de el, atunci când structurile - de voi stabilite - devin imposibil de suportat? De ce acceptaţi ca forma instituţionalizată să mutileze viaţa oamenilor, în loc să o uşureze?

— Asta chiar nu înţeleg!

— E simplu: familia, de pildă. Statistica arată că numărul divorţurilor creşte mereu...

— Deci oamenii nu sunt robii structurilor, aşa cum afirmaţi! Realitatea este exact pe dos.

— De loc. La voi, divorţurile provoacă drame şi tragedii. Oamenii se luptă din răsputeri, cheltuiesc nervi, timp şi bani să scape dintr-o celulă în care s-au închis singuri.

— Lucrurile sunt mai complexe...

— Să admitem, deşi invocaţi din nou complexitatea drept scuză pentru lipsa unei soluţii. Cum explicaţi însă faptul că, în sute de ani de viaţă modernă, omenirea n-a rezolvat problema existenţei bătrânilor, a handicapaţilor, a fiinţelor ce nu se pot îngriji singure?

— Asta ţine de stadiul dezvoltării economice. Societatea nu e suficient de bogată pentru a-şi permite...

— Dar ce faceţi pentru îmbogăţirea societăţii? atacă din nou robotul cu o tenacitate de maşină programată anume să speculeze orice fisură din logica celuilalt. Refuzaţi cu încăpăţânare posibilităţile oferite de ingineria genetică. Aţi refuzat dirijarea eredităţii pentru a avea genii tehnice, ştiinţifice, manageriale, artistice; treaba voastră. De ce vă este însă indiferentă evoluţia acelor fiinţe dotate şi superdotate care se nasc astfel din pură întâmplare? Ce faceţi pentru copiii super-dotaţi? Cum asiguraţi realizarea deplină a talentelor de excepţie în toate domeniile? Dacă se realizează sau se pierd, asta e problema societăţii, nu a celor dăruiţi cu har! Ei accelerează progresul, ei sporesc zestrea materială a omenirii. Vă plângeţi de sărăcie, în timp ce soarta celor ce aduc bogăţie vă e indiferentă! Invocaţi lipsa resurselor materiale, dar felul în care le irosiţi este revoltător.

— Dacă vă referiţi la problemele inegalităţii sociale...

— Nu, întrerupse robotul; am înţeles că „fenomenele complexe” depăşesc puterea oamenilor de a le aborda şi rezolva. Mă refer la ceva mult mai simplu. Un fleac: moda. Ce este bun şi frumos azi, mâine trebuie schimbat, pentru că... nu mai e la modă. Adevărat?

— Şi aici lucrurile sunt mai complicate. Fenomenul înnoirii e un factor de progres. Dacă automobilul ar fi rămas la modelul „Ford” 1920 sau televizorul la alb-negru...

— Dar nu e vorba de perfecţionarea tehnică! Mă uimeşte faptul că o creatoare de modă, cu o simplă trăsătură de condei, aruncă la gunoi milioane de costume şi zeci de milioane de rochii în perfectă stare. E suficient ca moda să lanseze haina mai lungă, mai scurtă, mai strâmtă sau mai largă, să decreteze că se poartă alb sau negru, culori aprinse sau pale, uni sau pestriţ, pentru ca imense rezerve de material, muncă omenească şi fonduri să se irosească pentru schimbarea garderobelor! Am calculat: numai sumele aruncate spre satisfacerea acestui capriciu, ar rezolva 60% din asigurarea vârstei a IlI-a şi a handicapaţilor.

Alte calcule relevă fenomene şi mai ciudate. În cele mai bogate 20 de ţări ale lumii, cheltuiala pentru un câine de casă este mult mai mare decât consumă cele mai sărace 20 de ţări pentru creşterea unui copil. Ce sens mai are expresia „viaţă de câine”? Sau: o ţară imensă, incapabilă să-şi urnească economia şi să-şi sature poporul, sperie lumea cu industria ei militară şi aero-spaţială (care presupune un nivel tehnic sufocant). De ce într-un domeniu se poate cu brio, iar în alt domeniu - esenţial pentru traiul oamenilor - nu se poate deloc? Vorbeam de sărăcie... Cele mai multe ţări sărace alocă înarmării o parte mai mare din bugetul naţional decât ţările bogate. Conform cărei logici trebuie arme, nu pâine, acolo unde oamenii mor de foame? Altă nedumerire: în lumea statelor sărace, natalitatea este de 5-6 ori mai mare decât la „bogaţi”. De ce? Îmi veţi răspunde: libertatea de opţiune a individului, „drepturile omului” etc... Libertate -dar până unde? Chiar nu-şi dă nimeni seama că sporul disproporţionat al populaţiei sărace construieşte încet, dar sigur, bomba care va exploda inevitabil şi distrugător în câteva decenii? Cine are interes să pregătească un război al „sudului sărac” împotriva „nordului bogat”?

Am studiat geografia planetei dv. Teritorii imense, practic - nu au populaţie, deşi pământurile acelea pot rodi, în timp ce popoare cu milioane de oameni luptă pentru un teritoriu. De ce menţineţi focare de tensiune, când soluţia vă stă la îndemână? Ştiu... „problema e complexă”; frontiere, tradiţii istorice, interese naţionale etc, etc. Dar dacă în chestiunile vitale pentru liniştea planetei nu puteţi interveni, atunci... ce pot rezolva oamenii? Mă tem că, de fapt, nu ştiţi ce vreţi. Absenţa soluţiilor nu ţine de complexitatea problemei, ci de funciara lipsă de logică a comportamentului uman. Nu sexul, rasa ori profesia explică inexplicabilul de pe Pământ, ci natura umană, mai exact, toleranţa individuală şi colectivă pentru cele mai flagrante abateri de la logica elementară.

Am citit ziare. Am constatat că afirmaţii categorice, apărute sub o semnătură, a doua sau a treia zi se dovedesc a fi neadevăruri flagrante. Am aşteptat consecinţele; sancţiunile n-au venit. Persoane incorecte, dovedite ca atare, şi nu o dată, au continuat să se numească „profesionişti ai informării în masă” şi să scrie în gazete, treabă pentru care opinia publică îi şi plăteşte, cumpărându-le ziarul. Să dai bani pentru a fi minţit?!?... Am mai aflat că oamenii aleg pe cei presupuşi a fi cei mai buni şi-i trimit în parlament, în foruri decizionale înalte. Dar dacă unul dintre aleşi - departe de a fi printre cei mai buni - comite ceva grav, chiar de natură penală, pentru care un muritor de rând ar fi arestat imediat, alesul nu poate fi nici măcar anchetat; el are imunitate. Explică-mi, te rog: imunitate - de ce? După cum nu pricep de ce, pentru a conduce o maşină, înveţi, dai un examen şi obţii o dovadă de competenţă, dar pentru a conduce o ţară sau un sector important din viaţa socială, e suficient să te aleagă majoritatea! Oamenii proclamă primatul valorii, dar sistemul politic, inventat tot de ei, aplică - recunoscut - promovarea pe criteriul fidelităţii politice. Cel mai înălţător sentiment uman este dragostea, spuneţi voi, dar iată, apare crima pasională; se ucide din dragoste! Cum e posibil?

Copleşit de întrebări, demnitarul îşi privi musafirul, deconcertat. După o pauză, grăi:

— Nu ştiu la ce să răspund mai întâi. În câteva fraze ai adunat mai toate dilemele civilizaţiei umane şi, sincer să fiu, nu prea mă încumet să vorbesc în numele umanităţii...

— De acord. Să restrângem aria. Uite, aici, în ţara dumitale, se pare că pregătiţi privatizări masive: combinate, uzine, fabrici... Adevărat?

— Adevărat.

— De fapt, ce se înţelege prin „privatizare”?

— Simplu: din proprietatea statului, bunurile respective devin proprietate privată, bun al cuiva; persoană sau firmă.

— Din România sau din afară?

— Cele mai multe şi mai mari - din afară. Românii n-au cu ce să le cumpere.

— Intră aici şi petrolul, şi marmura, şi calcarul munţilor - pentru ciment sau construcţii?

— Şi.

— Şi servicii publice - distribuţia gazelor, a apei, salubritatea?

— Şi.

— În cazul capacităţilor de producţie, încasaţi pe ele cât aţi cheltuit voi, ca să le construiţi?

— Nu prea ...

— Cei care le cumpără, ce aduc în plus? Ce au ei şi nu are statul?

— Ceva capital, dar mai ales tehnologie şi management. Eficienţă.

— Firmele care acaparează salubritatea oraşelor au nevoie doar de camioane, pentru adunarea şi transportul gunoiului. Voi fabricaţi camioane; de ce nu le faceţi tot voi şi pentru salubritate?

— Da, s-ar putea ... Dar rămâne managementul.

— Statul nu poate asigura management?

— Statul s-a dovedit un foarte prost administrator, şi nu numai la noi...

— Adică? Mai concret, vreau să înţeleg.

— Printre altele, a permis risipa, corupţia, furtul...

— Pentru corupţie şi furt nu există remedii? Parcă aveţi poliţie, procuratură, justiţie ...

— Avem, desigur ...

— Cei din poliţie, procuratură, gardă financiară, justiţie primesc bani pentru munca lor?

— Cum să nu? Au salarii chiar mai mari decât media restului salariaţilor...

— Şi dacă nu-şi fac treaba, de ce-i mai plătiţi? La ce sunt buni?

Tăcerea prelungită a demnitarului fu curmată de un nou tir al întrebărilor.

— Cei ce cumpără o fabrică, o uzină, un combinat, aduc tehnologie - înţeleg. Dar cine preia distribuţia apei, salubritatea, lucrează - practic - cu oamenii voştri şi cu materia primă a ţării voastre; ei oferă doar managementul. Corect?

— În linii mari, da.

— O fac gratis?

— Ooo, nici vorbă! Cine ar veni să muncească gratis? Ei au experienţă, sunt şcoliţi!

— Dacă-i aşa, aţi făcut o socoteală să vedeţi cât v-ar costa să şcoliţi voi nişte oameni care să lucreze ca ei, cu acelaşi randament?

— Am ieşi mai ieftin, ne-am gândit şi noi dar... e o problemă: intrăm în Europa, unde funcţionează acest sistem agreat şi instaurat în toată Uniunea. N-am putea fi noi singurii care...

— Vi s-a spus clar „nu se poate”?

— Partenerii noştri europeni n-ar fi dispuşi să...

— Parteneri? Cu partenerii se discută, nu se execută. Aţi discutat? Din nou - tăcere.

— Înţeleg; şi treaba asta e „complexă”! Tare mult aş vrea, totuşi, să plec de pe Terra cu nişte răspunsuri, să-mi îndeplinesc misiunea. De fapt, am fost trimis în trei ţări: Germania - tipică pentru dezvoltare, Albania - tipică pentru subdezvoltare şi România - atipică din toate punctele de vedere.

În Germania am fost; acolo nu prea mi s-a răspuns la întrebări; nimeni n-avea timp de mine, toţi aveau treabă, şi de-acolo am plecat cu o nedumerire. La un târg de job-uri, un afiş spunea: „Vindem/ închiriem nemţi pentru est”. N-am înţeles. În Albania urmează să mă duc. Aici, la voi, mă simt bine, mărturisesc aşa, ca de la om la robot, dar totul e şocant.

Sper să mă ajute răspunsurile dumneavoastră. Dacă aveţi nevoie de un răgaz, putem relua discuţia mâine; eu am timp. Am şi scris întrebările. Sunt vreo 500, spuse robotul, înmânând demnitarului un text de câteva zeci de pagini. Poate aveţi nevoie să vă consultaţi cu consilierii. Apropo, o ultimă întrebare - pentru azi: ce este de fapt un consilier?

— Un om care cunoaşte foarte bine un anumit domeniu, un fel de autoritate în materie, care mă sfătuieşte...

— Dacă ştie atât de bine ce şi cum pentru acel domeniu, de ce nu hotărăşte el? De ce specialistul în problemă este subordonat deciziei unei persoane mai puţin sau deloc competente?

Prima întrevedere între cei doi s-a încheiat printr-o tăcere prelungită; a doua, nu ştiu să mai fi avut loc.

CUVÂNT... ÎNAPOI

*Povestea noastră se opreşte aici. „Atât? Numai atât?” - poate veţi întreba, dă Doamne să întrebaţi!*

*Da, deocamdată numai atât. V-aş putea oferi, precum Şeherezada, 1001 de poveşti pentru tot atâtea nopţi, că tolba este plină, dar punem punct,*

*până când... Chiar; până când? Simplu: până când întâmplările trăite acum, în 2012-13, mă vor trimite din nou la masa de lucru, cu pixul în mână. Pentru că la noi, în România, ciudăţeniile vor continua să existe, sunt sigur, dacă nu cumva chiar se vor înmulţi...*

*Aşadar, pe curând! Poate.*

*AUTORUL*

**ION BUCHERU**
născut în 1934
la Tâncăbeşti-Ilfov
A absolvit liceul „Mihai Viteazul” şi apoi Facultatea de Filosofie
şi Ziaristică a Universităţii din Bucureşti.
Ziarist, om de televiziune (realizator de emisiuni şi conducător de posturi şi redacţii TV), producător de film (46 de lung-metraje artistice, ca director al Casei de Filme Unu), romancier, dramaturg şi scenarist, a condus publicaţii centrale, a predat cursuri de televiziune în învăţământul superior, a publicat 15 volume de teatru, proză şi eseistică, i-au fost puse în scenă piese în teatre, la teatrul TV şi teatrul radiofonic.
S-au făcut filme (ficţiune şi documentare) după scenariile sale.
Este membru al Uniunii Cineaştilor din România.

”Ion Bucheru are replică şi stil, fraza lui bate sprinten din aripi şi prinde ideea, dialogurile se lansează în comentarii de vădit interes civic, cu ecouri filozofice, estetice, morale. E un polemist şi un moralist, experienţa l-a înzestrat cu numeroase teme de meditaţie asupra cărora are ceva de spus, un punct de vedere de afirmat”.

*C. PARASCHIVESCU, Teatrul, nr. 2 din 1985*

Naraţiunea este rând pe rând ironică („Toate sistemele politice bazate pe principiul *jumătate plus unu* pornesc de la intuiţia Lăpuşneanului, care i-a şi oferit majorităţii revoltate capul sus-numitului Moţoc, în schimbul liniştii personale”), pasională („unele dintre ciudăţeniile smolite carpato-danubiano-pontice au luat avânt periculos odată cu câştigarea mult doritei şi atât de necesarei libere circulaţii a oamenilor, a ideilor, serviciilor şi capitalurilor”), concluzivă („Când a apus comunismul,

Răsăritul s-a mutat la Apus, dar iată că, după un sfert de secol, constatăm cu surprindere cum dinspre Apusul devenit Răsărit ne vin şi pete de întuneric”).

*ION MARIN - ultima-ora.ro*

Am aşternut pe hârtie primul cuvânt al primei piese după trei decenii de gazetărie, pentru ca - după nici un an și jumătate - să o termin pe-a doua, dintr-o suflare. Plămada lor de gânduri, sentimente, întrebări şi răspunsuri mi se pare, acum, la fel de veche şi de familiară ca amintirile despre paşii dintâi în viaţa de redacţie. Dar dacă aşa stau lucrurile, de ce de-abia acum şi de ce tocmai acum? Poate pentru că ziaristica a însemnat, în ceea ce mă priveşte, întâlnirea (fericită) a mandatului cu vocaţia de a căuta şi promova valoarea şi valorile. Valoarea altora.

*AUTORUL*

*(din prefața primei ediții a pieselor, apărută în colecția „Rampa”*

# De același autor:

**Colocviu cu studenţia**

eseuri, în colaborare cu Igor Şerbu

(Editura Politică, 1963)

**Faţa nevăzută a lum(n)ii**

teatru (Editura „Eminescu”, colecţia „Rampa”, 1983)

**Revanşă târzie**

roman (Editura „Sport-turism”, colecţia „Cartea de vacanţă”, 1984)

**Frumosul cotidian**

teatru (Editura „Cartea românească”, 1984)

**Cartea cu audienţe**

proză scurtă (editată în regie proprie, 1992)

**Afacerea Beautiful College**

roman, în colaborare cu Ştefan Iureş

(Editura „Cartea românească”, 1993)

**Pe asta o ştiaţi?**

culegere de glume şi anecdote din „epoca de aur”

(Editura „Coresi”, 1995)

**Veninul victoriei**

roman (Editura „Odeon", 1995)

**Fenomenul Televiziune**

tratat de specialitate

(Editura „România de mâine", 1997)

**Imperiul**

roman, în colaborare cu Ştefan Iureş

(Editura „General partner", 1999)

O piesă: **Circul**

şi un scenariu: **Balada lui Alimoş**

(Editura „Sempre", 2003)

**Tatăl băiatului altuia**

roman (Editura „SemnE", 2006)

**Spinii trandafirului**

scrişi de Ion Bucheru, desenaţi de Albert Poch

**Limbajul imaginii filmate**

scenariu şi comentariu pentru un

film serial ştiinţifico-didactic, în colaborare cu Marina Roman

(Editura „Norma", 2010)

**Limbajul imaginii filmate**

scenariul şi comentariul filmului serial

ştiinţifico-didactic, în colaborare cu Marina Roman

regia: Dumitru Cucu

(Editura „România de mâine", 2013)

Videobook distins cu Menţiune specială în cadrul Galei UCIN 2013

**Audienţe cu ciudaţi**

roman (Editura „SemnE", 2013)

**Muzeul Ciudățeniilor Carpato-Danubiano-Pontice**

roman de semificţiune (Editura „SemnE", 2015)

**A meritat?**

roman (Editura „SemnE", 2015)

**Un oaspete la cină**

scenariul filmului de ficțiune cu același titlu, realizat

la Casa de Filme Unu, în regia lui Mihai Constantinescu, 1986

În curând:

romanul **Gorunii**

# Table of Contents